

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Sisukord

Sisukord.....	1
1. Sissejuhatus.....	3
2. Seaduse eesmärk.....	6
3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs.....	29
1. peatükk.....	29
Atmosfääriõhu kaitse.....	29
2. peatükk.....	47
Vesi.....	47
3. peatükk.....	88
Jäätmed.....	88
4. peatükk.....	107
Kiirgus.....	107
5. peatükk.....	115
Saastuse kompleksne vältimine ja kontroll.....	115
3. jagu - Kompleksloa tingimuste uuendamine, 4. jagu - Käitise ülevaatus ja 5. jagu -.....	117
Käitise sulgemine ja järelhooldus.....	117
6. peatükk.....	117

Looduskaitse	117
7. peatükk.....	131
Geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimine	131
8. peatükk.....	134
Metsandus	134
9. peatükk.....	141
Kalapüük.....	141
4. Eelnõu terminoloogia	144
5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele	155
6. Seaduse mõjud	169
7. Rakendusaktid	189
8. Seaduse jõustumine	203

1. Sissejuhatus

Keskkonnaõiguse kodifitseerimise põhjused on erinevates õiguskordades sarnased ja selle vajaduse on esile toonud järgmised põhjused:

- Väline ülereguleerimine - keskkonnavalast regulatsiooni sisaldavaid õigusakte on liiga palju, ülearu palju on ka üksteist osaliselt dubleerivaid ja halduskoormust ülemääraselt suurendavaid menetlusi.
- Sisemine ülereguleerimine – õiguslik regulatsioon on liiga partikulaarne ja üksikasjalik ning ettevõtjatele ja muudele keskkonnakasutajatele kohati ülemääraselt koormav.
- Puudub keskkonnaõiguse süstematiseeritud ja harmooniline kontseptsioon – senine õigusloome on olnud fragmentaarne ja juhuslik.

Keskkonnavalaseid õigusakte on Eestis liiga palju. Õigusaktide suur hulk on põhjustatud eelkõige sellest, et Eesti keskkonnaõiguses domineerib valdkonnapõhine lähenemine keskkonnakaitsele. Veekaitset, välisõhu kaitset, looduskaitset ja muid keskkonnakaitse valdkondi reguleeritakse üksteisest lahus. Samas on loodus tervik ja nõuab integreeritud kaitsemeetmeid. Erinevate keskkonnavalade vahelised suhted ei tohi ignoreerida ka õiguslikul reguleerimisel. Kõige markantsemaks näiteks on siin kehtiv keskkonnavalade süsteem, mis on peaaegu täielikult valdkonnapõhine. Erinevate lubade tüüpe on palju – vee erikasutusluba, välisõhu saasteluba, jäätmeluba, kiirgustegevusluba, geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise luba, kaevandamisluba jne. Isik, kes samaaegselt mõjutab keskkonda erineval moel (kasutab vett, saastab õhku, tekitab jäätmeid jne) peab omama üheaegselt erinevaid lube – kusjuures kõiki neid lube taotletakse ja antakse erinevates menetlustes. Tihti on nende loamenetluste nõuded veel ka erinevalt reguleeritud. Selline valdkonnapõhine süsteem tekitab vajaduse väga suure hulga õigusaktide järele, põhjustab välise ülereguleerimise. Probleeme süvendab veelgi vastuolu erinevate regulatsioonide vahel.

Eesti keskkonnaõigusele on omane ka sisemine ülereguleerimine. Liiga palju on üksikasjalikke ja väga detailseid regulatsioone. Selgelt on puudu suurema abstraktsioonistmega normidest. Partikulaarne regulatsioon toob kaasa selle, et kord vastuvõetud seadusi tuleb pidevalt muuta, sest liiga üksikasjaliku regulatsiooni puhul ei ole kõiki detaile võimalik seaduse esialgses redaktsioonis ette näha. Näiteks Veeseadust on

muudetud 31 korda. Alles 2004. aasta vastu võetud Looduskaitseadust on muudetud juba 13 korda. Eesti keskkonnaõiguses võib kohata ka regulatsioone, mis on selgelt põhjendamatud ja liiga koormavad. Asjakohaseks näiteks on väliõhu saasteloa omamise kohustus. Tihti nõutakse väliõhu saasteloa olemasolu ka tegevuste puhul, millel ilmselt ei olegi vähegi märkimisväärset mõju keskkonnaseisundile. Künniskogused on sätestatud keskkonnaministri 2. augusti 2004. aasta määrusega. Keskkonnaseadustiku eriosa kontseptsioonis on näitena toodud 0,3 MW võimsusega katlamaja, just sellisest künnisest on väliõhu saasteloa omamine nõutav. Taolise suurusega katlamajad ei oma olulist mõju väliõhu kvaliteedile ning statistiliste andmete saamiseks võiksid taolised käitised olla koormatud üksnes aruandluskohustusega. Teise näitena võib tuua 2000 m³ laadimiskäibega kütusetanklad, mis oma olemuselt samuti ei ole olulised väliõhu kvaliteedi mõjutajad. Selle loogika kohaselt oleks väliõhu saasteluba nõutav ka näiteks halupuudega kütval keskmise suurusega eramul, kahe lüpsilehmaga majapidamisel või suuremat pinda lahustipõhise värviga katval majaomanikul, kuna kehtivad saasteainete heitkogused on ebamõistlikult madalad. Keskkonnalane regulatsioon peab olema põhjendatud ja proportsionaalne, et mitte ülemäära ja mõttetult koormata keskkonnakasutajaid.

Eesti kehtival keskkonnaõigusel puudus seni süstematiseeritud ja harmooniline kontseptsioon. Eesti keskkonnaõigus koosneb suurest hulgas erineval ajal ja tihti ka erinevatest aluspõhimõtetest lähtudes vastuvõetud seadustest ja muudest normatiivaktidest. Meie keskkonnaõigusel on puudunud teaduslik vundament ja seega ka regulatsiooni ennustatavus ning läbipaistvus. Kõik eelöeldu on kaasa toonud selle, et Eesti kehtiv keskkonnaõigus on kujunenud suhteliselt rakendajavaenulikuks, ebaselgeks ja vastuoluliseks.

Eelnimetatud puuduste kõrvaldamiseks ongi koostatud käesolev eelnõu.

Keskkonnaseadustiku eriosa seaduse eelnõu on koostatud Euroopa Sotsiaalfondist rahastatava Inimressursi arendamise rakenduskava prioriteetse suuna (5) „Suurem haldusvõimekus“ programmi „Parema õigusloome arendamine“ raames.

Keskkonnaseadustiku eriosa seaduse eelnõu ja seletuskirja eelnõu on koostanud töögrupp järgmises koosseisus:

Hannes Veinla – Tartu Ülikool, töögrupi juht

Kaarel Relve – Tartu Ülikool

Margus Kõiva – Advokaadibüroo Raidla, Lejins & Norcous

Martin Triipan – Advokaadibüroo Raidla, Lejins & Norcous

Katrin Broks – Keskkonnaministeerium

Irja Truuma – Keskkonnaministeerium

Kärt Vaarmari – SA Keskkonnaõiguse Keskus

Elina Saunanen – SA Keskkonnaõiguse keskus

Harri Moora – SEI Tallinn

Mirjam Vili – Advokaadibüroo bnt Attorneys-at-law OÜ

Madis Metsur – AS Maves

Joel Valge – AS ALARA

Marek Maasikmets – Keskkonnauuringute Keskus OÜ

Erik Teinema – Keskkonnauuringute Keskus OÜ

Inga Kindsigo – Keskkonnauuringute Keskus OÜ

Merle Lust – OÜ QRPE

2. Seaduse eesmärk

Keskkonnaõiguse eriosa kodifitseerimise eesmärgid Eestis on ambitsioonikad. Sihiks on kehtiva õiguse korraldamisele lisaks ka oluliste muudatuste ja täienduste väljapakumine Kodifitseerimise peamiste eesmärkidenä võib kokkuvõtlikult välja tuua järgmised.

Eesmärgiks on senise fragmentaarse keskkonnavalase regulatsiooni ühtlustamine - kehtivas keskkonnaõiguses võib leida hulgaliselt vastuolusid, eriti puudutab see mõisteaparaati. Kehtivat õigust ei ole arendatud ka kindlatest kontseptuaalsetest alustest lähtudes. Kodifitseerimise eesmärgiks ongi need vastuolud kõrvaldada. Niiviisi muutub keskkonnaõigusest ülevaate saamine selle rakendajatele ja adressaatidele lihtsamaks. Regulatsiooni ühtlustamine toob seega kaasa suurema õigusselguse ja regulatsiooni läbipaistvuse.

Keskkonnaõiguse kodifitseerimise eesmärgiks on ka välise ja sisemise üleregulatsiooni vähendamine. Kehtivas keskkonnaõiguses on palju kohmakaid ja paralleelseid menetlusi, menetluste liitmise ja koordineerimise teel on võimalik olulisel määral vähendada halduskoormust. Niiviisi muutub kehtiva õiguse rakendamine lihtsamaks ja odavamaks. Odavamaks nii keskkonnakasutajatele (näiteks keskkonnavalat taotlejatele) kui ka haldusorganitele.

Tänaseks Eestis väljatöötatud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse eelnõu sätestab keskkonnaõiguse põhimõisted, keskkonnakaitse põhimõtted, igaihe kohustused, käitaja kohustused, keskkonnavalased õigused ja uue integreeritud keskkonnavalat menetluse – need eelnõu osad moodustavad keskkonnaõiguse üldosa kitsamas mõttes, mis siiani meie õiguses on puudunud. Üldosa on eriosa eelnõu koostamisel rangelt järgitud ja sellega tagatud eriosa regulatsiooni ühtsus ja vastuolude puudumine erinevate keskkonnakaitse valdkondade (eriosa peatükkide vahel). Muuhulgas on eelnõus ületatud ka seni eksisteerinud vastuolud erinevate keskkonnakaitse valdkondade mõistekasutuse osas.

Keskkonnaseadustiku üldosa ja eriosa, peavad moodustavad ühtse terviku. Seetõttu ongi planeeritud, et keskkonnaseadustiku üldosa seaduse vastuvõtmisel Riigikogu poolt vastu, hakkab see ikkagi kehtima koos eriosaga, mitte varem. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse varasem kehtimahakkamine ei ole lihtsalt võimalik, kuna selle kokkusobitamine kehtiva õigusega ei ole teostatav. Üldosa sisaldab liialt palju uuenduslikke elemente. Üldosa ja eriosa

on omavahel seotud paljude seostega, millest osad on ilmselged, teised aga varjatunud. Üldosa ja eriosa väljatöötamine ei ole üksteisele rangelt järgnevad protsessid, nagu see teatud õigusvaldkonna kodifitseerimisel tavaliselt on, vaid teatud määral paralleelsed protsessid. Eriosa ülesandeks on üldosa regulatsiooni edasiarendamine ja täpsustamine – näiteks keskkonnalase põhiõiguse sisu osas, olulise keskkonnahäiringu tunnuste osas, loamenetluse erisuste osas erinevates keskkonnakaitse valdkondades, üldise hoolsuskohustuse ja käitaja kohustuste täpsustamise osas jne. On täiesti selge, et pärast eriosa valmimist tekib vajadus üldosa regulatsiooni teatud osas korrigeerida ja täiendada. Näiteks on eriosa koostamisel jõutud järeldusele, et üldosa tuleb täiendada sätetega, mis reguleerivad keskkonnaalaste arengukavade ja tegevuskavade koostamise ühtlustatud menetlust. Samuti tuleks üldosasse lisada mõned täiendavad sätted keskkonnaseire osas. Kodifitseerimisel seati eesmärk, et mida rohkem avastatakse eriosa koostamisel erinevaid keskkonnakaitse valdkondi ühendavaid õiguslikke struktuure ja suudetakse neid ühtlustada, seda väärtuslikum on kodifitseerimise resultaat.

Üheks eriosa koostamise eesmärgiks oli ka eriosa peatükkide sisemise struktuuri ühtlustamine. Praegu kehtivad seadused on üles ehitatud erinevalt. Peatükkide struktuuri ülesehitamisel lähtuti järgmisest skeemist, mida püüti järgida, arvestades samas peatükkide spetsiifikat.

- Reguleerimisala (vajadusel)
- Mõisted
- Põhimõtted (eesmärgid)
- Üldised õigused ja kohustused
- Kavandamine (korralduslik osa haldusorgani jaoks)
- Nõuded ja piirangud (kohustused) isikutele, sh loa nõue (vajadusel erisused KSÜS-st), aruandlus haldusorganile..
- Proovivõtmine, uuringud ja seire
- Haldusõiguslikud sunnimeetmed
- Järelevalvemeetmed ja kahju heastamine

- Väärteokoosseisud

Keskkonnaseadustiku eriosa peatükkide järjestus on järgmine:

1. Atmosfääriõhu kaitse
2. Vesi
3. Jäätmed
4. Kiirgus
5. Saastuse kompleksne vältimine ja kontroll
6. Looduskaitse
7. Geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimine
8. Metsandus
9. Kalapüük ja jaht - **Vastavalt keskkonnaseadustiku eriosa kontseptsiooni arutamisel kodifitseerimiskomisjonis tehtud otsusele, oleneb jahi osa lisamine eelnõusse sellest, kas eelnõu esitamise ajaks on Keskkonnaministeriumis valminud uus jahiseaduse eelnõu või mitte. Praeguseks on jahiseaduse eelnõu Keskkonnaministeriumis küll valminud, keskkonnaseadustiku töögrupp on sellel teinud ka olulisi märkusi, kuid eelnõu on veel väga ebaküps ja hetkel keskkonnaseadustiku osana esitamiseks mittekõlbulik – jahi osa saab jahiseaduse eelnõu kvaliteedi paranemisel liita seadustikku hiljem**

Eriosa peatükkide kodifitseerimise eesmärgid väljenduvad ka neis tehtud olulisemates uuendustes ja muudatustes, mis on alljärgnevalt esitatud peatükkide kaupa

Atmosfääriõhu kaitse - olulisemate uuenduste kokkuvõte

Võrreldes välisõhu kaitse seadusega (edaspidi VÕKS), püütakse välisõhu kaitset puudutava peatüki struktuuris enam eristada ja süstematiseerida ühelt poolt õhu kvaliteeti ja teiselt poolt saasteainete heitkoguseid puudutavat regulatsiooni. Eraldi reguleeritakse õhu kvaliteedi hindamise põhimõtteid ning selle määramise meetodikaid. Saasteainete heitkoguste regulatsiooni puudutav normistik koondatakse eraldi jakku, et heitkoguste kontrolli ja vähendamist puudutavad võimalused/meetmed joonistuksid reljeefsemalt välja ning nende

sisu muutuks selgemaks ja rakendamine seeläbi hõlpsamaks ning reaalselt teostatavaks. Erinevaid tooteid (nt sõidukid, kütused) ja suuri põletusseadmeid puudutavad normid on paigutatud eraldi jaotisesse heitkoguste reguleerimise jakku.

Eelnõuga on üle võetud ka VÕKS-is veel üle võtmata atmosfääriõhu kaitse valdkonnas vastu võetud Euroopa Liidu direktiivid. Samuti on sisse toodud vajalikud rakendusmehhanismid Euroopa Liidu määruste rakendamiseks.

Täpsustatud on müra regulatsiooni, seda eelkõige müra piirtaseme osas. Müra norm- ja piirtasemete kehtestamise pädevus jääb endisel sotsiaalministrile. Kehtivas müraregulatsioonis on müra normtasemetest otsene õiguslike tagajärgedega tähendus vaid piirtasemel, mis on suurim lubatud müratase ja kvalifitseerub sellisena keskkonnakvaliteedi piirväärtuseks keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 3 lõike 2 kohaselt. Müra normtasemete reguleerimisel määruse tasemel tuleb tagada, et kehtestatavad normid oleksid üheselt mõistetavad ja kooskõlas teiste õigusaktidega. Müra normtasemete täpsem regulatsioon sotsiaalministri määruuses eeldab tihedat koostööd Keskkonnaministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumi vahel, et tagada kasutatavate mõistete ühtsus ja rakendatavus.

Uuendusena on sisse toodud valgusreostuse regulatsioon, mis võimaldab kohalikul omavalitsusel kehtestada vajadusel täiendavaid piiranguid kohaliku elanikkonna kaitseks häiriva valgusreostuse eest.

Kehtiv VÕKS ei reguleeri õhukvaliteedi parandamise riiklikku kava, mille peab eelnõu kohaselt välja töötama Keskkonnaministeerium. Selle sissetoomine tõhustab õhukvaliteedi parandamise meetmete planeerimist riigi tasandil ning see peaks olema aluseks õhukvaliteedi hindamise kavandamisel. Praegune piirkonna saasteainete vähendamise tegevuskava, mis koostatakse Keskkonnaameti poolt, on eelnõus asendatud kohaliku omavalitsuse üksuse poolt koostatav piirkonna või linnastu õhukvaliteedi parandamise kavaga. Sellise regulatsiooni eesmärk on anda kohaliku omavalitsuse üksusele, kellel kohalikul tasandil on kõige suuremad võimalused mõjutada õhukvaliteedi taset õhukvaliteedi piirkonnas (planeeringud, tänavate korrashoid jne) võimalus kaasa rääkida välisõhu kvaliteeti parendavate meetmete väljatöötamisel ja rakendamisel.

Keskkonnaluba õhu saastamiseks on lisaks VÕKS sätestatule eelnõu kohaselt vaja ka mistahes tööstusliku tootmis- või põletusprotsessist saasteainete välisõhu väljutamiseks, kui õhukvaliteedi hindamise käigus tuvastatakse heiteallikast tulenev õhukvaliteedi piirväärtuste

ületamine. See võimaldab rakendada õhusaasteluba kui õhukvaliteedi parendamismehhanismi ka nende heiteallikate osas, mida ei ole loetletud eraldi seaduses, kuid mis võivad kohalikul tasandil omada olulist mõju õhukvaliteedile. Eelnõus on lisaks loobutud erisaasteloa regulatsioonist. Erisaasteloa järgi ei ole tegelikult vajadust, sest erisaasteloa eesmärged on võimalik ellu viia ka õhusaasteloa muutmise teel.

Nõuded jäätme põletustehase ja koospõletustehase käitamiseks võetakse üle kehtivast jäätmesaadusest ja tööstusheite direktiivist. Kuna jäätme põletus avaldab suurimat mõju õhukvaliteedile ja jäätme põletus- ja koospõletustehase käitamise kontrollimisel lähtutakse suuresti välisõhu kaitse osa põhimõtetest, siis otsustati antud regulatsioon tõsta atmosfääriõhu kaitse peatükki.

Lubatud heitkoguse ühikutega kauplemisega seoses on lisandunud kauplemise perioodi 2012-2020 sätteid, mis hõlmavad endas lennundussektori lisamist Euroopa Liidu kauplemise süsteemi, lubatud heitkoguse ühikute müüki enampakkumisel, enampakkumisest saadud tulu kasutamise tingimusi ja lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamist. Välja on jäetud sätteid, mis reguleerivad kauplemise perioodi 2008-2012.

Uuena on sisse toodud akrediteeritud tõendaja kaasamine kasvuhoonegaaside heitkoguste aruande usaldusväärsuse ja täpsuse hindamiseks ning sellega seoses on ka muutunud heitkoguse aruandluse sätteid. Muudatuse mõju avaldub kasvuhoonegaaside heitkoguse tõendamise seotud süsteemile ning paikse saasteallika käitajatele, kellel tuleb hakata heitkoguse aruannete tõendamise eest maksma.

Osoonikihi kaitsmise ja fluoreeritud kasvuhoonegaaside regulatsioonist on välja jäetud kehtiva seaduse need sätteid, mis kordavad Euroopa Liidu määrustes sätestatud – märgistuse nõuded, osoonikihti kahandavate ainete tootmise keelamine ning nende Eesti Vabariiki sisse ja väljaveo piiramine, metüülbromiidi erandkorras kasutamise luba. Euroopa Liidu määrused on otsekohalduvad ning neid eraldi siseriiklike õigusaktidega üle ei võeta (va rakendamiseks vajalikus sätteid). Selline topeltregulatsioon võib luua olukorra, kus siseriiklik õigus on tegelikult vastuolus Euroopa Liidu õigusega.

Uuena kehtestatakse fluoreeritud kasvuhoonegaase käitlevate ettevõtjate ja töötajate sertifitseerimise tingimused, mille tulemusena on isikutel, kes tegelevad fluoreeritud kasvuhoonegaase sisaldavate statsionaarsete tuletõrjesüsteemide ja tulekustutite, jahutus- ja kliimaseadmete ning soojuspumpade paigaldamise, hooldamise ja teenindamisega,

fluoreeritud kasvuhoonegaaside kokkukogumisega kõrgepingejaotlatest, fluoreeritud kasvuhoonegaasidel põhinevate lahustite kokkukogumisega ja mootorsõidukite fluoreeritud kasvuhoonegaase sisaldavate kliimaseadmetega, õigus neid tegevusi teha ainult asjaomase tegevuslitsentsi või kutsetunnistuse olemasolu korral.

Uuena on lisatud süsinikdioksiidi geoloogiline säilitamise üldised sätted, mis võimaldavad antud valdkonda hiljem vajadusel täpsemalt seaduses reguleerida.

Vesi - olulisemate uuenduste kokkuvõte

Vee peatüki sisuliste uuenduste hulk on väga suur

Võrreldes veeseadusega on struktuuriliselt erinev mõisteaparaadi esitus. Peatüki algusesse on koondatud mõisted, mis on eelnõus läbivalt kasutusel või mille defineerimine on selliste mõistete jaoks vajalik. Suur osa mõistete definitsioone on viidud vastava jao alla, kus mõistet kõige rohkem kasutatakse. Selline lähenemine on kooskõlas ka normitehnika eeskirjaga.

Teise jao 1. jaotises sätestatakse vee kasutamise ja kaitse põhikohustused. Need on nn igapäevkohustused, mida peavad järgima kõik isikud. Vee liigvähendamine, heitvee külmunud pinnasele väljutamine ja jääkatte saastamine ning maalihke ja pinnase olulise erosiooni põhjustamine on keelatud.

Üleujutuse ja maa soostumise põhjustamine on lubatud üksnes keskkonnaloa alusel. See alus on vajalik märgala rajamiseks või veekogu paisutamiseks. Veekogu või põhjavee saastamine on lubatud üksnes KSESis sätestatud juhtudel, kui sellega ei põhjustata olulist keskkonnahäiringut ega saastust. Saastamine on KSES tähenduses heite keskkonda väljutamine, millele ei saa kehtestada absoluutset keeldu, kuid mida saab piirata keskkonnaloaga.

Teise jao 2. jaotis reguleerib veekaitsevööndit ja sellest tulenevaid tegevuspiiranguid ning selles sätestatakse erandid, millistel juhtudel veekaitsevööndit ei ole.

Kolmanda jao 1. jaotises on esitatud üldsätted, kus käsitletakse vee kasutamise ja kaitse valgalapõhist kavandamist ja korraldamist, vesikondasid ja alamvesikondasid, kombineerimise põhimõtet ja veeteenuste kulude katmise põhimõtet ning koostööd piiriülestes vesikondades.

Kolmanda jao 2. jaotis loetleb avalikud veekogud ning sätestab tingimused, millised veekogud ei ole avalikult kasutatavad ning määrab alused, millal veekogu võib avalikust kasutusest välja arvata. Avalike veekogude regulatsiooni ei ole sisuliselt muudetud.

Kolmanda jao kolmandas jaotises sätestatakse vee kaitse eesmärgid ja alused nendest eesmärkidest erandite kohaldamiseks. Veeseaduses kasutatud väljend „keskkonnaeesmärk“ on asendatud väljendiga „vee kaitse eesmärk“, kuna eesmärgid on suunatud vee kaitsele ning neid käsitletakse vee peatükis (keskkonnaseadustiku kõigis valdkondades sätestatud eesmärgid on keskkonnaeesmärgid).

Kolmanda jao neljandas jaotises käsitletakse veemajanduskava kui erinevaid veekasutuse valdkondi ja vee kaitset lõimiva strateegilise arengukava sisu, koostamist ja rakendamist. Kolmanda jao jaotised 4, 5 ja 6 tuginevad eelkõige veepoliitika raamdirektiivi artiklitele 5, 11 ja 13 ning I, II, III, V, VI ja VII lisale. Neljas jaotis käsitleb veepoliitika keskset osa: vee kasutamist ja kaitset veemajanduskavade abil. Lõimitud lähenemise rakendamise peamiseks vahendiks on kompleksed meetmeprogrammid, mis eelnõu kohaselt on veemajanduskavade osaks. Veekasutuse ja veeökosüsteemide kaitse meetmed peavad olema omavahel kooskõlas.

Kolmanda jao 5. jaotis „Pinnavee seisund“ ei sisalda olulisi sisulisi muutusi võrreldes kehtiva õigusega. Seaduse tasandile on toodud keskkonnaministri 28. juuli 2009. a määruse nr 44 „Pinnaveekogumite moodustamise kord ja nende pinnaveekogumite nimestik, mille seisundiklass tuleb määrata, pinnaveekogumite seisundiklassid ja seisundiklassidele vastavad kvaliteedinäitajate väärtused ning seisundiklasside määramise kord“ olulisemad pinnaveekogumi seisundiklassi määramise sätted.

Kolmanda jao 5. jaotis „Põhjavee seisund“ ei sisalda olulisi muutusi võrreldes kehtiva õigusega. Seaduse tasandile on toodud keskkonnaministri 29. detsembri 2009. a määrus nr 75 „Põhjaveekogumite moodustamise kord ja nende põhjaveekogumite nimestik, mille seisundiklass tuleb määrata, põhjaveekogumite seisundiklassid, põhjaveekogumite seisundiklassidele vastavad keemiliste näitajate väärtused ja koguseliste näitajate tingimused, põhjavee kvaliteedi piirväärtused, põhjavee saasteainesisalduse läviväärtused ning põhjaveekogumi seisundiklassi määramise kord“ olulisemad põhjaveekogumi seisundiklassi määramise sätted.

Kolmanda jao 7. jaotisesse „Saasteained“ on toodud eelkõige veeseaduse §-des 26⁵-26¹⁰ esitatud regulatsioon, samuti on selle jaotise alla toodud veeseaduse § 3³⁰, mis käsitleb

piiriülest saastust. Kuna vee peatüki kolmandas jaos käsitletakse vee kavandamise ja korraldamisega seonduvat, siis on saasteainete jaotises esitatud üksnes saasteainete ja ohtlike ainete määratlused, nende jagunemine erinevatesse kategooriatesse, samuti nende sisalduse piirväärtused keskkonnas. Muu regulatsioon, mis on suunatud isikute tegevuse piiramisele seoses saasteainete ja ohtlike ainete kasutamisega ja keskkonda väljutamisega, on esitatud vee peatüki 4. jaos, kus on sätestatud vee kasutamise ja kaitse täpsustatud nõuded.

Kolmanda jao 8. jaotises reguleeritakse joogiveega varustamise kavandamist ja korraldamist: joogivee mõiste; kohaliku omavalitsuse kohustus tagada joogivee olemasolu; joogiveevõtukohta valiku nõuded ning nõuded joogivee tootmiseks kasutatavale pinna- ja põhjaveele, sh kvaliteedi piirväärtused. Joogivee kvaliteedi ja käitlemise nõuded pärast selle keskkonnast võtmist lähevad rahvatervise seadusesse ja selle rakendusaktidesse.

Kolmanda jao 9. jaotis „Heitvee kogumine ja puhastamine asulates“ sisaldab eelkõige veeseaduse §-s 24¹ esitatud regulatsiooni, samuti on seaduse tasandile toodud mitmed sätted Vabariigi Valitsuse 19. märtsi 2009. a määrusest nr 57 „Reoveekogumisalade määramise kriteeriumid“ ning Vabariigi Valitsuse 16. mai 2001. a määrusest nr 171 „Kanaliseerimisvõrgu veekaitsemeetmed“. Eelnõus on uudsena sätestatud kohaliku omavalitsuse kohustus korraldada kohaliku omavalitsusüksuse territooriumil heitvee kogumist ja selle puhastamist. Nimetatud kohustus sõltub sellest, kas kohalik omavalitsusüksuse piires asub heitveekogumisala või mitte. Veeseaduses on kohalikule omavalitsusele seatud üksnes kohustus tagada ühiskanalisatsiooni olemasolu heitveekogumisalal koormusega 2000 inimekvivalenti ja enam (VeeS § 24¹ lg 4). Muudel juhtudel, st kui ühiskanalisatsiooni rajamine ei ole kohustuslik või heitveekogumisaladel, mille koormus on vähem kui 2000 inimekvivalenti, ei ole selgelt paika pandud, kes vastutab selle eest, et heitveekogumisalal heitvett kogutakse ja et kogutud heitvesi puhastatakse.

Kolmanda jao 10. jaotises üleujutusriskide vähendamise regulatsiooni esitamisel eelnõus on lähtutud veeseaduse peatükist 5¹. Põhilised muudatused on tehtud sätete paigutuses – mõned sätted on eelnõust välja jäetud nende sätete esitamiseks alamas õigusaktis (eelnõus sätestatud vastavad volitusnormid), samuti on mõned sätted parema ülesehituse huvides ümber paigutatud. Sisulisi muudatusi on vähe. Mõistete osas on väljend „üleujutusohuga seotud risk“ nimetatud ümber „üleujutusriskiks“, riskide maandamise asemel räägitakse riskide vähendamisest.

Neljandas jaos koondati seoses struktuuriliste muudatustega sätted, mis reguleerisid sarnaseid teemasid, ühte jakku või ühte jaotisesse. Paragrahvid, mis sisaldasid palju lõikeid või mille sisu ei vastanud paragrahvi pealkirjale, jaotati erinevateks paragrahvideks.

Saasteainete keskkonda väljutamise osas (4. jao 1. jaotis) muudeti peamiselt seni kehtiva regulatsiooni struktuuri, samuti sätestati selgesõnaliselt mitmed keelud ja piirangud, mis on veeseadusest praegu üksnes kaudselt tuletatavad. Regulatsioon, mis piirab saasteainete väljutamist veekogusse ja pinnasesse, kaitsmata põhjaveega alale ning põhjavette, on sisuliselt põhiosas jäänud samaks.

Neljanda jao teises jaotises reguleeritakse joogiveevõtukohta ja seda ümbritseva sanitaarkaitseala kaitset. Kuna sanitaarkaitseala ei moodustata üksnes joogiveevõtuehitise kaitseks, vaid ka veevõtukohta vee kvaliteedi kaitseks, siis peab sanitaarkaitsealaga kaitsma ka maa- või veela, kust vett võetakse. Sellest tulenevalt on eelnõus asendatud väljend „veehaarde sanitaarkaitseala“ väljendiga „joogiveevõtukohta sanitaarkaitseala“. Eelnõus on joogiveevõtukoht määratletud kui maa- või veela, kust võetakse vett joogivee tootmiseks, ning sellel asuv ehitise vee võtmiseks. Täpsustatud on tegevuspiiranguid sanitaarkaitsealal ja eelnõus on lubatud tegevustena lisaks veeseaduse § 28¹ lõikes 1 sätestatule lisatud joogiveevõtuehitise ehitamine, rekonstrueerimine ja lammutamine, teadustööd ning keskkonnajärelevalve ja tervisekaitse alased tegevused.

Põllumajandustegevuse piirangud (4. jao 3. jaotis) on mõeldud põllumajandusest pärineva hajukoormuse vähendamiseks pinnaveele ja põhjaveele. Peamised põllumajandustootmisest pärinevad saasteained on fosfaadid, ammoniumiühendid ja nitraadid. Piirangud on kooskõlas EL direktiiviga 91/676/EMÜ veekogude kaitsmise kohta põllumajandusest lähtuva nitraadireostuse eest.

Kanaliseerimisehitiste veekaitsealad on reguleeritud Vabariigi Valitsuse 16.05.2001. a määrusega nr 171. Selle määruse olulisemad õigusnormid on tõstetud seadusesse (4. jao 4. jaotis): kanalisatsiooniehitise mõiste, kuja ehk eelnõus nimetusega kaitsevöönd, piirangud kanalisatsiooniehitise kaitsevööndis, kaitsevööndi vähendamine tootmisettevõtte territooriumil ning kanalisatsiooniehitisest lähtuva olulise keskkonnahäiringu vältimine ja vähendamine. Täpsustatud veekaitsealad kanalisatsiooniehitistele, sh nende planeerimisele kehtestatakse Vabariigi Valitsuse määrusega.

Vedelkütuse hoidla veekaitseõuded (4. jao 5. jaotis) on välja töötatud Vabariigi Valitsuse 16.05.2001. a määruse nr 172 "Naftasaaduste hoidmisehitiste veekaitseõuded" pinnalt, tuues seadusesse olulised õigusnormid ning laiendades "naftasaaduse" mõistet "vedelkütuse" mõistele, kuna seda kasutatakse õigusaktides. Ka selles jaotises on mõiste "kuja" asendatud mõistega "kaitsevöönd" samadel põhjustel nagu eelmises jaotises. Sisult on vedelkütuse hoidla regulatsioon sarnane kanalisatsiooniehitistele, kuid siiski piisavalt erinev, et koondada see eraldi jaotisesse, arvestades, et ka määruse tasandil on regulatsioon eraldi õigusaktides.

Veekogu paisutamise, veetaseme langetamise ja veekogu tõkestamise regulatsioon (4. jao 6. jaotis) põhineb VeeS §-il 17 ja keskkonnaministri 27.07.2009 määrusel nr 39 "Nõuded veekogu paisutamise, veetaseme alandamise ja veekogu tõkestamise ning paisu kohta".

Veeloa (4. jao 7. jaotis) ehk keskkonnavalua vee erikasutuseks alane regulatsioon sisuliselt oluliselt muutunud ei ole. Täpsustatud on erisusi võrreldes KSÜS regulatsiooniga ning seaduse tasandile on toodud keskkonnaministri 26.03.2002. a määruse nr 18 „Vee erikasutusloa ja ajutise vee erikasutusloa andmise, muutmise ja kehtetuks tunnistamise kord, loa taotlemiseks vajalike materjalide loetelu ja loa vormid“ olulisemad õigusnormid.

Veeseire regulatsioon 5. jaos täpsustab KSÜS keskkonnaseire regulatsiooni vee valdkonnas.

Jäätmed – olulisemad uuendused

Jäätmete peatükki on võrreldes kehtiva õigusega oluliselt täpsustatud ja täiendatud. Paljud muudatused on tingitud vajadusest tagada uue jäätmete raamdirektiivi (2008/98/EÜ) sätete ülevõtmine.

Eelnõu peatüki reguleerimisala määratlemisel on keskne tähtsus reguleerimisala välistustel. Erinevalt kehtivast õigusest on välistused jaotatud kahte loetellu: esimesse on koondatud täielikud välistused, teise välistused, mis sõltuvad vastava spetsiifilise regulatsiooni olemasolust. Loetelust on välja jäetud viited kaevandusjäätmete regulatsioonierisustele. Vastavad sätted on esitatud kaevandusjäätmeid käsitlevas jaotises. Reguleerimisala välistuste hulgas ei nimetata ka õhuheiteid ja ehitamisel tekkivat kaevist, sest vastavad erisused on eelnõus sätestatud välistustena jäätmemõistest.

Jäätmemõiste täpsustamiseks loetletakse eelnõus asjad, mida jäätmetena ei käsitata. Lisaks õhuheitmetele ja ehitusel tekkinud saastamata pinnasele on selleks ka kõrvalsaadused.

Kõrvalsaaduste mõiste defineerimine on vajalik, sest tootmisprotsessis on raske eristada jäätmeid ning materjali, mis ei ole küll tootmisprotsessi põhieesmärgiks, kuid mille võib siiski lugeda tooteks. Jäätmemõiste selgitamiseks täpsustatakse eelnõus ka selle mõiste keskse elemendi – ära viskama – tähendust. Eelnõu kohaselt saab asi kasutuseta hoidmisel muutuda jäätmeteks üksnes juhul, kui kasutuseta hoitav asi põhjustab või võib põhjustada keskkonnanahäiringu. Juhul, kui asjast ei lähtu ebasoodsat mõju puudub vajadus käsitada seda jäätmetena. Jäätmemõistes määratletakse ka jäätmete lakkamise üldised kriteeriumid. Kehtivas õiguses selliseid kriteeriume sätestatud pole ning seetõttu ei pruugi olla selge, millal jäätmed muutuvad taas tooteks. Nii kõrvalsaaduste kui ka jäätmete lakkamise kriteeriumite täpsustamiseks volitatakse keskkonnaministrit kehtestama vastavat täpsemat regulatsiooni.

Võrreldes kehtiva õigusega eristatakse selgelt jäätmehoolduse põhimõtteid, mis on suunatud haldusorganitele ja mis realiseeruvad kaudselt, nt läbi jäätmekavade; ja põhikohustusi, mis on otseselt igäüht või teatud isikuid kohustavad. Uue jäätmete raamdirektiivi artikkel 13 eeskujul on eelnõus sätestatud jäätmelase regulatsiooni aluspõhimõte, mille kohaselt tuleb jäätmehoolduses erilist tähelepanu pöörata teatud keskkonnanahäiringute, nagu ebaseadusliku lõhna, vähendamisele. Eelnõus on täpsustatud hierarhiat jäätmekäitluses. See on sõnastatud põhimõttena, sest hierarhiat ei pea rangelt rakendama mistahes olukorras: tuginedes olelusringil põhinevale lähenemisele võib hierarhiast kõrvale kalduda, kui see toob kokkuvõttes kaasa vähem keskkonnanahäiringuid. Arvestades liigiti kogumise vajalikkuse esiletõstmist uues jäätmete raamdirektiivis on eelnõus sõnastatud jäätmete liigiti kogumise põhimõte. Eelnõus on oluliselt täpsustatud läheduspõhimõtet ning lisatud sellega seonduv piisavuse põhimõte. Piisavuse põhimõtte kohaselt peab jäätmekäitluskohtade võrgustik olema piisav ja lõimitud, et tagada korraldatud olmejäätmeveoga hõlmatud segaolmejäätmete käitlemise ja kõigi tekkinud jäätmete kõrvaldamise. Läheduspõhimõtte kohaselt peab loodav võrgustik võimaldama jäätmete käitlust tekkekohale võimalikult lähedal, et vähendada keskkonnanahäiringute teket, eelkõige jäätmeveost põhjustatud häiringuid.

Võrreldes kehtiva õigusega on jäätmekavade regulatsioonis oluliselt täpsustatud jäätmekava sisu. Muuhulgas tuleb eelnõu kohaselt jäätmekavades käsitleda jäätmetekke vältimise meetmeid ja hinnata nende tõhusust. Selleks, et tagada omavalitsuse jäätmekavade kvaliteet ning võimaldada keskkonnaministeriumil tõhusamalt koordineerida jäätmehoolduse kavandamist on eelnõus suurendatud Keskkonnaameti vastavat järelevalvepädevust. Kehtiva õiguse kohaselt esitatakse kohaliku omavalitsuse jäätmekava arvamuse avaldamiseks Keskkonnaametile ja maavanemale. (JäätS §55). Eelnõu kohaselt esitatakse jäätmekava

Keskkonnaametile siduva kooskõlastuse saamiseks. Kooskõlastuse andmata jätmisel võib omavalitsuse üksus pöörduda protestiga halduskohtusse.

Võrreldes kehtiva õigusega laiendatakse eelnõuga oluliselt kohaliku omavalitsuse korraldatud jäätmeevoga hõlmatud ala. Eelnõu kohaselt ei ole korraldatud jäätmeeveo kohustusega hõlmatud väikesaared.

Eelnõus võetakse senise probleemtoote mõiste asemel kasutusele vastutustoote mõiste. Eelnõus käsitletakse senisest põhjalikumalt vastutustoodetega seonduvat. Oluline osa seni määruse tasandil kehtestatud regulatsioonist on toodud seaduse tasandile. Tulenevalt jäätmeseaduse ja pakendiseaduse tootjavastutuse sätete ühildamisest on võetud kasutusele uued terminid senise jäätmeseadusest tuleneva tootjate ühenduse ning pakendiseadusest tuleneva taaskasutusorganisatsiooni kohta. Eelnõu kohaselt kasutatakse tootjate ühenduse puhul terminit tootjavastutusorganisatsioon ning taaskasutusorganisatsiooni asemel terminit pakendiorganisatsioon. Eelnõu säilitab jäätmeseaduse ja pakendiseaduse erisused tootjavastutusorganisatsiooni registreerimise ning pakendiorganisatsiooni akrediteerimise osas. Valdavalt säilivad eelnõus ka jäätmeseaduses ning pakendiseaduses valdkondlikult arendatud majandusmeetmed.

Eelnõus on kokku koondatud kehtiva jäätmeseaduse erinevates peatükkides olevad kaevandusjäätmehoidlate käitamist reguleerivad sätted (Jääts § 35², § 35³, §§ 27²-27⁶, § 42¹), mis annab parema ülevaate nimetatud valdkonna regulatsioonist.

Võrreldes kehtiva õigusega on eelnõu suuremaks muudatuseks see, et välja on jäetud ohtlike jäätmehoidluste käitluslitsentsi nõue. Ohtlike jäätmehoidluste käitlusteenuse osutamiseks vajalik ohtlike jäätmehoidluste käitluslitsentsi nõue ja litsentsi menetlemine dubleerib suures osas jäätmeluba ohtlike jäätmehoidluste käitlemiseks ja selle menetlemist. Seega on otstarbekas halduskoormuse vähendamiseks ja regulatsiooni lihtsustamiseks loobuda ohtlike jäätmehoidluste käitluslitsentsi nõudest.

Kiirgus – olulisemate uuenduste kokkuvõte

Keskkonnaseadustiku eriosa seaduse kiirguse peatüki eelnõu koostamise peamine eesmärk on võrreldes olemasoleva kiirguseadusega ühtlustada ja lihtsustada eelnõu struktuuri ning täpsustada ohutusnõudeid inimese ja keskkonna kaitsmiseks ioniseeriva kiirguse kahjustava mõju eest, isikute õigusi, kohustusi ja vastutust ioniseeriva kiirguse kasutamisel ja nõudeid kiirgustegevustele. Eelnõus sätestatakse põhilised ohutusnõuded inimese ja keskkonna

kaitsmiseks ioniseeriva kiirguse kahjustava mõju eest, isikute õigused, kohustused ja vastutuse ioniseeriva kiirguse kasutamisel ja nõuded kiirgustegevustele. Eelnõuga ei reguleerita kosmilisest kiirgusest tekitatud kiiritust maapinnal ja inimtegevusest puutumatus maakoos sisalduvatest radionukliididest tekitatud kiiritust maapinna kohal, välja arvatud radoonisisaldust siseruumi õhus. Oluliseks erinevuseks seoses reguleerimisalaga võrreldes kehtiva kiirguseadusega on radoonist siseruumides tekitatud kiirituse hõlmamine. Kuivõrd Eestis on piirkondi, milles radoonitase siseruumides võib põhjustada terviseriske, siis tuleb välja töötada riske arvestav ja riskide vähendamist võimaldav regulatsioon.

Eelnõu koostamisel lähtuti eelkõige olemasolevast seadusandlikust taustsüsteemist – Euroopa Liidu õigusest ning rahvusvahelistest konventsioonidest ja lepingutest, millega Eesti on ühinenud. Samuti arvestab eelnõu Kiirgusohutuse Riiklikus Arengukavas 2008-2017 ja keskkonnaseadustiku eriosa kontseptsioonis tõstatatud probleeme. Eelnõu koostamisel ei ole arvestatud ettevalmistamisel olevate direktiivide eelnõudega. Keskkonnaseadustiku eriosa seaduse kiirguse peatüki eelnõu koostamisel arvestati osaliselt ettevalmistamisel oleva tuumaenergia seaduse eelnõuga. Kiirguse peatüki eelnõus on reguleeritud tuumakäitise käitamisega seotud kiirgusohutus ja kiirgustegevus vaid väga üldisel tasemel. Täpsustavad tingimused tuumakäitistele peab aga sätestama tuumaenergia seadus. Tuumakäitisi puudutaval regulatsioonil on oma spetsiifika ning see on seotud küsimustega, mis kiirgusvaldkonda otseselt ei puuduta. Seetõttu on otstarbekas töötada tuumaenergia seadus välja eraldi. Samuti vaadati eelnõu koostamise käigus kriitiliselt üle kiirgusloa taotlemise ja andmise menetlus. Lähtuvalt kiirgustegevusega kaasnevatest riskidest püütakse eelnõus diferentseerida kiirgusloa taotluste menetlusi, et vähendada seeläbi nii loa taotlejate kui haldusorganite halduskoormust.

Kiirguse peatükki on tehniliselt küll suurel määral muudetud, kuid suur osa muudatusi on seotud ainult struktuuriliste ja normitehniliste muudatustega. Arvestatav hulk muudatusi on olnud seotud ka sellega, et on võimalik tugineda keskkonnaseadustiku üldosa seaduse regulatsioonile. Esile tuleb tõsta muudatusi seoses meditsiiniikiirituse protseduuride, kiirguslubade kehtivuse ning tagatiste osas.

Võrreldes kehtiva seadusega on näiteks nõutav meditsiiniikiirituse protseduuride kliiniline audit, mille eesmärk on parandada ravi kvaliteeti ja tulemuslikkust korrapärase järelevalve abil ning diagnostilise referentsväärtuse määratlemine, mis võimaldab sätestada meditsiinilisteks diagnostilisteks toiminguteks määratud dooside piirmäärad seadmeliikide kaupa või radiofarmpreparaatide korral aktiivsuste maksimaalsed väärtused. Eelnõu

regulatsioon aitab tõhusamalt hinnata saadava kiirituse hulka ja optimeerida protseduuride käigus patsientide poolt saadavat doosi.

Võrreldes olemasoleva kiirgusseadusega määrab eelnõu kõrgaktiivse kiirgusallika korral kiirgusloa omajale mitte enam eelistamise võimaluse, vaid kohustuse osta kiirgusallikas tootjalt, kes on nõus lisama müügilepingusse tingimuse kiirgusallika tootjale tagastamise kohta hiljemalt 15 aastat pärast kiirgusallika sissevedu. Vastava kohustuse sätestamine on vajalik seetõttu, et Eestis puudub radioaktiivsete jäätmete lõppladustuspaik, mistõttu ei ole Eestis võimalik radioaktiivseks jäätmeks muutunud kõrgaktiivseid kiirgusallikaid keskkonnale ja tervisele ohutult ladustada.

Olulise täiendusena on lisatud eelnõus võimalus anda kiirgusluba tähtajatult neile kiirgustegevustele, mis on madala ohuga. Seni on valitsenud olukord, kus madala ohuga hambaröntgenseadme kasutamiseks vajalikku kiirgusluba ning suure ohuga radioaktiivsete jäätmete käitlemise kiirgusluba menetletakse sisuliselt samadel alustel. Madala ohuga kiirgustegevusele tähtajatute lubade andmisega peaks vähenema loa taotlejate koormus ametiasutustega suhtlemisel ning samuti halduskoormust. Kiirgusohutuse tagamiseks ei ole selliste tegevuste puhul üldjuhul regulaarne uute lubade taotlemine vajalik. Eeldatavalt mõnevõrra vähenev koormus madala ohuga kiirgusloa taotluste menetlemisel võimaldab Keskkonnaametil pöörata suuremat tähelepanu mõõduka ja eriti suure ohuga kiirgustegevustele.

Vastavalt Kiirgusohutuse Riiklikus Arengukavas ettenähtule on kavandatud rahalise tagatise reguleerimine. Vastav reeglistik hõlmab esialgu vaid rahalist tagatist radioaktiivse aine, seda sisaldava kiirgusallika ja radioaktiivsete jäätmete ohutustamiseks. Tagatise olemasolu tõendatakse kiirgusloa andja poolt aktsepteeritud Eesti või rahvusvahelise krediidi- või finantseerimisasutuse garantiiga. Eelnõusse on alternatiivina nähtud ette võimalus rahalise tagatise olemasolu tõendada ka võimalusega saada ohutustamise kulud hüvitatud väljamaksetega vastavast fondist. See fond võib olla riigi loodud, kuid võib olla ka eraalgatusena loodud. Edaspidi, seoses näiteks tuumakäitise rajamise planeerimisega, on kindlasti vajalik rahaliste tagatiste süsteemi analüüs ja seejärel täpsustamine. Selline tagatissüsteem võib hõlmata näiteks regulaarsete maksete tegemist riikliku fondi, mis koguks raha radioaktiivsete jäätmete tekitajatelt, põhinedes nende poolt tekitatud jäätmetele sätestatud maksemääradele. Seadus peab sätestama ka fondi maksete teostamise eiramisega ja maksete hilinemisega kaasnevad tagajärjed. Eelnõusse lisatud rahaliste tagatiste regulatsioon väldib

paremini olukordi, kus makseraskuste tõttu võivad radioaktiivsed jäätmed sattuda keskkonda või võiks nende käitlemise kulud jääda riigi kanda.

Saastuse kompleksne vältimine ja kontroll - olulisemate uuenduste kokkuvõte

8. novembril 2010. a võttis Euroopa Liidu Nõukogu vastu uue tööstusheidete direktiivi, mis hõlmab muudatustega ka kehtiva saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse aluseks oleva Nõukogu direktiivi 2008/1/EÜ saastuse kompleksse vältimise ja kontrolli kohta. Kuna uus direktiivi kehtestab arvestataval määral uut ja üksikasjalikku regulatsiooni, on vajalik vastav regulatsioon eelnõuna või juba kehtestatud seadusena selles valguses uuesti põhjalikult läbi töötada ja täiendada. Kuna keskkonnaseadustiku kodifitseerimise eesmärgiks ei ole ühtlasi kõigi uute keskkonnadirektiivide ülevõtmine, ei ole ka käesoleva eelnõu peatüki väljatöötamise eesmärgiks tööstusheidete direktiivi ülevõtmine. Liikmesriikidel on vaja direktiiv siseriiklikku õigusesse üle võtta hiljemalt kahe aasta jooksul Euroopa Liidu Teatajas avaldamist, mis on piisav aeg, et teostada direktiivi ülevõtmiseks vajalikud tehnilist ja õiguslikku laadi analüüsid.

Sellele vaatamata on eelnõu koostamisel direktiivi ülevõtmise vajadust püütud arvestada ning eelnõu ülesehituses on järgitud direktiivi ülesehitust. Sellest lähtuvalt on moodustatud ka mõned eraldi jaod (näiteks jaod 3-5), millesse direktiivist tulenevat regulatsiooni saab paigutada.

Eelnõu koosneb kaheksast jaost. Eelnõuga ei ole võrreldes käesoleval ajal kehtiva saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seadusega tehtud põhimõttelist laadi sisulisi muudatusi. Mõnevõrra on muudetud normide järjestust või asukohta.

Üldsätetes on vajalik täpsemalt määratleda aine ja käitise mõisted, kuna need ei kattu täpselt muudes peatükkides kasutatavate sarnaste mõistetega.

Teises jaos tuleb oluliseks pidada kompleksloa taotluse menetlust puudutavaid muudatusi. Kompleksluba on üks keskkonnalubadest ning keskkonnalubade menetlust puudutav regulatsioon on ühtlustatud ning koondatud keskkonnaseadustiku üldosasse. Seega menetletakse kompleksloa taotlust põhisosas analoogselt kõigi teiste keskkonnalubade taotlustega. Saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise peatükis reguleeritakse ainult kompleksloaga seonduvaid erisusi, mistõttu on kompleksloa taotluse menetlust puudutav regulatsioon senisega võrreldes lühem ning kehtiva seadusega võrreldes teisiti üles ehitatud (näiteks pole enam eraldi jagu kompleksloa avalikustamise kohta).

Olulise osa antud jaost moodustab käesoleval ajal parima võimaliku tehnika ja heite piirmääradega seonduv. On ette näha, et tööstusheidete direktiivist tulenevalt on vaja just nende teemade osas teha siseriiklikku regulatsiooni arvestataval määral täiendusi.

Eelnõu 6. jagu sisaldab käitaja kohustusi täpsustavaid sätteid. Võrreldes kehtiva saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seadusega on välja jäetud kehtiva seaduse §-s 35 sätestatud kohustus likvideerida tekkinud saastus, kuna see ei haakuks selliselt ülejäänud keskkonnastutuse põhimõtetega keskkonnaseadustikus.

Looduskaitse – olulisemate uuenduste kokkuvõte

Eelnõu looduskaitse peatükk vastab üldjoontes kehtiva looduskaitse seaduse regulatsioonile, säilitatud on kaitstavate loodusobjektide ja neil kehtivate piirangute üldine süsteem, liigikaitse põhimõtted jms.

Olulise uuendusena sätestatakse looduse üldise kaitse põhimõte. Põhimõte peaks otsustajale olema suunaandjaks kõikidel juhtudel, kui loodusesse sekkumist ajendavate eesmärkide saavutamise on võimalik läbi erinevate lahendusvariantide. Lahendusvariantidest tuleks mõistlikkuse põhimõtet arvestades valida selline mille ebasoodne mõju loodusele on väiksem.

Olulise uuendusena sätestatakse looduskaitse arengukava koostamise korraldus, millega looduskaitset riiklikul tasandil suunata. Eelnõuga tehakse ettepanek arengukavade menetluse ühtse regulatsiooni kehtestamiseks keskkonnaseadustiku üldosa seaduses, mistõttu looduskaitse peatükk sisaldab vaid looduskaitse arengukava koostamise aluseid, sh nõudeid selle sisule, ja menetlemise erisätteid. Peamiseks menetluslikuks erisuseks looduskaitse arengukava puhul on nõue moodustada arengukava väljatöötamiseks töögrupp, kelle tegevusse kaasataks looduskaitsega tegelevad uurimisasutused ning muud olulised looduskaitsega seotud huvigrupid.

Olulise uuenduse sätestatakse Natura võrgustiku moodustamise korraldus ja loodusalade erikaitsealaks määramise menetlus. Ala erikaitsealaks määramise üks olulisemaid eesmärke on selle ühemõtteline ja õiguslikult siduv esiletoomine, et tegemist on küll Eesti siseriikliku süsteem kuuluvate kaitstavate loodusobjektidega, kuid nende kaitsekorra erisused tulenevad Euroopa Liidus õigusest. Teine peamine erikaitsealade määramise eesmärk on alade kaitse eesmärkide selge ja detailne esiletoomine. On ju Natura alade kaitsekorra nurgakivi just ala kaitse eesmärk, kuna üldreeglina on keelatud kõik tegevused, mis võivad seda eesmärki oluliselt ebasoodsalt mõjutada.

Eelnõus on eraldi reguleeritud riikliku ja kohaliku tasandi looduskaitse sätted (kaitse eesmärgid, kaitse alla võtmine, kaitse korraldamine).

Riikliku tasandi kaitse alla võtmise menetluses on kehtiva regulatsiooniga võrreldes täpsustatud ettepanekule esitatavat teavet – kaitse alla võtmise ettepaneku tegija peab lisama ettepanekule kaardi, millele on kantud loodusobjekti asukoht või piir ja loodusväärtused, mille kaitse eesmärgil ettepanek esitatakse. Täpsustatud on ka kaitse alla võtmise menetluse avalikkuse kaasamise korraldust. Loodusobjekti kaitse alla võtmise otsuse eelnõu tuleb lisaks muudele kanalitele avaldada Keskkonnaministeeriumi veebilehel ning avaliku väljapaneku kestust tuleb kaaluda, lähtuvalt asja keerukusest ja mahust (väljapaneku miinimumtähtaeg on analoogselt kehtiva regulatsiooniga 14 päeva).

Ette nähakse laiemad alused kaitse alla võtmise menetluse kestel muu haldusakti andmise menetluse peatamiseks, kui see haldusakt võib ettepanekus nimetatud loodusobjekti seisundit mõjutada. Eelnõuga seatakse haldusorganile menetluse peatamise kaalumise kohustus juhul, kui on esitatud loodusobjekti kaitse alla võtmise ettepanek, ning menetluse peatamise kohustus juhul, kui on algatatud kaitse alla võtmise menetlus.

Eelnõus sätestatakse senisest oluliselt põhjalikumalt kaitsekorralduskavaga seonduv, kuna tegemist on haldusvälise mõjuga dokumendiga. Kaitsekorralduskavas tuleb määratleda ala üldiseloomustus, alal leiduvate loodusväärtuste kirjeldus, kaitse-eesmärgid, oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks jne. Kaitsekorralduskava koostamise menetlus on eelnõus sätestatud nõ poolavatud menetlusena – kava koostamise kohta tuleb avaldada avalik teade, samuti tuleb saata teade loodusobjekti asukoha kohalikule omavalitsusele ja kinnisasja valdajale. Neile saadetakse tutvumiseks ka kaitsekorralduskava eelnõu, mis pannakse avalikult välja ka keskkonnaministeeriumi veebilehel. Samas sätestatakse eelnõus, et kui hoiualal või kaitsealal asuvaid kinnisasja omanikke on rohkem kui 100, siis ei pea neid otse teavitama ja piisab teate avaldamisest Keskkonnaministeeriumi veebilehel ning ühes üleriigilises ja ühes kohalikus ajalehes.

Senisest erinevalt on reguleeritud hoiuala teatise menetlemine. Eelnõus sätestatakse, et hoiuala teatis tuleb esitada vaid nende tegevuste kohta, mille osas ei ole vaja esitada muu tegevusloa taotlust. Täpsemalt on reguleeritud hoiuala teatise menetlemise kord, sätestades selgelt, et hoiualal kavandatavate tegevuste mõju saab hinnata tegevusloa või teatistmenetluses keskkonnamõju hindamise või Natura hindamise kaudu. Eelnõus on sätestatud ka vastavad

menetluslikud nõuded hindamise algatamise otsustamisele ja hindamise tulemuste alusel otsuse tegemisele tegevuse lubatavuse osas.

Olulise uuendusena on sätestatud eraldi regulatsioon loodusobjektide kohaliku kaitse alla võtmise menetluse ning otsustamise ja kaitse korraldamise kohta. Kohaliku tasandi looduskaitset reguleerib ka kehtiv looduskaitse seadus, ent eelnõuga on regulatsiooni täpsustatud ja muudetud. Looduskaitse eesmärgiks kohaliku omavalitsuse tasandil on analoogselt kehtiva regulatsiooniga piirkonna eripära, kultuuri, asustust ja maakasutust esindavate väärtuslike maastike või nende üksikelementide kaitse ja kasutamise tingimuste määramine kohaliku omavalitsuse poolt, lisaks aga ka liikide soodsa seisundi tagamine kohalikul tasandil.

Loodusobjekti kohaliku kaitse alla võtmise ettepaneku ning vastava menetluse regulatsioon on sarnased loodusobjekti riikliku kaitse alla võtmise regulatsiooniga ning põhijoontes menetlus kattub. Eelnõu kohaselt on loodusobjekti kohaliku kaitse alla võtmine võimalik ka planeeringu alusel (analoogselt kehtivale regulatsioonile). Eelnõu sätestab selliseks puhuks menetluslikud erisused, et kohaliku kaitse alla võtmise menetlus oleks ühildatav planeerimismenetlusega.

Eelnõus sätestatakse olulise uuendusena tingimus, et kui loodusobjekti asukoht asub üleriigilise tähtsusega maardlal, riigimetsas või alal, kuhu on planeeringuga määratud riiklikult tähtsa ehitise rajamine planeerimisseaduse § 32 tähenduses, sõltub kaitse alla võtmise lubatavus keskkonnaministeriumi otsusest. Kohalik omavalitsus peab sellistel juhtudel saama keskkonnaministeriumilt nõusoleku, mis on talle siduv. Sätte rakendamine eeldab ka maapõue kasutamises kontseptsioonilist muutust, et riik määratleks ka sisuliselt selgelt, millised maardlad on üleriigilise tähtsusega ning millised on kohaliku tähtsusega. Et tagada igakülgne huvide kaalumise vastavasisulise otsuse tegemisel, sätestab eelnõu keskkonnaministeriumile nõusoleku andmisest keeldumise piirangud – nõusoleku andmisest võib keelduda vaid juhul, kui selleks on ülekaalukas avalik huvi.

Eelnõu kohaselt on kehtivast regulatsioonist erinevalt ranna või kalda kaitse eesmärgiks muuhulgas ranna või kalda maastike ilme säilitamine. Maastikukaitseline eesmärk on lisatud ehitus- ja planeerimisseadustiku eelnõu töögrupi ettepanekul ning järgib sellisena ka eelnõus sätestatud looduskaitse põhimõtteid maastike säilitamise osas.

Uue terminina sätestatakse eelnõus ranna ja kalda kaitsevööndi mõiste, mis asendab kehtivas regulatsioonis kasutatavat ranna ja kalda piiranguvööndi mõistet. Kuna piiranguvöönd on ka kaitstavatel loodusobjektidel, tekitab erinevate piiranguvööndite mõistete kasutamine keskkonnaministeeriumi hinnangul segadust. Uus mõiste leidis toetust ka keskkonnaministeeriumi looduskaitseosakonna poolt.

Ranna ja kalda ehituskeeluvööndis sätestatakse kehtiva regulatsiooniga (LKS § 38 lg 4 p 1) võrreldes eelnõuga piirang, et ehituskeeld ei laiene hajaasustuses olemasoleva elamu (kehtivas regulatsioonis ehitise) õuemaale ehitatavale uuele hoonele või rajatisele, mis ei jää veekaitsevööndisse. Samuti on lisatud keskkonnaministeeriumi ettepanekul eelnõusse säte, mille kohaselt maaküttesüsteemidele ja imbväljakutele ei laiene ehituskeelust tehnovõrgule ja -rajatisele tehtav üldine erand.

Ehituskeeluvööndi suurendamine või vähendamine võib eelnõu kohaselt toimuda üksnes üldplaneeringuga. Eelnõus nähakse lisaks ette, et kohaliku omavalitsuse taotlusest ehituskeeluvööndi vähendamiseks, mis esitatakse Keskkonnaametile, peavad nähtuma ka ehituskeeluvööndi vähendamise põhjendused ning lisaks peab kohalik omavalitsus küsima ehituskeeluvööndi vähendamise kohta seisukohta maavanemalt.

Eelnõus ei reguleerita eraldi uute tiheasustusalade loomisega seonduvat (kehtivas regulatsioonis on see sätestatud LKS §-s 41). Kehtiva regulatsiooniga võrreldes ei ole eelnõus sätestatud ka supelranna kasutamise seonduvat (LKS § 42), kuna töögrupi hinnangul on nende sätete jaoks sobivam asukoht rahvatervise seadus, mille alusel on muuhulgas sätestatud supluskohti puudutav regulatsioon.

Geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimine - olulisemate uuenduste kokkuvõte

Kuna kehtiv geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise regulatsioon lähtub suures osas direktiiviga 2001/18/EÜ ette nähtust, siis puudus võimalus ja ka vajadus ulatuslikeks muudatusteks ning GMOde regulatsioon jääb suures plaanis samaks. Olulisemates muudatustest võik välja tuua järgmised:

Kehtivas õiguses on GMO keskkonda viimise lubatavuse osas kasutatud väljendeid "geneetiliselt muundatud organismi keskkonda viimise võimalikke negatiivseid tagajärgi" ning "riski vähendamise kava". Käesolevas eelnõus pakutud sõnastus - „Luba antakse juhul, kui geneetiliselt muundatud organismi keskkonda viimisel on tagatud keskkonnaohu

vältimine ja kohaste meetmete võtmine keskkonnariski vähendamiseks võimalikult suures ulatuses“ - lähtub keskkonnaseadustiku üldosa seaduse eelnõu mõistesüsteemist, mis muudab seni kasutatud keskkonnaohu ja keskkonnariski mõisteid ja sätestab keskkonnahäiringu mõiste. Seetõttu on eelnõu kogu GMOde peatükis asendatud mõiste ”ohtlikkus” keskkonnaohu ja keskkonnariski mõistetega. Tegemist ongi kõige olulisema muutusega terves GMO peatükis

Täiendavat teavitamist puudutavas paragrahvis on tehtud sisuline muutus. Selgelt on eristatud juhtu, kus loa taotlejale on teatavaks saanud geneetiliselt muundatud organismi või organismide kombinatsiooni keskkonda viimisega seotud keskkonnaohu või keskkonnariski uued andmed - juhust, kus see teave on teatavaks saanud pärast loa andmist loa omajale. Esimesel juhul võetakse uusi andmeid arvesse loa edasises menetluses, teisel juhul tuleb aga tõenäoliselt loa kehtivus tõenäoliselt peatada ja luba muuta.

Geenitehnoloogiakomisjoni (GTK) puudutavas regulatsioonis on tehtud järgmised muudatused. Kehtiva õiguse alusel on GTK liikmelt nõutav „asjakohane akadeemiline kraad”, mis on teadusliku tausta tagamiseks liiga ebamäärane. Käesolevas eelnõus on seetõttu välja pakutud, et geenitehnoloogiakomisjoni liikmetel peaks olema vähemalt teadusmagistri kraad. Ühtlasi on käesolevas eelnõus sätestatud, et GTK liikmed ei pea esindama mitte lihtsalt mitmeid asjaomaseid teadussuundi, vaid erinevaid teadussuundi – et tagada GTK liikmete mitmekesisust. Kehtivas õiguses on säte, et põllumajandusministri ettepanekul nimetatavatest GTK liigetest üks peab esindama põllukultuuride kasvatajaid ja üks põllukultuuride töötlejaid. Selline lähenemine ei ole kooskõlas GMO direktiiviga, mille kohaselt GTK ei ole huvigruppide esindamiseks mõeldud organ, vaid nõuandev teaduslik komisjon, mille liikmed esindavad mitte huvigruppe, vaid asjaomaseid teadussuundi.

GTK regulatsioonist on välja jäetud GTK kohustus teatada taotlusest GMO kavandatava keskkonda viimise koha kohalikku omavalitsusorganit, kuna tegemist on administratiivse funktsiooniga, mis ei ole teadusliku nõuandva kogu ülesandena asjakohane.

GTK regulatsioonis on sellelt nõuandvalt organilt võetud ka kohustus kontrollida taotluse vastavust õigusaktide nõuetele, selline kohustus saab kuuluda vaid Keskkonnaministeeriumile - kui haldusorganile.

GTK kui nõuandev teadusorgan ei saa eelnõu kohaselt enam keskkonnaministrile teha ettepanekut luba and või mitte anda. GTK kui teadusorgan saab teha vaid teadusliku järelduse,

kas GMO keskkonda viimine võib ebasoodsalt mõjutada inimeste tervist ja keskkonda või mitte. Selline järeldus on abistava iseloomuga. Keskkonnminister võib sellest järeldusest juhinduda või mitte.

Kehtivas õiguses on säte, mille kohaselt „loa muutmisele, kehtivuse peatamisele ja kehtetuks tunnistamisele avatud menetluse sätteid ei kohaldata”. See säte on põhjendamatu. Haldusmenetluse seaduse § 46 lõike 2 kohaselt tuleb juhul, kui avatud menetluse läbiviimine on kohustuslik õigusakti andmiseks, viia avatud menetlus läbi ka õigusakti muutmiseks ja kehtetuks tunnistamiseks. GMO keskkonda viimise loa puhul võib olla asjakohane mitte viia avatud menetlust läbi loa kehtetuks tunnistamiseks, ent loa muutmisel avatud menetluse läbiviimata jätmine tekitab olukorra, kus avalikkus ei saa loa andmisega võrreldavas menetluses osaleda.

Metsanduse - olulisemate uuenduste kokkuvõte

Metsanduse peatükis on kehtiva regulatsiooniga võrreldes kõige enam muudetud struktuurilist ülesehitust, samas kui sisulises osas vastab regulatsioon enamjaolt metsaseaduse sätetele.

Eelnõus sätestatakse senisest täpsemalt metsanduse arengukava koostamise regulatsioon, mille menetlusnõuete osas teeb töögrupp ettepaneku reguleerida arengukavade menetlus ühtselt keskkonnaseadustiku üldosa seaduses.

Raietega seotud sätteid on kehtiva regulatsiooniga võrreldes teisiti struktureeritud, et nende omavaheline loogika selgemalt välja tuleks ning regulatsioon oleks normitehniliselt korrektsem.

Erinevalt kehtivast metsaseadusest ei ole eelnõu metsanduse peatükis sätestatud üldiseid metsakasutusõiguse kitsendusi (MS § 35 lõiked 1 ja 2), kuna need on osaliselt sätestatud juba keskkonnaseadustiku üldosa seaduse eelnõus (võõral maal viibimine ja liikumine, samuti telkimine ja lõkketegemine), osaliselt sätestatakse eelnõu looduskaitse peatükis (koeraga liikumise piirangud) ning osaliselt tulenevad teeseadusest (sõidukiga sõitmise tingimused).

Metsateatise menetlemisel on eelnõus antud Keskkonnaametile võimalus kontrollida kavandatud uuendus-, harvendus- ja valikraie vastavust ka tegelikele andmetele (kui inventeerimisandmed mingil põhjusel tegelikkusele ei vasta). Teiseks antakse eelnõus Keskkonnaametile võimalus lubada metsateatises märgitud tegevusi osaliselt, kui nõuetele vastavad vaid osad metsateatises märgitud tegevustest. Kolmandaks ei esitata eelnõus

metsateatise tagastamise regulatsiooni, kuna dokumendi kättetoimetamise nõuded tulenevad haldusmenetluse seadusest.

Eelnõus sätestatakse uudse regulatsioonina metsateatise menetlemise erisätted kaitstaval loodusobjektil. Kui metsateatises märgitud tegevust kavandatakse kaitstava loodusobjekti piiranguvööndis, kus raie on lubatud või kus raie lubatavus sõltub kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekust, kaitstava liigi püsielupaigas või hoiualal, kehtestab kaitseala valitseja metsateatises tingimused, mis on vajalikud kaitstava loodusobjekti või sellel asuvate elupaikade ja liikide soodsa seisundi säilitamiseks. Kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstava loodusobjekti puhul tuleb metsateatis valitsejaga kooskõlastada, kusjuures metsateatises märgitud tegevuste lubamiseks peab olema valitseja nõusolek (kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti).

Juhul, kui tegevust kavandatakse kaitstava loodusobjekti piiranguvööndis, kus raie on kaitse-eeskirjaga keelatud, või sihtkaitsevööndis, saab tegevusi ellu viia vaid kaitse-eesmärkidest lähtuvalt. Metsateatise saab esitada vaid kaitseala valitseja ettepanekul ning tegevuste kavandamisel tuleb lähtuda kaitseala valitseja poolt kaitse-eeskirjast või kaitsekorralduskavast lähtuvalt määratletud tegevused, mis on kaitse-eesmärgi saavutamiseks vajalikud.

Eelnõuga sätestatakse, et raieõiguse võõrandamise leping tuleb sõlmida kirjalikult, mis erineb kehtivast regulatsioonist, mille kohaselt on lepingu sõlmimine võimalik ka suuliselt, kui selle kohta koostatakse kirjalik akt (MS § 37 lg 6).

Eelnõus ei ole sätestatud Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) tegevuse aluseid. Kehtivas metsaseaduses on kehtestatud eraldi sätted RMK tegevusalade, organite, raamatupidamise, aruandluse ning vara haldamise, kasutamise ja käsutamise kohta, mis on otstarbekas sätestada eraldiseisvas õigusaktis.

Eelnõus sätestatakse riikliku järelevalve teostamise alused lähtuvalt justiitsministeeriumi poolt ette valmistatud korrakaitseaduse eelnõu regulatsioonist. Samuti sätestatakse metsale tekitatud kahju mõiste ja nähakse ette kahju hüvitamise kord, sh kahju hüvitamise määrad. Eelnõus kasutatakse kahju määratlemisel erinevalt kehtivas regulatsioonist kasutatavast terminist „keskkonnale tekitatud kahju” mõistet „metsale tekitatud kahju”. Erinevalt kehtivast regulatsioonist antakse eelnõus volitusnorm teatud kahju määrade sätestamiseks Vabariigi Valitsuse poolt. Lisaks suurendatakse eelnõus kehtiva regulatsiooniga võrreldes oluliselt juriidiliste isikute vastutuse määrasid nõuete rikkumise eest.

Kalapüük – olulisemate uuenduste kokkuvõte

Eelnõu kalapüügi regulatsioon on sisu osas jäänud samaks, mis kehtivas õiguses, on tehtud vaid üksikuid väheolulisi sisulisi muutusi. Kalapüügi osas on aga kehtiva õigusega võrreldes tehtud põhimõttelisi struktuurilisi muutusi. Kehivat õigust on alates kalapüügiseaduse kehtestamisest korduvalt muudetud. Kehiva õigus struktuur on muutunud ülikohmakaks, mis on kaasa toonud ka regulatsiooni sisulise arusaadavuse olulise languse.

Seega võibki väita, et eelnõu kalapüügi osal on võrreldes kehtiva õigusega täiesti uus struktuur – mis olulisel määral lihtsustab regulatsiooni arusaadavust – see ongi kalapüügi osa suurim uuendus.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

1. peatükk

Atmosfääriõhu kaitse

Atmosfääriõhu kaitse peatükk jaguneb neljaks osaks – välisõhu kaitse, kliimamuutuste leevendamine ja osoonikihi kaitsmine, järelevalve ja väärteokoosseisud.

1. osa - Välisõhu kaitse

1. jagu - Üldsätted

Atmosfääriõhu kaitse esimene osa jaguneb viieks jaoks. Välisõhu kaitse osa esimeses jaos koondatakse kogu osa seisukohalt olulised mõisted ning sätestatakse välisõhu kaitse põhimõtted ja põhikohustused. Teises jaos on sätestatud välisõhu füüsilise ja keemilise mõjutamisega seonduv. See hõlmab eraldi jaotistena õhukvaliteedi juhtimise ja hindamise regulatsiooni, avalikkuse teavitamist õhukvaliteedist ning sätteid välisõhus leviva müra, valgusreostuse ja ebameeldiva või ärritava lõhnaga aine reguleerimiseks. Kolmas jagu on kavandamine ning sisaldab nii riikliku kui ka kohaliku omavalitsuse üksuse õhukvaliteedi kava. Neljas jagu sätestab saasteainete heitkoguste regulatsiooni jagunedes eraldi seitsmeks jaotiseks – keskkonnaluba õhu saastamiseks, õhusaasteloa omaja õigused ja kohustused, saasteaine heite piirväärtused ja heite summaarsete piirkoguste määramine, suured põletusseadmed, nõuded jäätmepõletustehase ja koospõletustehase käitamiseks, liikuva heiteallika heitkoguste vähendamise meetmed ja saasteainete heitkoguste vähendamine toodetes. Viies jagu on seire ja aruandlus. Kuues ja seitsmes sisaldavad vastavalt riikliku järelevalve ja väärteokoosseisude regulatsiooni.

Esimesse jakku - Üldsätted - on koondatud lisaks mõistetele peatüki seisukohast universaalsed põhimõtted ning heiteallika valdaja kohustused seoses atmosfääriõhu kaitsega. Eelnõu sisaldab 17 mõistet. Võrreldes välisõhu kaitse seadusega (edaspidi VÕKS) on täpsustatud välisõhu mõistet. Kehtiva õiguse kohaselt on välisõhk troposfääri hooneväline õhk, välja arvatud õhk töökeskkonnas. Vastavalt tervishoiu ja tööohutuse seaduse § 3: *Töökeskkond on ümbrus, milles inimene töötab.* Sellest lähtuvalt võib tõusetuda küsimus, et

kas näiteks tänaval töötavat inimest – asfaldipaneel, müüjad, põllul kündmine, kojamees jne – ümbritseb töökeskkond või välisõhk. Kui töökeskkond, siis kuidas tagatakse kõrvalistele isikutele välisõhu normidele vastav õhu kvaliteet? Kui välisõhk, siis kuidas tagatakse välisõhu kvaliteedi normid? Käesoleva eelnõu kohaselt on välisõhk hooneväline troposfääri õhk, välja arvatud õhk hoonevälises töökohas, kus kehtivad töötervishoidu ja tööohutust käsitlevad sätted ning kuhu üldsusele pole korrapärast juurdepääsu. See definitsioon juhindub Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2008/50/EÜ välisõhu kvaliteedi ja Euroopa õhu puhtamaks muutmise kohta ning on sellega kooskõlas.

Muudetud on samuti saasteaine definitsiooni, mis on viidud kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2008/50/EÜ välisõhu kvaliteedi ja Euroopa õhu puhtamaks muutmise kohta. VÕKSist erinev on ka välisõhu füüsilise mõjutamise definitsioon - välja on jäetud mõjutamine ioniseeriva ning ioniseeriva toimeta kiirgusega kuna antud teema on reguleeritud kiirguse peatükis. Lisatud on mõjutamine häiriva valguskiirgusega. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse eelnõuga (edaspidi KSÜS) võrreldes on välisõhu kaitse osas mõnevõrra erinev mõiste saastamine määratlus. KSÜS kohaselt on saastamine heite väljutamine nii, et see põhjustab keskkonnaohu või keskkonnariski. Käesoleva osa kohaselt on välisõhu saastamine välisõhu keemiline ja/või füüsikaline mõjutamine nii, et see põhjustab keskkonnaohu või keskkonnariski. Kehtiv VÕKS mõistet „välisõhu saastamine“ ei defineeri.

VÕKS-iga võrreldes on erinevalt defineeritud ka mõiste ebasoodsad ilmastikutingimused. VÕKS kohaselt on ebasoodsad ilmastikutingimused maapinnalähedases õhukihis saasteainete akumulatsioonist soodustavad tingimused, nagu omavahelises koostoimes temperatuuri inversioon vahetult maapinnalähedases õhukihis, vertikaalse turbulentsi puudumine ja tuulekiirus null kuni kaks meetrit sekundis. Selle definitsiooni kohaselt ei saa praktikas ebasoodsaid ilmastikutingimusi esineda, kuna vertikaalse turbulentsi puudumine maapinnalähedases õhukihis on rangelt võimatu. Definitsiooni täpsustamine on oluline, kuna sellest lähtuvad välisõhu kvaliteedi prognoosarvutused, mis võimaldavad hinnata saasteallikate poolt emiteeritavate saasteainete heitkoguste mõju välisõhu kvaliteedile vastavalt valitsevale atmosfääri stabiilsusklassile ning vajadusel rakendada ebasoodsatel tingimustel heitkoguste piiramist. Eelnõu sätestab, et ebasoodsad ilmastikutingimused on sellised meteoroloogilised tingimused, mis võivad põhjustada heiteallika või heiteallikate rühma poolt välisõhku väljutatavate saasteainete osas õhukvaliteedi piirväärtuse ületamise. Ebasoodsate ilmastikutingimuste esinemine määratakse kasutades selleks sobivaid arvutusprogramme, mis on toodud seaduse eelnõus.

Eelnõu kasutab VÕKS „välisõhu saastatuse tase“ mõiste asemel „õhukvaliteedi tase“ ning defineerib seda kehtiva õigusega võrreldes täpsemalt - õhukvaliteedi tase on saasteaine kogus, mis kindla ajavahemiku jooksul sisaldub välisõhu ruumalaühikus gaasiliste saasteainete puhul temperatuuril 293 K ja atmosfäärirõhul 101,3 kPa juures ning osakeste ja osakestes sisalduva aine puhul reaalsete tingimuste juures mõõtmiste hetkel. Tulenevalt sellest muudatusest kasutab eelnõu kehtivas õiguses kasutusel oleva mõiste „saastatuse taseme piirväärtus“ asemel mõistet „õhukvaliteedi piirväärtus“, „saastetaluvuse piirmäär“ asemel „õhukvaliteedi piirväärtuse ületamise määr“, „saastatuse taseme sihtväärtus“ asemel „õhukvaliteedi sihtväärtus“, „saasteaine sisaldusest teavitamise tase“ asemel „teavitamistase“, „saasteaine sisalduse häiretase“ asemel „õhukvaliteedi häiretase“,

Võrreldes VÕKS-ga on uuena defineeritud õhukvaliteedi kriitiline tase. Õhukvaliteedi kriitiline tase on saasteaine kogus välisõhu ruumalaühikus, mille ületamisel võib tõenäoliselt ilmned oluline ebasoodne mõju ökosüsteemile

Õhukvaliteedi piirväärtuse ületamise määr on defineeritud erinevalt võrreldes kehtiva õigusega – see on protsent õhukvaliteedi piirväärtusest või õhukvaliteedi piirväärtuse lubatud ületamiste arv, mille võrra võib kehtestatud piirväärtust ajutiselt ületada käesolevas peatükis sätestatud tingimustel.

VÕKS-is kasutusel olev mõiste saasteallikas asendatakse KSÜS-i terminoloogiat järgides mõistega heiteallikas ning defineeritakse seaduse tasandil heiteallikad lisaks liikuvuse põhjal ka saasteallika geomeetria põhjal, kuna lisaks punkheitetallikatele omavad olulist mõju välisõhu kvaliteedile ka teised saasteallikad. Eelnõu kohaselt tuleb paiksete mõõtmiste proovivõtukohtade kindlaksmääramisel arvestada heiteallikate liiki õhukvaliteedi piirkonnas.

Uue mõistena on defineeritud tootmisterritoorium, kuna see on oluline välisõhu kvaliteedi piirväärtuse täitmise osas. Välisõhu kvaliteedi piirväärtused kehtivad eelnõu mõistes käitise tootmisterritooriumist väljaspool ning käitisele lubatud heitkoguse jagamisel arvestatakse eelkõige seda, kuidas on käitise maksimaalse võimsuse juures tagatud välisõhu kvaliteedi piirväärtused väljaspool käitise tootmisterritooriumi.

Defineeritakse samuti mõiste maapinnalähedane õhukiht, mis on õhukiht, mis ulatub kuni 4 m kõrguseni maapinnast või vajadusel kõrguseni kus inimesed püsivalt asuvad. Antud definitsioon on oluline eelkõige õhukvaliteedi hindamise seisukohast, määratledes ära missugusel kõrgusel õhukvaliteedi mõõtmisi läbi viiakse.

Eraldi on defineeritud ka õhukvaliteedi piirkond, mis on õhusaastega kokku puutuva elanikkonna ja ökosüsteemide suurust arvestades moodustatud piirkond või linnastu, kus korraldatakse õhukvaliteedi juhtimist ja hindamist.

Eelnõu sisaldab seaduse rakendajale neli välisõhu kaitse üldpõhimõtet ning isikule kolm välisõhu kaitse põhikohustust. Kaks esimest üldpõhimõtet ütlevad välja kogu atmosfääriõhu kaitse peatüki regulatsiooni tuuma: õhukvaliteedi piirkondades, kus õhukvaliteedi tase on madalam õhukvaliteedi piirväärtusest tuleb säilitada parim võimalik välisõhu kvaliteet. õhukvaliteedi taseme piir- või sihtväärtuste ületamise korral tuleb rakendada meetmeid, et viia õhukvaliteedi tase vastavusse õhukvaliteedi piir- või sihtväärtustega. Kaks järgmist on iseseisva tähendusega õigusnormid: sellise tegevuse kavandamisel, mis võib tõenäoliselt põhjustada õhukvaliteedi piirväärtuse ületamist maapinnalähedases õhukihis, tuleb nende asukoha valikul vältida alasid, kus ebasoodsate ilmastikutingimuste korral on välisõhku väljutatud saasteainete hajumine loodus- või tehisoludest tingitud põhjustel takistatud; uute planeeringute kehtestamisel või projekteerimistingimuste andmisel tuleb vältida planeeringute aladel müra olukorra halvenemist; keelatud on ehitada korstnaid, millest saasteained väljuvad kõrgemal kui 250 meetrit maapinnast.

Eelnõu sisaldab heiteallika valdajale järgmisi põhikohustusi: iga tegevuse juures tuleb rakendada kõiki sobivaid meetmeid saasteainete heidete vältimiseks või vähendamiseks; tegevuse elluviimisel, mis võib tõenäoliselt põhjustada õhukvaliteedi piirväärtuste ületamist maapinnalähedases õhukihis, on heiteallika valdaja kohustatud rakendama täiendavaid meetmeid saasteainete välisõhku väljutamise vähendamiseks; paikse heiteallika käitaja peab kasutama parimat võimalikku tehnikat, energiasäästlikku tehnoloogiat, püüdesaadmeid saasteainete heitkoguste vähendamiseks niivõrd, kui võrd seda saab mõistlikult eeldada arvestades tehtavaid kulutusi ja tekkida võivat ebasoodsat mõju; kui keskkonnaloaga või keskkonnakompleksloaga nõutakse saasteainete püüdmist või see on kavandatud ehitusprojektis, on käitamine püüdesaadmeteta või rikkis püüdesaadmega keelatud.

2. jagu - Välisõhu keemiline ja füüsikaline kvaliteet

Eelnõu teine jagu käsitleb välisõhu keemilist ja füüsikalist kvaliteeti. Teise jao esimeses jaotises on toodud õhukvaliteedi juhtimise ja hindamise regulatsioon, mis hõlmab välisõhu kvaliteedi hindamispõhimõtteid ja kvaliteedi hindamise meetodeid, sh välisõhu kvaliteedi mõõtmistel kasutatavate mõõtmiste kvaliteedikriteeriumeid ja arvutusliku hindamise

mudeleid. Arvutusliku hindamise all on muudetud kasutatavate arvutusmodelite loetelu ja toodud üldised kriteeriumid, millele arvutusmodelid peavad vastama. Uudsenä on käsitletud arvutusmodelite kasutamist õhukvaliteedi tasemete prognoosimisel. Lisaks on jaos toodud saasteainete loetelu, millega tuleb arvestada õhukvaliteedi hindamisel ja juhtimisel. Toodud on õhukvaliteedi tasemed ehk hindamispäärid millest alates tuleb rakendada õhukvaliteedi hindamisel reaalseid mõõtmisi ja tasemed, mille korral võib piirduda arvutusliku hindamisega või rakendada vaid õhukvaliteedi taseme hinnangulist määramist. Ülemise ja alumise hindamispääri ületamise kindlakstegemiseks on jaos toodud minimaalne nõutav seire kestus, mille põhjal saab hinnata hindamispääride ületamist. Hindamispääri loetakse ületatuks, kui eelneva viie aasta jooksul on seda ületatud vähemalt kolmel eri aastal. Statsionaarsete mõõtmiste puudumisel on lubatud kasutada ka indikaatormõõtmiste tulemusi ja arvutuslike mudelite kasutamisel saadud tulemusi. Jaos on kehtestatud kord õhukvaliteedi hindamisele, mis hõlmab nõuete kehtestamist proovide võtmisele ja analüüsimisele, kasutatavatele meetodikatele ja proovivõtukohtade paiknemise kriteeriume. Samuti korra kehtestamist ebasoodsate ilmastikutingimuste määramiseks. Erinevalt kehtivast VÕKS-ist, kus ebasoodsad ilmastikutingimused olid rangelt määratletud näeb uus seadus ette ebasoodsate ilmastikutingimuste määramiseks heiteallika või heiteallikate rühma jaoks arvutuslike hindamise meetodite kasutamist.

Jaos kehtestatakse ka regulatsioon riigi territooriumi jaotamiseks õhukvaliteedi taseme järgi õhukvaliteedi piirkondadeks ja linnastuteks. Regulatsioon tuleneb välisõhu kvaliteedi direktiivist 2008/50/EÜ, mille kohaselt on linnastu selline piirkond, kus elanike arv on üle 250000, või väiksema elanike arvuga tööstuspiirkond, mis ei ulatu üle ühe kohaliku omavalitsuse üksuse piiri ja kus hindamisele eelnenud viie aasta jooksul tehtud paiksete mõõtmiste tulemustest selgub, et õhukvaliteet on oluliselt halvenenud. Riigi õhukvaliteedi piirkondade jaotust ajakohastatakse uue seaduse kohaselt vastavalt vajadusele, kuid mitte harvem kui iga viie aasta järel.

Jaos leiab käsitlemist samuti välisõhu kvaliteedi direktiivist 2008/50/EÜ tulenev talvise teede libedusetõrjega ja looduslikest allikatest pärinevate saasteainetega seotud õhukvaliteedi piirväärtuse ületamisega seotud regulatsioon. Riigi territooriumi jaotusel õhukvaliteedi piirkondadeks saab määrata piirkonnad, kus PM10 õhukvaliteedi piirväärtust võib ületada pärast talvist teede libedusetõrjet välisõhku eralduva PM10 tõttu kui õhukvaliteedi parandamiseks on võetud kasutusele muud asjakohased meetmed. Kohaliku omavalitsuse üksuse tegevuskavade koostamine ei ole nõutav kui õhukvaliteedi piirväärtuste ületamise

põhjuseks on looduslikest allikatest pärit saasteained, mille väljutamine välisõhku ei ole tingitud otseselt ega kaudselt inimtegevusest.

Jaos on lisaks toodud osooni kui sekundaarse saasteaine tekke jaoks oluliste eeldusainete loetelu, mida tuleb välisõhus määrata.

Uudsenä on seaduses käsitletud saasteainete koostõju temaatikat ja loodud võimalus sarnase terviseõõjuga saasteainete osas kehtestada rangemaid piirväärtuseid selliste saasteainete koostõnemisel. Lisaks on võimalus kehtestada kehtivatest piirväärtustest rangemaid piirväärtuseid elanikkonna tundlike gruppide kaitseks.

Teises jaotises käsitletakse avalikkuse teavitamist õhukvaliteedist Keskkonnaministeeriumi veebilehe vahendusel. See jaotis võtab üle kehtiva VÕKS regulatsiooni, kuid täpsustab pideva seire tulemuste koondamise ja avalikkusele edastamise, sh häiretasemete operatiivse teavitamise korda. Seadusega määratakse ära avalikkuse teavitamise sagedus saasteainete kaupa ja avalikkuse teavitamisel esitatava teabe sisu. Lisaks õhukvaliteedi tasemetele nähakse ette mõningate saasteainete korral ka sadestumisalase teabe avalikustamist. Eraldi on reguleeritud lämmastikdioksiidi, vääveldioksiidi ja osooni häiretasemed ja osooni teavitamistase. Häire- ja teavitamistasemete ületamisel nähakse ette avalikkuse teavitamine mis tahes meediakanalite kaudu. Uudsenä on käsitletud häire- ja teavitamistasemete prognoositava ületamise korral avalikkuse teavitamist analoogselt realselt mõõdetud ületamistega.

Eelnõus on täpsustatud mõnevõõra müra regulatsiooni, seda eelkõige müra piirtaseme osas. Müra norm- ja piirtasemete kehtestamise pädevus jääb sarnaselt kehtivale seadusele sotsiaalministrile. Müra regulatsiooni analüüsil on tuginetud Keskkonnaõiguse Keskuse juristide ettepanekutele ja arvamusele. Kehtivas müraregulatsioonis on müra normtasemetest otsene õiguslike tagajärgedega tähendus vaid piirtasemel, mis on suurim lubatud müratase ja kvalifitseerub sellisena keskkonnakvaliteedi piirväärtuseks keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 3 lõike 2 kohaselt. Taotlustaset nimetatakse küll suurimaks lubatud müratasemeks uutel planeeritavatel aladel, ent tegelikult käsitletakse seda praktikas soovituslikuna – pärast planeeringu kehtestamist ei ole enam tegemist uue planeeritava alaga ja seega taotlustase seal ka enam ei kehti. On võimalik ka lahendus, et uutel planeeritavatel aladel tuleb kohustuslikult rakendada taotlustaset, aga sellisel juhul ei ole seda vaja nimetada taotlustasemeks, vaid võib lihtsalt sellistele aladele kehtestada teistsugused piirtasemed. Kriitilise taseme definitsiooni kehtestamise mõttekus tekitab küsimusi, sest kehtiva definitsiooni kohaselt on tegemist

tasemega, mille ületamine tekitab „ebarahuldava mürasituatsiooni” – kusjuures sellise tasemega piirkondadesse ei tohi rajada müratundlikke hooneid (see on ka ainus õiguslik tagajärg). Võib kaaluda ka võimalust, et müra piirtase oleks nõ keskkonnariski tase ja müra kriitiline tase tähendaks keskkonnaohtu, aga kehtivaid piirmäärasid vaadates ning lähtudes WHO 1999.a. soovistest¹ ilmneb, et tegelikult on kehtivad piirtasemed sellised, mis võivad näiteks elamupiirkonnas tekitada juba tõsisid häiringuid (*serious annoyance*). Müra normtasemete edaspidisel reguleerimisel määruse tasemel tuleb tagada, et kehtestatavad normid oleksid üheselt mõistetavad ja kooskõlas teiste õigusaktidega. Müra normtasemete täpsem regulatsioon sotsiaalministri määruses eeldab tihedat koostööd Keskkonnaministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumi vahel, et tagada kasutatavate mõistete ühtsus ja rakendatavus praktikas.

Neljandas jaotises on täiesti uudse mõistena võrreldes kehtiva VÕKS-iga toodud sisse häiriva valgusreostuse mõiste. Valgusreostus on ülemäärase ja häiriva tehisvalguse suunamine ümbritsevasse keskkonda, mis vähendab valgussüsteemide energiatõhusust ja –säästlikkust. Valgusallikas peab olema varjatud või kaitstud nii palju kui võimalik, et minimeerida pimestamist, samas täites oma otstarvet ning vähendamata jalakäijate, sõidukite ja vara turvalisust. Kohaliku omavalitsuse üksus võib piirata helgiheitjate, laservalgustuse ja muu kõrge intensiivsusega valguse kasutamine välireklaamis. Lisaks võib valgusreostuse vähendamise täiendavad meetmed kehtestada kohaliku omavalitsuse üksus määrusega.

Teise jao viies jaotis on ebameeldiva või ärritava lõhnaga aine regulatsioon, mille osas ei ole olulisi muudatusi võrreldes kehtiva õigusega tehtud.

3. jagu - Kavandamine

Kolmas jagu hõlmab kavandamist. Siin on reguleeritud nii õhukvaliteedi parandamise riiklik arengukava kui ka kohaliku omavalitsuse üksuse poolt koostatav piirkonna või linnastu õhukvaliteedi parandamise kava. Kehtiv VÕKS ei reguleeri õhukvaliteedi parandamise riiklikku kava, mille peab eelnõu kohaselt välja töötama Keskkonnaministeerium. Selle sissetoomine tõhustab õhukvaliteedi parandamise meetmete planeerimist riigi tasandil ning see peaks olema aluseks õhukvaliteedi hindamise kavandamisel. Riikliku arengukava menetlemisele kohaldatakse keskkonnaseadustiku üldosa seaduse arengukava menetluse

¹ <http://whqlibdoc.who.int/hq/1999/a68672.pdf>

sätteid, eraldi on atmosfääriõhu kaitse peatükis kehtestatud vaid arengukava sisu nõuded. Õhukvaliteedi parandamise riiklik arengukava sisaldab õhukvaliteedi seisundi kirjeldust riigis; andmeid eeldatavate oluliste muutuste kohta riigisiseste heitkoguste geograafilises jaotumises; hinnangut vajadusele moodustada uued õhukvaliteedi piirkonnad; kavandatavaid eesmärgi õhukvaliteedi parandamiseks piirkondades, kus see ei vasta kehtivatele kvaliteedinõuetele ja säilitamiseks piirkondades, kus on tagatud nõuetele vastav välisõhu kvaliteet; meetmeid ja vahendeid nende eesmärkide saavutamiseks; kava rakendamise mõju inimese tervisele ja keskkonnale.

Praegune piirkonna saasteainete vähendamise tegevuskava, mis koostatakse Keskkonnaameti poolt, on eelnõus asendatud kohaliku omavalitsuse üksuse poolt koostatava piirkonna või linnastu õhukvaliteedi parandamise kavaga. Sellise regulatsiooni eesmärk on anda kohaliku omavalitsuse üksusele, kellel kohalikul tasandil on kõige suuremad võimalused mõjutada õhukvaliteedi taset õhukvaliteedi piirkonnas (planeeringud, tänavate korrashoid jne) võimalus kaasa rääkida välisõhu kvaliteeti parendavate meetmete väljatöötamisel ja rakendamisel. Õhukvaliteedi piirkonnad (piirkond või linnastu) kehtestab keskkonnaminister määrusega. Kohaliku omavalitsuse üksus koostab piirkonna või linnastu õhukvaliteedi parandamise kava, kui õhukvaliteedi tase linnastus või piirkonnas ületab või tõenäoliselt ületab ühe või mitme saasteaine suhtes kehtestatud õhukvaliteedi piirväärtust ja õhukvaliteedi piirväärtuse ületamise määra summaarselt.

Õhukvaliteedi piirväärtuste ületamine tuvastatakse õhukvaliteedi hindamise kaudu. Õhukvaliteedi hindamist korraldab Keskkonnaministerium. Seetõttu on eelnõu kohaselt keskkonnaministril kohustus teavitada kohaliku omavalitsuse üksust kui õhukvaliteedi hindamise käigus tuvastatakse õhukvaliteedi piirväärtuste ületamine. Piirkonna või linnastu õhukvaliteedi parandamise kava sisu nõuded on üle võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/50/EÜ välisõhu kvaliteedi ja Euroopa õhu puhtamaks muutmise kohta lisast XV. Piirkonna või linnastu õhukvaliteedi parandamise kava koostamise menetlusele kohaldatakse keskkonnaseadustiku üldosa seaduse sätteid arvestades atmosfääriõhu kaitse peatükis sätestatud eranditega.

4. jagu - Saasteainete heitkoguste reguleerimine

Neljas jagu reguleerib saasteainete heitkogustega seonduvat. Selle osa esimene jaotis reguleerib keskkonnaloa õhu saastamiseks väljastamist, mille väljastab analoogselt kehtivale

korrale Keskkonnaamet. Loa künniseid on muudetud sedavõrd, kuivõrd on seda tehtud Keskkonnaministeeriumi poolt ettevalmistatud keskkonnaministri 02.08.2004 määruse nr 101 „Saasteainete heitkogused ja kasutatavate seadmete võimsused, millest alates on nõutav välisõhu saasteluba ja erisaasteluba” muutmise eelnõus. Loa künnisvõimsuse ja -koguste küsimuse arutamiseks kohtuti Keskkonnaministeeriumi spetsialistidega ning arutati mitme võimaliku alternatiivse valiku vahel. Analüüsid KKM määruse nr 101 toodud künnisvõimsusi, millest alates on välisõhu saasteluba nõutav, ei ole päris üheselt selge mis eesmärgiga käitist keskkonnalooga koormatakse – kas eesmärgiks on koguda statistilisi andmeid, koguda keskkonnatasu või pigem tagada piirkonnas nõuetele vastav välisõhu kvaliteet. Antud määruse paljud künnisvõimsused on teatud tegevusvaldkondade ja saasteainete osas ebamõistlikult madalad. Mõningaid künniskoguseid (PM10, PM2,5, NH₃, CH₄) on suurendatud vastavalt Keskkonnaministeeriumi ettepanekule ning tegevusvaldkondadest on välja jäetud järgmised:

- mustmetallide töötlemise seadmed ühel tootmisterritooriumil (tootlikkusega 20 tonni toorterast tunnis kuumvaltsimisel; tootlikkusega 2 tonni toorterast tunnis pinnete pealesulatamisel; löögienergiaga 50 kilodžauli vasara kohta sepistamisel sepikodades)
- toiduainetööstuse seadmete tootlikkus ühel tootmisterritooriumil (200 tonni piima ööpäevas (kalendriaasta keskmine); 75 tonni valmistoodangut ööpäevas muust loomsest toormest; 300 tonni valmistoodangut ööpäevas (kvartali keskmine) taimsest toormest.

Nimetatud muudatused viidi sisse eelkõige lähtudes sellest, et õhusaasteluba ei vajataks nt 10 kg PM10 või 500 kg CH₄ emiteerimise puhul. Esimesel juhul tähendab see sisuliselt seda, et tuleks loastada ka keskmise suurusega puidukütel olevad kodumajapidamised ja metaani puhul majapidamised kus on 5 lüpsilehma. Tegevusvaldkondade nimekirjast mustmetallide ja toiduainetööstuse kustutamine on põhjendatav sellega, et antud võimsuste juures on nõutav juba keskkonnakompleksluba. Samas ei toetata eelnõus Keskkonnaministeeriumi ettepanekut, millega plaanitakse täiendada määrust nr 101 järgmiselt: Saasteluba ei ole nõutav looma- ja linnukasvatusel, olenemata saasteallikast eralduvate saasteainete heitkoguste suurusest. Antud erisuse kehtestamine pole loogiline arvestades kehtivaid künniskoguseid ning teatud saasteainete heitkoguste reguleerimise osas on mõistlik rakendada õhusaasteloa nõuet ka põllumajanduskäitiste suhtes.

Esialgse analüüsi tulemusena on jõutud järeldusele, et õhusaasteluba peaks olema nõutav siiski käitistel, mis omavad olulist mõju välisõhu kvaliteedile ning mida on võimalik või vajalik lähtuvalt piirkonna õhukvaliteedist õhusaasteloaga reguleerida. Ühiselt Keskkonnaministeeriumiga jõuti järeldusele, et künniskoguste ja –võimsuste põhjendatud muutmisele peab eelnema põhjalik analüüs, milles hinnatakse kehtivate koguste ja võimsuste põhjendatust õhusaasteloa nõudmisel. Sellest lähtuvalt on vaja lähitulevikus selgelt defineerida kes ja miks vajavad õhusaasteluba ning valdkonnad ja käitised, kust on vaja statistilisi andmeid, koormata vajadusel aruandluskohustusega. Saasteained, mis ei kuulu riiklike piirkoguste reguleerimisvaldkonda, ehk kõik saasteained peale SO₂, NO_x, LOÜ, NH₃, peaks keskkonnavalda vajalikkus põhinema vastava välisõhu kvaliteedi piirväärtuse täitmise kaudu.

Uuendusena on lisatud täiendav alus, millal isikul on vaja õhusaasteluba. Õhuluba on vaja muu hulgas ka mistahes tööstusliku tootmis- või põletusprotsessist saasteainete välisõhku väljutamiseks kui õhukvaliteedi hindamise käigus tuvastatakse heiteallikast tulenev õhukvaliteedi piirväärtuste ületamine. See võimaldab rakendada õhusaasteluba kui õhukvaliteedi parendamismehhanismi ka nende heiteallikate osas, mida ei ole loetletud eraldi seaduses, kuid mis võivad kohalikul tasandil omada olulist mõju õhukvaliteedile.

Võrreldes kehtiva õigusega on loobutud erisaasteloa regulatsioonist. Erisaasteloa järgi ei ole tegelikult vajadust, sest erisaasteloa eesmärgi on võimalik ellu viia ka õhusaasteloa muutmise teel.

Õhusaasteloa andmisel võtab loa andja aluseks Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatavad saasteainete heidete summaarsed piirkogused ning nende jaotamise skeemi. Tänapäeval praktikas piirkogustega arvestamist keskkonnavalude väljastamisel ei toimu, iga luba antakse välja järgides vaid hetkkoguse vastavust, st hinnatakse heitkoguste lokaalset (tootmisterritooriumi piirist) mõju välisõhu kvaliteedile. Riiklike piirkoguste kehtestamise eesmärk on piirata eelkõige saasteainete piiriülest levikut. Kuni 2010 aasta lõpuni kehtivad piirkogused on piisavalt suured ning realselt piirkoguste ületamisohtu pole. Teisest küljest on piirkoguste teoreetiline ületamisoht olemas, kuna riik on välisõhu saastelubade kaudu lubanud aastas maksimaalselt emitteerida nt SO₂ ca 180 000 t/a, kuigi riiklik piirkogus on 100 000 t/a. Käitisele sätestatakse lubatud aastased heitkogused lähtuvalt käitise maksimaalsest võimsusest, mida realses elus saavutatakse harva. Sellele vaatamata on taoline olukord riigile ohtlik, kuna seab ohtu riiklike piirkoguste tagamise tulevikus kui riiklike piirkoguste

jagamisel Euroopa Komisjoni poolt ollakse oluliselt täpsemad kui seda oldi aastal 2004. Eelnõu kohaselt sätestatakse Vabariigi Valitsuse määrusega piirkogustega piiratud saasteainete heitkoguste arvestamine õhusaasteloa väljastamisel taoliselt, et loa väljastaja ka reaalselt arvestab riiklike piirkogustega. Selleks on vaja kehtestada siseriiklikult saasteainete piirkogused vald- ja maakonniti ning lisaks heitkoguste riiklik reserv, mida kasutatakse vastavalt vajadusele.

Õhusaasteloa taotluse osas olulisi muudatusi võrreldes kehtiva õigusega ei ole tehtud. Ühtlustatud ja täpsustatud on taotluse juurde vajaminevate andmete loetelu. Üheks oluliseks osaks õhusaasteloa juures on saasteainete hajumisarvutused, mis teostatakse kõigi saasteainete osas mille heitkogus on aastas üks kilogramm või rohkem. Uuendusena on kaasajastatud hajumisarvutusteks kasutatavate arvutusprogrammide loetelu, kuhu on lisandunud Lagrange'i mudel ja arvutusliku vedelikudünaamika võrranditel põhinev mudel. Nimetatud loetelus olevad mudelid tagavad saasteainete hajumisarvutuste teostamise kaasaegsel viisil. Nimekirjast on eemaldatud OND-86 meetodikal põhinev arvutusmetoodika, kuna see ei vasta tänapäevastele nõuetele ja seda eelkõige erinevate allikatüüpide ja koosmõju arvutuste teostamisel. Eelnõu kohaselt tuleb teostada saasteainete hajumisarvutused, võttes arvesse kõik tootmisterritooriumil asuvad heiteallikad ja kõik õhukvaliteedi piirkonna õhusaasteloaaga kaetud heiteallikad, mis jäävad hajumisarvutusteks kasutatava arvutusprogrammi arvutusliku hindamise piirkonda. Sisulise poole pealt tähendab see seda, et õhusaasteloa andja peab tagama piirkonnas olevate heiteallikate heitkoguste andmete kättesaadavuse hajumisarvutuse teostajale. Hajumisarvutuste tulemusi hinnatakse piir- või sihtväärtusele vastavuse osas õhusaasteloa andmisel ning kehtib nõue, et kõigist tootmisterritooriumil asuvatest heiteallikatest eralduvate saasteainete maksimaalsed hetkelised heitkogused summaarselt ei tohi ületada väärtust, mis võiks põhjustada õhukvaliteedi piir- või sihtväärtuse ületamist väljaspool käitise tootmisterritooriumi. Õhukvaliteedi ülemise hindamispiiri ületamisel piirkonnas võib õhusaasteloa andja nõuda õhukvaliteedi arvutamisel heiteallika mõjupiirkonnas pideva õhuseire tulemuste või samalaadsete heiteallikate koosmõju hindamisel saadud fooniandmete arvestamist. Õhusaasteloa andja peab tagama fooniandmete kättesaadavuse, mis omakorda on loogiline tagada õhukvaliteedi juhtimissüsteemi kaudu. Juhul kui piirkonna õhukvaliteedi tase või kehtestatud saasteaine heite summaarne piirkogus ei võimalda rahuldada kõiki saasteloa taotlusi, on välisõhu saasteloa saamise eelisõigus isikul kes toodab energiat olme- või sotsiaalvajadusteks või kelle saasteainete heitkogus samalaadse toodangu ühiku kohta on kõige väiksem. Otsuse eelisõiguse andmise kohta teeb

Keskkonnaministerium Keskkonnaameti ettepanekul. Õhusaasteloa lahutamatuks osaks, analoogselt kehtiva korraga, on lubatud heitkoguste projekt, mille sisule esitatavad nõuded kehtestatakse keskkonnaministri määrusega.

Eelnõu kohaselt on õhusaasteloa omaja isik, kellele on väljastatud või kelle tegevuseks on vastavalt käesolevale peatükile nõutav õhusaasteluba. Õhusaasteloa omaja kohustused on analoogsed kehtiva regulatsiooniga. Mõnevõrra on täpsustatud õhusaasteloa omaja poolt koostatavat tegevuskava koostamise korda. Eelnõu kohaselt koostab õhusaasteloa omaja ja esitab keskkonnaloas märgitud tingimustel Keskkonnaametile saasteainete heidete vähendamise tegevuskava, samuti on sätestatud tegevuskava sisu üldised nõuded. Taoline lähenemine võimaldab arvestada heiteallika omapäraga ja rakendada konkreetsele heiteallikale sobivaid nõudeid.

Eelnõus on täpsustatud heite piirväärtuse definitsiooni, mille kohaselt heiteallika saasteaine heite piirväärtus on majandustegevuse mis tahes valdkonna paiksest heiteallikast eralduva saasteaine piirkogus väljuvate gaaside mahu või toodangu-, võimsuse-, energia- või ajaühiku kohta. Seega võib heite piirväärtust käsitleda mitmete erinevate ja konkreetset tootmisprotsessi iseloomustavate näitajate põhjal. Heiteallikate saasteainete heidete piirväärtused või heidete piirväärtuste määramise korra kehtestab keskkonnaminister määrustega. Lahustite kasutamisel piirväärtuste järgimise osas on lähtutud kehtivast regulatsioonist.

Saasteaine lubatud heitkogus on analoogselt kehtivale korrale keskkonnaloaga määratud heite piirväärtus ajaühiku kohta. Saasteaine lubatud heitkogus määratakse selliselt, et paiksest heiteallikast või ühel tootmisterritooriumil asuvatest heiteallikatest kokku välisõhku väljutatud saasteaine kogus ei põhjustaks õhukvaliteedi piirväärtuse ületamist väljaspool käitise tootmisterritooriumi. Saasteainete heidete mõõtmise ja arvutusliku määramise meetodid kehtestab keskkonnaminister määrusega. Uuendusena on sätestatud, et heidete mõõtmisel või arvutuslikul määramisel peab arvestama heiteallika heidete ajalist dünaamikat ja heiteallika iseloomu. Heiteallika dünaamika ja iseloomu arvestamine on oluline kuna see võimaldab oluliselt täpsemalt arvestada heiteallika poolt põhjustatava õhukvaliteedi muutusega. Heiteallika dünaamika näitab sisuliselt missuguse tsükliga heiteallikas saasteaineid emiteerib. Analoogselt kehtivale korrale võib saasteainete heitkoguste määramiseks kasutada keskkonnaministeriumi kinnitatud muud sarnast meetodikat juhul kui keskkonnaminister pole antud valdkonnas seda oma määrusega teinud. Oluline siinjuures on

see, et kinnituse meetodika sobivuse kohta annaks Keskkonnaministeerium, mitte Keskkonnaamet, kuna vastasel korral võib tekkida probleem sellega, et osad meetodikad on kinnitatud nõ kõrgemal tasemel. Uuendusena on lisatud põhimõte, et heitkoguste hindamisel võib kasutada rahvusvaheliselt tunnustatud standardeid. Sellisel juhul pole nõusoleku küsimine Keskkonnaministeeriumilt vajalik, kuna kasutatava meetodika usaldusväärsuse tagab see, et ta on kinnitatud rahvusvahelise standardimisorganisatsiooni poolt.

Kuna eelnõu koostamise hetkeks polnud avaldatud uue tööstusheite direktiivi vastuvõetud versiooni, siis ei ole eelnõu koostajatel täit veendumust, et kõik suurtele põletusseadmetele kehtestatavad nõuded on täies mahus üle võetud. Ühe variandina võib kaaluda suurte põletusseadmete regulatsiooni sätestamist analoogselt jäätmepõletustehase ja koospõletustehase regulatsioonile, kus põhiline regulatsioon sätestatakse keskkonnaministri määruses.

Nõuded jäätmepõletustehase ja koospõletustehase käitamiseks võetakse üle kehtivast jäätmeseadusest ja selle alamaktist. Kuna jäätmepõletus avaldab suurimat mõju õhukvaliteedile ja jäätmepõletus- ja koospõletustehase käitamise kontrollimisel lähtutakse suuresti välisõhu kaitse osa põhimõtetest, siis otsustati antud regulatsioon tõsta atmosfääriõhu kaitse peatükki.

Liikuva heiteallika heitkoguste vähendamise meetmed on analoogsed kehtivale regulatsioonile. Endiselt võib kohaliku omavalitsuse organ piirata liiklust keskkonnaõhu vältimiseks saasteainete hajumiseks ebasoodsate ilmastikutingimuste korral, kui teatud piirkonnas võib esineda mingi saasteaine sisalduse häiretaseme või õhukvaliteedi piirväärtuse ületamine, liikluskorraldusega piirata mootorsõidukite, välja arvatud eritalituse sõidukite liikumist. Antud säte on ka kehtivas seaduses, kuid paraku pole seda võimalust teadaolevalt ükski omavalitsus kasutanud.

Saasteainete heitkoguste vähendamiseks toodetes pole võrreldes kehtiva korraga olulisi muudatusi tehtud.

5. jagu - Seire ja aruandlus

Viies jagu on seire ja aruandlus. Riikliku õhukvaliteedi seire puhul ütleb eelnõu, et see on osa õhukvaliteedi juhtimissüsteemist, mida teostatakse statsionaarsete või indikaatormõõtmiste kaudu. Eraldi paragrahvi on reguleeritud õhusaasteloa omaja õhukvaliteedi seire.

Õhusaasteloa väljastaja peab loa väljastamisel ja seiretingimuste määramisel arvestama piirkonna õhukvaliteedi hindamisel saadud tulemustega ja õhukvaliteedi parandamise tegevuskavas toodud ettepanekutega. Jaoga on reguleeritud saasteainete heite piirväärtuste järgimine ja heitkoguste pidevseire andmete edastamine. Heitkoguste heite piirväärtuste järgimisel määratakse ära mõõdetavad saasteained ja erisused seire kohustuslikkuse osas erinevate kütuste kasutamisel.

Jaos reguleeritakse õhusaasteloa omaja aruandluse korda ja aruandlusega kajastatavate andmete loetelu. Lisaks reguleeritakse viiendas jaos riigi või kohaliku omavalitsuse seire käigus tehtavate mõõtmiste andmete esitamise korda ja esitatavate andmete loetelu. Jaos on reguleeritud Vabariigi Valitsuse määruse kaudu liikuvate heiteallikate kohta koondandmete esitamine.

2. osa - Kliimamuutuste leevendamine ja osoonikihi kaitsmine

Atmosfääriõhu kaitse peatüki 2. osa „Kliimamuutuste leevendamine ja osoonikihi kaitsmine“ jaguneb kuueks jaoks. Esimene jagu reguleerib kasvuhoonegaaside lubatud heitkogustega kauplemist, teises jaos on sätestatud ühistrakendus ja puhta arengu mehhanism ja kolmandas jaos roheline investeerimisskeem. Neljas jagu reguleerib ühistrakenduse ja puhta arengu mehhanismi projektitegevuse ning kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemisega seotud teabe avalikustamisega seonduvat. Viiendasse jakku on koondatud osoonikihti kahandavad ained ja fluoreeritud kasvuhoonegaaside sätted ning kuues jagu reguleerib süsinikdioksiidi geoloogilise säilitamist.

Võrreldes kehtiva VÕKS-ga on struktuuri muudetud. Kehtivas seaduses on kaks eraldi peatükki „Osoonikihi kaitsmine” ja „Kasvuhoonegaasid ja kliimamuutus”, mis omakorda koosneb kahest jaost „Üldsätted ka kasvuhoonegaaside summaarsed lubatud heitkogused” ja „Projektitegevus ja kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemine”. Struktuuri muutmise eemärk on muuta hetkel kehtiva seaduse struktuuri loogilisemaks ja lihtsamalt jälgitavaks, samuti lisandus mitmeid uusi sätteid, mille lisamise tulemusena oli otstarbekas olemasolevat struktuuri muuta. Teine osa ei sisalda sisu osas põhimõttelisi erinevusi võrreldes kehtiva õigusega, välja arvatud kasvuhoonegaaside lubatud heitkogustega kauplemise sätted ning uuena väljatöötatud fluoreeritud kasvuhoonegaase sisaldavaid seadmeid paigaldavate, hooldavate ja teenindavate ettevõtjate tegevuslitsents ja fluoreeritud kasvuhoonegaaside kokkukogumise, neid sisaldavate seadmete paigaldamise, hooldamise ja teenindamisega tegelevate töötajate kutsetunnistus.

1. jagu - Kasvuhoonegaaside lubatud heitkogustega kauplemine

Teise osa esimeses jaos „Kasvuhoonegaaside lubatud heitkogustega kauplemine” reguleeritakse kasvuhoonegaaside lubatud heitkogustega kauplemist. Jagu on jaotatud omakorda neljaks jaotiseks.

1. jaotisesse „Üldsätted” on koondatud 2. osas kasutusel olevad mõisted. Võrreldes kehtiva õigusega on lisandunud uued mõisted: kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem, globaalse soojenemise potentsiaal, kauplemise süsteemi periood, õhusõiduki käitaja ja seireaasta. Mõisted on ülevõetud Euroopa Liidu õigusaktidest. Täpsustatud on mõisteid kasvuhoonegaasid, lubatud heitkoguse ühik, süsinikdioksiidi ekvivalent ja kauplemise süsteemi siseneja.

2. jaotis “Kauplemise süsteemi heitkoguse luba” sätestab nõuded millistel tegevusaladel tegutsev käitaja peab heitkoguse luba omama, millised on loa taotlusele esitavad spetsiifilised nõuded jne. Heitkoguse loa menetlusele kohaldatakse keskkonnaseadustiku üldosa seaduse sätteid. Käesolevas jaotises on reguleeritud vaid heitkoguse loale omaseid ning eriregulatsiooni nõudvaid küsimusi.

Uuena on lisatud kauplemise süsteemi väljaarvamisega seotud regulatsioon ning kauplemise süsteemi heitkoguse loa omaja teatamiskohustus.

3. jaotis „Lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise kord ja lubatud heitkoguse ühikute määramine” hõlmab endas lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise korda, lubatud heitkoguse ühikute määramist ja müüki enampakkumisel, tasuta lubatud heitkoguse ühikute eraldamise sätteid jne.

Võrreldes kehtiva õigusega on lubatud heitkoguse ühikutega kauplemisega seoses lisandunud kauplemise perioodi 2012-2020 sätteid, mis hõlmavad endas lennundussektori lisamist Euroopa Liidu kauplemise süsteemi. Vastavalt 02. veebruaril 2009 jõustunud lennunduse direktiivile² lisatakse alates 2012. aastast lennutegevusega tegelevad ettevõtted kauplemise

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/101/EÜ, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ, et lisada lennutegevus ühenduse kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteemi (ELT L 8, 13.01.2009, lk 3-21)

süsteemi. Alates 01. jaanuarist 2012 kuuluvad kauplemise süsteemi kõik õhusõidukite käitajad, kes tegelevad lennunduse direktiivi lisas I nimetatud lennutegevusega.

Eelnõus sätestatakse nõuded õhusõiduki käitajatele lennunduse lubatud heitkoguse ühikute määramiseks, taotlemiseks ja eraldamiseks. Samuti sätestatakse õhusõiduki käitajate erireservi suurus ning nõuded õhusõiduki käitajatele erireservist tasuta lennunduse heitkoguse ühikute taotlemiseks. Alates 01. jaanuarist 2012 pannakse osa õhusõiduki käitajate lubatud heitkogused enampakkumisele ning seetõttu on eelnõus sätestatud ka heitkoguse ühikute müük enampakkumisel.

Muutused toimuvad ka paiksete heiteallikate käitajate osas, mistõttu on võrreldes kehtiva õigusega eelnõust välja jäetud kauplemise perioodi 2008-2012 sätted ning reguleeritud on võimaluste piires kauplemise perioodi 2013-2020 sätted. Võrreldes kehtiva õigusega on muudetud kasvuhoonegaaside summaarse lubatud heitkoguse sätet, lisatud on paiksete heiteallikate kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute müük enampakkumisel, enampakkumisel saadud tulu kasutamise tingimused, tasuta lubatud heitkoguse ühikute eraldamise säte ning kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse riikliku reservi jaotamine. Sätete koostamisel on lähtutud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2009/29/EÜ, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ, et täiustada ja laiendada ühenduse kasvuhoonegaasidega kauplemise süsteemi. Paiksete saasteallikate käitajate kauplemise perioodi 2013-2020 sätteid ei ole täielikud ning tuleb täiendada, kuna täpne regulatsioon on Euroopa Liidu poolt ettevalmistamisel.

3. jaotise regulatsiooni väljatöötamisel on juhitud muuhulgas Keskkonnaministeeriumi poolt väljatöötatud VÕKS muutmise seaduse eelnõust.

4. jaotis „Heitkoguste jälgimine ja aruandlus” reguleerib kauplemise süsteemi kasvuhoonegaaside heitkoguste jälgimise, aruandluse ja tõendamise seonduvat. Võrreldes kehtiva õigusega on regulatsioon muudetud. Uuena on sisse toodud akrediteeritud tõendaja kaasamine kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguste aruande usaldusväärsuse ja täpsuse hindamiseks ning sellega seoses on ka muutunud aruandluse sätted. Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2003/87/EÜ, millega luuakse ühenduse kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ, peavad kõigi heitkoguse luba omavate käitajate kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse aruandeid tõendama sõltumatud hindajad ehk tõendajad. Aruandluse ja

tõendamise regulatsiooni väljatöötamisel on juhitud muuhulgas Keskkonnaministeeriumi poolt väljatöötatud VÕKS muutmise seaduse eelnõust.

Uuena on lisatud kasvuhoonegaaside heitkoguste jälgimise kohustus, mida tuleb teostada vastavalt Komisjoni otsusele 2007/589/EÜ, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ kohaselt kasvuhoonegaaside heiteseire ja aruandluse suunised.

2. jagu - Ühiskond ja puhta arengu mehhanism

Teises jaos „Ühiskond ja puhta arengu mehhanism” on sätestatud ühiskond ja puhta arengu mehhanism. Põhimõttelisi muudatusi võrreldes kehtiva õigusega ei ole. Muudetud on sätet projektitegevusest saadud ühikute kasutamise kohta kauplemise süsteemis. Välja on jäetud sätted, mis reguleerivad kauplemise perioodi 2008-2012 ning reguleeritud on õhusõiduki käitajate projektitegevusest saadud ühikute kasutamise tingimused.

3. jagu - Roheline investeerimisskeem

Kolmandas jaos „Roheline investeerimisskeem” on sätestatud roheline investeerimisskeem. Muudatusi võrreldes kehtiva õigusega ei ole. Sätted võeti vastu VÕKS’i muutmise seaduse raames 13.05.2010.

4. jagu - Ühiskond ja puhta arengu mehhanismi projektitegevuse ning kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemisega seotud teabe avalikustamine

Neljas jagu reguleerib ühiskond ja puhta arengu mehhanismi projektitegevuse ning kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemisega seotud teabe avalikustamisega seonduvat. Põhimõttelisi muudatusi võrreldes kehtiva õigusega ei ole.

5. jagu - Osoonikihti kahandavate ainete ja fluoreeritud kasvuhoonegaaside reguleerimine

Viiendasse jakku on koondatud osoonikihti kahandavad ained ja fluoreeritud kasvuhoonegaaside sätted. Osoonikihi kaitsmise ja fluoreeritud kasvuhoonegaaside regulatsioonist on välja jäetud kehtiva seaduse need sätted, mis kordavad Euroopa Liidu määrustes sätestatud – märgistuse nõuded, osoonikihti kahandavate ainete tootmise keelamine ning nende Eesti Vabariiki sisse ja väljaveo piiramine, metüülbromiidi erandkorras kasutamise luba. Euroopa Liidu määrused on otsekohalduvad ning neid eraldi siseriiklike

õigusaktidega üle ei võeta (va rakendamiseks vajalikus sättes). Selline topeltregulatsioon võib luua olukorra, kus siseriiklik õigus on tegelikult vastuolus Euroopa Liidu õigusega.

Võrreldes kehtiva õigusega on lisandunud uus mõiste fluoreeritud kasvuhoonegaasid ning välja on jäetud osoonikihti kahandavate ainete ja neid sisaldavate toodete turustamise mõiste.

Muudetud on osoonikihti kahandavate ainete ja fluoreeritud kasvuhoonegaaside käitlemise korraldamise sätet - eelnõu kohaselt korraldab osoonikihti kahandavate ainete ja fluoreeritud kasvuhoonegaaside alaste õigusaktide rakendamist ja täidab pädeva asutuse ülesandeid Keskkonnaministeerium. Keskkonnaminister võib osoonikihti kahandavate ainete või fluoreeritud kasvuhoonegaaside alaste õigusaktide rakendamiseks sõlmida halduslepingu osoonikihti kahandavate ainete või fluoreeritud kasvuhoonegaaside käitlemise ja sellealase aruandluse valdkonnas küllaldast kogemust omava isikuga, kelle osa või aktsiaid valitseb Keskkonnaministeerium.

Lisatud on teatamiskohustuse säte tulenevalt Majandustegevuse seadustiku üldosa eelnõust ning sätte osoonikihti kahandavate ainete ja fluoreeritud kasvuhoonegaaside osas on uuena ära märgitud aruande esitamise tähtaeg.

Uuena kehtestatakse fluoreeritud kasvuhoonegaase käitlevate ettevõtjate ja töötajate sertifitseerimise tingimused, mille tulemusena on isikutel, kes tegelevad fluoreeritud kasvuhoonegaase sisaldavate statsionaarsete tuletõrjesüsteemide ja tulekustutite, jahutus- ja kliimaseadmete ning soojuspumpade paigaldamise, hooldamise ja teenindamisega, fluoreeritud kasvuhoonegaaside kokkukogumisega kõrgepingejaotlatest, fluoreeritud kasvuhoonegaasidel põhinevate lahustite kokkukogumisega ja mootorsõidukite fluoreeritud kasvuhoonegaase sisaldavate kliimaseadmetega, õigus neid tegevusi teha ainult asjaomase tegevuslitsentsi või kutsetunnistuse olemasolu korral.

Sätetatud on fluoreeritud kasvuhoonegaase sisaldavate seadmete paigaldamise, hooldamise ja teenindamise tegevuslitsents, tegevuslitsentsi taotluse ja sisu nõuded jne. Reguleeritud on ka fluoreeritud kasvuhoonegaaside kokkukogumise, neid sisaldavate seadmete paigaldamise, hooldamise ja teenindamisega tegelevate töötajate kutsetunnistus, kutsetunnistuse andmise säte ning töötaja täiendusõppe kohustus. Samuti on lisatud säte, mis käsitleb vastastikust tunnustamist. Fluoreeritud kasvuhoonegaaside määruste kohaselt tunnustatakse vastastikku teistes liikmesriikides antud sertifikaate.

6. jagu - Süsinikdioksiidi geoloogiline säilitamine

Kuues jagu on koostatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/31/EÜ, milles käsitletakse süsinikdioksiidi geoloogilist säilitamist ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 85/337/EMÜ ja direktiive 2000/60/EÜ, 2001/80/EÜ, 2004/35/EÜ, 2006/12/EÜ, 2008/1/EÜ ning määrust (EÜ) nr 1013/2006, ülevõtmiseks. Eesti peab üle võtma kõik vastava direktiivi sätted, mis ei reguleeri otseselt geoloogilist säilitamist Eestis (mis ei ole seotud ladustamisega).

3. osa - Järelevalve

Järelevalve osa koostamisel võeti aluseks Riigikogu menetluses olev korrakaitse seaduse muutmise ja rakendamise seaduse eelnõu. Lisaks sellele on lisatud osoonikihti kahandavate ainete käitlemise ja aruandluse kohta esitatavate nõuete täitmise osas järelevalve teostamine ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2003/87/EÜ millega luuakse ühenduses kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ tulenev lubatud heitkoguste ühikute hüvitis.

4. osa - Väärteokoosseisud

Väärteokoosseisude osa ülesehitusel on juhitud Keskkonnaministeeriumi poolt väljatöötatud Keskkonnavaldkonna seaduste vastutuse ja järelevalvega seotud sätete muutmise seaduse eelnõust ning arvestatud on samuti Keskkonnaministeeriumis väljatöötamisel oleva VÕKS muutmise seaduse eelnõuga.

2. peatükk

Vesi

1. jagu - Reguleerimisala ja mõisted

Veeseadusega võrreldes on täpsustatud järgmisi mõisteid.

Veekoguna käsitletakse kõiki loodusliku veeringe kaudu seoses olevaid veega täitunud süvendeid (sh pinnavorme). Sellest definitsioonist lähtudes tuleb veekogu õiguslikus käsitluses lähtuda tema osalemisest looduslikus veeringes. Sealjuures hõlmab mõiste ka veeseaduses esitatud veekogu määratluse „püsiv või ajutine voolava (vooluveekogu - jõgi, oja

jm.) või aeglaselt liikuva (seisva) veega (seisuveekogu-, meri, järv, veehoidla jm.) täidetud pinnavorm“.

Uudsenä on lisatud territoriaalvee mõiste määratlus, kuna seda kasutatakse pinnavee mõiste määratluses.

Rannikuvee ja pinnaveekogumi mõistete sõnastust on täpsustatud, viies need täpsemalt kooskõlla veepoliitika raamdirektiiviga.

Põhjaveekihi mõistes on täpsustatud, mis on oluline kogus veeseaduses esitatud määratluse tähenduses ning sellest tulenevalt on eelnõus põhjaveekihi mõistesse lisatud künnisväärtus 50 inimest.

Heitveele on antud uus määratlus, mis kattub suure osas veeseaduses antud määratlusega. Heitvee mõistes ei viidata suublale, vaid keskkonnale. Oluliseks erinevuseks on asjaolu, et heitveeks ei ole üksnes kasutusel olnud vesi, vaid igasugune vesi, mida väljutatakse keskkonda või kavatsetakse keskkonda väljutada. Seega hõlmab heitvee mõiste muuhulgas ka sademevett ja jäätmete nõrgvett. Igasugune keskkonda väljutatav vesi, sh sademevesi peab vastama heitvee piirväärtustele.

Veeseaduses ja veepoliitika raamdirektiivis kasutatud „reostuse“ mõiste on keskkonnaseadustiku üldosa seadusega kooskõla saavutamiseks vee peatükis asendatud mõistega „saastus“. Mõiste saastus väljendab seadustiku kohaselt saastamise tulemust. Saastuseks on keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 7 lõike 5 kohaselt saastamisest põhjustatud oluline ebasoodne muutus õhu, vee või pinnase kvaliteedis. Lisaks nendele tagajärgedele on vee peatükis saastuseks ka saastamisest põhjustatud oluline ebasoodne muutus vee-elustikus. Nendele tagajärgedele vastab veeseaduse reostuse mõistes lauseosa „...halvendada veeökosüsteemide või veeökosüsteemidest otseselt sõltuvate maismaaökosüsteemide kvaliteeti...“. Veeseaduse reostuse mõiste muud aspektid on kaetud KSÜS-is esitatud keskkonnahäiringu mõistega.

Uued mõisted ja mõisted, mille definitsiooni on muudetud

Veeseaduse mõisted, mis on esitatud mõistete all muutmata kujul, on pinnavesi, maismaavesi, siirdevesi, tehisveekogu, tehisveekogum, tugevasti muudetud veekogum.

Veeseaduse mõisted, mis on esitatud mõistete all muudetud kujul, on veekogu, põhjavesi, rannikuvesi, pinnaveekogum, heitvesi, reostus (mis on eelnõus asendatud mõistega „saastus“

ning teatud osas hõlmatud KSÜS-is esitatud keskkonnahäiringu mõistega), põhjaveekiht. Nende mõistete muutmise selgitused on esitatud seletuskirja vastavas osas. Vee „reostamise“ (eelnõus „saastamise“) mõistet ei ole vee peatüki eelnõus esitatud, sest „saastamise“ mõiste on sätestatud keskkonnaseadustiku üldosa seaduses. Samal põhjusel ei ole vee peatükis esitatud keskkonnakvaliteedi piirväärtuse mõistet.

Veeseaduse mõisted, mis on määratletud eelnõus vastava regulatsiooni juures muutmata kujul, on vee liigvähendamine, piiriveekogu, inimekvivalent, veekasutus ja veeteenused, valgala, nitraaditundlik ala. Vee liigvähendamine ei ole seotud enam tegevuse loastamisega, st ka loa alusel lubatud tegevusega ei või põhjustada vee liigvähendamist. Muus osas ei ole mõistet muudetud.

Veeseaduse mõisted, mis on eelnõus esitatud, kuid mille määratlust ei ole antud, on reostusallikas (eelnõus heiteallikas), reoveekogumisala (eelnõus heitveekogumisala), prioriteetsed ained ja prioriteetsed ohtlikud ained.

Veeseaduse mõisted, mis on eelnõust välja jäetud, on järgmised: reovesi, suubla, põhjaveemaardla, veeavarii, veekogu risustamine, veeheide, veehoidla, vee reostusavarii, põllumajandusmaa, haritav maa, kanalisatsioon, karstiala, dispergent, sademevesi, alamvalgala, alavesikond, tugevasti muudetud veekogu, vee erikasutusluba ning põhjavee saasteainesisalduse läviväärtus.

Reovee mõistet eelnõus ei kasutata, kuna reovesi veeseaduse tähenduses on hõlmatud heitvee mõistega, regulatsiooni seisukohast on oluliseks asjaoluks see, kas heitvesi vastab heitvee piirväärtustele või mitte, seega puudub vajadus reovett heitveest eraldi määratleda. Sellest tulenevalt on reoveepuhasti reostuskoormus eelnõus nimetatud ümber heitveepuhasti koormuseks ning reoveekogumisala reostuskoormus heitveekogumisala koormuseks.

Suubla mõiste asemel kasutatakse eelnõus väljendit keskkond ning kui on tarvis käsitleda spetsiifilisemalt veekogu, põhjavee või pinnase seisundit, kuhu heitvesi väljutatakse, siis kasutatakse eelnõus vastavalt mõisteid „veekogu“, „põhjavesi“ või „pinnas“.

Veekogu risustamise mõiste on hõlmatud KSÜS-is esitatud saastamise mõistega, veehoidla on üks tehisveekogu liik ning iseseisvalt ei ole tarvis veehoidla mõistet määratleda.

Alamvalgala, tugevasti muudetud veekogu ja põhjaveemaardla mõisted on eelnõust välja jäetud, sest neid mõisteid iseseisvalt eelnõus ei kasutata. Samuti on eelnõust välja jäetud

alamvesikonna mõiste, sest mõiste määratlus ei anna selle sisust arusaamisele midagi juurde. Põllumajandusmaa ja haritav maa on määratletud Euroopa Liidu määruste tasandil.³ Veeavarii ja vee reostusavarii alane regulatsioon on eelnõust välja jäetud, sest need langevad päästeseaduse reguleerimisalasse. Seetõttu ei ole neid mõisteid vaja eelnõus ka määratleda. Ülejäänud mõisted on eelnõust välja jäetud seetõttu, et nendele ei ole vaja seaduses anda tavatähendusest erinevat tähendust.

Uute mõistetena, mida veeseaduses ei ole, võetakse eelnõus kasutusele joogiveekogum (veekogum, mida kavatsetakse kasutada joogivee tootmiseks) ning joogiveevõtukohta toiteala. Kui joogiveevõtukohta sanitaarkaitseala ei taga piisavat kaitset, siis määrab keskkonnaminister joogiveevõtukohale toiteala, mis võib ulatuda joogiveevõtukohta sanitaarkaitseala välispiirist kuni 10 000 meetrini.

Oluline uuendus on olulise keskkonnahäiringu mõiste täpsustus vee kasutamise ja kaitse valdkonnas. Olulise keskkonnahäiringu mõiste sätestatakse KSÜS § 3 lõikes 2 ja vee kasutamise ja kaitse valdkonnas lisandub sellele vee peatükis toodud määratlus.

Seaduse tasandile on toodud mõisted omapuhasti, eelpuhasti ja tööstusheitveepuhasti.

Veeseaduses kasutatud mõisted, mis on eelnõus esitatud asjaomase regulatsiooni juures muudetud kujul, on järgmised: vesikond (vesikonna mõistest on välja jäetud lauseosa „moodustades ühes ringipiiris ühe terviku“); kaitset vajav ala (eelnõus erilist kaitset vajav ala); „siseveekogu“ asemel on eelnõus võetud kasutusele mõiste „maismaaveekogu“ koos uue määratlusega, „veehaarde“ asemel kasutatakse eelnõus väljendit „joogiveevõtukoht“, mis tähistab nii maa- või veela, kust vett võetakse, kui ka ehitisi, millega vett võetakse.

Saasteaine ja ohtliku aine määratlused on viidud kooskõlla KSÜS mõisteaparaadiga, määratledes saasteaine keskkonnale avalduva ebasoodsa mõju kaudu ning ohtliku aine keskkonnariski ja keskkonnaohu kaudu. Otse põhjavette väljutamise all ei käsitata eelnõus enam väljutamist kaitsmata põhjaveega alale.

³ Euroopa Liidu Nõukogu määruse (EÜ) nr 73/2009 (19. jaanuar 2009) artiklis 124, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1166/2008 (19. november 2008) ja Euroopa Komisjoni määruses (EÜ) nr 1200/2009 (30. november 2009) lisas II, Euroopa Komisjoni määruse (EÜ) nr 1120/2009 (29. oktoober 2009), mis käsitleb otsemaksete kava üksikasjalikke rakenduseeskirju, artiklis 2.

Joogivee mõiste on veeseaduse § 2 punktis 53 sätestatuga võrreldes esitatud põhiosas muutmata kujul, kuid joogivee mõiste paragrahvi on lisatud joogiveedirektiivi artikli 3 lg 2 punktis b sätestatud erand.

Vee peatüki kolmandas jaos esitatud täiendavate meetmete rakendamise paragrahvis nimetatud meetmed ei ole täiendavad meetmed veeseaduse § 3¹⁵ lõike 4 tähenduses. Veepoliitika raamdirektiivi eestikeelses tõlkes on neid nimetatud lisameetmeteks (art 11 lg 5 p 4, inglise keeles *additional measures*). Eelnõus täiendavaid meetmeid veeseaduse § 3¹⁵ lõike 4 tähenduses (millele vastavad veepoliitika raamdirektiivi art 11 lg-s 4 nimetatud täiendavad meetmed, inglise keeles *supplementary measures*) ei ole käsitletud.

Veeseaduses kasutatud väljend „ohustatud põhjaveekogum“ on asendatud väljendiga „põhjaveekogum, kus vee kaitse eesmärki tõenäoliselt ei saavutata“. Põhjavee saasteainesisalduse vähendamise punkti asemel on eelnõus kasutatud väljendit põhjavee saasteainesisalduse vähendamise künnis, sisuliselt ei ole mõistet muudetud; põhjavee saasteainesisalduse olulise ja püsiva kasvusuundumuse asemel on kasutatud väljendit põhjavee saasteainesisalduse oluline ja püsiv kasv.

Kanalisatsiooniehitise kuja on asendatud mõistega kanalisatsiooniehitise kaitsevöönd ning naftasaaduste hoidla asemel on kasutatud mõistet vedelkütuse hoidla.

Üleujutusohuga seotud risk on eelnõus nimetatud ümber üleujutusriskiks, mõiste määratlus on viidud kooskõlla KSÜS mõisteaparaadiga.

2. jagu - Vee kasutamise ja kaitse üldised nõuded

Käesoleva jao 1. jaotises sätestatakse vee kasutamise ja kaitse põhikohustused. Need on nn igapäevkohustused, mida peavad järgima kõik isikud.

Vee liigvähendamine, heitvee külmunud pinnasele väljutamine ja jääkatte saastamine on keelatud. See säte põhineb VeeS § 23 lg-1 1 ja § 24 lg-1 1. Saastamine on heite väljutamine nii, et see põhjustab keskkonnaohu või keskkonnariski (KSÜS § 7 lg 4).

Veekogu või põhjavee saastamine on lubatud üksnes KSESis sätestatud juhtudel, kui sellega ei põhjustata olulist keskkonnahäiringut ega saastust. Saastus on saastamisest põhjustatud oluline ebasoodne muutus õhu, vee või pinnase kvaliteedis (KSÜS § 7 lg 4). Vastavalt KSÜS § 3 lõikele 2 eeldatakse olulise keskkonnahäiringu teket:

- 1) KSÜS § 7 lõikes 3 sätestatud keskkonnakvaliteedi piirväärtuse ületamisel;
- 2) KSÜS § 7 lõikes 5 sätestatud saastuse põhjustamisel;
- 3) keskkonnakahju põhjustamisel;
- 4) olulise keskkonnamõju põhjustamisel;
- 5) olulise ebasoodsa mõju tekitamisel Euroopa Liidu Natura 2000 võrgustiku alale.

Lisaks KSÜS § 3 lõikes 2 nimetatud juhtudele võib olulise keskkonnahäiringu teket KSESE vee peatüki tähenduses eeldada järgmiste tegevuste korral:

- 1) üleujutuse või maa soostumise põhjustamine, välja arvatud käesolevas seadustikus lubatud juhul;
- 2) pinnase, sealhulgas kalda erosiooni või maalihke põhjustamine;
- 3) väetamine ja taimekaitsevahendi kasutamine veekaitsevööndis;
- 4) ohtlike ainete väljutamine keskkonda, välja arvatud keskkonnaloaga;
- 5) saasteainete väljutamine otse põhjavette, välja arvatud keskkonnaloaga.

Lisaks KSÜS § 3 lõikes 2 nimetatud juhtudele on oluline keskkonnahäiring KSESE vee peatüki tähenduses:

- 1) veekogu vooluhulga, veetaseme või vee mahu oluline ja püsiv vähenemine;
- 2) põhjavee taseme või surve oluline ja püsiv vähenemine;
- 3) allika vooluhulga oluline ja püsiv vähenemine;
- 4) oluline ebasoodne muutus vee-elustikus;
- 5) veekogumi seisundi halvenemine, mis võib kaasa tuua veekogumi seisundiklassi muutuse;
- 6) põhjavee saasteainesisalduse vähendamise künnise ületamine (75% põhjavee kvaliteedipiirväärtusest).

Vee liigvähendamise definitsioon on jäänud samaks nagu VeeS § 2 p 19: Vee liigvähendamine käesoleva peatüki tähenduses on tegevus, mille tagajärjel veekogu vooluhulk, veetase või vee maht püsivalt ja oluliselt kahaneb, põhjavee tase või surve püsivalt alaneb või allika vooluhulk väheneb.

Maalihke ja pinnase olulise erosiooni põhjustamine on samuti keelatud. Üleujutuse ja maa soostumise põhjustamine on lubatud üksnes keskkonnaloa alusel. See alus on vajalik märgala rajamiseks või veekogu paisutamiseks.

Teises jaotises on reguleeritud veekaitsevöönd, mis on moodustatud veekogu kalda või ranna erosiooni ja veele olulise ebasoodsa mõju vältimiseks veekogu kaldal või rannal. Veekaitsevööndi ulatus on sama, mis VeeS § 29 lg-s 2, välja arvatud maaparandussüsteemi eesvooludel, mille veekaitsevööndi ulatus on käesoleva jao kohaselt 10 m tavalisest veepiirist.

Veekaitsevööndis on keelatud tegevus, millel võib olla oluline ebasoodne mõju veele, välja arvatud:

- 1) inimeste viibimine;
- 2) raie maaparandussüsteemi eesvoolul maaparandushoiutööde tegemisel;
- 3) taimekaitsevahendi kasutamine taimehaiguste korral ja kahjurite puhanguliste kollete likvideerimisel;
- 4) tööd veekogu kalda või ranna korrashoiuks ja veekogu puhastamiseks;
- 5) rohttaimede niitmine.

Erandis nimetatud tegevusteks on vajalik Keskkonnaameti nõusolek. Keskkonnaamet võib keelduda nõusoleku andmisest, kui sellel tegevusel võib olla oluline ebasoodne mõju veele.

Veekaitsevööndit ei ole järgmistel veekogudel või veekogu kalda- või rannaaladel:

- 1) kalda- või rannakindlustuse, sadamaehitise ja veeliiklusrajatise alal;
- 2) supelrannas ja supluskohas;
- 3) väljavooluta maismaa seisuveekogul, mille pindala on alla ühe hektari;
- 4) vooluveekogul, mille valgala pindala on alla 10 km² ja mis suubub teise vooluveekogusse;

- 5) heitvee ja sademevee kogumis- ja puhastamissüsteemi koosseisu kuuluval tehisveekogul;
- 6) vesiviljelusehitise koosseisu kuuluval tehisveekogul;
- 7) maaparanduse eesmärgil rajatud tehisveekogul;
- 8) muu tehnoloogilise protsessi osana rajatud või tehnoloogilise protsessi tulemusena tekkinud tehisveekogul.

Selline loetelu on vajalik selleks, et kohtades, millel ei ole keskkonnakaitselist väärtust või mis asuvad sellises kohas, kus inimtegevus ja sellest tulenev keskkonnanahäiring on vältimatu, ei oleks põhjendamatu tegevuspiiranguid.

3. jagu - Vee kasutamise ja kaitse kavandamine ja korraldamine

Kolmanda jao esimesele kolmele jaotisele vastavad eelkõige veeseaduse §-d 3²-3¹³, nimetatud jaotistesse on toodud ka mõned teised veeseaduse paragrahvid.

Kolmanda jao esimeses jaotises on esitatud üldsätted, kus käsitletakse vee kasutamise ja kaitse valgalapõhist kavandamist ja korraldamist, vesikondasid ja alamvesikondasid, kombineerimise põhimõtet ja veeteenuste kulude katmise põhimõtet ning koostööd piiriülestes vesikondades.

Veeseaduse § 3² lõige 1 on eelnõust välja jäetud, sest eelnõus sätestatud vee kaitse eesmärgid tuleb saavutada vee kasutamise ja kaitse kavandamise ja korraldamise kaudu, mitte vastupidi (vee kaitse eesmärkide saavutamiseks koostatakse veemajanduskavad, mida on reguleeritud 3. jao 4. jaotises). Vee kaitse üldised ja täpsemad eesmärgid on sätestatud vee kaitse eesmärkide jaotises. Vee kasutamise ja kaitse valgalapõhise kavandamise ja korraldamise paragrahvis selgitatakse üksnes, mida tähendab valgalapõhine kavandamine ja korraldamine.

Valgala ja vesikonna mõiste on toodud vee kasutamist ja kaitset korraldava jao üldsätete alla. Veeseaduses olid need mõisted esitatud mõistete paragrahvis. Kuna valgala ja vesikonna mõisteid kasutatakse vee kaitse kavandamisel, siis on otstarbekam esitada nende mõistete määratlused 3. jao üldsätete all. Vesikonna mõiste sisustamisel on sõna „veemajandus“ asemel kasutatud väljendit „vee kasutamine ja kaitse“. Vesikonna mõistest on välja jäetud ka väljend „moodustades ühes ringpiiris ühe terviku“. Alamvalgala mõiste on eelnõust välja jäetud, sest seda eelnõus ei kasutata. Samuti on eelnõust välja jäetud alamvesikonna mõiste, sest mõiste määratlus ei anna selle sisust arusaamisele midagi juurde.

Eesti territooriumi jagunemine vesikondadeks ja alamvesikondadeks on toodud Vabariigi Valitsuse määrusest seadusesse, kuna vee kasutamise ja kaitse kavandamine toimub

vesikondade ja alamvesikondade kaupa. Näiteks koostatakse veemajanduskava vesikonna kohta. Vesikondade ja alamvesikondade vahelised piirid on seaduses määratud geograafiliste ja hüdroloogiliste tingimuste alusel. Piiriüleseks vesikonnaks määramine on sätestatud piiriülese vesikonna koostöö paragrahvis.

Veeseaduse § 3² lõige 4 on muudetud kujul üle viidud veemajanduskava käsitlevasse jaotisesse (4. jaotis). Kõnealuselt paragrahvist on välja jäetud lõige 5, sest kõik selles lõikes loetletud ülesanded ja pädevus on reguleeritud vee peatüki muudes osades (veeseaduse § 3² lõike 4 punkt 1) või muudes seadustes (sh põhiseaduses, kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses, päästeseaduses, rahuaja riigikaitse seaduses).

Veeseaduses kasutatud väljend „kombineeritud lähenemisviis“ on asendatud väljendiga „kombineerimise põhimõte“, kuna sisuliselt on tegemist põhimõttega, mis on suunatud haldusorganile, kes seadust rakendab (vastavate üldõigusaktide kehtestamise või haldusaktide andmise teel). Veeseaduse §-s 3¹ esitatud sätet on muudetud eelkõige sõnastuse parandamiseks, samuti on sätet tehtud lühemaks, et anda edasi kombineerimise põhimõtte peamine sisu. Kombineerimise põhimõttes ei viidata enam keskkonnakvaliteedi piirväärtustele, kuna veepoliitika raamdirektiivi artikli 10 lõikes 3 ei viidata rangemate keskkonnakvaliteedi piirväärtuste kehtestamisele. Samas ei ole rangemate keskkonnakvaliteedi piirväärtuste kehtestamine välistatud. Vastavalt täiendavate meetmete rakendamise paragrahvile tuleb vajaduse korral kehtestada rangemad keskkonnakvaliteedi piirväärtused, seega nimetatud sätte sisuliselt juba integreerib kombineerimise põhimõtte.

Veeteenuste kulude katmise põhimõtte sätestamisel ei ole viidatud keskkonna- ja ressursikulude katmisele ega saastaja maksab põhimõttele. Neid on üldiselt käsitletud keskkonnaseadustiku üldosa seaduses (§ 12). Kuna keskkonnaseadustik ei käsitle loodusvara kasutusõiguse tasusid ega saastetasusid, siis on veeteenuste kulude katmise põhimõtte §-st viide nendele tasudele välja jäetud. Veeteenuste määratlus tuleneb veepoliitika raamdirektiivi artikli 2 punktist 38. Veeseaduses esitatud määratlust on muudetud sõnastuse parandamiseks. Mõiste on toodud veeseaduse §-st 2 veeteenuste kulude katmise põhimõtte paragrahvi, sest veeteenuseid on oluline määratleda veeteenuste kulude katmise põhimõtte rakendamiseks. Veeteenuste määratluses ei ole tarvis eraldi nimetada avalik-õiguslikke ja eraõiguslikke juriidilisi isikuid ning füüsilisi isikuid, sest sõnaga „isikud“ on kõik eespool nimetatud juba hõlmatud.

Lisaks eespool nimetatud põhimõtetele on oluline arvestada ökosüsteemide kaitse vajadusega ning arvestada vee kasutamise ja kaitse kavandamisel ja korraldamisel ning vee kasutamise piiramisel nende meetmete mõju veeökosüsteemi üksikutele elementidele ning veeökosüsteemile tervikuna, veeökosüsteemidest sõltuvatele maismaaökosüsteemidele ning märgaladele, ning veeökosüsteemi elementide omavahelisi seoseid.

Veeseaduse §-s 3³ sätestatud piiriülene koostöö on toodud 3. jao üldsätete alla. Veeseadusega võrreldes on muudetud veeseaduse § 3³ lõiget 1 (eelnõus lõige 2), jättes sättest välja piiriveekogude kasutamise ja kaitse ning veemajanduse korraldamise. Väljend „vee kaitse piiriülestes vesikondades“ hõlmab kõik eespool nimetatud juhud. Neljandast lõikest on väljend „võimaluse korral“ välja jäetud, sest seaduse tasandil ei pea koostöö korraldamist sellise täpsusega reguleerima.

Kolmanda jao teine jaotis loetleb avalikud veekogud ning sätestab tingimused, millised veekogud ei ole avalikult kasutatavad ning määrab alused, millal veekogu võib avalikust kasutusest välja arvata. Avalike veekogude loetelu ei ole muudetud, avalike veekogude paragrahvi on lisatud piiriveekogu mõiste veeseaduse § 2 punktist 3. Kuna territoriaalmeri on piiriveekogu mõiste määratluse kohaselt samuti piiriveekogu ning lõike 1 punktis 2 juba eraldi mainitud, siis on punktis 3 lisatud piiriveekogude ette sõna „muude“.

Nimetatud sätete osas on lisatud haldusorgani kohustus avalikustada Keskkonnaministeeriumi veebilehel nende veekogude nimekiri, mis on avalikust kasutusest välja arvatud (kaitseväe või Kaitseliidu harjutusväljal asuv veekogu või selle osa või veekogu või selle osa, mida kasutatakse vee võtmiseks joogivee tootmise eesmärgil). See on vajalik selleks, et üldsus oleks teadlik, milliseid veekogusid ei tohi kasutada ning seda eelkõige inimeste ohutuse ning joogiveeks kasutatava vee puhtuse tagamiseks.

Veeseaduse § 7 lõigetes 3-7 sätestatud regulatsioon on eelnõust välja jäetud, sest see viiakse rakendussätetega rahvatervise seadusesse (inimese tervise huvides avaliku veekogu kasutamise piiramist puudutavas osas) ja rahuaja riigikaitse seadusesse (loodusõnnetuse korral veekogu kasutamist ning taktikaliste harjutusteks, õppusteks, laskmisteks jms avaliku veekogu kasutamise piiramist puudutavas osas).

Veekogu avalikust kasutusest väljaarvamise paragrahvist on välja jäetud võimalus arvata avalikust kasutusest välja vooluveekogu osa, sest eelnõu koostajatele teadaolevalt ei ole siiani

seada võimalust kasutatud ning vooluveekogu osa sulgemine ei ole ka ühegi majandustegevuse arendamiseks põhjendatud.

Kolmanda jao kolmandas jaotises sätestatakse vee kaitse eesmärgid ja alused nendest eesmärkidest erandite kohaldamiseks.

Veeseaduses kasutatud väljend „keskkonnaeesmärk“ on asendatud väljendiga „vee kaitse eesmärk“, kuna eesmärgid on suunatud vee kaitsele ning neid käsitletakse vee peatükis (keskkonnaseadustiku kõigis valdkondades sätestatud eesmärgid on keskkonnaeesmärgid).

Vee kaitse üldised eesmärkidega võetakse üle veepoliitika raamdirektiivi artiklis 1 sätestatud eesmärgid. Veeseaduses neid eesmarke ei ole sätestatud, kuid vee kasutamise ja kaitse kavandamisel ja korraldamisel tuleb ka neid üldisi eesmarke silmas pidada ja nendest lähtuda.

Pinnavee kaitse eesmärkide paragrahvis on eraldi välja toodud, millal loetakse pinnaveekogumi seisund heaks ning millal loetakse tehisveekogumi või tugevasti muudetud veekogumi seisund heaks. Veeseaduse § 3⁵ lõikes 3 ei ole tehisveekogumi või tugevasti muudetud veekogumi ökoloogilist potentsiaali üldse mainitud. Uueks sätteks on pinnavee kaitse eesmärkide paragrahvi lõige 4, kus sätestatakse nõuded sellisele pinnaveele, mis ei kuulu ühegi pinnaveekogumi koosseisu. See on vajalik selleks, et tagada nn miinimumnõuete täitmine ka muu pinnavee osas, kuna see mõjutab veeringe osaks olemise tõttu pinnaveekogumite hea seisundi saavutamist. Samasisuline säte on esitatud ka põhjavee kaitse eesmärkide paragrahvis.

Pinnavee kaitse eesmärkide tagamiseks on eraldi paragrahvis sätestatud kohustus vältida pinnaveekogumite ökoloogilise ja keemilise seisundi halvenemist ning tehisveekogumite ja tugevasti muudetud veekogumite ökoloogilise potentsiaali ja keemilise seisundi halvenemist. Sisuliselt on nimetatud säte ka veeseaduses (§ 3⁵ lg 1) olemas, kuid eelnõus on seisundi halvenemise vältimise kohustust täpsustatud ning konkreetselt seostatud pinnavee ja põhjavee kaitse eesmärkide saavutamisega (st nende eesmärkide saavutamise tagamiseks). Seisundi halvenemise vältimise kohustus ei ole absoluutne, kriteeriumiks on siinkohal ökoloogilise või keemilise seisundiklassi halvenemine.

Lisaks pinnavee ja põhjavee kaitse eesmärkide saavutamise tähtaja sätestamisele on vastava eesmärgi saavutamise tagamise kohustus pandud selgesõnaliselt Vabariigi Valitsusele (mis on seotud Vabariigi Valitsuse kohustusega tagada vee kasutamise ja kaitse kavandamisel ja korraldamisel valdkondadevaheline lõimitus).

Põhjavee kaitse eesmärkide saavutamise tagamiseks on sätestatud kohustus vähendada põhjaveekogumis saasteainete sisaldust ja vältida saasteainesisalduse kasvu ning kohustus tagada põhjavee võtmise ja taastumise tasakaal ja vältida põhjavee liigvähendamist (vee liigvähendamise määratlus on esitatud vee peatüki 2. jaos). Nimetatud regulatsioon on osaliselt esitatud veeseaduse § 3⁵ lõikes 5 (punktid 3 ja 4), eelnõus on need eesmärgid konkreetselt seotud kohustusega säilitada või saavutada põhjavee hea seisund. Veeseaduse § 3⁵ lõike 5 punktides 1 ja 2 sätestatu on viidud üle meetmeprogrammi sisu paragrahvi 4. jaotises.

Veeseaduses sätestatud kaitset vajavad alad on ümber nimetatud erilist kaitset vajavateks aladeks, et rõhutada nende alade erilist staatust võrreldes muude aladega (ka paljud muud alad vajavad kaitset). Erilist kaitset vajavat ala ei ole eraldi määratletud nagu veeseaduses, sest piirangute ja tavaliselt rangemate keskkonnanõuete kohaldamine tuleneb järgnevatest lõigetest ja paragrahvidest (sh 4. jaost) ning sisuliselt ei ole määratlusel mingit lisaväärtust. Erilist kaitset vajavate alade loetelust on võrreldes veeseaduse § 3⁶ lõikega 1 välja jäetud joogiveevõtukoha sanitaarkaitseala, reostustundlikud heitveesuublad ning alad, mis on mõeldud puhkeotstarbeks, sealhulgas supluskohad ja supelrannad. Joogiveevõtukoha sanitaarkaitseala ei ole erilist kaitset vajava alana sätestatud seetõttu, et nimetatud alal kehtivad küll teatud tegevuspiirangud, kuid vee kaitse eesmärkide saavutamise kohustus (kvaliteedinõuete täitmine) veepoliitika raamdirektiivi kohaselt nendele ei laiene. Joogiveevõtukoha sanitaarkaitsealal kehtivad tegevuspiirangud on sätestatud vee peatüki 4. jaos.

Reostustundlikud heitveesuublad on erilist kaitset vajavate alade loetelust jäetud välja põhjusel, et kogu Eesti territoorium on sisuliselt reostustundlik, seega kaob vajadus määratleda sellel eesmärgil erilist kaitset vajavaid alasid. Puhkeotstarbeks mõeldud alasid, sealhulgas supluskohtasid ja supelrandasid puudutav regulatsioon kuulub rahvatervise seaduse reguleerimisalasse ning rakendussätetega sätestatakse nimetatud alade eriline staatus (erilist kaitset vajav ala veepoliitika raamdirektiivi tähenduses) ning kvaliteedinõuete täitmise tagamine 2015. aasta 22. detsembriks rahvatervise seaduses.

Erilist kaitset vajavate alade loetelu esitavale paragrahvile järgnevad volitusnormid, mille alusel kehtestatakse vastavate alade nimekirjad ja kus reguleeritakse nende alade asukoha ja piiride avalikustamist. Nitraaditundliku ala osas esitatakse selle ala määratlus, mis on

veeseaduses esitatud § 26³ lõikes 1. Nitraaditundliku ala piires kinnitab Vabariigi Valitsus põhjavee taastumiseks oluliste allikate ja karstilehtrite nimekirja.

Uue paragrahvina sätestatakse majanduslikult oluliste vees kasvatatavate liikide kaitseks määratud alade nimekirja kehtestamise volitus. Joogiveekogum on uus mõiste ning see tähistab neid veekogumeid, mida kasutatakse joogivee tootmiseks ja mille projektikohane tootlikkus ööpäevas on rohkem kui 10 m³ või mis teenindab rohkem kui 50 inimest, ja veekogumeid, mida kavatakse kasutada joogivee tootmiseks. Nimetatud mõiste on võetud kasutusele teksti parema arusaadavuse ja loetavuse huvides. Erilist kaitset vajavate alade osas on uudsena sätestatud kohustus avaldada nende asukoht ja piirid Keskkonnaministeeriumi veebilehel. Joogiveekogumite asukohas tuleb vältida põhjavee, veekogu või selle osa kvaliteedi halvenemist ulatuses, mis toob joogivee tootmisel kaasa veetöötuse kulude olulise suurenemise.

Rangeima vee kaitse eesmärgi kohaldamise paragrahvist on jäetud välja viide erilist kaitset vajavale alale, sest veepoliitika raamdirektiiv viitab samuti üksnes veekogumile (artikli 4 lg 2).

Vee kaitse eesmärkide saavutamise suhtes erandite kohaldamise tingimuste määramisel on lähtutud veeseaduse § 3⁵ lõikest 6, jättes välja vee kaitse eesmärkide sätestamise veekogumite kaupa veemajanduskavas, sest eespool on seaduses juba sätestatud, et pinna- ja põhjaveekogumites tuleb saavutada või säilitada hea seisund. Veemajanduskavas tuleb põhjendada erandite kohaldamist.

Uute sätetena on esitatud erandite kohaldamise ülevaatamine ja ajakohastamine, mida tuleb teha vähemalt üks kord kuue aasta jooksul, ning käsitletud erandi kohaldamist enne veemajanduskava ajakohastamist. Veemajanduskava ajakohastatakse iga kuue aasta järel, kuid vajadus erandi kohaldamiseks võib tekkida varem. Selleks, et erandi kohaldamiseks ei peaks muuta tervet veemajanduskava (sh 6-kuuline avalik väljapanek), on sätestatud erandi kohaldamine enne veemajanduskava ajakohastamist lihtsustatud korras, viidates keskkonnaseadustiku üldosa seaduse 5. peatükis sätestatud avatud menetlusele (mille kohaselt on eelnõu avaliku väljapaneku ajaks üks kuu). Erandite kohaldamisel on oluline tagada selle läbipaistvus ning võimaldada üldsusel erandi kohaldamise otsuse tegemisel kaasa rääkida. Seetõttu on selgesõnaliselt sätestatud, et vee kaitse eesmärgi suhtes erandi kohaldamisel enne veemajanduskava ajakohastamist tuleb rakendada avatud menetlust.

Vee kaitse eesmärkide suhtes erandite kohaldamise alused ja tingimused on sisuliselt muutmata kujul veeseadusest üle võetud. Paragrahvides on tehtud üksnes sõnastuse parandusi.

4. jaotises - Veemajanduskavad - käsitletakse veemajanduskava kui erinevaid veekasutuse valdkondi ja vee kaitset lõimiva strateegilise arengukava sisu, koostamist ja rakendamist.

Jaotised 4, 5 ja 6 tuginevad eelkõige veepoliitika raamdirektiivi artiklitele 5, 11 ja 13 ning I, II, III, V, VI ja VII lisale.

Jaotis käsitleb veepoliitika keskset osa: vee kasutamist ja kaitset veemajanduskavade abil. Integreeritud lähenemise rakendamise peamiseks vahendiks on kompleksed meetmeprogrammid, mis eelnõu kohaselt on veemajanduskavade osaks. Veekasutuse ja veeökosüsteemide kaitse meetmed peavad olema omavahel kooskõlas.

Jaotis reguleerib veemajanduskava ja meetmeprogrammi sisu, veemajanduskava täiendavaid kavasid, täiendavate meetmete rakendamist ning veemajanduskava ajakohastamist. Veemajanduskava koostamist ja sellesse üldsuse kaasamist reguleeritakse vee peatüki kõnealusel jaotises niivõrd, kui võrd on veemajanduskava eelnõu koostamisel ja menetlemisel erisusi võrreldes keskkonnaseadustiku üldosa seaduses sätestatuga. Jaotis käsitleb ka vesikonna tunnuste analüüsi, inimõju hindamist ja veekasutuse majandusanalüüsi koostamist.

Jaotises esitatakse veeseaduse §-des 3¹⁴-3²⁰ esitatud regulatsioon, mida on veepoliitika raamdirektiivi täpsema ülevõtmise ning õigusselguse huvides osaliselt muudetud. Muudatused on valdavalt redaktsioonilised, sätete loogilisema esituse huvides on muudetud osade sätete paigutust. Peamine muudatus võrreldes veeseadusega puudutab veemajanduskava ja meetmeprogrammi omavahelist seotust. Veeseaduses on meetmeprogrammi regulatsioon esitatud enne veemajanduskava sätet ning sisuliselt on meetmeprogramm veemajanduskavast eraldiseisev dokument, millest esitatakse veemajanduskavas üksnes kokkuvõtte. Eelnõu kohaselt on aga veemajanduskava nõ põhidokument, mille üheks osaks on meetmeprogramm.

Veepoliitika raamdirektiiv ei määra siinkohal liikmesriikidele ette, milline lahendus on kõige kohasem, meetmeprogrammide osas on direktiivi artikli 11 lõikes 1 üksnes sätestatud, et kui liikmesriik peab seda vajalikuks, siis võib meetmeid kavandada kogu liikmesriigi territooriumi suhtes, veemajanduskavad koostatakse aga vesikondade kohta (art 13). Eelnõus on lähtutud eeldusest, et meetmete kavandamisel peab arvestama eelkõige konkreetse vesikonna tunnuseid, vesikonnas esinevaid mõjusid ja veekasutust. Vesikonna

veemajanduskavasse koondatava teabe põhjal on võimalik kavandada meetmeprogrammis asjaomase vesikonna jaoks kõige sobivamad meetmed, need kaks dokumenti peavad olema omavahel tihedalt seotud, mis samas ei välista samasuguste meetmete kohaldamist erinevates vesikondades, kui seda peetakse vajalikuks.

Olulisemad sisulised muudatused on järgmised:

1. alljaotises käsitletakse veemajanduskava sisu ja veemajanduskava täiendavaid kavasid. Samuti on selles jaotises viidatud Vabariigi Valitsuse moodustatavale komisjonile, st veemajanduskomisjoni ei ole eelnõus enam selgesõnaliselt mainitud. Eelnõu koostajad lähtusid komisjonide eelnõus nimetamisel sellest, et kui komisjon ei teosta avalikku võimu, vaid on nõustaja ja ettepanekute tegija rollis, siis ei ole komisjoni ja tema ülesandeid seaduse tasandil vaja sätestada. Veemajanduskomisjoni nimetamise asemel on sätestatud Vabariigi Valitsuse kohustus tagada veemajanduskava ja muude valdkondade omavaheline lõimitus, moodustades selleks vajadusel komisjone.

Veemajanduskava sisu paragrahvis on tehtud eelkõige sõnastuse parandusi, uudsena on lisatud veemajanduskava meetmeprogramm (mitte üksnes selle kokkuvõtte) ja ülevaate esitamine vee kaitse üldiste eesmärkide saavutamiseks rakendatavatest meetmetest (vee kaitse üldised eesmärgid tulenevad veepoliitika raamdirektiivi artiklist 1), põhjaveekogumite, kus vee kaitse eesmärke ei saavutata, kirjeldus ja teave nendes rakendatavate saasteainesisalduse vähendamise künniste kohta (veeseaduse § 3²⁸ lõikest 2), ülevaade prioriteetsete ainete esinemisest ja sisalduse kasvust vesikonnas ja nende andmete esitamine kaardil (direktiivi 2008/105/EÜ artikli 5 alusel) ning pinnaveekogumite ja põhjaveekogumite nimekiri ja nende asukoht ja piirid kaardil (viimane on seaduse tasandile üle toodud keskkonnaministri 28. juuli 2009. a määruse nr 44 „Pinnaveekogumite moodustamise kord ja nende pinnaveekogumite nimestik, mille seisundiklass tuleb määrata, pinnaveekogumite seisundiklassid ja seisundiklassidele vastavad kvaliteedinäitajate väärtused ning seisundiklasside määramise kord“ § 7 lõikest 6).

Jaotisesse on lisatud kohustus koostada spetsiifiliselt rannikuvett ja rannikuala mõjutavate tegevuste ülevaade, veeseaduses seni rannikuvee ja rannikuala kaitset eraldi ei ole käsitletud.

Veemajanduskava täiendavate kavade paragrahvi on lisatud tulenevalt direktiivi 2006/11/EÜ artikli 6 lõikest 1 järgmine säte: Ohtlikest ainetest põhjustatud keskkonnariski vähendamiseks koostatakse ohtliku aine või ainerühma heidete vähendamise tegevuskava. Täna on selline

kava koostatud fenoolikoormuse piiramiseks (Vabariigi Valitsuse 27.04.2004. a protokollilise otsusega heaks kiidetud vette suunatavate fenoolide heidete vähendamise riiklik programm aastateks 2004–2014), edaspidi võib tekkida vajadus täiendava kava koostamiseks ka muude ohtlike ainete osas.

2. alljaotises käsitletakse veemajanduskava meetmeprogrammi. Meetmeprogramm on haldusele suunatud dokument, kuhu koondatakse kokku kõik vesikonnas juba kehtivad piirangud ja nõuded ning kavandatavad meetmed. See annab haldusorganitele ülevaate olemasolevast olukorrast ning lähtudes vee seisundist ja vee kaitse eesmärkidest kavandada teiste valdkondadega haakuvad ja mõjusad meetmed. Meetmed ei ole isikutele otsekohalduvad, st isiku tegevuse suhtes konkreetse piirangu kohaldamiseks või nõuete seadmiseks peab tulenema alus käesoleva seaduse või teiste seaduste muudest paragrahvidest.

Veeseaduse § 3¹⁴ lõikes 1 sätestatud kohustust arvestada meetmeprogrammi kohaliku omavalitsusüksuse üld- ja detailplaneeringute ning ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava koostamisel, uuesti läbi vaatamisel ja muutmisel, on täiendatud arengukavade ja muude vee kasutamise seotud kavadega. Selline nõue on kooskõlas veemajanduskava kui strateegilise integreeriva dokumendi iseloomuga.

Meetmeprogrammiga kavandatakse vajalikud vee kaitse ja kasutamise meetmed inimese tervise ja veest sõltuva eluslooduse kaitseks ning veekogumites hea seisundi saavutamiseks ja erilist kaitset vajavatel aladel kvaliteedinõuete täitmise tagamiseks. Veekogumites hea seisundi säilitamiseks ja saavutamiseks on teatud juhtudel vajalik kehtiva regulatsiooniga võrreldes vee ja maa kasutusele rangemate nõuete ja piirangute seadmine.

Eelnõust on välja jäetud veeseaduse § 3¹⁴ lõigetes 3, 4 ja 5 esitatud sätted, sest meetmeprogramm on veemajanduskava osa ning seega kohaldatakse meetmeprogrammi koostamisele veemajanduskava koostamise sätteid (mis on sätestatud veemajanduskava koostamise alljaotises).

Meetmeprogrammi sisu paragrahvis on täpsustatud regulatsiooni, viidates konkreetsetele paragrahvidele, mille alusel veemajanduskavas kavandatud meetmete rakendamiseks saab isikute tegevust piirata või nende tegevusele nõudeid seada. Vastavad nõuded ja piirangud tulenevad peamiselt käesoleva seaduse 4. jaost, käesoleva seaduse teistest peatükkidest ning muudest meetmeprogrammi sisu paragrahvis nimetatud seadustest.

Veeseaduse § 3¹⁵ lõikes 2 esitatud regulatsioon põhjavee saasteainesisalduse vähendamise künnise ületamise korral meetmete kavandamise kohta on esitatud saasteainete jaotises.

Eelnõus täiendavaid meetmeid veeseaduse § 3¹⁵ lõike 4 tähenduses (millele vastavad veepoliitika raamdirektiivi art 11 lg-s 4 nimetatud täiendavad meetmed, inglise keeles *supplementary measures*) ei ole käsitletud, sest need on oma iseloomult nn pehmed meetmed, mida ei pea seaduse tasandil reguleerima, meetmeprogrammi koostaja saab neid meetmeid meetmeprogrammi koostamisel arvesse võtta ja direktiivist lähtudes vajaduse korral neid meetmeid meetmeprogrammis kavandada. Veeseaduse § 3¹⁵ lõike 4 punktides 3 ja 5 nimetatud meetmed ei ole oma iseloomult pehmed meetmed ning need on seetõttu üle viidud vastavalt täiendavate meetmete rakendamise paragrahvi (lg 1 p 2) ja meetmeprogrammi sisu paragrahvi (lg 4).

Meetmeprogrammi sisu osas ei ole eelnõus muudatusi tehtud, välja arvatud põhjavee liigvähendamise vältimiseks ja rannikualade kaitseks meetmete kavandamine. Muus osas on tehtud sõnastuse parandusi (eelkõige keskkonnaseadustiku üldosa seaduse mõistetega kooskõlla viimiseks) ning muudetud sätete paigutust regulatsiooni paremaks liigendamiseks.

Eelnõus on täpsustatud, mida tuleb põhjaveevaru liigvähendamise meetmete kavandamisel arvesse võtta. Regulatsiooni sisu on selles, et ei ole lubatud kasutada põhjavett suuremas koguses kui on tagatud põhjavee toitumisega, millest on lahutatud põhjaveest sõltuva pinnaveekogumi hea seisundi säilimiseks vajalik põhjaveekogumi pikaajaline aasta keskmine toitumismäär.

Alljaotises on uudsena esitatud täiendavate meetmete rakendamise kohustus, kui meetmeprogrammis kavandatud meetmete rakendamine ei taga vee kaitse eesmärkide saavutamist. Veeseaduses on täiendavaid meetmeid veepoliitika raamdirektiivi artikli 11 lg 5 punkti 4 tähenduses (inglise keeles *additional measures*) käsitletud üksnes § 3⁸ punktis 4. See ei ole aga veepoliitika raamdirektiivi artikli 11 lõike 5 punkti 4 ülevõtmiseks piisav. Selleks tuleb eelkõige kehtestada rangemad keskkonnakvaliteedi piirväärtused või heite piirväärtused. Täiendavate meetmete rakendamise paragrahvis on sätestatud Keskkonnaministeeriumi ja Keskkonnaameti pädevus täiendavate meetmete kehtestamisel ja rakendamisel.

3. alljaotises „Veemajanduskava koostamine“ on esitatud üksnes need säted, mis näevad ette erisused keskkonnaseadustiku üldosa seaduses sätestatud arengukavade eelnõude koostamise menetlusest. Näiteks on veeseaduse § 3¹⁷ lõige 4 sätestatud üldosas üldise sättena, st

arengukavad kinnitab Vabariigi Valitsus, samuti on üldosa regulatsiooniga hõlmatud veeseaduse § 3²⁰ lõigetes 1-4 ja 8-10 sätestatu. Veemajanduskava koostamise korra kehtestamise volitusnorm (veeseaduse § 3²⁰ lg 12) on eelnõust välja jäetud, sest seda korda ei ole seni kehtestatud ning veemajanduskava koostamise menetluse regulatsioon keskkonnaseadustiku üldosa seaduses ja vee peatükis peaks olema piisav. Uudsenä on sätestatud täiendava kava avaliku väljapaneku kestus, mis on eelnõu kohaselt vähemalt kaks kuud.

Veemajanduskava rakendamise osas on veemajanduskava maakondades ja kohalikes omavalitsusüksustes rakendamise koordineerijaks eelnõus sätestatud Keskkonnaamet. Veemajanduskomisjon ei saa puhtjuriidiliselt veemajanduskava rakendamist korraldada, sest tegemist ei ole täidesaatva riigivõimu volitusi omava haldusorganiga. Eelnõust on välja jäetud veeseaduse § 3¹⁶ lõigetes 2-4 esitatud regulatsioon, sest meetmeprogrammi rakendamise tegevuskava on Keskkonnaameti tegevuse korraldamisele suunatud dokument, mida ei ole vaja seaduse tasandil reguleerida. Vastava tegevuskava võib vajaduse korral kehtestada keskkonnaminister käskkirjaga ning määrata käskkirjaga Keskkonnaametile kohustuse esitada meetmeprogrammi rakendamise ülevaateid teatud kuupäevaks.

Paragrahvis 3²¹ sätestatu viiakse üle riikliku veeseireprogrammi määrusesse.

5. jaotis - Pinnavee seisund - Jaotis ei sisalda olulisi muutusi võrreldes kehtiva õigusega. Seaduse tasandile on toodud keskkonnaministri 28. juuli 2009. a määruse nr 44 „Pinnaveekogumite moodustamise kord ja nende pinnaveekogumite nimestik, mille seisundiklass tuleb määrata, pinnaveekogumite seisundiklassid ja seisundiklassidele vastavad kvaliteedinäitajate väärtused ning seisundiklasside määramise kord“ olulisemad pinnaveekogumi seisundiklassi määramise sätted.

Eelnõus on loobutud mõistetest veekogude kategooriad ja alamkategooriad ning veekogutüüp (veeseaduse § 3²²). Vooluveekogu, maismaa seisuveekogu ja merd on pinnavee seisundi hindamisel käsitletud ilma neid veekogude kategooriateks nimetamata, sisuliselt ei ole selleks vajadust, see üksnes koormab regulatsiooni asjatult. Samamoodi ei ole alamkategooriaid pinnavee seisundi hindamise eesmärgil tarvis määratleda, tehisveekogu mõiste on esitatud juba vee peatüki mõistete jaos. Veekogutüüpi ei määratleta eelnõus seepärast, et seaduse tasandil ei ole sellele tavapärasest erinevat sisu vajalik anda.

Kehtiva õigusega võrreldes on täpsustatud pinnaveekogumi seisundiklassi määramise korda, sealhulgas: igale pinnaveekogumile kinnitatakse seisundiklass veemajanduskavas; pinnaveekogumi ja territoriaalvee keemilise seisundi määramiseks kasutatakse pinnaveele kehtestatud keskkonnakvaliteedi piirväärtusi. Nimetatud piirväärtuse ületamisel loetakse pinnaveekogumi või territoriaalvee keemiline seisund halvaks. Pinnaveekogumi hea ja halva keemilise seisundiklassi kirjeldused esitatakse määruse tasandil.

Veeseaduse §-s 3²⁶ antud ohustatud pinnaveekogumi mõiste ja määratlus on eelnõust välja jäetud, sest seda mõistet ei ole eelnõus kasutatud.

6. jaotis - Põhjavee seisund - Jaotis ei sisalda olulisi muutusi võrreldes kehtiva õigusega. Seaduse tasandile on toodud keskkonnaministri 29. detsembri 2009. a määrus nr 75 „Põhjaveekogumite moodustamise kord ja nende põhjaveekogumite nimestik, mille seisundiklass tuleb määrata, põhjaveekogumite seisundiklassid, põhjaveekogumite seisundiklassidele vastavad keemiliste näitajate väärtused ja koguseliste näitajate tingimused, põhjavee kvaliteedi piirväärtused, põhjavee saasteainesisalduse läviväärtused ning põhjaveekogumi seisundiklassi määramise kord“ olulisemad põhjaveekogumi seisundiklassi määramise sätted.

Ohustatud põhjaveekogum (veeseaduse § 3²⁸) on eelnõus nimetatud ümber põhjaveekogumiks, mille kaitse eesmärki tõenäoliselt ei saavutata, ning eelnõu tähenduses on selliseks põhjaveekogumiks ka kogum, mille seisund võib inimtegevuse mõju tulemusena halveneda.

Seni kehtiva õigusega võrreldes on täpsustatud põhjaveekogumi moodustamise kriteeriumeid ja põhjaveekogumi seisundiklassi määramise korda, sealhulgas: igale põhjaveekogumile kinnitatakse seisundiklass veemajanduskavas; põhjaveekogumi, mille kaitse eesmärki tõenäoliselt ei saavutata, keemilise seisundi määramiseks kasutatakse lisaks üldiste kvaliteedinäitajate väärtustele põhjaveekogumile või põhjaveekogumitele kehtestatud põhjavee kvaliteedi piirväärtusi. Nimetatud piirväärtuste ületamisel loetakse põhjaveekogumi keemiline seisund halvaks, välja arvatud teatud tingimuste täitmisel, mis on sätestatud põhjaveekogumi seisundiklassi määramise paragrahvi lõikes 6.

Sarnaselt pinnaveekogumite regulatsioonile on ka põhjaveekogumite puhul sätestatud, et põhjaveekogumite nimestikku ajakohastatakse iga kuue aasta järel. Põhjaveekogumi hea

keemilise ja koguselise seisundi määratlust ja määramise tingimusi eelnõus ei sätestata (veeseaduse § 3²⁷ lg-d 4, 6 ja 8), need esitatakse määruse tasandil.

Lisaks on korrastatud põhjaveevaru kinnitamise või kinnitamata jätmise korda, sealhulgas: põhjaveevaru kinnitab keskkonnaminister käskkirjaga; põhjaveevaru kinnitatakse 10 kuni 30 aastaks; tingimused, mille esinemisel keskkonnaminister ei kinnita põhjaveevaru. Põhjaveekomisjoni puudutav regulatsioon (veeseaduse § 12 lg-d 6 ja 6¹) on eelnõust välja jäetud, kuna tegemist ei ole haldusorgani õigusi ja kohustusi omava komisjoniga.

Uudsenä on sätestatud Keskkonnaministeeriumi kohustus avaldada põhjavee kaitstuse kaardid (st vastavate alade asukoht ja piirid) Keskkonnaministeeriumi veebilehel.

7. jaotisesse – Saasteained - on toodud eelkõige veeseaduse §-des 26⁵-26¹⁰ esitatud regulatsioon, samuti on selle jaotise alla toodud § 3³⁰, mis käsitleb piiriülest saastust.

Kuna vee peatüki kolmandas jaos käsitletakse vee kavandamise ja korraldamisega seonduvat, siis on saasteainete jaotises esitatud üksnes saasteainete ja ohtlike ainete määratlused, nende jagunemine erinevatesse kategooriatesse, samuti nende sisalduse piirväärtused keskkonnas. Muu regulatsioon, mis on suunatud isikute tegevuse piiramisele seoses saasteainete ja ohtlike ainete kasutamisega ja keskkonda väljutamisega, on esitatud vee peatüki 4. jaos, kus on sätestatud vee kasutamise ja kaitse täpsustatud nõuded.

Veeseaduse § 26⁵ lõikes 2 esitatud saasteaine määratlust on muudetud lähtuvalt keskkonnaseadustiku üldosas esitatud mõistetest. Vastavalt KSÜS § 7 lõikele 5 on saastus saastamisest põhjustatud oluline ebasoodne muutus õhu, vee või pinnase kvaliteedis. Vee peatükis loetakse lisaks sellele saastuseks ka saastamisest põhjustatud oluline ebasoodne muutus vee-elustikus. Kuna saastusel on keskkonnaseadustiku tähenduses konkreetne ja veepoliitika raamdirektiivi artikli 2 punktis 33 sätestatud reostuse mõistest kitsam tähendus, siis ei ole sobiv saasteainet saastuse mõiste kaudu määratleda. Saasteained on kõige laiem ainete kategooria, millel võivad olla kahjulikud tagajärjed. Veepoliitika raamdirektiivis esitatud reostuse mõiste on sisuliselt üle võetud KSÜS-is esitatud keskkonnanäringu mõistega, mille kohaselt on keskkonnanäring inimtegevusega kaasnev vahetu või kaudne ebasoodne mõju keskkonnale, sealhulgas keskkonna kaudu toimiv mõju inimese tervisele, heaolule, varale või kultuuripärandile, hõlmates ka sellist ebasoodsat mõju keskkonnale, mis ei ületa arvulist normi või on arvulise normiga reguleerimata. Sellest tulenevalt on saasteaine määratletud samuti ebasoodsa mõju kaudu.

Parema arusaadavuse huvides on paragrahvi alguses öeldud, et saasteained jagunevad ohtlikeks aineteks ja muudeks saasteaineteks ning et ohtlike ainete hulgas eristatakse prioriteetseid aineid ja nende hulgas omakorda prioriteetseid ohtlikke aineid. Prioriteetseid aineid ei ole eelnõus eraldi määratletud, kuna tegemist on ohtlike ainetega ning ohtliku aine määratlus on juba antud. Nende ainete kasutamise keelud ja piirangud on sätestatud 4. jaos. Erinevalt veeseadusest ei anta eelnõus prioriteetsete ainete ja prioriteetsete ohtlike ainete kehtestamiseks volitust keskkonnaministrile, vaid need ained ja nende ainete rühmad on loetletud seaduse lisas. Volitusnormi sätestamise korral on määruseandjale vajalik määrata ka kriteeriumid, mille alusel ta saab aineid liigitada prioriteetseteks ja prioriteetseteks ohtlikeks. Veeseaduses need sisulised kriteeriumid puudusid. Liigitamise ainsaks aluseks ei saa olla aine kasutamise keelamine või piiramise ulatus. Kuna prioriteetsed ained (sh prioriteetsed ohtlikud ained) on loetletud veepoliitika raamdirektiivi X lisas ning on kõigile Euroopa Liidu liikmesriikidele ühtsed, siis ei ole vajalik neid aineid eraldi alamaktiga kehtestada.

Ohtlikud ained on määratletud keskkonnaseadustiku üldosa mõistetest lähtuvalt. Saasteainetest eristab ohtlikke aineid nende mürgisus, püsivus ja bioakumulatsioonivõime, millega kaasneb keskkonnaoht või keskkonnarisk, st tekkiv keskkonnahäiring on selline, mida tuleb vältida või vähendada. Ohtlike ainete seas eristatakse nimistusse 1 ja nimistusse 2 kantavaid aineid. Eelnõus on sätestatud ohtlike ainete nimistusse 1 ja 2 kandmise kriteerium, st nimistusse 1 kantakse ained, millega kaasneb keskkonnaoht, ning nimistusse 2 kantakse ained, millega kaasneb keskkonnarisk. Kuna ohtlike ainete nimistutesse 1 ja 2 kuuluvate ainete kasutamise osas on piirangud ja keelud samad mis prioriteetsete ja prioriteetsete ohtlike ainete osas, siis tuleks ohtlike ainete nimistute 1 ja 2 kehtestamisel vältida nendes nimistutes prioriteetsete ja prioriteetsete ohtlike ainete nimetamist.

Muudeks saasteaineteks on eelkõige ohtlike ainete nimistutes 1 ja 2 nimetamata saasteained, mis põhjustavad eutrofeerumist või mille eemaldamise või sisalduse vähendamisega joogivee tootmisel kaasnevad täiendavad kulutused. Muude saasteainete loetelu on eelnõust välja jäetud (veeseaduse § 26⁵ lg 2), kuna need on otstarbekam kehtestada alamaktiga.

Otse põhjavette juhtimise määratlus (veeseaduse § 26⁵ lg 9) on esitatud 4. jaos, kus on reguleeritud saasteainete ja ohtlike ainete keskkonda väljutamist.

Pinnavee kvaliteedi piirväärtuste paragrahvis on uue lõikena sätestatud alus konkreetse pinnaveekogumi osas rangema piirväärtuse kehtestamiseks või piirväärtuse kehtestamiseks aine kohta, mida ei ole lõikes 1 nimetatud (st eelkõige saasteaine, mida ei ole eelneva

paragrahvi lõike 5 alusel kehtestatud keskkonnaministri määruses nimetatud). Sisuliselt on tegemist kombineerimise põhimõtte kohaldamisega pinnavee osas. Tegemist on erisättega, st rangemat piirväärtust või piirväärtust aine kohta, millele ei ole piirväärtust varem kehtestatud, saab kehtestada vaid juhul, kui ilmneb, et veemajanduskava meetmeprogrammis toodud meetmed ei ole piisavad vee kaitse eesmärgi saavutamiseks. Kõnealust paragrahvi tuleb lugeda koos täiendavate meetmete rakendamise paragrahviga 3. jao 4. jaotises.

Põhjavee osas on eelnõust välja jäetud põhjavee saasteainesisalduse läviväärtuste regulatsioon, sest sisuliselt on tegemist põhjavee kvaliteedi piirväärtustega. Põhjavee kvaliteedi piirväärtused kehtestatakse nendele saasteainetele, mis põhjustavad põhjavees keskkonnariski (võib tekkida selline keskkonnahäiring, mis vajab vähendamist, st põhjaveekogumi keemilise seisundi säilitamiseks või seisundi halvenemise vältimiseks). Veeseaduses reguleeritakse põhjavett ohustavaid saasteaineid, keskkonnaseadustiku üldosa terminoloogiast lähtudes tuleb see asendada väljendiga keskkonnariski põhjustavad saasteained, keskkonnaoht on juba liiga kõrge künnis (võib tekkida oluline keskkonnahäiring), sest põhjaveekogumi keemilisele seisundile võivad kahjulikult mõjuda ka sellised ained, mis ei põhjusta veel keskkonnaohtu, kuid põhjustavad keskkonnariski. Põhjavee kvaliteedi piirväärtused võib kehtestada kõikide põhjaveekogumite jaoks ühtsena või üksikute põhjaveekogumite kohta.

Veeseaduse § 26⁷ on eelnõust välja jäetud, sest lõikes 1 sätestatu ei oma regulatiivset tähendust, haldusorgan peab oma tegevuses niikuinii lähtuma uusimast teabest ning tegutsema inimese tervise ja keskkonnakaitse huvides. Lõige 2 on sätestatud eelnõus muudetud kujul, kuna põhjavees keskkonnariski põhjustavate saasteainete nimekirja eraldi ei kehtestata. Kui saasteaine põhjavees keskkonnariski enam ei põhjusta, siis eemaldatakse saasteainesisalduse piirväärtus keskkonnaministri vastavast määrusest.

Põhjavee kvaliteedi piirväärtuse määratlust ei ole tarvis esitada, sest keskkonnakvaliteedi piirväärtus on määratletud keskkonnaseadustiku üldosas.

Põhjavee saasteainesisalduse oluline ja püsiv kasvusuundumus on eelnõus nimetatud ümber põhjavee saasteainesisalduse oluliseks ja püsivaks kasvuks ning ohustatud põhjaveekogum põhjaveekogumiks, mille kaitse eesmärki tõenäoliselt ei saavutata. Põhjaveekogumiks, mille kaitse eesmärki tõenäoliselt ei saavutata, on ka põhjaveekogum, mille seisund võib inimtegevuse mõju tulemusena halveneda (6. jaotis). Saasteainesisalduse kasvusuundumusele

tagasikäigu andmise kohustus (veeseaduse § 26⁹ lg 1) on ümber sõnastatud kohustuseks peatada saasteainesisalduse oluline ja püsiv kasv või seda vähendada.

Veeseaduse § 26⁹ lg 5 on eelnõus sätestatud eraldi paragrahvina „Põhjavee saasteainesisalduse olulise ja püsiva kasvu hindamine“. Nimetatud paragrahvi lõikes 3 on täpsustatud, mida sellise kasvu hindamise käigus tuleb hinnata. Kasvu hindamise paragrahvis ei ole käsitletud meetmete rakendamist, see on reguleeritud eelnevas paragrahvis (kohustus peatada kasv või seda vähendada).

Põhjavee saasteainesisalduse kasvusuundumuse langusele pööramise punkt on eelnõus nimetatud ümber põhjavee saasteainesisalduse vähendamise künniseks. Muus osas on paragrahvis tehtud üksnes sõnastuse parandusi.

Piiriülese saastuse paragrahvis on lõikes 2 täpsustatud kohustatud isik (Keskkonnaministeerium).

8. jaotis - Joogiveega varustamine. Joogivee mõiste on veeseaduses esitatud § 2 punktis 53, samuti on joogivett määratletud veeseaduse § 13 lõikes 1.

Joogivee mõiste paragrahvis on lisaks selgesõnaliselt sätestatud erand, millal ei pea vesi, mida kasutatakse olmevajadusteks, vastama joogivee kvaliteedi piirväärtustele. Sellise erandi kohaldamise võimaluse sätestab joogiveedirektiivi artikli 3 lg 2 punkt b. Kuigi Eestis vastavast erandist praktikas lähtuti, oli see siiani õigusakti tasandil sätestamata.

Eelnõust on välja jäetud veeseaduse § 13¹ „Kvaliteedinõuetele mittevastava, kuid tervisele ohutu joogivee müümise luba“, sest tegemist on Eesti suhtes üleminekuajal kohaldatava erandiga ning vastav säte kaotab kehtivuse alates 1. jaanuarist 2013. Samuti ei reguleerita eelnõus joogivee käitleja ülesandeid (veeseaduse § 13 lg 5 ja § 13²) ega joogivee kvaliteedi- ja kontrollinõudeid (veeseaduse § 13 lg 2). Need sätted viiakse üle rahvatervise seadusesse, mille eesmärgiks on inimese tervise kaitsmine, haiguste ennetamine ja tervise edendamine (st need sätted ei ole suunatud veevarustuse ega vee kaitse tagamisele, vaid kitsamalt inimese tervise kaitsele).

Uudsenä on eelnõus sätestatud kohaliku omavalitsuse kohustus tagada tervisele ohutu joogivee kättesaadavus mõistliku hinnaga vähemalt 50 liitrit ööpäevas inimese kohta. Nimetatud kohustus on kooskõlas keskkonnaseadustiku üldosa §-ga 23 „Õigus tervise- ja heaoluvajadustele vastavale keskkonnale“. Omavalitsusüksuse kohustus korraldada antud

vallas või linnas veevarustust tuleneb kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6 lõikest 1, käesolevas eelnõus on seda kohustust täpsustatud. Minimaalne ööpäevane veekogus tuleneb ÜRO maailma vee hindamise programmi (World Water Assessment Programme) osana koostatud maailma veearengu teises aruandes (The 2nd United Nations World Water Development Report; <http://www.unesco.org/water/wwap/wwdr/wwdr2>) esitatud soovitusel, mille kohaselt inimene vajab joogiks, toiduvalmistamiseks ja elementaarsete hügieeninõuete täitmiseks 20-50 liitrit saastumata vett ööpäevas. Soovituse aluseks on Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) ja erinevate riikide keskkonnatervise eest vastutavate asutuste soovitused. Eestis on praegu keskmine veekulu ligikaudu 100 liitrit inimese kohta ööpäevas ja Euroopa Liidu keskmine veekulu 150 liitrit inimese kohta ööpäevas.

Kohaliku omavalitsuse õigust piirata joogivee kasutamist muul otstarbel kui joogi- ja toiduvalmistamisvajaduse rahuldamiseks (veeseaduse § 13 lg 1 teine lause) on täpsustatud tingimusega, mis ajani võib kohalik omavalitsus seda piirangut kohaldada, st seni, kui veevaru on taastunud vajaliku tasemeni. Ülejäänud muudatused on tehtud üksnes sõnastuse parandamiseks.

Eraldi paragrahvi on koondatud joogiveevõtukohta valiku nõuded ning nõuded joogivee tootmiseks kasutatavale pinna- ja põhjaveele. Joogiveeallikas on eelnõus asendatud mõistega joogiveevõtukoht, mis tähistab samaaegselt ka veeseaduses sätestatud veehaaret. Selle paragrahvi lõiked on seaduse tasandile toodud sotsiaalministri 2. jaanuari 2003. a määrusest nr 1 „Joogivee tootmiseks kasutatava või kasutada kavatsetava pinna- ja põhjavee kvaliteedi- ja kontrollinõuded“ (täpsemalt nimetatud määruse § 3 lg-d 1-4), välja arvatud lõige 5, mis on veeseaduses sätestatud § 13 lg-s 4. Lõikes 5 on määruse kehtestajana sätestatud Vabariigi Valitsus, mitte sotsiaalminister, sest pinna- ja põhjavee kvaliteedi valdkond kuulub samaaegselt nii Sotsiaalministeeriumi kui ka Keskkonnaministeeriumi valitsemisalasse.

Sotsiaalministri määruse nr 1 § 3 lõike 1 ülevõtmisel eelnõusse on välja jäetud lauseosa, mille kohaselt joogiveeallika veevaru peab rahuldama vee erikasutusloa taotleja poolt prognoositud veevajaduse. Sisuliselt on see säte viidud eelnõu muudesse osadesse. Põhjaveevaru kinnitamise paragrahvis on põhjaveevaru kinnitamata jätmise ühe alusena sätestatud asjaolu, kui põhjaveevaru kasutamine taotletud koguses võib halvendada põhjaveekogumi seisundit. Sisuliselt hõlmab see ka juhtumit, kus põhjaveevaru ei rahulda loa taotleja poolt prognoositud veevajadust. Samuti on veeloa andmisest keeldumise alusena sätestatud asjaolu, kui põhjavee võtmisel võidakse ületada kinnitatud põhjaveevaru.

Joogiveevõtukohta valiku nõuete osas on lõikes 4 (erinevalt sotsiaalministri määruse nr 1 § 3 lõikest 4) täpsustatud, millal võib kolmanda klassi kvaliteedinäitajate piirväärtusi ületavat pinna- või põhjavett kasutada joogivee tootmiseks. See on Terviseameti kirjalikul nõusolekul lubatud siis, kui vee töötlemisega ei kaasne ebaproportsionaalselt suured kulud ning töötlemisega on võimalik tagada vee vastavus joogivee kvaliteedi piirväärtustele. Ebaproportsionaalsete kulude vältimise tingimus on sisse toodud kooskõlas veeteenuste kulude katmise põhimõttega ning selle eesmärgiks on tagada, et igapäev oleks joogivesi mõistliku hinnaga kättesaadav.

Lõikes 5 on volitusnormi täiendatud kvaliteediklasside kaupa kvaliteedinäitajate piirväärtuste kehtestamise volitusega. Kvaliteedinõuded on ümber nimetatud kvaliteedi piirväärtusteks.

Veeseaduse § 13 lõigetes 7 ja 8 sätestatu on eelnõust välja jäetud alltoodud põhjustel.

AÕS § 158¹ lg-st 1 ja ÜVVKS § 7 lg-st 1 võib tuletada, et töötav joogiveevõtukoht on avalikes huvides rajatud tehnorajatis ja kinnisasja omanik on kohustatud seda taluma. Talumiskohustus tekib kinnisasja sundvõõrandamise seaduses sätestatud korras sundvalduse seadmisega (AÕS § 158¹ lg 1). Seega puudub vajadus veeseaduse § 13 lg 7 järele ja see on eelnõust välja jäetud.

Problemaatiline on ka säte, mille kohaselt ei tohi maaomanik kitsenduste eest hüvitist nõuda. Veekogu omanik, kelle õigusi kitsendatakse selliselt, et ta ei saa omandit kasutada, peaks saama õiglase hüvitise. Põhiseaduse §-s 32 sätestatud hüvitise maksmise kohustus kehtib ka selliste omandi kitsenduse kohta, mille puhul omandi kasutamine on võimatu või teatud osas võimatu.⁴

AÕS § 158² lg 1 sätestab, et kinnisasja omanikul on õigus nõuda tasu selle seaduse § 158¹ lõikes 1 sätestatud tehnovõrgu või -rajatise talumise eest asjaõigusseaduse rakendamise seaduse §-s 15⁴ kehtestatud suuruses. Seega on veeseaduse § 13 lg 8 viimane lause vastuolus nii põhiseaduse §-ga 31 kui ka AÕS § 158² lg-ga 1 ja AÕSRS §-ga 15⁴ ning on eelnõust välja jäetud.

9. jaotis - Heitvee kogumine ja puhastamine asulates - sisaldab eelkõige veeseaduse §-s 24¹ esitatud regulatsiooni, samuti on seaduse tasandile toodud mitmed sätted Vabariigi Valitsuse

⁴ Eesti Vabariigi Põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura, Õigusteabe AS Tallinn 2002. lk 275 p 4.1.

19. märtsi 2009. a määrusest nr 57 „Reoveekogumisalade määramise kriteeriumid“ ning Vabariigi Valitsuse 16. mai 2001. a määrusest nr 171 „Kanalisatsiooniehitiste veekaitsenõuded“.

Eelnõus on uudsena sätestatud kohaliku omavalitsuse kohustus korraldada kohaliku omavalitsusüksuse territooriumil heitvee kogumist ja selle puhastamist. Nimetatud kohustus sõltub sellest, kas kohalik omavalitsusüksuse piires asub heitveekogumisala või mitte. Veeseaduses on kohalikule omavalitsusele seatud üksnes kohustus tagada ühiskanalisatsiooni olemasolu heitveekogumisalal koormusega 2000 inimekvivalenti ja enam (§ 24¹ lg 4). Muudel juhtudel, st kui ühiskanalisatsiooni rajamine ei ole kohustuslik või heitveekogumisaladel, mille koormus on vähem kui 2000 inimekvivalenti, ei ole selgelt paika pandud, kes vastutab selle eest, et heitveekogumisalal heitvett kogutakse ja et kogutud heitvesi puhastatakse.

Kohaliku omavalitsuse vastavad kohustused peavad kehtima kõigil heitveekogumisaladel, sõltumata heitveekogumisala koormusest. Kohustuste täitmiseks on sõltuvalt heitveekogumisala koormusest erinevad võimalused. Sellest tulenevalt on uudsena sätestatud kohaliku omavalitsuse kohustus kõigil nendel juhtudel, kus ühiskanalisatsiooni rajamine ei ole kohustuslik või seaduses sätestatud tingimustel võimalik, tagada piisavate lekkekindlate kogumismahutite olemasolu. Veeseaduses kohalikule omavalitsusele sellist kohustust sätestatud ei ole, § 24¹ lõikes 7 on üksnes määratud, et reovee tekitaja peab reovee koguma lekkekindlasse kogumismahutisse. Selline lähenemine ei ole kooskõlas asulareoveedirektiivi⁵ artikli 3 lõike 1 viimase lõiguga, mille kohaselt tuleb ka sellistel erandjuhtudel tagada individuaalsete või muude asjakohaste süsteemide abil keskkonnale sama kaitstuse tase. Asjaolu, et ühiskanalisatsiooni väljaehitamine on liiga kulukas, ei saa olla kohalikule omavalitsusele ettekäändeks lükata oma seadusjärgsed kohustused reovee kogumisel täielikult teiste (individuaalsete reovee tekitajate) õlule. Vabariigi Valitsuse 31.07.2001 määruse nr 269 „Heitvee veekogusse või pinnasesse juhtimise kord“⁶ § 10 lõikes 6 on küll sätestatud, et kanalisatsiooni puudumisel peavad reoveekogumisaladel reovee kogumiseks olema

⁵ Nõukogu direktiiv 91/271/EMÜ, 21. mai 1991, asulareovee puhastamise kohta. Arvutivõrgus: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1991:135:0040:045:ET:HTML>

⁶ RT I 2001, 69, 424; 2009, 7, 47. Arvutivõrgus: <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13136367>

kogumiskaevud, kuid vastav kohustus tuleb sätestada seaduse tasandil, samuti peab sättest selguma kogumiskaevude rajamiseks kohustatud isik (kohalik omavalitsus).

Veeseaduse § 24¹ lõige 10 on eelnõus ümber sõnastatud. Selle sätte eesmärgiks on lubada rajada mitu reoveepuhastit ühele reoveekogumisalale, kuid seda tingimusel, et iga rajatava reoveepuhastiga on seotud vähemalt 50 inimest. Sätte sõnastust on muudetud, et oleks selge, et säte reguleerib mitme reoveepuhasti ühele reoveekogumisalale rajamise lubatavust, mitte aga reoveepuhastite rajamise lubatavust üldiselt.

Purgimissõlme rajamise kohustus on üle võetud Vabariigi Valitsuse määruse nr 171 § 17 lõigetest 1-3, muudatused on üksnes sõnastuses. Heitveepuhasti koormuse mõistet on korrigeeritud, võttes arvesse veeseaduse § 2 punktis 32, Vabariigi Valitsuse määruse nr 171 § 2 lõikes 4 esitatud määratlust ning Keskkonnaministeriumi veosakonna ettepanekut.

Heitveekogumisalade osas on eelnõusse lisatud heitveekogumisala muutmise regulatsioon, mille kohaselt muudab keskkonnaminister heitveekogumisala omal algatusel või asjaomase kohaliku omavalitsuse või Keskkonnaameti ettepanekul. Heitveekogumisala muutmisel tuleb lähtuda järgnevates paragrahvides sätestatud heitveekogumisala moodustamise kriteeriumidest.

Heitveekogumisala moodustamise kriteeriumid on toodud seaduse tasandile Vabariigi Valitsuse määrusest nr 57. Nimetatud kriteeriumid on tarvis seaduses sätestada seetõttu, et kohaliku omavalitsusüksuse piires heitveekogumisala moodustamise korral kohalduvad kohalikele omavalitsusele eespool kirjeldatud kohustused. Nimetatud kohustused mõjutavad omakorda üksikisikute õigusi ja kohustusi heitvee kogumisel ja puhastamisel ning seetõttu ei saa neid kriteeriume alamas õigusaktis reguleerimiseks jätta.

Heitveekogumisala moodustamise üldise kriteeriumina ei ole enam sätestatud nõuet, mille kohaselt heitveekogumisala määratakse asulale elanike arvuga üle 50 inimese (Vabariigi Valitsuse määruse nr 57 § 1 lg 1), sätestatud on üksnes nõue, et heitveekogumisala suurus peab olema vähemalt 5 ha. Asula, millel tuleb moodustada heitveekogumisala, minimaalne elanike arv on tuletatav põhjaveekihi kaitsuse järgi heitveekogumisala moodustamise paragrahvist, sest nõrgalt kaitsmata ja kaitsmata põhjaveega piirkonnas tuleb heitveekogumisala moodustada, kui ühe hektari kohta tekib koormust rohkem kui 10 inimekvivalenti, millele vastabki 10 elanikku. Muudel juhtudel (st kui põhjavesi on

keskmiselt kaitstud, kaitstud või suhteliselt kaitstud) peab heitveekogumisala moodustama, kui ühe hektari kohta tekib koormust kas 15 või 20 inimekvivalenti.

Keskkonnaameti ettepanekul heitveekogumisala moodustamise osas on välja jäetud nõue, et ettepanek peab olema esitatud kirjalikult, samuti on muudetud ja täpsustatud tingimusi, millal võib heitveekogumisala moodustada väiksemate koormuste korral. Vabariigi Valitsuse määruse nr 57 §-s 4 on üheks tingimuseks, et see peab olema keskkonnakaitse seisukohast põhjendatud. Eelnõus on täpsemalt lahti kirjutatud, mida see tähendab (st kui see on vajalik vee kaitse eesmärkide saavutamiseks või joogivee tootmiseks kasutatava pinna- või põhjavee kvaliteedi piirväärtuste täitmise tagamiseks joogiveevõtukohas).

Paragrahvis „Sotsiaal-majandusliku kriteeriumi arvestamine heitveekogumisala moodustamisel“ on tehtud peamiselt sõnastuse parandusi. Lisaks on lõikes 2 täpsustatud viidet ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse § 14 lõikele 2 ning lõikes 3 on keskkonnakaitse kaalutlustele viitamise asemel sätestatud, et kui heitveekogumisala suuruse vähendamise tõttu ei ole võimalik vee kaitse eesmärke tähtajaks saavutada, siis heitveekogumisala moodustamisel sotsiaal-majanduslikku kriteeriumi ei arvestata.

Heitveepuhasti asukoha valiku paragrahv ning heitveepuhasti valiku paragrahv on toodud eelnõusse Vabariigi Valitsuse määrusest nr 171 (vastavalt §-d 4 ja 9¹). Paragrahvides on tehtud sõnastuse parandusi, sisu ei ole muudetud.

10. jaotis - Üleujutusriskide vähendamine. Üleujutusriskide vähendamise regulatsiooni esitamisel eelnõus on lähtutud veeseaduse peatükist 5¹. Põhilised muudatused on tehtud sätete paigutuses – mõned sätted on eelnõust välja jäetud nende sätete esitamiseks alamas õigusaktis (eelnõus sätestatud vastavad volitusnormid), samuti on mõned sätted parema ülesehituse huvides ümber paigutatud. Sisulisi muudatusi on vähe. Mõistete osas on väljend „üleujutusohuga seotud risk“ nimetatud ümber „üleujutusriskiks“, riskide maandamise asemel räägitakse riskide vähendamisest.

Üleujutusriski määratlemisel on keskkonnaseadustiku üldosa seaduse mõisteaparaadiga kooskõlla viimiseks asendatud lauseosa „põhjastatud võimalike kahjulike tagajärgedega“ lauseosaga „mis võib kaasa tuua ebasoodsa mõju“.

Veeseaduse §-s 33² esitatud regulatsioon on viidud eelnõu erinevatesse paragrahvidesse, kus käsitletakse vastavaid küsimusi. Näiteks üleujutusohupiirkondade ja üleujutusriskipiirkondade

kaarte puudutav regulatsioon on esitatud paragrahvis „Üleujutusohu- ja üleujutusriskipiirkondade kaardid“.

Üleujutusriskide esialgne hinnang on ümber nimetatud üleujutusriskide hindamise aruandeks. Samuti sätestatakse uudsena, et nimetatud aruande kinnitab keskkonnaminister käskkirjaga. Veeseaduses ei ole vastava hinnangu kinnitajat määratud. Üleujutusriskide hindamise aruande täpsem sisu kirjeldus on eelnõust välja jäetud (veeseaduse § 33³ lg 2), sest seaduses ei ole tarvis sellist üksikasjalikku regulatsiooni esitada, sisunõuded võib esitada alamas õigusaktis.

Oluliste riskipiirkondade osas on eelnõus sätestatud, et need piirkonnad määrab keskkonnaminister käskkirjaga. Veeseaduse § 33³ lõikes 4 sätestatud olulise üleujutusriski näitlik loetelu on eelnõust välja jäetud, sest sisuliselt ei anna see regulatsioonile midagi juurde. Praktiliselt iga üleujutusega võib kaasneda üleujutuse mõju alla jäävas jõe kaldavööndis või mere rannavööndis kahju inimese tervisele ja varale, jõesängi või ranniku erosioon või kulumine, vee või veevooluga kaasa toodud uhtematerjalidega kattumisest tingitud looduslike või kultuurtaimekoosluste hävimine, omandi kasutamise takistus, juurdepääsuteede äralõikamine või juurdepääsutingimuste oluline halvenemine. Seega ei ole veeseaduses sätestatud olulised üleujutusriskid eristatavad muudest üleujutusriskidest, mis ei ole olulised. Üleujutusriski olulisuse määrab seaduse rakendaja, tuginedes üleujutusriskide hindamise aruandele.

Paragrahvis „Üleujutusohu- ja üleujutusriskipiirkondade kaardid“ on tehtud peamiselt sõnastuse parandusi. Lõikes 7 on sätestatud kaartide koostaja (veeseaduse § 33² lg 2) ning lõikes 8 on sätestatud kaartide avalikustamise koht (§-s 33⁵ sätestatud veemajanduskava asemel Keskkonnaministeeriumi veebileht). Veeseaduse § 33⁴ lg 4 on eelnõust välja jäetud ning üleujutuse võimaliku ebasoodsa mõju kohta andmete ja üleujutusest potentsiaalselt mõjutatud kaitset vajavate alade loetelu kehtestamiseks on lõikes 5 sätestatud volitusnorm Vabariigi Valitsusele.

Paragrahvis „Üleujutusriskide vähendamiskava“ sisulisi muudatusi ei ole. Veeseaduse § 33⁶ lõike 2 teine pool on eelnõust välja jäetud, sest neid asjaolusid ei ole tarvis seaduse tasandil reguleerida, riskide vähendamiskava koostaja peab vastavaid kaalutlusi riskide vähendamiskava koostamisel arvesse võtma tulenevalt üleujutuste direktiivist. Paragrahvi on lisatud lõige 8, millele vastab sisuliselt veeseaduse § 33⁷ lg 1. Tulenevalt erinevates valdkondades koostatavate kavade menetlussätete koondamisega keskkonnaseadustiku üldosa

seadusesse, on kõnealusel sättes esitatud viide vastavatele paragrahvidele ja vee peatükis sätestatud erisustele.

Piiriülese vesikonna riskide vähendamiskava paragrahvi on toodud veeseaduse § 3³ lg 3, kuna sisuliselt sobib see säte siia paremini.

Veeseaduse § 33² lõikes 4 sätestatud nõue võtta riskide vähendamiskava ajakohastamisel arvesse kliimamuutuse võimalikku mõju üleujutuste esinemisele on sätestatud paragrahvi „Riskide vähendamiskava ajakohastamine“ esimeses lõikes.

Riskide vähendamiskava rakendamise paragrahvist on välja jäetud veeseaduse § 33⁹ lõikes 2 esitatud regulatsioon, kuna valmisolek üleujutusteks tagatakse päästeseaduse ja hädaolukorra seaduse kohaselt ning sisuliselt ei anna selline viide midagi juurde.

4. jagu - Vee kasutamise ja kaitse täpsustatud nõuded

Struktuuriliste muudatustega seoses koondati sätted, mis reguleerisid sarnaseid teemasid, ühte jakku või ühte jaotisesse. Paragrahvid, mis sisaldasid palju lõikeid või mille sisu ei vastanud paragrahvi pealkirjale, jaotati erinevateks paragrahvideks.

1. jaotises - Saasteainete ja heitvee keskkonda väljutamine - muudeti peamiselt seni kehtiva regulatsiooni struktuuri, samuti sätestati selgesõnaliselt mitmed keelud ja piirangud, mis on veeseadusest praegu üksnes kaudselt tuletatavad. Regulatsioon, mis piirab saasteainete väljutamist veekogusse ja pinnasesse, kaitsmata põhjaveega alale ning põhjavette, on sisuliselt põhiosas jäänud samaks.

Senisest rangem saasteainete väljutamise nõue kehtestatakse erilist kaitset vajavatel aladel (majanduslikult oluliste vees kasvatatavate liikide kaitseks määratud ala, joogiveekogumid) ning joogiveevõtukoha sanitaarkaitsealal ja toitealal, kus kas ohtlike ainete (majanduslikult oluliste vees kasvatatavate liikide kaitseks määratud aladel, joogiveevõtukoha toitealal ja joogiveekogumi asukohas) või kõikide saasteainete (veekogusse, millest võetakse vett joogivee tootmiseks, kaitsmata põhjaveega alal, joogiveevõtukoha sanitaarkaitsealal) väljutamine vette või pinnasesse on keelatud ning milleks ei ole võimalik erandjuhtudel isegi veeluba taotleda. Rangemad nõuded võimaldavad paremini täita vee kvaliteedinõudeid.

Heitvett on saasteainetest reguleeritud eraldi, kuna saasteaineid võib keskkonda viia mitte üksnes heitvee kaudu, kuigi saasteained satuvad keskkonda siiski peamiselt just heitveest.

Teiseks, kui heitvesi on puhastatud, st heitveest on eemaldatud saasteained või ohtlikud ained, siis võib sellist heitvett üldjuhul keskkonda väljutada.

Heitvee keskkonda väljutamise tingimusi on eelnõus muudetud järgmiselt.

Kuna eelnõus on loobutud reovee mõiste kasutamisest, siis on sätestatud heitvee keskkonda väljutamise peamise tingimusena, et keskkonda võib väljutada üksnes heitvett, mis vastab heitvee piirväärtustele. Reeglina võib nõuetele vastavat heitvett väljutada keskkonda veeloa alusel, kodumajapidamiste puhul sõltub heitvee keskkonda väljutamine sellest, kas vastavas kohalikus omavalitsusüksuses on heitveekogumisala või mitte ning heitveekogumisala koormusest. Seaduses sätestatud juhtudel on aga keskkonda keelatud väljutada ka sellist heitvett, mis ei ületa heitvee piirväärtusi. Sellisteks juhtudeks on heitvee väljutamine otse põhjavette, kaitsmata põhjaveega alale, joogiveevõtukoha sanitaarkaitsealale ning veekogusse, millest võetakse vett joogivee tootmiseks. Reeglina nendele aladele heitvee väljutamiseks veeluba üldse ei anta.

Siiski on otse põhjavette lubatud heitvett juhtida teatud erandlikel juhtudel, mis tulenevad veepoliitika raamdirektiivi artikli 11 lg 3 punktist j ja mis on veeseaduses sätestatud §-s 26¹². Veeseaduse kohaselt saab seda erandit kohaldada ka kaitsmata põhjaveega ala suhtes, kuid sisuliselt ei ole selle erandi kohaldamine kaitsmata põhjaveega alal asjakohane, sest erandi iseloomust tulenevalt ei sõltu heitvee otse põhjavette väljutamise lubamine sellest, kas tegemist on kaitstud või kaitsmata põhjaveega alaga.

Erisusena on lisatud säte, mis välistab heitvee keskkonda väljutamise tingimuste kohaldamise väga puhtale heitveele, mis vastab joogivee tootmiseks kasutatava või kasutada kavatsetava pinna- ja põhjavee kvaliteedi piirväärtustele. Vee teatud kasutusviiside korral võib heitvesi olla sedavõrd puhas, et see ei too kaasa ebasoodsat mõju keskkonnale ega keskkonnariski. Sellise heitvee keskkonda väljutamise piiramine oleks ebaproportsionaalselt range.

Supluskoha vee parema kaitse eesmärgil piiratakse heitvee väljalaskme kaugust supluskohast või supelrannast. Vastav piirang on praegu sätestatud rahvatervise seaduse alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 2008. a. määruses nr 74 „Nõuded suplusveele ja supelrannale“, kuid peab olema sätestatud seaduse tasandil.

Veeloa alusel heitvee veekogusse väljutamise piiramise osas sätestatakse eelnõus täiendava võimalusena pinnaveekogumite seisundi parandamiseks veeloa andja õigus piirata veeloaiga heitvee veekogusse väljutamisel üksikute saasteainete heitkoguseid, kui veekogu

pinnaveekogumi seisundiklass on kesine, halb või väga halb või on oht, et pinnaveekogumi seisundiklass halveneb pinnavee kvaliteedi piirväärtuste ületamise tõttu.

Vee kvaliteedinõuete täitmiseks majanduslikult oluliste vees kasvatatavate liikide kaitseks määratud alal sätestatakse veeloa andja õigus kehtestada veeloa sellele alale väljutatavale heitveele kuni 30% rangemaid piirväärtused või piirata veeloa üksikute saasteainete heitkoguseid.

Uudsenä on eelnõus sätestatud, et kui veeloa määratud saasteainete heitkogused ületavad veekogusse või veekogumisse veemajanduskava meetmeprogrammiga kehtestatud lubatud summaarset saasteainete heitkogust aastas, vähendatakse seda heitkogust ületava koguse võrra kõikide vastavasse veekogusse või veekogumisse heitvee väljutamiseks antud veelubade saasteainete heitkoguseid proportsionaalselt. See säte on vajalik haldusorganile kaalutusõiguse teostamiseks, et põhjendada heitkoguste vähendamist iga konkreetse saastaja puhul.

Joogiveevõtukoha parema kaitse eesmärgil on täpsustatud, et heitvee väljutamine joogiveevõtukoha sanitaarkaitsealal on keelatud. Veeseaduse § 28¹ kohaselt on joogiveevõtukoha sanitaarkaitsealal keelatud majandustegevus, kuid heitvee väljutamise keeldu otseselt sätestatud ei ole.

Heitvee pinnasesse väljutamisele seatakse nõue, et selle tegevusega ei tohi põhjustada pinnase kvaliteedi piirväärtuste ületamist.

Jaotises kasutatavad mõisted „omapuhasti“, „eelpuhasti“ ja „tööstusheitveepuhasti“ on defineeritud Vabariigi Valitsuse 16. mai 2001. a määruses nr 171 „Kanaliseerimisehitiste veekaitse nõuded“, kuid need mõisted on regulatsiooni sisu arvestades olulised ja vajalikud defineerida seaduses.

Sademevee keskkonda väljutamise nõuded on eelnõus võrreldes kehtiva õigusega vähem ranged, sest need nõuded kohalduvad ainult sademeveele, mida kogutakse ehitise, sealhulgas spetsiaalselt sademevee kogumise otstarbel rajatud veejuhtme kaudu heitveekogumisalalt või väljaspool heitveekogumisala asuvalt tootmisterritooriumilt või tiheasustusalalt. Kirjeldatud muudatusega tagatakse regulatsiooni parem rakendatavus.

2. jaotis - Tegevuse piiramine joogiveevõtukoha sanitaarkaitsealal ja toitealal. Veeseaduses kasutatakse terminit „veehaarde sanitaarkaitseala“. Veehaare on veeseaduse § 2 punktis 14

defineeritud kui ehitis vee võtmiseks veekogust või põhjaveekihi. Eelnõu koostajad on seisukohal, et veevõtukohta kaitsemeetmed on vajalikud eelkõige juhul, kui tegemist on joogivee võtmisega. Seetõttu on mõiste „veehaare“ asendatud mõistega „joogiveevõtukoht“. Kuna sanitaarkaitseala ei moodustata üksnes joogiveevõtuehitise kaitseks, vaid ka veevõtukohta vee kvaliteedi kaitseks, siis peab sanitaarkaitsealaga kaitsma ka maa- või veeala, kust vett võetakse. Sellest tulenevalt on eelnõus asendatud väljend „veehaarde sanitaarkaitseala“ väljendiga „joogiveevõtukohta sanitaarkaitseala“. Eelnõus on joogiveevõtukoht määratletud kui maa- või veeala, kust võetakse vett joogivee tootmiseks, ning sellele asuv ehitis vee võtmiseks.

Joogiveevõtukohta sanitaarkaitsealal tuleb vältida põhjavee, veekogu või selle osa kvaliteedi halvenemist ulatuses, mis toob joogivee tootmisel kaasa veetöötuse kulude olulise suurenemise.

Täpsustatud on tegevuspiiranguid sanitaarkaitsealal ja eelnõus on lubatud tegevustena lisaks veeseaduse § 28¹ lõikes 1 sätestatule lisatud joogiveevõtuehitise ehitamine, rekonstrueerimine ja lammutamine, teadustööd ning keskkonnajärelevalve ja tervisekaitse alased tegevused.

Eelnõus on sätestatud Keskkonnaameti õigus maismaa seisuveekogust vee võtmise korral laiendada joogiveevõtukohta sanitaarkaitseala ulatust kuni 200 meetrini veekogu välispiirist, kui see on joogiveevõtukohta kaitseks sanitaarkaitseala projekti kohaselt vajalik.

Kui eksperdiarvamusega on tõendatud, et joogiveevõtukohta kaitseks ei ole 50m ulatuses sanitaarkaitseala vajalik ja Terviseamet annab selleks nõusoleku, võib üksikjuhtudel vähendada joogiveevõtu sanitaarkaitseala ulatust kuni 10 meetrini. Selline vajadus võib tekkida tiheasustusel või tootmisterritooriumil, kus tegevus sanitaarkaitsealal on vältimatu või kus enne puurkaevu rajamist on juba ehitised olemas, kuid puurkaev on hädavajalik. Kui joogiveevõtukoht asub kaitstud põhjaveega alal, saab sanitaarkaitseala vähendamise otsuse teha ainult põhjavee kaitstuse kaardi alusel.

Veeseaduse § 28 lõige 3 on eelnõust välja jäetud, sest kui vett võetakse joogiveeks, siis peab sellisel joogiveevõtukohtal olema igal juhul sanitaarkaitseala. Veeseaduse § 28 lõikes 3 esitatud regulatsioon käsitleb kaevusid, mida kasutatakse muul otstarbel kui joogivee võtmiseks (nt kalmistutel kastmisvee võtmiseks kasutatavad kaevud). Veeseaduse § 28 lõige 6 viiakse rakendussätetega ehitusseadusesse, kus esitatakse puurkaevude ja puuraukude rajamise regulatsioon.

Uudsenä on eelnõus sätestatud joogiveevõtukoha toiteala määramise võimalus, mille ulatuseks võib olla sanitaarkaitseala välispiirist kuni 10 000 meetrit. Selline ulatus on piisav selleks, et tagada vee kvaliteet ka joogiveevõtukohas, kust vett võetakse suurtes kogustes. Joogiveevõtukohale toiteala määramise õigus on keskkonnaministril. Joogiveevõtukoha toitealal on keelatud vee kvaliteeti ebasoodsalt mõjutavad tegevused nagu väetamine ja taimekaitsevahendite kasutamine. Joogiveevõtukoha toiteala projektis tuleb esitada toiteala määramise põhjendused, sealhulgas selgitus, miks sanitaarkaitseala piirangute rakendamine ei taga joogiveevõtukoha piisavat kaitset.

3. jaotis - Põllumajandustegevuse keskkonnanõuded ja saastamise piiramine põllumajandustegevuses. Põllumajandustegevuse piirangud on mõeldud põllumajandusest pärineva hajukoormuse vähendamiseks pinnaveele ja põhjaveele. Peamised põllumajandustootmisest pärinevad saasteained on fosfaadid, ammoniumiühendid ja nitraadid. Piirangud on kooskõlas EL direktiiviga 91/676/EMÜ veekogude kaitsmise kohta põllumajandusest lähtuva nitraadireostuse eest.

Isikute ringi, kellele kohaldatakse põlluraamatu pidamise kohustust, on eelnõuga kitsendatud, et välistada põlluraamatu pidamise kohustuse kohaldamist mistahes isikule, kes tegeleb marjapõõsaste või viljapuude kasvatamisega või põllu harimisega. Põlluraamatut peab pidama põllumajandustootja. Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse § 3 lõike 1 tähenduses on põllumajandustootja põllumajandustoodete esmatootmisega tegelev ettevõtja. Käesolevas seaduses kasutatakse põllumajandustootja mõistet samas tähenduses. Põllumajandusega tegelevale muule isikule põlluraamatu pidamise kohustus ei laiene.

Mineraalväetiste ja sõnniku laotamise nõudeid on ühtlustatud, esitades käesolevas eelnõus ainult üldised nõuded. Eelnõuga on seaduse tasandile toodud mõned üldised nõuded, mis on sätestatud Vabariigi Valitsuse 28. augusti 2001. a. määruses nr 288 „Veekaitse- ja sõnnikuhoidlatele ning siloladustamiskohtadele ja sõnniku, silomahla ja muude väetiste kasutamise ja hoidmise nõuded“.

Käesolevas jaotises on väetiste kasutamise seoses sätestatud alljärgnevad volitusnormid:

1. keskkonnaministrile määrusega väetise laotamise nõuete kehtestamiseks;
2. Vabariigi Valitsusele määrusega mineraalväetisega aastas haritava maa hektari kohta lubatud lämmastiku maksimaalsete koguste kehtestamiseks;
3. põllumajandusministrile määrusega sõnniku koostise nõuete kehtestamiseks.

Vedelsõnniku laotusplaan, mille kinnitab Keskkonnaamet, on oma olemuselt haldusakt ja selle andmise alus peab olema seaduses. Eelnevalt olid vastavad nõuded sätestatud Vabariigi Valitsuse 28. augusti 2001. a. määruses nr 288.

Loomapidamishoonete keskkonnanõuded on kehtivas veeseaduses sätestatud väga detailselt. Käesolevas eelnõus on sätestatud loomapidamishoonete ja loomapidamise üldised nõuded ja täpsustatud nõuete kehtestamiseks antakse volitus keskkonnaministrile.

Nitraaditundliku ala piirangute osas on täpsustatud, milliste allikate ja karstilehtrite ümber võib Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud nitraaditundliku ala kaitse-eeskirjaga kehtestada 50 m ulatuses väetamise keelu.

4. jaotis - Kanalisatsiooniehitise veekaitseenõuded. Kanalisatsiooniehitiste veekaitseenõuded on reguleeritud Vabariigi Valitsuse 16.05.2001. a määrusega nr 171. Selle määruse olulisemad õigusnormid on tõstetud seadusesse: kanalisatsiooniehitise mõiste, kuja ehk kaitsevöönd, piirangud kanalisatsiooniehitise kaitsevööndis, kaitsevööndi vähendamine tootmisettevõtte territooriumil ning kanalisatsiooniehitisest lähtuva olulise keskkonnahäiringu vältimine ja vähendamine. Täpsustatud veekaitseenõuded kanalisatsiooniehitistele, sh nende planeerimisele kehtestatakse Vabariigi Valitsuse määrusega.

Uuendusena on asendatud mõiste „kuja“ mõistega „kaitsevöönd“, mis väljendab täpsemini mõiste sisu – piirata inimtegevust kanalisatsiooniehitise läheduses eesmärgiga vältida või vähendada kanalisatsiooniehitistest lähtuvat olulist keskkonnahäiringut. Uuendusena sätestatakse seaduses kanalisatsiooniehitise kaitsevööndi vähim ulatus 5 meetrit ja suurim ulatus 500 meetrit, mida täpsustatakse vastavalt kanalisatsiooniehitise liigile Vabariigi Valitsuse määruses.

5. jaotis - Vedelkütuse hoidla veekaitseenõuded. Vedelkütuse hoidla veekaitseenõuded on välja töötatud Vabariigi Valitsuse 16.05.2001. a määruse nr 172 “Naftasaaduste hoidmisehitiste veekaitseenõuded” pinnalt, tuues seadusesse olulised õigusnormid ning laiendades “naftasaaduse” mõistet “vedelkütuse” mõistele, kuna seda kasutatakse õigusaktides. Ka selles jaotises on mõiste “kuja” asendatud mõistega “kaitsevöönd” samadel põhjustel nagu eelmises jaotises. Sisult on vedelkütuse hoidla regulatsioon sarnane kanalisatsiooniehitistele, kuid siiski piisavalt erinev, et koondada see eraldi jaotisesse, arvestades, et ka määruse tasandil on regulatsioon eraldi õigusaktides.

Uute normidena on lisandunud tegevuspiirangud vedelkütuse hoidla kaitsevööndis, milles on keelatud kõik tegevused, mis ei ole seotud hoidla kasutamisega. Erandina võib vedelkütuse hoidla paikneda suurõnnetuse ohuga ettevõtte territooriumil, kui hoidla teenindab ainult seda ettevõtet.

Vedelkütuse hoidla täpsustatud veekaitse nõuded, sealhulgas nõuded hoidla konstruktsioonile, hoidla projekteerimis-, planeerimis-, ehitus- ja kasutusnõuded ning hoidla kaitsevööndi täpsustatud ulatused kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

6. jaotis - Veekogu paisutamine, veetaseme langetamine ja veekogu tõkestamine. Veekogu paisutamise, veetaseme langetamise ja veekogu tõkestamise regulatsioon põhineb VeeS §-il 17 ja keskkonnaministri 27.07.2009 määrusel nr 39 "Nõuded veekogu paisutamise, veetaseme alandamise ja veekogu tõkestamise ning paisu kohta".

Paisutamist tuleb korraldada viisil, mis tagab selle mõjupiirkonnas veeloas määratud vooluveerežiimi ja veetaseme. Paisu omanik peab hoidma paisu ja sellega seotud ehitised korras, vältides seejuures paisust tulenevat keskkonnaohtu või vähendades keskkonnariski. Keskkonnaohtu ja keskkonnariski mõisted on sätestatud KSÜS §-des 4 ja 5. Paisust tulenevad keskkonnaoht ja keskkonnarisk on eelkõige ülejutus või paisu langetamisel maa kuivendamine.

Paisu omanik peab tagama kalade läbipääsu nii paisust üles- kui ka allavoolu, kui see on Keskkonnaameti otsuse kohaselt vajalik asjaomase veekogumi hea seisundi saavutamiseks. Ekspertarvamus on asendatud keskkonnaameti otsusega, millel on õiguslik tähendus. Isikut saab kohustada haldusotsusega, mitte ekspertarvamusega, mis on tõend haldusmenetluses.

Oluline uuendus on, et veekogu paisutamiseks on kavas kehtestada asjaõigusseaduses (keskkonnaseadustiku rakendamise seadusega) paisu mõjualasse jäävatele kinnistutele servituut, mis läheb uuele omanikule üle kinnistu võõrandamisel. Servituudi saab seada üksnes asjaõigusliku kokkuleppega, mistõttu ei ole vajalik mõjutatavate maade omanike veekogu paisutamiseks nõusoleku sätestamine KSESE vee peatükis. Sellise servituudi peab saama lõpetada ühepoolset paisu omanik veetaseme langetamisel vastava veeloalal või Keskkonnaameti vastava otsuse alusel.

Veetaseme langetamiseks on vaja veeluba ja haldusorgan teeb otsuse kaalutlusõiguse alusel. Mõjutatavate alade maaomanike nõusolek ei saa olla paisu allalaskmise tingimuseks, sest muude isikute huvi paisu säilitamiseks ei kaalu automaatselt üles paisu omaniku huvi pais alla lasta. Iga paisu allalaskmise juhtumit tuleb hinnata eraldi kaaludes paisu omaniku huvi pais alla lasta ja paisutamise üleujutatud või paisu allalaskmisel üleujutatavate alade maaomanike huvi pais säilitada.

Paisutamiseks antud veeloa kehtivuse lõppemisest, kui paisu omanik või valdaja ei soovi paisutamist jätkata, või veekogu veetaseme langetamise kavatsusest muudel juhtudel tuleb teavitada veeloa andjat vähemalt kuus kuud ette. See on vajalik selleks, et loa andja saaks lasta hinnata paisu langetamisega kaasnevat keskkonnamõju ja kaasata puudutatud isikud menetlusse.

Paisutamiseks antud veeloa kehtivuse lõppedes, kui paisu omanik või valdaja ei ole paisutamise jätkamiseks taotlenud veeluba, või kui veeloa andja keeldub paisutamiseks uue veeloa andmisest, on veeloa omaja kohustatud Keskkonnaameti nõudmisel langetama veekogu veetaseme enne veekogu paisutamist olnud tasemele.

Keskkonnaametil on kaalutlusõigus nõuda veekogu veetaseme langetamist enne veekogu paisutamist olnud tasemele keskkonnakaitse kaalutlustel, eelkõige keskkonnaohu ja olulise keskkonnahäiringu vältimiseks või vähendamiseks. Paisu lammutamine ei peaks olema seadusest tulenev nõue, sest osadel paisudel on muinsuskaitseline väärtus või paisutamise mõjutatud maatükkide omanike huvid kaaluvad üles paisu lammutamise vajaduse.

Uus regulatsioon on sätestatud veetaseme langetamisest tuleneva olulise keskkonnahäiringu vältimiseks või vähendamiseks. Veetaseme langetamine peab toimuma ühtlaselt ning mitte kiiremini kui 0,3 meetrit ööpäevas, seejuures on keelatud setete ja risu väljutamine paisust allapoole jäävasse voolusängi. Veetaseme langetamise täpsemad tingimused määratakse veetaseme langetamiseks antud veeloas või Keskkonnaameti vastavas otsuses. Paisu omanik või valdaja peab pärast veekogu veetaseme langetamist korrastama veekogu paisutusala ja paisu üleujutusala lähiümbruse sarnaseks.

Veekogu tõkestamise regulatsioon on jäänud samaks võrreldes kehtiva õigusega, aga lisatud on, et veekogu tõkestamisel tuleb tagada kalade läbipääs.

Paisu või tõkestusrajatise avariist või avariiohust peab paisu omanik või valdaja viivitamatult teatama Keskkonnaametile ja Päästeametile. Muudetud on asutusi, kellele avariist või avariiohust peab teavitama.

7. jaotis – Veeluba. Veeloa ehk keskkonnaloa vee erikasutuseks alane regulatsioon sisuliselt oluliselt muutunud ei ole.

Veeloa kohustusega tegevuste loetelu on jäänud samaks mõnede muudatustega:

1. Säte, mille kohaselt vee võtmiseks tule tõrjumiseks veeluba ei ole vaja, on toodud veeloa osa juurde.
2. Lisatud on 20 m³ künnis, kui toimub veekogu süvendamine või veekogu põhja pinnase paigaldamine või kui veekogusse paigutatakse tahkeid aineid.
3. Lisatud on loaõue veekogu või märgala rajamisel, suurendamisel ja likvideerimisel, künnisega 10 ha või rohkem.
4. Veeluba on vaja üksnes juhul, kui muudetakse oluliselt vee füüsikalisi, või keemilisi või veekogu bioloogilisi omadusi.

Veeloa taotluse sisu on sätestatud KSÜSis, kuid teatud erisused on vee peatükis, mis on võetud keskkonnaministri 26. märtsi 2003. a. määruse nr 18 §-st 5 ja §-st 7 ja mis on veeloa taotlemisel olulised:

- 1) vee erikasutusega seotud tööde teostamise projekt;
- 2) vee erikasutuse eest vastutava isiku kontaktandmed, kui loa taotleja ja vee erikasutuse eest vastutav isik ei ole samad;
- 3) väljavõtte paisu hoolduspäevikust, kui taotletakse veeluba olemasolevale paisule.

Veeloa taotlusele lisatakse vajadusel KSÜS § 42 lõikes 3 nimetatud dokumendid ja andmed.

Veekogu puhastamiseks Keskkonnaametilt nõusoleku saamiseks ning dispergentide kasutamiseks Keskkonnainspeksioonilt nõusoleku saamiseks tuleb esitada KSÜS § 42 lõike 1 punktides 1-6, 13 ja 14 nimetatud andmed.

Lisaks KSÜS §-s 52 sätestatud juhtudele keeldub veeloa andja veeloa andmisest, kui:

- 1) joogiveevõtukoha sanitaarkaitsealale kavatsetakse väljutada heitvett;

2) Terviseamet ei anna nõusolekut vee võtmiseks joogivee tootmise eesmärgil rahvatervise seaduse alusel;

3) joogiveevõtukohta toitealale kavatakse väljutada ohtlikke aineid;

4) veetaseme langetamine võib põhjustada olulise keskkonnahäiringu;

5) põhjavee võtmisel võidakse ületada kinnitatud põhjaveevaru.

Need alused on inimese tervise, joogivee kättesaadavuse ja keskkonna ohutuse seisukohalt olulised ja vaidluste vältimiseks vaja detailselt KSESis sätestada, hoolimata asjaolust, et need võiks tuletada ka KSÜS §-st 52. Keskkonnoahu või –riskiga seotud juhtudel on haldusorganil loa andmisest keeldumiseks vaja konkreetseid aluseid.

Lisaks eeltoodud alustele on Keskkonnaametil on õigus keelduda veeloa andmisest veetaseme langetamiseks paisu lammutamisega juhul, kui paisul on muinsuskaiteline väärtus. Muinsuskaitelise väärtuse kindlakstegemisel lähtutakse Muinsuskaitseameti arvamusest. Veeloa andmisest keeldumisel veekogu veetaseme langetamiseks kannab paisu säilitamise kulud riik.

Veeloa sisu on jäänud samaks, täpsustatud on veeloa sisu saasteainete väljutamiseks: saasteainete heitkogus heitvees kuus ja aastas väljalaskude ning saasteainete kaupa. Lisatud on järgmine säte veeloa andja jaoks: saasteainesisalduse piirväärtused heitvees ja saasteainete heitkogused heitvees arvutatakse pinna- ja põhjavee kvaliteedi piirväärtusi arvestades. Veeloas sätestatakse vajadusel KSÜS § 53 lõike 1 punktides 7, 8 ja 11 sätestatud meetmed.

Veeluba antakse tähtajaga kuni 1 aasta prioriteetsete ohtlike ainete ja käesoleva peatüki alusel kehtestatud nimistusse 1 kuuluvate ainete keskkonda väljutamiseks. Kui veeluba on seotud põhjaveevaruga või tähtajalise keskkonnaloaga, siis antakse veeluba samaks tähtajaks, milleks on kinnitatud põhjaveevaru või antud tähtajaline keskkonnaluba.

Lisaks KSÜSis sätestatud alustele peatab Keskkonnaamet joogivee tootmiseks vee võtmise loa kehtivuse või tunnistab loa kehtetuks, kui joogiveeks kasutatavas või kasutada kavatsetavas pinna- või põhjavees avastatakse prioriteetsed ained või prioriteetsed ohtlikud ained. Keskkonnaamet kooskõlastab sellisel juhul veeloa kehtivuse peatamise või kehtetuks tunnistamise eelnevalt Terviseametiga.

Lisaks KSÜSis sätestatud alustele tunnistab Keskkonnaamet veeloa kehtetuks samadel alustel, mille esinemisel keeldutakse veeloa andmisest.

Sellised erisätted on vaja kehtestada inimese tervise ohutuse ja keskkonna hea kvaliteedi tagamiseks, kuigi need võib tuletada ka KSÜS §-s 62 sätestatud üldisematest alustest. Keskkonnaohu või –riskiga seotud juhtudel on haldusorganil loa kehtetuks tunnistamiseks siiski vaja konkreetseid aluseid.

Veeloa andmise menetlus pikeneb põhjaveevaru hindamisele ja kinnitamisele kuluva aja võrra.

Ajutise veeloa regulatsioon jäi eelnõust välja põhjusel, et see on kaetud veeloa muutmise võimalusega. Ajutise veeloa sisu on veeseaduses väga üldine ja selle andmise tingimused ebamäärased. Analüüsimisel jõudis töögrupp järeldusele, et ajutine veeluba on kaetud veeloa muutmisega.

5. jagu. Veeseire

Veeseire temaatika on reguleeritud kehtiva veeseaduse §-des 12¹, 21 ja 37 ning keskkonnaseire seaduses.

Veeuuringu mõiste on reguleeritud veeseaduse § 12¹ lõikes 1 ja on eelkõige seotud vee kvaliteedi määramiseks ja heitkoguste arvutamiseks vajalike andmete kvaliteedi tagamisega. Kehtivas õiguses on sätestatud ka veeuuringu eesmärgid. Kuna KSÜS sätestab keskkonnaseire eesmärgid ja seireandmete kvaliteedi tagamise nõuded, siis eraldi veeuuringu mõiste defineerimine eelnõus ei ole vajalik.

Keskkonnaseire alaliigina defineeritakse eelnõus mõiste „veeuuring“ asemel mõiste „veeseire“ ja täpsustatakse, millistest analüüsides ja vaatlustest veeseire koosneb. Veeseire eesmärke eraldi ei defineerita, kuna need ei erine KSÜS-is sätestatust. Täpsustatakse, et joogivee tootja poolt tehtavat käitisest väljuva vee kontrolli veeseireks ei loeta.

Veeseire andmete õigsuse tagamise süsteemi osas on täpsustatud, et andmete õigsust on võimalik tõendada üksikute veeseire valdkondade kaupa, vastavalt seire ja selle teostaja spetsiifikale.

KSÜSis sätestatakse ka keskkonnaministri õigus kehtestada keskkonnaseiret tegevate laborite akrediteerimise nõuded; proovivõtjate ja elustiku vaatlejate pädevusnõuded; määrata pädev asutus, kes korraldab laborite akrediteerimist ja proovivõtjate ja elustiku vaatlejate pädevuse hindamist; samuti kehtestada keskkonnaseirel kasutatavad referentmeetodid.

Ühte sättesse on toodud kehtivas õiguses erinevate teemade all reguleeritud veeseire korralduslikud küsimused. Riikliku veeseire korraldamise üldised põhimõtted on jäänud samaks, kuid veeseaduses kasutatud termin „vesikonna veeseire“ on asendatud terminiga „riiklik veeseire“. Veeseire programmide vesikonniti koostamise nõue tuleneb veepoliitika raamdirektiivi 2000/60/EÜ artiklist 8 ja V lisast. Keskkonnaministri õigus kehtestada nõuded veeseireprogrammidele on võrreldes kehtiva õigusega jäänud samaks.

Veeloa omaja keskkonnaseiret reguleerivad sätted kehtivas õiguses on toodud ühte sättesse, kuid sisuline regulatsioon ei ole muutunud. Eelnõus on sätestatud üldised kaalutluse alused, kuidas veeloas keskkonnaseiret määrata ning keskkonnaministrile on antud õigus kehtestada veeloa omaja keskkonnaseire täpsustatud nõuded, millest veeloa andja peab keskkonnaseire määramisel juhinduma.

KSÜSis sätestatakse keskkonnavalve omaja kohustus seireandmed dokumenteerida ja perioodiliselt keskkonnavalve andjale esitada.

6. jagu - Järelevalve ja kahju heastamine

Keskkonnajärelevalve reguleeritakse peamiselt korra- ja keskkonnaseaduse ja KSÜSiga, käesolevas peatükis on erisused ja korra- ja keskkonnaseaduse järelevalvemeetmete rakendamiseks vajalikud viited. Eelnõu see osa on üle võetud korra- ja keskkonnaseaduse muutmise ja rakendamise seaduse eelnõust, mis on praegu Riigikogus menetlemisel.⁷

KSÜS § 180 lg 3 viitab KSESile olulise ebasoodsa mõju tuvastamise kriteeriumide osas veekahju tuvastamisel. Sellised kriteeriumid on sätestatud keskkonnastatuse seaduse § 2 lõigetes 4 ja 5, mis on võetud ka KSESesse, muudetud on vaid terminoloogiat KSESile vastavaks.

KSÜS § 180 lg 1 p 4 sätestab, et keskkonnakahju on ka oluline keskkonnahäiring, mille esinemisel võib KSÜSis sätestatud juhtudel kahju tekitajale panna ettekirjutusega kohustusi. Selliseks oluliseks keskkonnahäiringuks on KSES vee peatüki tähenduses:

1) pinnase või pinnavee kvaliteedi piirväärtuse ületamine;

⁷ Vt Riigikogu kodulehte:

<http://www.riigikogu.ee/?page=eelnou&op=ems&emshelp=true&eid=758830&u=20101214172455>

(14.12.2010)

- 2) veekogu vooluhulga, veetaseme või vee mahu olulise ja püsiva vähenemise põhjustamine;
- 2) põhjavee taseme või surve olulise ja püsiva vähenemise põhjustamine;
- 3) allika vooluhulga olulise ja püsiva vähenemise põhjustamine;
- 4) vee-elustikus olulise ebasoodsa muutuse põhjustamine;
- 5) KSESis sätestatud põhjavee saasteaine sisalduse vähendamise künnise ületamine.

Olulise keskkonnahäiringuna eeltoodud tähenduses ei käsitata keskkonnahäiringut, millega ei kaasne veekogumi seisundiklassi muutust, sest siis käivitub nn “suur vastutus”. Oluline keskkonnahäiring KSÜS § 180 lg 1 p 4 tähenduses toob kaasa nn “väikse vastutuse” vastavalt KSÜS §-dele 189 ja 190.

7. jagu. Väärteokoosseisud

Eelnõus sätestatud väärteokoosseisud on kõik uued, välja arvatud vee või veekogu kasutamine veeloata, kui luba oli õigusakti kohaselt vajalik, või veeloa nõuete rikkumine, mis on sätestatud veeseaduse §-s 38⁴. Veeseaduse nimetatud sättes on väärteona sätestatud küll üksnes vee võtmine ilma loata või loa nõudeid rikkudes, kuid nagu on osutatud keskkonnavaldkonna seaduste ja järelevalvega seotud sätete muutmise seaduse eelnõus (20.03.2009 seisuga), siis vee võtmine on väärteokoosseisu jaoks liiga kitsas, sest veeluba on tarvis ka muudeks tegevusteks, kui kasutatakse vett või veekogu. Seetõttu tuleb väärteokoosseisu sõnastamisel asendada vee võtmine vee või veekogu kasutamisega.

Veeseaduse §-d 38⁷, 38⁸ ja 38¹⁰ on eelnõust välja jäetud, sest joogivee alane regulatsioon viiakse üle rahvatervise seadusesse ning merekeskkonna kaitset eelnõu ei reguleeri.

Veeseaduse § 38⁴ (üleujutuse või veekogu veehulga lubamatu vähenemise põhjustamine) on muudetud kujul sätestatud eelnõus eraldi paragrahvides – üleujutuse põhjustamine on eelnõus seotud keskkonnaloaga (sh veeloaga) ja seega on üleujutuse põhjustamise keelu rikkumine hõlmatud paragrahvis „Vee või veekogu kasutamine veeloata või veeloa nõuete rikkumine“ sätestatud väärteokoosseisuga; vee liigvähendamine on viidud ühte paragrahvi heitvee külmunud pinnasele väljutamise ja jääkatte saastamisega.

3. peatükk

Jäätmed

1. jagu – Üldsätted.

Jäätmete peatüki esimese jao – üldsätted – esimeses jaotises on piiritletud peatüki reguleerimisala ja sätestatud peatüki põhimõisted. Kuigi üldjoontes vastavad eelnõu jäätmete peatüki reguleerimisala säte ja mõistemääratlused kehtivale jäätmeseadusele on eelnõus nimetamisväärsed erinevusi. Nii on eelnõu jäätmealase regulatsiooni tekstis aluseks võetud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse tuumikmõisted: keskkonnahäiring, keskkonnarisk ja keskkonnaoht. Lisaks on mõistemääratlustest välja jäetud nõ normatiivne osa (JäätS §6 lg 3, §11 lg 2, §12 lg 2-3).⁸ Välja jäetud sätted on esitatud peatüki muudes osades. Enamik muudatustest ja uuendustest on siiski tingitud vajadusest tagada uue jäätmete raamdirektiivi (2008/98/EÜ) sätete ülevõtmine riigisisesse õigusesse. Nimetatud direktiiv võeti vastu 2008.a. ning see asendas varasema raamdirektiivi, mis pärines sisuliselt 1975.a. (direktiiv 75/442/EMÜ, konsolideeritud direktiiviga 2006/12/EÜ). Uue jäätmete raamdirektiivi vastuvõtmise üheks oluliseks eesmärgiks oli jäätmehoolduse põhimõistete täpsustamine. Samuti on direktiivis täpsustatud jäätmealase regulatsiooni kehtivusala. Direktiivi ülevõtmise tähtaeg möödus 12. detsembril 2010. Kehtiv jäätmeõigus on direktiiviga kooskõlas vaid osaliselt.

Eelnõu peatüki reguleerimisala määratlemisel on keskne tähtsus reguleerimisala välistustel. Erinevalt kehtivast õigusest on välistused jaotatud kahte loetellu: esimesse on koondatud täielikud välistused, teise välistused, mis sõltuvad vastava spetsiifilise regulatsiooni olemasolust. Nt välistatakse jäätmepeatüki reguleerimisalast täielikult radioaktiivsed jäätmed (vastav regulatsioon sisaldub peamiselt eelnõu 4. peatükis), samas kui heitvesi on reguleerimisalast välistatud vaid niivõrd, kuivõrd see on reguleeritud muu õigusega (eelkõige eelnõu 2. peatükiga). Kehtiva õiguse kohaselt on kõik välistused sõltuvad spetsiifilise regulatsiooni olemasolust. Võrreldes kehtiva õigusega on enamikku välistustest täpsustatud. Näiteks on JäätS §1 lg 2 p 5 kohaselt jäätmealasest regulatsioonist välistatud loomsete jäätmete ja kõrvalsaaduste, sealhulgas loomakorjuste käitlemine niivõrd kui see on reguleeritud muu õigusega. Eelnõus on vastav välistus jaotatud kaheks eri punktiks (peatüki esimese paragrahvi kolmanda lõike punktid 1 ja 2) ning viidatud vastavale spetsiifilisele

⁸ Nt sätestab §12 lg 2 „Jäätmehoolduse arendamist oma haldusterritooriumil korraldavad omavalitsusorganid”

regulatsioonile (määrus nr 1069/2009). Lisaks täpsustustele on peatüki reguleerimisala sättesse lisatud uue jäätmete raamdirektiivi ülevõtmiseks välistus, mille kohaselt ei kuulu jäätmealasesse regulatsiooni veemajanduse ja veeteede majandamise või üleujutuste ärahoidmise või üleujutuste ja põudade mõju leevendamise või maaparanduse eesmärgil pinnavees ümber paigutatud setted, kui on tõendatud, et setted ei ole ohtlikud. Samas ei sisaldu eelnõu reguleerimisala paragrahvis kõiki JäätS välistusi. Esiteks on sättest välja jäetud viited kaevandusjäätmetele - JäätS §1 lg 2 p 4 ja 5 -, sest sisuliselt ei ole nende punktide osas tegu välistusega peatüki reguleerimisalast, vaid kaevandusjäätmete regulatsiooni erisustega. Sätted, mis vastavad JäätS §1 lg p 4-5 on esitatud kaevandusjäämteid käsitlevas jaotises. Samuti ei sisaldu välistuste sättes kehtiva JäätS viiteid õhuheidetele (JäätS §1 lg 2 p 1) ja ehitise püstitamisel tekkinud kaevisele (JäätS §1 lg 2 p 8). Eelnõu kohaselt on nii õhuheidet kui ka kaevis välistatud jäätmealasesst regulatsioonist läbi jäätmemõiste täpsustuste.

Eelnõu jäätmete peatüki teises paragrahvis on defineeritud jäätmeõiguse keskne mõiste: jäätmed. Sätte esimene lõige vastab JäätS § 2 lg-le 1. Põhimõtteliselt uus on paragrahvi teine lõik, milles sõnastatakse välistused jäätmemõistest. Esimene välistus – õhuheidete - on JäätS esitatud välistusena seaduse reguleerimisalast (JäätS §1 lg 2 p 1). Samas tuleks reguleerimisalast välistada üksnes sellised asjad, mis on küll põhimõtteliselt käsitatavad jäätmelena, kuid mille kohta on olemas täpsem spetsiifiline regulatsioon (nt radioaktiivsed jäätmed) või mille reguleerimiseks jäätmeseadusega puudub sisuline vajadus (nt põllumajanduses tekkivad loodusomased taaskasutatavad materjalid). Õhuheideteid ei käsitata ei teoorias ega praktikas jäätmelena. Seetõttu on täpsem ning kontseptuaalselt selgem välistada õhuheidet jäätmemõistest. Teiseks jäätmemõiste välistuseks eelnõus on „ehitustegevuse käigus välja kaevatud saastumata pinnas ja muu loodusomane materjal, kui on kindel, et materjal kasutatakse selle loomulikus olekus ehitamiseks kohas, kust see välja kaevati“. Sarnase sõnastusega säte on JäätS esitatud välistusena reguleerimisalast (JäätS §1 lg 2 p 8). Sisuliselt on tegu Euroopa Kohtu praktikas välja töötatud jäätmemõiste piiritlemise kriteeriumite rakendamisega teatud liiki asjale. Euroopa Kohtu hinnangul ei saa asja pidada jäätmelena, kui asja kasutamine ilma eelneva töötluseta ja osana pidevast tootmisprotsessist on võimalik ja kindel ning eriti juhul kui sellega kaasneb rahaline kasu (vt nt kohtuasi C-9/00 Palin Granit Oy). Seetõttu on täpsem esitada nimetatud välistus jäätmemõiste täpsustusena mitte välistusena peatüki reguleerimisalast. Eelnõukohast kolmandat välistust – kõrvalsaadused – JäätS ei sisaldu. Kõrvalsaadustena käsitatakse asju, mis ei ole küll tootmisprotsessi peamiseks eesmärgiks, kuid mida sellegipoolest ei tuleks pidada jäätmelena.

Seetõttu on vajalik jäätmemõiste täpsustamine viitega kõrvalsaadustele. (Kõrvalsaaduste mõiste on defineeritud eelnõu kolmandas paragrahvis.) Jäätmemõiste paragrahvi kolmandas lõikes täpsustatakse jäätmemõiste keskse elemendi – ära viskama – tähendust. Lõige vastab JäätS §2 lg 2, kuid seda on täiendatud seoses kasutuseta hoidmisega. Eelnõu kohaselt saab asi kasutuseta hoidmisel muutuda jäätmeteks üksnes juhul, kui kasutuseta hoitav asi põhjustab või võib põhjustada keskkonnahäiringu. Juhul, kui asjast ei lähtu ebasoodsat mõju puudub vajadus käsitada seda jäätmetena. Samas tuleb märkida, et keskkonnahäiringuks saab jäätmete kontekstis pidada ka „vedelema jätmisest“ põhjustatud visuaalset häiringut. Võrreldes kehtiva õigusega on eelnõus loobutud jäätmekategooriate määratlemisest (JäätS § 2 lg 3). Sellise näitliku loetelu järele puudub vajadus ning see ei ole osa jäätmemõistest ka uue jäätmete raamdirektiivi kohaselt. Eelnõu jäätmemõiste sätte viienda lõikega määratletakse jäätmete lakkamise üldised kriteeriumid. Kehtivas õiguses selliseid kriteeriume sätestatud pole. Need tulenevad uuest jäätmete raamdirektiivist. Vastavalt direktiivi artikli 6 lõikele 1 lakkavad jäätmed olemast jäätmed, kui nad on läbinud taaskasutamistoimingu ja vastavad kriteeriumidele, mis on direktiivisüldiselt määratletud ning mille täpsustused seoses konkreetsete jäätmeliikidega töötatakse välja eraldi. Direktiivi regulatsioon annab komisjonile võimaluse kehtestada konkreetset kriteeriumid eri jäätmevoogudesuhtes. Direktiivis mainitakse, et võimalikud jäätmeliigid, mille puhul tuleks välja töötada täpsustavad kriteeriumid on ehitus- ja lammutusjäätmed, teatav tuhk ja räbu, vanametall, täitematerjalid, rehvid, tekstiil, kompost ning paberi- ja klaasijäätmed. Jäätmete koguseid, mis on lakanud olemast jäätmed tuleb arvesse võtta ringlusse ja taaskastutusse võetud jäätmetena, kui nõuded ringlussevõtule ja taaskasutamisele on täidetud. Kuivõrd direktiivi kohaselt on võimalik kehtestada konkreetset jäätmete lakkamise kriteeriumid eri jäätmevoogude osas on eelnõu jäätmemõiste paragrahvi kuuendas lõikes sätestatud volitusnorm keskkonnaministrile kehtestada määrusi jäätmete lakkamise kriteeriumite täpsustamiseks.

Eelnõu jäätmete peatüki kolmandas paragrahvis defineeritakse kõrvalsaaduse mõiste. Mõiste aluseks on vastav määratlus uue jäätmete raamdirektiivi artiklis 5. JäätS viidatakse kõrvalsaadustele üksnes seoses loomsete kõrvalsaadustega reguleerimisalast välistuse sättes. Kõrvalsaaduste mõiste defineerimine on vajalik, sest tootmisprotsessis on raske eristada jäätmeid ning materjali, mis ei ole küll tootmisprotsessi põhieesmärgiks, kuid mille võib siiski lugeda tooteks. Õiguse rakendamise seisukohast on aga vajalik selge eristamine. Euroopa Kohus on rõhutanud, et materjali kuulumine jäätmete hulka sõltub konkreetsetest asjaoludest, st otsus tuleb teha iga juhtumi puhul eraldi. Siiski on kohtupraktikas välja kujunenud teatud

üldised kriteeriumid, mille alusel saab hinnata, kas tegu on jäätmetega või tootega. Samuti on Komisjon andnud välja juhise, mis küsimust selgitab. (Komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile - Tõlgendav teatis jäätmete ja kõrvalsaaduste kohta / KOM/2007/0059 lõplik) Neist kriteeriumitest lähtudes on sõnastatud kõrvalsaaduse üldmõiste. Ühtlasi annab uus jäätmete raamdirektiiv komisjonile võimaluse täpsemate kriteeriumite määratlemiseks. Seetõttu on eelnõus sätestatud volitusnorm keskkonnaministrile kehtestada määrusi, et täpsustada kõrvalsaaduse mõistet.

Võrreldes kehtiva õigusega on eelnõusse lisatud järgmised mõistemääratlused:

1) Segaalmejäätmed. JäätS mõistet küll kasutatakse (nt JäätS § 36 lg 1), kuid ei defineerita. Mõiste defineerimine on vajalik, et eristada liigiti kogutud olmejäätmeid, mille suhtes ei ole mõistlik ega vajalik kohaldada kogu olmejäätmete regulatsiooni.

2) Biojäätmed. Biojäätmed on biolagunevad jäätmed nagu aia- ja haljastujäätmed ja toidujäätmed. Uues jäätmete raamdirektiivis rõhutatakse biojäätmete liigiti kogumise ja nõuetekohase töötlemise tähtsust, et vähendada prügilatesse ladestatud jäätmetest tekkivate kasvuhoonegaaside heiteid. Mõiste defineerimine on vajalik, et oleks võimalik biojäätmete käitlust tõhusamalt reguleerida.

3) Edasimüüja ja vahendaja. Edasimüüja on ettevõtja, kes tegutseb oma nimel jäätmeid ostes ja müües. Vahendaja on ettevõtja, kes korraldab teiste nimel jäätmete taaskasutamist või kõrvaldamist. Mõistete määratlemine on vajalik uue jäätmete raamdirektiivi ülevõtmiseks.

4) Liigiti kogumine. Selleks on jäätmete kogumine, kus jäätmed hoitakse lahus liigi ja olemuse alusel, et lihtsustada edasist konkreetset käitlust, sealhulgas selleks, et soodustada jäätmete taaskasutamist. Mõiste määratlemine on vajalik uue jäätmete raamdirektiivi ülevõtmiseks.

5) Korduskasutuseks ettevalmistamine. Mõiste määratlemine on vajalik, sest korduskasutust ei käsitata enam jäätmekäitlusena. Korduskasutuseks ettevalmistamine on taaskasutusviis, kus jäätmeteks muutunud tooteid või nende osi kontrollitakse, puhastatakse või parandatakse selliselt, et neid saab korduskasutada ilma muu täiendava eeltööluseta.

Eelnõu on võrreldes kehtiva õigusega täpsem järgmiste mõistete osas:

1) Jäätmetekitaja. Lisatakse, et jäätmetekitaja on ka isik, kes teeb jäätmete eeltöötlust või segab jäätmeid. Jäätmete eeltöötlus on jäätmete ettevalmistamine taaskasutamiseks või

kõrvaldamiseks, nt jäätmete sortimine, purustamine, kokkupressimine, granuleerimine, kuivatamine, tükeldamine.

2) Seoses vahendaja ja edasimüüja mõistete defineerimisega täpsustatakse jäätmekäitluse mõistet lisades, et selleks on ka vahendaja ja edasimüüja tegevus.

3) Muudetakse jäätmete kogumise mõistet selliselt, et see hõlmab jäätmete kokkukorjamist eelsortimist ja ajutist ladustamist edasise veo eesmärgil. Võrreldes kehtiva õigusega on jäätmete kogumise mõiste oluliselt kitsam. Vedamise mõiste kitsamalt defineerimine on vajalik uue jäätmete raamdirektiivi ülevõtmiseks.

4) Korduskasutus. JäätS kohaselt on korduskasutus jäätmekäitlus, kuid pakendiseaduse kohaselt mitte. Eelnõu kohaselt ei ole korduskasutus jäätmekäitlus: korduskasutada saab vaid tooteid.

5) Jäätmete töötlemine. JäätS jäätmete töötlemise mõiste kattus direktiivis 1999/31/EÜ (prügiladirektiiv) sätestatuga. Uus sõnastus põhineb uuel jäätmete raamdirektiivil.

6) Jäätmete kõrvaldamine. Definiitsioonis täpsustatakse, mida peetakse eelkõige silmas jäätmete keskkonda viimise all. Samuti tõstetakse esile, et mingis tegevuses piiratud ulatuses aine või energia taasväärtustamine ei tähenda, et tegu ei võiks siiski olla jäätmete kõrvaldamisega.

Jäätmete peatüki esimese jao teises jaotises sätestatakse jäätmealased põhimõisted ja põhikohustused. Jaotises ei esitata regulatsiooni, mis on seotud spetsiifiliste jäätmekäitluskohtade või jäätmeliikidega, nt töötlemata jäätmete prügilasse ladestamise keeld. Sarnased põhimõtted ja üldnõuded sisalduvad ka kehtivas õiguses paiknedes peamiselt 1.peatüki 3. jaos „Jäätmehoolduse üldnõuded”. Võrreldes kehtiva õigusega eristatakse selgelt: 1) põhimõtteid, mis on suunatud haldusorganitele ja mis realiseeruvad kaudselt, nt läbi jäätmekavade; ja 2) põhikohustusi, mis on otseselt igäüht või teatud isikuid kohustavad.

Uue jäätmete raamdirektiivi artiklis 13 (vana raamdirektiivi artikkel 4.1) on määratletud direktiivi regulatsiooni aluspõhimõte. Euroopa Kohus on jäätmete raamdirektiivi käsitlevates lahenditest rõhutanud artikli tähtsust direktiivi tõlgendamisel. Arvestades artikli 13 olulisust jäätmealase regulatsiooni mõtestamisel on selle põhjal sõnastatud haldusorganitele suunatud jäätmehoolduse aluspõhimõte, mille kohaselt tuleb jäätmehoolduses erilist tähelepanu pöörata teatud keskkonnahäiringute, nagu ebameeldiv lõhn, vähendamisele.

Seoses jäätmete vältimise mõiste täpsustamisega uues jäätmete raamdirektiivis on täpsustatud jäätmetekke vältimise põhimõtet. Sätestatud on ka jäätmetekke vältimise üldkohustus. Kooskõlas keskkonnaseadustiku üldosa seaduse regulatsiooniga on sättes esile toodud, et vältimine on isikule kohustuslik üksnes ulatuses, mida saab mõistlikult oodata.

Eelnõus on täpsustatud hierarhiat jäätmekäitluses. Põhimõtte kohaselt tuleb tekkivate jäätmete kogust ja ohtlikkust vähendada nii palju kui võimalik. Siiski tekkinud jäätmed tuleb taaskasutada nii suures ulatuses kui võimalik. Taaskasutamismoodustest tuleb esimese eelistusena valida korduskasutus, teise eelistusena ringlussevõtt materjali või toormena ning kolmanda eelistusena energiakasutus. Säte on kehtivas õiguses sõnastatud üldkohustusena. Eelnõus on jäätmekäitluse hierarhia sõnastatud põhimõttena, sest hierarhiat ei pea rangelt rakendama mistahes olukorras. Võrreldes kehtiva õigusega tuleb esile tuua erandi tegemise võimalus: tuginedes olelusingil põhinevale lähenemisele võib hierarhiast kõrvale kalduda, kui see toob kokkuvõttes kaasa vähem keskkonnanahäiringuid.

Arvestades liigiti kogumise vajalikkuse esiletõstmist uues jäätmete raamdirektiivis on eelnõus sõnastatud jäätmete liigitikogumise põhimõte. Põhimõtte kohaselt tuleb jäätmeid koguda liigiti, kui see on tehniliselt, keskkonnakaitseliselt ja majanduslikult teostatav ning erinevate omadustega materjale ja jäätmeid ei tohi segada. Peatüki muudes osades on sätestatud konkreetset liigiti kogumise kohustused, nt kohaliku omavalitsuse üksuse kohustus tagada teatud jäätmematerjalide, nagu klaas, liigiti kogumine.

Eelnõus on oluliselt täpsustatud läheduspõhimõtet ning lisatud sellega seonduv piisavuse põhimõte. Piisavuse põhimõtte kohaselt peab jäätmekäitluskohtade võrgustik olema piisav ja lõimitud, et tagada korraldatud olmejäätmeveoga hõlmatud segaolmejäätmete käitlemine ja kõigi tekkinud jäätmete kõrvaldamine. Läheduspõhimõtte kohaselt peab loodav võrgustik võimaldama jäätmete käitlust tekkekohale võimalikult lähedal, et vähendada keskkonnanahäiringute teket, eelkõige jäätmeveost põhjustatud häiringuid.

Jäätmete taaskasutamise sihtarvud esitatakse eelnõu kohaselt keskkonnaseadustiku rakendamise seaduses.

2. jagu – Jäätmehoolduse kavandamine

Jäätmete peatüki teises jaos sätestatakse jäätmehoolduse kavandamise regulatsioon. Arvestades, et keskkonnaalaste arengukavade menetlus on reguleeritud üldosas, sisalduvad jaos üksnes jäätmevaldkonna spetsiifilised sätted. Jao esimeses jaotises esitatakse

kavandamise üldsätted ja jäätmekavade liigid, milleks on riigi ja kohaliku omavalitsuse jäätmekava. Võrreldes kehtiva õigusega on enam esile toodud jäätmekavade koostamise eesmärk. Selleks on eelkõige jäätmealaste põhimõtete, nagu piisavuse põhimõte, elluviimine. Uuendusena võib riigi jäätmekava täpsustamiseks koostada ka teatud jäätmeliigi käitlust või teatud piirkonda (mitte tingimata üksnes maakonda) hõlmavaid riigi jäätmekavasid. Jäätmekavade asjakohastamise miinimumsagedus on eelnõus 6 aastat võrreldes JäätS 5 aastaga. Iseenesest võiks ajakohastamise miinimumsagedus olla isegi rohkem kui 6 aastat arvestades, et jäätmekavu võib ajakohastada mistahes hetkel, kui selleks ilmneb vajadus. Pikemat ajakohastamise maksimumperioodi ei võimalda siiski uus jäätmete raamdirektiiv. Lähtuvalt direktiivist on oluliselt täpsustatud ka jäätmekava sisu. Muuhulgas tuleb eelnõu kohaselt jäätmekavades käsitleda jäätmetekke vältimise meetmeid ja hinnata nende tõhusust.

Teises jaotises sätestatakse omavalitsuse jäätmekava koostamise erisused. Erisused on sätestatud eraldi jaotisena, sest neid on suhteliselt palju, kuna keskkonnaseadustiku üldosa vastav regulatsioon on orienteeritud üleriigiliste arengukavade koostamise reguleerimisele. Võrreldes JäätS on täpsemalt määratletud, mida lugeda kohalikuks ajaleheks. Määratlus põhineb planeerimisseadusel. Ühtlustamise huvides on ka täpsustatud kes (volikogu) ja millega (otsus) tuleb omavalitsuse jäätmekava vastu võtta ning mis tähtaja jooksul tuleb kava veebilehel avalikustada.

Jäätmekavad peaksid olema dokumendid, mis reaalselt määratlevad jäätmehoolduse korraldust kohalikul tasandil. Eelkõige peaks kava olema aluseks investeeringute suunamisel. Praktikas on probleemiks kohaliku omavalitsuse jäätmekavade tihti formaalne iseloom. Selleks, et tagada kohalike kavade parem kvaliteet ning võimaldada keskkonnaministeeriumil tõhusamalt koordineerida jäätmehoolduse kavandamist on eelnõus suurendatud Keskkonnaameti vastavat järelevalvepädevust. Kehtiva õiguse kohaselt esitatakse kohaliku omavalitsuse jäätmekava arvamuse avaldamiseks Keskkonnaametile ja maavanemale. (JäätS §55). Eelnõu kohaselt esitatakse jäätmekava Keskkonnaametile siduva kooskõlastuse saamiseks. Kooskõlastuse andmata jätmisel võib omavalitsuse üksus pöörduda protestiga halduskohtusse.

3. jagu - Kohaliku omavalitsuse jäätmehooldus

Jao „Kohaliku omavalitsuse jäätmehooldus“ üldsätted koondavad kehtiva jäätmeseaduse § 31 ja § 71. Jaos „Kohaliku omavalitsuse üksuse korraldatud jäätmevedu“ on koondatud kehtiva jäätmeseaduse 4. peatüki „Kohaliku omavalitsuse üksuse korraldatud jäätmehooldus“ sätteid.

Jäätmeseaduse § 66 lõike 3 kohaselt võib kohaliku omavalitsuse üksus jätta jäätmeveo korraldamata haldusterritooriumi hajaasustusega osades, kus jäätmetekitajate vähesuse ja hajutatuse ning jäätmete väikese koguse tõttu oleks korraldatud jäätmevedu ülemäära kulukas ning korraldatud jäätmeveoks puudub tervise- ja keskkonnakaitsevajadus. Vastavalt Keskkonnaministeeriumi poolt teostatud analüüsile ning ettepanekule laiendatakse eelnõu kohaselt jäätmeveo korraldamise kohustust oluliselt, hõlmates kohustusega Eesti mandri ja suursaared. Vastavalt püeiasutusega väikesaarte seadusele on suursaared Saaremaa, Hiiumaa ja Muhu saar. Uue sätte kohaselt on kohaliku omavalitsuse üksusel on jäätmeveo korraldamise kohustus Eesti mandril ja suursaartel. Kuigi kohalikul omavalitsusel on üldine kohustus korraldada jäätmekäitlust ka väikesaartel, ei ole sellisel juhul erandina otstarbekas rakendada korraldatud veo menetluse nõuded. Muudatusest tulenevalt sätestab kohalik omavalitsus erandina jäätmehoolduseeskirjas need piirkonnad, kus korraldatud jäätmeveoga liitumine ei ole kohustuslik.

Jäätmeseaduse § 67 lõike 5 1. jaanuarist 2011. a jõustuva redaktsiooni kohaselt peab kohaliku omavalitsuse üksus määrama olmejäätmete veopiirkonna arvestusega, et piirkonna minimaalne suurus tagab jäätmeveoki täitumise ühe kogumisringiga ja piirkonna elanike arv ei ole üldjuhul suurem kui 30 000. Kuna eelnõu kohaselt hõlmab korraldatud olmejäätmavedu ka hajaasustusega alad, ei pruugi ühe kogumisringiga olla jäätmeveoki täitumine tagatud. Seetõttu on eelnõus selliselt kriteeriumist loobutud.

Eelnõu sisaldab 2010. aastal jõustunud jäätmeseaduse § 69 lõike 4 regulatsiooni korraldatud jäätmeveost vabastamise kohta. Kui kohaliku omavalitsuse üksus on veendunud, et kinnistul ei elata või kinnistut ei kasutata, võib ta eelnõu kohaselt jäätmevaldaja erandkorras vabastada tema taotluse alusel teatud tähtjaks korraldatud jäätmeveoga liitumisest. Jäätmeseaduse § 69 lõike 4² kohaselt peab omavalitsus eelnevalt kohapeal kontrollima, et jäätmevaldaja korraldatud jäätmeveoga liitumisest vabastamise asjaolud on tõesed ja vabastamist võimaldavad. Viidatud sätted sisaldub eelnõus muutmata kujul. Võib eeldada, et korraldatud jäätmeveo kohustuse olulise laienemisega kaasneb surve omavalitsustele korraldatud jäätmeveost vabastamiseks ning töögrupp analüüsis vajadust selle sätte muutmiseks.

Käesoleval ajal ulatub jäätmeseaduse § 69 lõike 4 eelmise, 19. juulini 2010. a kehtinud redaktsiooni alusel korraldatud jäätmeveost vabastamise määr mõnes omavalitsuses isegi 60%-ni, kusjuures vabastatakse praktiliselt kõik vastavasisulise taotluse esitanud. Kohtupraktika halduskohtus ja ringkonnakohtus on korraldatud jäätmeveoga liitumisest

vabastamise küsimuses olnud järjekindel ning pidanud korraldatud jäätmeveoga liitumisest vabastamist võimalikuks ainult põhjendatud juhtudel. Näiteks on Tallinna Halduskohus 10. Septembri 2009. a haldusasjas nr 3-09-1135 leidnud, et alaline kinnistul mitteeamine ei ole veoga liitumisest vabastamise iseseisvaks aluseks. Haldusasjas 3-06-2463 leidis Tallinna Ringkonnakohus, et korraldatud jäätmeveoga liitumisest vabastamise vältimatu alus on isiku poolt jäätmekäitluse ise korraldamine. Erandit võimaldab säte on aluseks kaalutusõiguse teostamisele, mitte võimaluse loomine jäätmevaldajatele nende soovi korral korraldatud jäätmeveoga mitteliitumiseks. Kohus viitas, et võttes arvesse avalikku huvi, et jäätmekäitus toimuks inimese tervist ja keskkonda kaitsval viisil vastavalt nõuetele ja oleks kontrollitud, peab kohalik omavalitsus kontrolli puudumisel otsustama sellise lahenduse kasuks, mille puhul on tagatud ja kontrollitav nõuetele vastava jäätmekäitluse toimimine.

Seega on põhjendatud jäätmeseaduse regulatsiooni säilitamine, mille kohaselt on omavalitsus kohustatud vabastamise aluseid kohapeal kontrollima. Lahendis 3-07-431 on Tartu Halduskohus nentunud, et korraldatud jäätmeveost vabastamise aluseks saab olla ainult õiguspärane jäätmete käitlemise viis, välistades sellega näiteks prügi põletamise korraldatud veost vabastamise alusena. Kohus on korduvalt kinnitanud läheduse põhimõtte arvestamise vajadust (lahendid 3-07-2171, 3-07-2566) taotleja poolt kavandatud jäätmekäitluse hindamisel. Jäätmed tuleb käidelda õiguspärasel viisil võimalikult lähedal nende tekkimise kohale (eeldatavalt samas omavalitsuses), välistades sellega jäätmete transportimise jäätmevaldaja suvilast peamisesse elukohta. Eelnevast nähtuvalt on korraldatud jäätmeveost vabastamise taotluste põhjal kogunenud arvestatav haldus- ja kohtupraktika (seda küll halduskohtu esimestes astmetes), mis kinnitab vajadust tagada korraldatud jäätmeveost vabastamine äärmiselt kaalukatel asjaoludel, mida kohalik omavalitsus on menetluse käigus kohapeal kontrollinud.

Jäätmeseaduse § 69 lõike 4¹ kohaselt on korraldatud jäätmeveoga liitumise kohustusest vabastatud isikud, kellel on jäätmeluba või kompleksluba. Eelnõuga täpsustakse, et isiku jäätmeluba või kompleksluba peab käsitlema korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete vedu.

4. jagu - Tootjavastutus

Eelnõu tootjavastutust käsitlevasse jakku koondatakse jäätmeseadus tootjat ning probleemtooteid käsitlevad sätted ning pakendiseaduse pakendiettevõtjat käsitlevad sätted. Jaotis sisaldab kehtiva jäätmeseaduse 1. peatüki 2. jao üldsätteid (§ 21 - § 26¹).

Eelnõu kohaselt on tootjavastutusega hõlmatud vastutustooted ja pakendid. Eelnõus võetakse kasutusele vastutustootete mõiste, mis asendab jäätmeseaduse § 25 lõikes 1 defineeritud probleemtoote. Kaasnevalt nähakse eelnõus ette tänase probleemtooteregistri ja pakendiregistri koondamine ühtseks vastutustooteregistriks. Kuna seaduse tasandil ei käsitleta registri ülesehitust, on lahendatakse kahe registri tehniline ühendamine või iseseisvate tehniliste lahenduste baasil toimimine registri põhimääruse kehtestaja pädevusse.

Jäätmeseaduse kohaselt on probleemtoode toode, mille jäätmed põhjustavad või võivad põhjustada tervise- või keskkonnaohtu, keskkonnahäiringuid või keskkonna ülemäärast risustamist. Vastutustootete mõiste kasutuselevõtmine seondub tootjavastutuse põhimõttega. Tootjavastutusega võivad tulevikus olla hõlmatud ka tooted, mis ei ole oma olemuselt tervise- või keskkonnaohtlikud, kuid mille kogus või muud omadused võivad tingida vajaduse nende suhtes tootjavastutuse põhimõtte kohaldamise. Näiteks on Keskkonnaministeerium kaalunud tootjavastutuse laiendamise ajalehtedele. Vastutustootete on eelnõu kohaselt defineeritud kui toode, mille kasutamisega või jäätmeteks muutumisega võib kaasneda keskkonnarisk.

Pakendi mõiste esitatakse selle mahtu arvestades pakendeid ja pakendijäätmeid käsitlevas jaos. Eelnõu koostamisel kaaluti ka pakendite hõlmamist vastutustootete mõistega. Sellisest lahendusest loobuti, kuna nii Euroopa Liidu kui seni kehtivad siseriiklikud õigusaktid käsitlevad jäätmeid ning pakendeid olulises ulatuses eraldiseisvana. Näiteks on pakendidirektiivis eraldi defineeritud nii korduvkasutamine kui ringlussevõtt, pakendiseadus sisaldab aga ulatuslikke ainult pakenditele suunatud majandusmeetmeid. Pidades silmas vajadust eristada eelnõus selgelt pakenditele ja teistele vastutustoodetele suunatud meetmeid, säilitatakse pakendi mõiste vastutustootete mõiste kõrval.

Kehtivas jäätmeseaduses on probleemtooted (nagu patarei ja aku) defineeritud esmamainimise järel §-s 25. Kuna eelnõus käsitletakse vastutustooteteid eraldi jaotistes ning pakendeid ja pakendijäätmeid eraldi jaos, on seal esitatud ka vastavad mõisted.

Vastutustootete tootja kohustusi käsitleva paragrahvi sisu on liigendatud, viies konkreetseid vastutustooteteid käsitlevad sätted asjakohastesse jaotistesse. Jäätmeseaduse § 26 lõikes 5 toodud endisaegsete jäätmete käitlemisega seotud kohustused on esitatud eraldi paragrahvis, tuues eraldi välja jäätmeseaduses sisalduva endisaegsete jäätmete mõiste.

Eelnõus on liigendatud eraldi paragrahvideks jäätmeseaduse §-s 26⁸ sätted vastutustootete kasutaja teavitamise, teabekampania korraldamise ning kaasnevate kulude katmise kohta.

Jäätmeseaduse § 26⁸ lõike 3 kohaselt kehtestab Vabariigi valitsus vastutustoote kasutajale kättesaadavaks tehtava teabe loetelu. Sellise määruse andmine on osutunud praktikas ebavajalikuks ning Vabariigi Valitsus ei ole määrust käesoleva ajani andnud. Sellest tulenevalt jäetakse volitusnorm eelnõust välja.

Jäätmeseaduse § 26⁹ sätestab probleemtoodete kokkuostmise piirangu, käsitledes samas lõikes 2 järelevalveasutuste või kohaliku omavalitsuse poolt järelevalve käigus omandatud probleemtoodetest tekkinud jäätmete müüki. Eelnõus täpsustatakse sätte sõnastust ning viidatakse vastutustoodete kokkuostmise piirangu osas erandi kehtestamisel järelevalveasutuste või kohaliku omavalitsuse poolt omandatud jäätmete kokkuostmisele.

Jaotises „Tootjavastutusorganisatsioon ja pakendiorganisatsioon“ koondatakse jäätmeseaduse tootjate ühendust ning pakendiseaduse taaskasutusorganisatsiooni käsitlevad sätted. Taaskasutusorganisatsioon on pakendiseaduse § 10¹ lõike 1 kohaselt pakendiseaduse alusel keskkonnaministri poolt akrediteeritud juriidiline isik, mille asutajad ja liikmed on pakendiettevõtjad või nende moodustatud juriidilised isikud, mille liikmed, osanikud või aktsionärid on pakendiettevõtjad. Jäätmeseaduse § 23 lõike 3 kohaselt on tootjate ühendus mittetulundusühing või muu majanduslikku tulu mittetaotlev organisatsioon, mille liikmeteks on üksnes tootjad või tootjate ühendused ning mille üheks eesmärgiks on teatud liiki probleemtoodetest tekkinud jäätmete kogumise ja taaskasutamise korraldamine või finantseerimine.

Tulenevalt kahe valdkonna kodifitseerimisest täpsustakse eelnõus tootjate ühenduse ja taaskasutusorganisatsiooni mõistet. Tootjate ühenduse mõiste asendatakse eelnõus direktiivikohase tootjavastutusorganisatsiooni mõistega, mis seob sellise ühenduse selgelt vastutustoodete käitlemise korraldamisega. Pidades silmas, et tootjavastutusorganisatsiooni võib eelnõu kohaselt moodustada ka äriühinguna, ei ole termin „tootjate ühendus“ ka sisuliselt korrektne. Taaskasutusorganisatsiooni mõiste on eelnõus eksitav, kuna eelnõu käsitleb nii jäätmete kui pakendite ja pakendijäätmete taaskasutamist. Sellest tulenevalt võetakse eelnõus taaskasutusorganisatsiooni mõiste asemel kasutusele selgelt eristuv pakendiorganisatsiooni mõiste. Eelnõus on välja toodud mõlema organisatsiooni suhtes kohalduvad üldsätted, nagu kohustus osta teenuseid konkurentsi alusel ja tagada finantssuhete läbipaistvus.

Eelnõus säilitatakse pakendiorganisatsiooni akrediteerimise menetlus, liigendades oluliselt seni erineva eesmärgiga sätteid koondanud pakendiseaduse §-i 17. Sisulise muudatusena nähakse ette akrediteeringu muutmine tähtaegseks: keskkonnaminister akrediteerib

pakendiorganisatsiooni kuni viieks aastaks. Keskkonnaministeeriumi poolt teostatud analüüsi kohaselt on selline muudatus vajalik pakendiorganisatsioonide üle järelevalve parandamiseks ja organisatsioonide nõuetele vastavuse tagamiseks. Akrediteerimise tähtsusest tulenevalt lisatakse eelnõus pakendiorganisatsiooni uue akrediteerimata jätmise alusena kohustuste oluline täitmata jätmise viimase viie aasta jooksul.

3. jaotis – Pakendid ja pakendijäätmed

Jaotisse „Pakendid ja pakendijäätmed“ koondatakse kehtivas pakendiseaduses sisalduvad pakendeid ning pakendijäätmeid käsitlevad sätted. Jaotises esitatakse pakendiseaduse 1. peatükis toodud üldsätted, §-des 13-14 sätestatud pakendile esitatavad nõuded, §-s 16 sätestatud pakendiettevõtja kohustused pakendi ja pakendijäätmete kogumisel ja taaskasutamisel, § s 17¹ sätestatud nõuded pakendijäätmete kogumiskohtadele, §-s 18 toodud pakendikomisjoni käsitlevad sätted, 4. peatüki majandusmeetmete rakendamisest (pakendi tagasivõtmise kohustus ja tagatisraha), § 23 pakendi märgistamisest ning § 24 pakendi ja pakendijäätmete arvestuse pidamisest. Pakendiaktsiisiga maksustatud pakendid ja neile vastavad aktsiisimäärad sätestatakse jätkuvalt pakendiaktsiisi seaduses.

Pakendiseaduse §-s 9¹ on defineeritud pakendatud kauba turule laskmine. Keskkonnaministeeriumi poolt ette valmistatud pakendiseaduse muudatusettepanekute kohaselt on definitsiooni lisatud pakendatud kauba esmakordne kättesaadavaks tegemine oma tarbeks kasutamiseks. Pakendiseaduse rakendamisel on ilmnenud vajadus käsitleda täpsustavalt olukorda, kus isik toob maale ning võtab oma tarbeks kasutusele pakendatud kaupa. Näitena võib tuua silopakkide kiled, mida põllumajandustootjad toovad ka ise oma tarbeks kasutamiseks maale. Selline pakend peab samuti olema hõlmatud seaduses pakendite suhtes sätestatud kogumise ja taaskasutamise nõuetega.

Kehtiva pakendiseaduse § 3 lõikes 2 nimetatud pakendi liikide alaliikide sõnastust täpsustatakse terminoloogia ühtsuse huvides, asendades viite pakendi taaskasutuskordadele viitega pakendi kasutuskordadele. Pakendimaterjali liikide hulka on lisatud eraldi liigina plast.

Eelnõus täpsustatakse kehtiva pakendiseaduse § 16 lõikega 3 pakendiettevõtjale pandud kohustusi. Vastavalt muudetud sõnastusele peab seaduses sätestatud kriteeriumitele vastav pakendiettevõtja esitama järelevalve õigusega isiku nõudmisel andmed pakendijäätmete omaniku, transportija; pakendijäätmete üleandmise kuupäeva, pakendijäätmete koguse, liigi ja koodi, taaskasutatud pakendijäätmete koguse ja taaskasutamistoimingu koodi kohta. Samuti

tuleb õigustatud isiku nõudmisel esitada pakendijäätmeid taaskasutava ettevõttega sõlmitud kirjalikud lepingud. Muudatused on vajalikud pakendite taaskasutamise üle teostatava järelevalve tõhustamiseks.

Kehtiva pakendiseaduse §-s 20 on toodud pakendi tagasivõtmise kohustusega seotud sätted. Kehtiva § 20 lõike 4 kohaselt ei saa tagatisrahaga pakendit lõppkasutajale või tarbijale müüv pakendiettevõtja tagatisrahaga pakendi tagasivõtmise kohustust taaskasutusorganisatsioonile üle anda. Eelnõu täpsustatud sõnastuse kohaselt on lisatud lause, mille kohaselt ei saa pakendiorganisatsioon keelduda kogutud pakendi vastuvõtmisest.

4. jaotis - Vastutustooted

Vastutustooteid käsitletakse eraldi jaotises „Vastutustooted“, mis on liigendatud alljaotisteks vastavalt vastutustoodete gruppidele. Jaotis ei sisalda olulisi sisulisi muudatusi, ulatuslikult on ümber struktureeritud nii seni jäätmeseaduses kui jäätmeseaduse alusel antud määrustes sisaldunud sätteid.

Alljaotises „Mootorsõidukid ja nende osad“ koondatakse jäätmeseaduse mootorsõidukeid ja nende osasid käsitlevad sätted (§ 23, § 26³). Käesoleval ajal reguleerib selle vastutustoodete grupiga seonduvat olulises ulatuses Vabariigi Valitsuse 17. juuni 2010. a määrus nr 79 „Mootorsõidukitest ja nende osadest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude saavutamise tähtajad“. Mitmed käesoleval ajal määruse tasandil esitatud sätted on eelnõus üle toodud seaduse tasandile. Kuna mootorsõidukite ja nende osadega seonduvad mõisted on Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2000/53/EÜ kasutuselt kõrvaldatud sõidukite kohta (EÜT L 269, 21.10.2000, lk 34–43) reguleeritud erinevalt (ringlussevõtt, töötlemine), siis on põhjendatud selliste mõistete kajastamine seaduses. Seaduses on esitatud ka seni määruse tasandil reguleeritud romusõidukites sisalduvate materjalide taaskasutamise ja ringlussevõtu kohustus. Alljaotises antakse keskkonnaministrile jäätmeseaduse § 29 lõikes 4 toodud volitus mootorsõidukite ja nende osade käitlusnõuete kehtestamiseks.

Alljaotisesse „Elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad“ on koondatud jäätmeseaduse § 26, § 26², 26⁵ ja 26⁷ sätted. Olulised elektri- ja elektroonikaseadmeid käsitlevad normid sisalduvad jäätmeseaduse alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse 20. aprilli 2009. a määruses nr 65 „Elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude

saavutamise tähtajad“. Vabariigi Valitsuse määrusest on seaduse tasandile toodud olulised mõisted (nagu elektri- ja elektroonikaseadme tootja) ning taaskasutamise ja ringlussevõtu määrad. Alljaotises antakse keskkonnaministrile jäätmeseaduse § 29 lõikes 4 toodud volitus elektri- ja elektroonikaseadmete romude käitlusnõuete kehtestamiseks. Keskkonnaminister on jäätmeseaduse alusel kehtestatud käitlusnõuded 9. veebruari 2005. a määrusega nr 9 „Elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete käitlusnõuded“. Alljaotisesse on toodud jäätmeseaduse § 26 lõikes 10 sätestatud erand elektri- ja elektroonikaseadmetele, mis on seotud esmatähtsate julgeolekuhuvide kaitsmise, relvade, laskemoona ja sõjatarvikutega.

Alljaotisesse „Rehvid“ on koondatud jäätmeseaduse § 23, § 25 ja § 26 rehve käsitlevad sätted.

Alljaotisesse „Patareid ja akud“ on koondatud jäätmeseaduse § 23 ja § 26⁵ patareisid ja akusid käsitlevad sätted. Olulised patareisid ja akusid käsitlevad nõuded on jäätmeseaduse alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse 7. augusti 2008. a määrusega nr 124 „Patareidest ja akudest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude saavutamise tähtajad“. Vabariigi Valitsuse määrusest on seaduse tasandile toodud olulised mõisted (nagu patarei- ja akujäätmete kogumise määr). Alljaotises antakse keskkonnaministrile jäätmeseaduse § 29 lõikes 4 toodud volitus elektri- ja elektroonikaseadmete romude käitlusnõuete kehtestamiseks. Käitlusnõuded on jäätmeseaduse alusel kehtestatud keskkonnaministri 10. jaanuari 2008. a määrusega nr 5 „Kasutatud patareide ja akude käitlusnõuded“. Jaotisesse on toodud jäätmeseaduse § 26 lõikes 10 sätestatud erand akudele ja patareidele, mis on seotud esmatähtsate julgeolekuhuvide kaitsmise, relvade, laskemoona ja sõjatarvikutega.

5. jagu – Jäätmehoolduse nõuded teatud jäätmeliikide käitlemisele

Jäätmete peatüki eelnõu viiendas jaos on sätestatud täpsustavad nõuded teatud jäätmeliikide käitlemisele. Jakku on koondatud kehtiva jäätmeseaduse 1. peatüki 3. jao § 29 „Jäätmehoolduse keskkonnamõju ja parim võimalik tehnika“, 3. peatüki „Ohtlike jäätmete eritingimused“ ja 8. peatüki „Metallijäätmete kogumise eritingimused“ sätted.

Kuna jäätmevaldkonna areng on olnud viimastel aastatel väga kiire, siis on Euroopa Liidu tasandil viimastel aastatel hakatud kehtestama käitlusnõudeid erinevatele jäätmeliikidele. Seetõttu on jaotises „Üldsätted“ sätestatud volitusnorm, mille alusel on keskkonnaministril õigus anda määrusi, mis täpsustavad teatud spetsiifiliste jäätmeliikide käitlusnõudeid. Täpsustatud nõuded on vajalikud ka keskkonnaseadustiku üldosas sätestatud keskkonnakaitse

põhikohustuste ja käitaja kohustuste täitmiseks ning käesoleva seaduse eelnõu jäätmepeatüki esimese ja teise jaotises sätestatud jäätmealaste põhikohustuste rakendamiseks.

Eelnõus on antud volitusnorm määruste kehtestamiseks järgmistele jäätmeliikidele:

- 1) vanaõlile;
- 2) polüklooritud bifenuüle ja polüklooritud terfenüüle sisaldavatele jäätmetele ;
- 3) asbesti sisaldavatele jäätmetele;
- 4) titaanoksiidi tootmisel tekkivatele jäätmetele;
- 5) biolagunevatele jäätmetele;
- 6) ehitus- ja lammutusprahile;
- 7) inimeste ja loomade tervishoiul tekkivatele jäätmetele;
- 8) olmejäätmetele;
- 9) põlevkivi termilisel töötlemisel (sealhulgas utmine) tekkivatele jäätmetele;
- 10) heitveesettele.

Edaspidi on võimalik toodud jäätmeliikide nimekirja täiendada, et vajadusel võimaldada sätestada käesolevas jaotises ka muude jäätmeliikidega seonduvaid erinorme.

Jaotises „Ohtlike jäätmete käitlemise eritingimused“ sätestatakse eritingimused ohtlike jäätmete käitlemiseks, pidades silmas kõrgendatud ohtu, mis nende jäätmete käitlemisel võib ilmned. Reguleeritakse ohtlike jäätmete võimalikku segamist/lahjendamist ja lahutamist, vedu, pakendamist ning üleandmist jäätmetekitajalt jäätmekäitlejatele. Ohtlike jäätmete liikumisel ja üleandmisel peab iga saadetisega kaasnema saatekiri. Kui kehtivas jäätmeseaduses on saatekirja koostamise kohustus ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omaval jäätmekäitlejal, siis seoses ohtlike jäätmete käitluslitsentsi kadumisega käesoleva seaduse regulatsioonis, on saatekirja kohustus pandud ohtlike jäätmete käitlemiseks jäätmeluba omavale jäätmekäitlejale.

Jaotises „Metallijäätmete kogumise eritingimused“ sätestatu ühtib kehtiva jäätmeseaduse 8. peatüki metallijäätmete kogumise eritingimuste regulatsiooniga. Nimetatud regulatsioon on ettenähtud eelkõige metallivarguste tõkestamiseks. Kuna metallivarguste teema on siiani

aktuaalne, pole otstarbekas seda keskkonnaseadusele mitteomast valdkonda praegu käesolevast seadusest välja jätta.

6. jagu – Jäätmehoolduse nõuded teatud jäätmekäitluskohtadele

Jäätmete peatüki eelnõu kuuendas jaos on sätestatud nõuded teatud jäätmekäitluskohtadele. Jakku on koondatud kehtiva jäätmeseaduse sätteid, mis reguleerivad prügilate (JäätS §§ 34-36) ja jäätmeoidlate käitamist (JäätS § 35², § 35³, §§ 27²-27⁶, § 42¹). Välja on jäetud kehtiva jäätmeseaduse § 37 „Nõuded jäätme põletustehasele ja koospõletustehasele“, sest jäätmete põletamine reguleeritakse uue tööstusheite direktiiviga ning vastav regulatsioon on võetud üle käesoleva seaduse „Atmosfääriõhu kaitse“ peatükis.

Jaotises „Nõuded prügila käitamiseks“ on määratletud prügila definitsioon, kehtestatud prügila rajamise, kasutamise, sulgemise ja järelhoolduse kulude katmise põhimõtted ning teatud jäätmete prügilasse ladestamise keelud. Sätestatud on ka nõuded prügila rajamise, kasutamise, seire ja sulgemise kohta. Lisaks on jaotises antud keskkonnaministrile volitusnorm nende nõuete täpsustamiseks.

Jaotis „Nõuded jäätmeoidla käitamiseks“ koondab käesoleva jäätmeseaduse jäätmeoidla käitamisega seotud sätteid. Jaotises määratletakse jäätmeoidla definitsioon ja kategooriad ning kaevandamisjäätmete mõiste. Jaotises sätestatakse ka kaevandamisjäätmekava üldnõuded, jäätmekava eesmärk, kinnitamise ja ülevaatamise üldine kord, asjaolu, et jäätmekava on jäätmeloa osa, ning antakse keskkonnaministrile volitusnorm kehtestada täpsustavad nõuded kaevandamisjäätmekava sisule, sealhulgas jäätmekava esitamise, kinnitamise ja ülevaatamise täpsustatud kord. Kehtivas jäätmeseaduses on kaevandamisjäätmekava sätteid peatüki „Jäätmehoolduse kavandamine“ all, kuhu need ei sobi, kuna tegu on ettevõtte tegevuskavaga, mitte riigi ja kohaliku omavalitsuse jäätmekavaga. Käesolevas jaotises sätestatakse nõuded jäätmeoidla rajamise, kasutamise ja sulgemise kohta sh antakse keskkonnaministrile volitusnorm kehtestada täpsustavate nõuete loetelu jäätmeoidla rajamise, kasutamise, seire, sulgemise ja järelhoolduse kohta. Eraldi on sätestatud A-kategooria jäätmeoidlate suhtes rakendatavad sätteid (kehtiva JäätS §§ 27²-27⁶) – suurõnnetuste vältimine ja nendest teavitamine, suurõnnetuste vältimise ja nendest teavitamise üldnõuded, hädaolukorra lahendamise kava eesmärgid, suurõnnetuse vältimise põhimõtted ja ohutuse juhtimissüsteem ning suurõnnetuse vältimisega seoses edastatav teave.

Võttes arvesse jäätmekäitlustehnoloogiate kiiret arengut, on võimalik edaspidi vajadusel sätestada käesolevas jaotises ka muude jäätmekäitlusrajatiste ja -kätiste (nt jäätmete mehhaaniline-bioloogiline töötlemine) käitamisega seonduvaid nõudeid.

7. jagu – Keskkonnaluba jäätmete käitlemiseks

Jäätmete peatüki seitsmendas jaos „Keskkonnaluba jäätmete käitlemiseks“ sätestatu ühtib osaliselt kehtiva jäätmeseaduse 6. peatüki jäätmeloa regulatsiooniga.

Kuna keskkonnaloa menetluse põhiregulatsioon (loa taotlemine, andmine, muutmine, peatamine, kehtetuks tunnistamine ja avalikustamine) on sätestatud keskkonnaseaduse üldosas, siis on need sätted käesolevas jaost välja jäetud. Jaos sätestatakse täpsustused jäätmeloa omamiseks ja jäätmekäitleja registreerimiseks (JäätS §§ 73-74). Samuti on sätestatud jaos jäätmete tekitamiseks jäätmeluba vajavate tegevusvaldkondade loetelu (JäätS § 75). Vaatamata sellele, et valdav osa loetletud tegevusvaldkondadest kattub keskkonnakompleksloa regulatsiooni alla kuuluvate valdkondadega, on nende tegevusvaldkondade põhine jäätmeloa andmine vajalik, sest jäätmeluba vajavate tegevuste tootmismahud on valdavalt madalamad kui keskkonnakomplekslubade künniskogused.

Jaos sätestatakse nõuded jäätmeloa taotlemise, andmisest keeldumise, jäätmeloa sisu, kehtivusaja jm osas. Lisaks sätestatakse mitmeid erisusi jäätmelubadele, millega määratakse spetsiifilised lisanõuded teatud liiki jäätmete käitlemiseks (ohtlike jäätmete luba, metallijäätmeluba) või teatud jäätmekäitlustegevuste/kätiste (prügilaluba, korraldatud jäätmeveoluba, maavarade rikastamise jäätmeluba, jäätmehoidla jäätmeluba) käitamiseks. Võrreldes kehtiva jäätmeseadusega on jäätmete peatükist välja jäetud jäätmete põletusloa regulatsioon (JäätS 6. peatükk), kuna jäätmete põletamist reguleeritakse käesoleva seaduse teistes peatükkides.

Ohtlike jäätmete vedamisel on otstarbekam anda vastav jäätmeluba üleriigilisena. Tänapäevaste maakondlike jäätmelubade süsteem on olnud takistuseks näiteks juhtudel, kui jäätmevedaja on saanud tellimuse ühe koorma vedamiseks naabermaakonnast, kus tal luba puudub. Üleriigiline luba ohtlike jäätmete veoks vähendab ka jäätmearuandluse koormust. Ohtlike jäätmete saateluba olemasolu tagab selle, et on võimalik tuvastada ka jäätmete tekkekoht. Seetõttu on käesolevasse jakku lisatud vastav säte, mis annab õiguse anda jäätmeluba ohtlike jäätmete veoks üleriigilisena.

Samuti on aruandluse lihtsustamise ja halduskoormuse vähendamiseks lisatud säte, mis lubab loa andjal vormistada ühe jäätmeloa mitmes jäätmekäitluskohas või jäätmetekkekohas tegutsemiseks ühe maakonna piires.

Võrreldes kehtiva jäätmeseadusega on suuremaks muudatuseks see, et välja on jäetud ohtlike jäätmete käitluslitsentsi nõue. Ohtlike jäätmete käitlusteenuse osutamiseks vajalik ohtlike jäätmete käitluslitsentsi nõue ja litsentsi menetlemine dubleerib suures osas jäätmeluba ohtlike jäätmete käitlemiseks ja selle menetlemist. Seega on otstarbekas halduskoormuse vähendamiseks ja regulatsiooni lihtsustamiseks loobuda ohtlike jäätmete käitluslitsentsi nõudest. Ohtlike jäätmete käitlemine on suure keskkonnaohuga tegevus ja seetõttu vajab seonduv siiski täiendavat tähelepanu. Ohtlike jäätmete käitlemisega seotud praktika sh käitlejatega seotud probleemid on näidanud, et ohtlike jäätmete käitlejalt tuleb nõuda pädeva personali ja jäätmekäitluseks vajalike vahendite olemasolu juba enne tegevuse alustamist. Seetõttu on kehtivas jäätmeseaduses sätestatud ohtlike jäätmete käitluslitsentsi andmise spetsiifilised eeltingimused (nõuded tagatisele/kindlustusele ning vastutava isiku asjakohasele koolitusele ja pädevusele) sätestatud käesolevas jaos jäätmete käitlemiseks vajaliku keskkonnaloa taotluse täpsustavate nõuetena.

8. jagu – Jäätmete riikidevaheline vedu

Eelnõu jäätmete peatüki kaheksas jagu vastab kehtivas jäätmeseaduses sätestatud (JäätS 9. peatükk) jäätmete riikidevahelise veo regulatsioonile.

Jäätmete vedamine üle riigipiiri toimub vastavalt Euroopa Komisjoni ja Nõukogu määrusega 1013/2006 jäätmesaadetiste kohta sätestatud korras. Jaos on sätestatud ohtlike jäätmete ja välislepinguga reguleeritavate jäätmete veoloa, veoloa kontrollimise ja ohtlike jäätmete veoloa andmise arvestuse pidamise regulatsioon. Jäätmete sisse-, välja- ja läbiveo dokumentide vormid sisalduvad Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse 1013/2006 lisades IA ja IB.

9. jagu – Arvestus ja aruandlus

Eelnõu jäätmete peatüki üheksandasse jakku „Arvestus ja aruandlus“ on koondatud sätted, mis käsitlevad jäätmete arvestust ja aruandlust. Võrreldes kehtiva jäätmeseadusega, on välja jäetud aruandluse esitamise kord ning jäätmestatistika ja andmetöötlusega seotud sätted, mis on reguleeritud ühtselt keskkonnaseaduse üldosa seaduses.

10. jagu – Järelevalve ja kahju

Järelevalve sätted tuginevad korraaitseaduse eelnõule.

Eelnõu kohaselt tekitatakse selle peatüki tähenduses kahju, kui jäätmeid viiakse keskkonda vastava keskkonnaloata. Sellisel juhul rakendub keskkonnaseadustiku üldosa seaduses sätestatud heastamise mehhanism. Heastamise eesmärgiks on jäätmete eemaldamine keskkonnast.

11. jagu – Väärteokoosseisud

Eelnõu ei sisalda muudatusi pakendiseaduses ja jäätmeseaduses sisalduvate väärteokoosseisudega võrreldes. Väärteokoosseisudes kasutatud terminoloogia on ühtlustatud eelnõus kasutatava terminoloogiaga.

4. peatükk

Kiirgus

Keskkonnaseadustiku eriosa seaduse kiirguse peatüki eelnõu koostamise peamine eesmärk on võrreldes olemasoleva kiirguseadusega ühtlustada ja lihtsustada eelnõu struktuuri ning täpsustada ohutusnõudeid inimese ja keskkonna kaitsmiseks ioniseeriva kiirguse kahjustava mõju eest, isikute õigusi, kohustusi ja vastutust ioniseeriva kiirguse kasutamisel ja nõudeid kiirgustegevustele. Samuti vaadati eelnõu koostamise käigus kriitiliselt üle kiirgusloa taotlemise ja andmise menetlus. Lähtuvalt kiirgustegevusega kaasnevatest riskidest püütakse eelnõus diferentseerida kiirgusloa taotluste menetlusi, et vähendada seeläbi nii loa taotlejate kui haldusorganite halduskoormust.

Esimene kiirguseadus jõustus 1997. aastal. Seoses Euroopa Liiduga liitumisega tuli üle võtta kiirgusohutust käsitlevad Euroopa Liidu direktiivid ning kiirguseaduse uus versioon jõustus 01.05.2004. a.

Seejärel on kiirguseadust uuendatud eelkõige vajadusest üle võtta uued direktiivid (näiteks Nõukogu direktiiv 2003/122/Euratom, 22.12.2003, kõrgaktiivsete kinniste kiirgusallikate ja omanikuta kiirgusallikate kontrollimise kohta ning Nõukogu direktiiv 2006/117/Euratom,

20.11.2006, radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumakütuse vedude järelevalve ja kontrolli kohta).

Eelnõu koostamisel lähtuti eelkõige olemasolevast seadusandlikust taustsüsteemist – Euroopa Liidu õigusest ning rahvusvahelistest konventsioonidest ja lepingutest, millega Eesti on ühinenud. Samuti arvestab eelnõu Kiirgusohutuse Riiklikus Arengukavas 2008-2017 ja keskkonnaseadustiku eriosa kontseptsioonis tõstatud probleeme.

Eelnõu koostamisel ei ole arvestatud ettevalmistamisel olevate direktiivide eelnõudega, sest enamuse neist on alles arutelu tasemel ning sellest tulenevalt võidakse direktiivide eelnõudesse veel muudatusi sisse viia.

Keskkonnaseadustiku eriosa seaduse kiirguse peatüki eelnõu koostamisel arvestati osaliselt ettevalmistamisel oleva tuumaenergia seaduse eelnõuga. Kiirguse peatüki eelnõus on reguleeritud tuumakäitise käitamisega seotud kiirgusohutus ja kiirgustegevus vaid väga üldisel tasemel. Täpsustavad tingimused tuumakäitistele peab aga sätestama tuumaenergia seadus. Tuumakäitisi puudutaval regulatsioonil on oma spetsiifika ning see on seotud küsimustega, mis kiirgusvaldkonda otseselt ei puuduta. Seetõttu on otstarbekas töötada tuumaenergia seadus välja eraldi.

Keskkonnaseadustiku eriosa seaduse kiirguse peatükk koosneb üheteistkümnest jaost, mis jagunevad omakorda jaotisteks. Eelnõus on järjestatud reguleerimist vajavad küsimused ja normid lähtudes nende universaalsusest paigutades üldisemat laadi regulatsiooni ning kohustused enne spetsiifilisemaid. Sellest lähtuvalt erineb eelnõu ülesehitus kehtivast kiirguseadusest. Eraldi jaotisesse on koondatud meditsiini kiiritust ja töökohal saadavat kiiritust puudutavad normid, samuti reguleerib eraldi jagu looduskiiritust.

1. jagu - Üldsätted

Eelnõu 1. jagu „Üldsätted“ jaguneb omakorda kaheks jaotiseks. Esimeses jaotises sätestatakse reguleerimisala ja mõisted ning teises jaotises kiirgustegevusega seotud põhikohustused.

Kiirgust reguleeriva peatüki reguleerimisalaga on hõlmatud järgmised küsimused – eelnõus sätestatakse põhilised ohutusnõuded inimese ja keskkonna kaitsmiseks ioniseeriva kiirguse kahjustava mõju eest, isikute õigused, kohustused ja vastutuse ioniseeriva kiirguse kasutamisel ja nõuded kiirgustegevustele. Eelnõuga ei reguleerita kosmilisest kiirgusest tekitatud kiiritust maapinnal ja inimtegevusest puutumatus maakoos sisalduvatest

radionukliididest tekitatud kiiritust maapinna kohal, välja arvatud radoonisisaldust siseruumi õhus.

Peatüki esimese jao esimesse jaotisesse on koondatud ka peatükis läbivalt kasutusel olevad mõisted, nagu näiteks kiirgustegevus, ioniseeriv kiirgus, kiirgusallikas, avarii- ja hädaolukorrakiiritus, tuumamaterjal jne.

Oluliseks erinevuseks seoses reguleerimisalaga võrreldes kehtiva kiirgusseadusega on radoonist siseruumides tekitatud kiirituse hõlmamine. Kuivõrd Eestis on piirkondi, milles radoonitase siseruumides võib põhjustada terviseriske, siis tuleb välja töötada riske arvestav ja riskide vähendamist võimaldav regulatsioon.

Analoogselt kehtivale seadusele on ka eelnõus keskseks mõisteks kiirgustegevus. Kiirgustegevuse mõiste on lahtine st see hõlmab mis tahes tegevuse, mis vastab mõistes esitatud tingimustele.⁹

Olulise täpsustusena võrreldes kehtiva kiirgusseadusega on kiirgustegevuse mõistesse lisatud tuumamaterjali ja tuumakäitise seonduvaid tegevusi. Ehkki Eesti Vabariik on tuumamaterjaliga seonduvad kohustused võtnud endale juba aastaid tagasi,¹⁰ siis on need hõlmatud kiirgustegevuse mõistega otsesõnu alles käesoleva peatüki eelnõuga.

⁹ Kiirgustegevus on mis tahes tegevus, mis suurendab või võib suurendada inimese kiiritust tehisaalike kiirgusest või looduslikest kiirgusallikatest, kui looduslike radionukliide töödeldakse nende radioaktiivsuse, lõhustatavuse või tuumasünteesi omaduste pärast. Kiirgustegevus on muu hulgas: radioaktiivse aine tootmine, töötlemine, kasutamine, omamine, ladustamine, vedu, riiki sisse- ja riigist väljavedu ning ajutine või lõppladustamine; ioniseerivat kiirgust emiteeriva ja suurema kui viie kilovoldise potentsiaalide vahe juures töötava elektriseadme kasutamine; tuumamaterjali omamine, kasutamine, hoidmine; tuumakäitise käitamine.

¹⁰ Eesti ühines "Tuumarelvade leviku tõkestamise lepinguga" Ülemnõukogu 18.12.1991. a. otsuse alusel (RT 1991, 45, 563) ning leping jõustus Eesti suhtes 07.01.1992. a. Selle lepingu rakendamiseks on Eesti sõlminud mitu täpsustavat lepingut, mis sätestavad tuumamaterjali arvestuse ja andmete edastamise tingimused (Eesti Vabariigi Valitsuse ja Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuri vaheline kokkulepe kaitseabinõude rakendamise kohta seoses tuumarelvade leviku tõkestamise lepinguga ja Tuumarelvade leviku tõkestamise lepingu III artikli lõigete 1 ja 4 rakendamiseks sõlmitud kokkuleppe ja selle lisaprotokolliga ühinemine). Rahvusvahelistest lepingutest tulenevalt on Eesti võtnud endale kohustuse omada kontrolli tuumamaterjali üle, tagada tuumamaterjali aruandlus ning esitada aruandeid nii Euroopa Komisjonile kui ka Rahvusvahelisele Aatomienergiaagentuurile. Näiteks Eesti Vabariigi Valitsuse ja Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuri vaheline kokkulepe kaitseabinõude rakendamise kohta seoses tuumarelvade leviku tõkestamise lepinguga artikkel 7 sätestab, et Eesti kehtestab ning hoiab korras käesoleva kokkuleppe alusel kaitseabinõudele allutatud tuumamaterjali arvestuse ja kontrolli süsteemi.

Tuumakäitise käitamine alased kiirgusohutuse nõuded tulenevad Nõukogu direktiivist 2009/71/Euratom, 25.06.2009, millega luuakse tuumaseadmete tuumaohutust käsitlev ühenduse raamistik ja mille eesmärgiks on luua ühtne süsteem, et säilitada ja edendada tuumaohutuse ja selle reguleerimise jätkuvat parandamist ning tagada, et liikmesriigid kehtestaksid korra töötajate ja muu elanikkonna kaitseks tuumakäitiste ioniseerivast kiirgusest tulenevate ohtude eest.

Erinevalt kehtivast kiirgusseadusest on eelnõus loobutud mõistete koondamisest eelnõu algusesse, üldsätteid sisaldavasse jakku. Üldsätete hulgas esitatakse vaid eelnõus läbivalt kasutamist leidvad ja keskse tähendusega mõisted. Ülejäänud mõisted on defineeritud eelnõu selles osas, kus mõistet esmakordselt kasutatakse. Vastav erisus võrreldes kehtiva kiirgusseadusega oli ajendatud soovist muuta eelnõu hõlpsamini loetavaks ning mitte koormata seaduse teksti mõistetega, mida seaduse eelnõus eneses ei kasutata.

Esimese jao teises jaotises „Põhikohustused“ sätestatakse kiirgustegevuse õigustamise ja kiirituse optimeerimise põhikohustused, dooside piiramise kohustus ning kiirgusallika valdaja ja tuumamaterjali omava isiku kohustused.

Eelnõus on võrreldes kehtiva kiirgusseadusega mõnevõrra selgemalt reguleeritud kiirgusallika valdaja ning tuumamaterjali omava isiku kohustusi.

Eelnõus on võrreldes kehtiva seadusega kavandatud kiirgusallikate füüsilise kaitse nõuete täpsustamist ning võetud kasutusele kiirgusallikate kategoriseerimine, sest füüsilise kaitse puhul on otstarbekas lähtuda eelkõige kiirgusallikaga seotud riskidest, mis on iga kiirgusallika puhul erinevad. Regulatsioon on muuhulgas ajendatud Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuri dokumendist „*Code of Conduct*“, mis käsitleb kiirgusallikate ja radioaktiivsete jäätmete füüsilist kaitset. Viidatud dokument sätestab samuti, et tagamaks kiirgusallikate ohutu kasutamise ja järelevalve, peab iga riik sätestama seadusandliku ja regulatiivse süsteemi, mis peab hõlmama muuhulgas kiirgusallika kasutamiseks luba omava isiku esmast vastutust seoses kiirgusallika ohutu kasutamise ja füüsilise kaitsega ning kiirgusallikate üle kontrolli kadumise võimaluste vähendamist. Seetõttu on eelnõus täpsustatud kiirgusallikate füüsilise kaitse nõudeid ning võetud kasutusele kiirgusallikate kategoriseerimine, sest füüsilise kaitse puhul on otstarbekas lähtuda eelkõige kiirgusallikaga seotud turvalisuse riskidest, mis on iga kiirgusallika puhul erinevad. Selline säte võimaldab põhjendatud juhtudel suure ohuga kiirgusloa omajal rakendada samuti Riigihangete seaduse erisusi.

2. jagu - Kiirgusohutuse kavandamine

Eelnõu 2. jaos „Kiirgusohutuse kavandamine“ reguleeritakse kiirgusohutuse riikliku arengukava koostamisega seonduvat.

Arengukava koostamise menetlusele kohaldatakse sarnaselt teistele keskkonnavaldkondade arengukavadele keskkonnaseadustiku üldosa seaduse sätteid. Seetõttu on võimalik loobuda kehtiva kiirgusseaduse arengukavade koostamise menetlust puudutavast regulatsioonist.

Arengukavas ettenähtud eesmärkide saavutamiseks koostatakse tegevuskava(d) analoogselt kehtiva regulatsiooniga. Näiteks 17.04.2008. a. Vabariigi Valitsuses heaks kiidetud Kiirgusohutuse riiklik arengukava 2008-2017 sätestab kiirgusohutuse valdkonnas 5 strateegilist eesmärki, mille täitmiseks on kavandatud rida toiminguid, muuhulgas näiteks radioaktiivsete jäätmete käitlemise tegevuskava koostamine.

Tegevuskava üks oluline osa saab olema nõuete väljatöötamine tulevikus tekkivate radioaktiivsete jäätmete hulga minimeerimiseks ning optimeerimiseks, mida tuleb arvesse võtta juba kiirgustegevuse planeerimisel. Edaspidi on tegevuskavad plaanis koostada ka teiste strateegiliste eesmärkide kohta nagu näiteks looduskiirgus, sh. radoon. Kuna äärmiselt oluline on, et tegevuskavad oleksid kohustuslikud järgida ja täita, siis peab tegevuskavad kinnitama Vabariigi Valitsus.

3. jagu - Nõuded kiirgustegevusele

Eelnõu 3. jagu “Nõuded kiirgustegevusele” jaguneb omakorda neljaks jaotiseks.

Kolmanda jao esimene jaotis „Üldsätted“ reguleerib erinevaid üldisi kiirgusloa omaja kohustusi, kohustab kiirgusloa omajat rakendama kiirgusohutuse kvaliteedisüsteemi ning sätestab nõuded kiirgusallika paigaldamisele, remondile ja hooldusele. Vastavad kohustused on olemas ka kehtivas kiirgusseaduses, kuid eelnõuga on neid teatud ulatusest täpsustatud (nt kvaliteedisüsteemi osas).

Võrreldes olemasoleva kiirgusseadusega määrab eelnõu kõrgaktiivse kiirgusallika korral kiirgusloa omajale mitte enam eelistamise võimaluse, vaid kohustuse osta kiirgusallikas tootjalt, kes on nõus lisama müügilepingusse tingimuse kiirgusallika tootjale tagastamise kohta hiljemalt 15 aastat pärast kiirgusallika sissevedu. Vastava kohustuse sätestamine on vajalik seetõttu, et Eestis puudub radioaktiivsete jäätmete lõppladustuspaik, mistõttu ei ole

Eestis võimalik radioaktiivseks jäätmeks muutunud kõrgaktiivseid kiirgusallikaid keskkonnale ja tervisele ohutult ladustada.

Teine jaotis „Meditsiiniikiiritus“ täpsustab oluliselt patsiendi kiirgusohutuse üldnõudeid lähtuvalt Nõukogu direktiivist 97/43/Euratom, 30.06.1997, mis käsitleb üksikisikute kaitset ioniseeriva kiirguse ohtude eest seoses meditsiiniikiiritusega ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 84/466/Euratom.

Olulisteks täpsustusteks võrreldes kehtiva seadusega on näiteks meditsiiniikiirituse protseduuride kliiniline audit, mille eesmärk on parandada ravi kvaliteeti ja tulemuslikkust korrapärase järelevalve abil ning diagnostilise referentsväärtuse määratlemine, mis võimaldab sätestada meditsiinilisteks diagnostilisteks toiminguteks määratud dooside piirmäärad seadmeliikide kaupa või radiofarmpreparaatide korral aktiivsuste maksimaalsed väärtused. Eelnõu regulatsioon aitab tõhusamalt hinnata saadava kiirituse hulka ja optimeerida protseduuride käigus patsientide poolt saadavat doosi. Lisatud on kliinilise auditi kohustus.

Kolmas jaotis „Kiirgusohutus töökohal“ sätestab nõuded kiirgustöötajate ohutuse tagamiseks, sh. koolitusele, tervisekontrollile ja isikudooside seirele. Kutseikiiritusega seonduvat regulatsiooni sisuliselt muudetud ei ole.

Neljas jaotis „Radioaktiivsed jäätmel ja heitmed“ täpsustab radioaktiivsete jäätmel vabastamisega seonduvat, mille kohaselt rakendatakse vabastatud jäätmel käitlemisele keskkonnaseadustiku eriosa jäätmel peatüki nõudeid, kui jäätmel on tahked ja/või klassifitseeritud ohtlikeks ning keskkonnaseadustiku eriosa vee peatüki nõudeid, kui jäätmel on vedelad ja pole klassifitseeritud ohtlikeks.

Jaotises on täpsustatud radioaktiivse aine, seda sisaldava kiirgusallika ja radioaktiivsetel jäätmel võtmist riigi valdusse. Olemasoleva kiirgusseaduse regulatsioon ei võimalda praktikas piisavalt rakendada näiteks valdusse võtmisega seotud kuludel hüvitamist, mille korral kehtestab eelnõu kohaselt Vabariigi Valitsus määrusega.

Lisaks on jaotises reguleeritud radioaktiivsetel jäätmel käitlus- ja ladustuskoha tingimused, sh. sätestatakse, et radioaktiivsetel jäätmel vahe- ja lõppladustamist korraldab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

4. jagu - Kiirgustegevusega seotud load

Eelnõu 4. jao „Kiirgustegevusega seotud load“ esimene jaotis „Kiirgusluba“ sätestab nõuded, milliste kiirgustegevuste korral on kiirgusluba vajalik, millised on loa taotlusele esitatavad spetsiifilised nõuded jne. Kiirgusloa taotluse sisule laiemalt ja loa menetlusele kohaldatakse sarnaselt teistele keskkonnalubadele keskkonnaseadustiku üldosa seaduse sätteid. Käesolevas peatükis on reguleeritud vaid kiirgusloale omaseid ning eriregulatsiooni nõudvaid kiirgusloaga seonduvaid küsimusi.

Olulise täiendusena on lisatud eelnõus võimalus anda kiirgusluba tähtajatult neile kiirgustegevustele, mis on madala ohuga. Seni on valitsenud olukord, kus madala ohuga hambaröntgenseadme kasutamiseks vajalikku kiirgusluba ning suure ohuga radioaktiivsete jäätmete käitlemise kiirgusluba menetletakse sisuliselt samadel alustel.

Teine jaotis käsitleb radioaktiivsete jäätmete veoks kiirgusloa (veoloa) väljastamist. Kuna tegemist on kiirgusloaga, kohalduvad veoloa taotlemisele üldised kiirgusluba puudutavad sätteid. Erinevalt käsitletakse Euroopa Liidu sisesid vedusid ning vedusid väljapoole Euroopa Liitu.

Kolmas jaotis „Kvalifitseeritud kiirguseksperdi ja meditsiinifüüsiku litsents“ seab õigused ja kohutused kvalifitseeritud kiirguseksperdile ja seni kiirgusseaduses reguleerimata meditsiinifüüsika eksperdile ning sätestab nõuded eksperdi litsentsi taotlemisele, taotluse menetlemisele.

5. jagu - Looduskiiritus

Eelnõu 5. jagu „Looduskiiritus“ sätestab nõuded olukorrale, mille puhul looduslikud kiirgusallikad võivad põhjustada töötajate ja elanike kiirituse olulist suurenemist ja meetmed lennumeeskonna kaitseks. Täiesti uue teemana sätestatakse jaos pinnase ja ruumiõhu radoonisisalduse määrad alates millest tuleb rakendada meetmeid ruumi kasutajate kaitseks. Jaos on reguleeritud ka looduslikest allikatest saadav kiiritus seoses tööülesannete täitmisega – näiteks lennukimeeskond ja mineraalveekaevandustes töötavad isikud. Jagu võimaldab ohu korral Keskkonnaametil nõuda elanikele ja töötajatele leevendavate meetmete rakendamist, eesmärgil, et ükski isik ei saaks vaatamata oma elukutsele või muudele asjaoludele terviseohtlikult kiiritada.

6. jagu - Rahaliste tagatiste süsteem

Eelnõu 6. jagu „Rahaliste tagatiste süsteem“ sätestab rahaliste tagatiste reeglistiku kiirgustegevuse käigus tekkinud radioaktiivsete jäätmete käitlemisel ning erinevate kiirgustegevustega seonduvate hoonete ja rajatiste dekomisjoneerimisel. Süsteemi eesmärgiks on vajalike rahaliste vahendite tagamine, mis oleks olemas juba enne kiirgustegevuse alustamist ning mis kataks täies mahus vajaminevad kulutused hilisemateks kiirgustegevusest tingitud radioaktiivsete jäätmete käitlemise ja dekomisjoneerimise töödeks. Tagatise reeglistik hõlmab esialgu vaid rahalist tagatist radioaktiivse aine, seda sisaldava kiirgusallika ja radioaktiivsete jäätmete ohutustamiseks. Tagatise olemasolu tõendatakse kiirgusloa andja poolt aktsepteeritud Eesti või rahvusvahelise krediidi- või finantseerimisasutuse garantiiga. Tagatis peab kehtima radioaktiivse aine, seda sisaldava kiirgusallika ja radioaktiivsete jäätmete ohutustamise lõpuni.

Eelnõusse on alternatiivina nähtud ette võimalus rahalise tagatise olemasolu tõendada ka võimalusega saada ohutustamise kulud hüvitatud väljamaksetega vastavast fondist. See fond võib olla riigi loodud, kuid võib olla ka eraalgatusena loodud. Edaspidi, seoses näiteks tuumakäitise rajamise planeerimisega, on kindlasti vajalik rahaliste tagatiste süsteemi analüüs ja seejärel täpsustamine. Selline tagatissüsteem võib hõlmata näiteks regulaarsete maksete tegemist riikliku fondi, mis koguks raha radioaktiivsete jäätmete tekitajatelt põhinedes nende poolt tekitatud jäätmetele jne sätestatud maksemääradele. Viimased töötatakse välja võttes arvesse radioaktiivsete jäätmete käitlemisega seotud kulutusi. Üldiselt peaks olema sellise riikliku fondi vahendid riigieelarvest sõltumatud ehk fondi rahastavad ainult kiirgusloa omajad, kelle tegevuse tulemusel jäätmed tekivad ja on vajalik hilisem dekomisjoneerimine. Seejuures on oluline luua regulatiivne alus maksemäärade tuletamiseks. Näiteks millisel kujul võetakse arvesse kiirgusloa omaja poolt koostatud radioaktiivsete jäätmete käitluskeemid ja dekomisjoneerimistöde ülevaated ning kuidas hinnata nende tegevustega seotud maksumust. Sätestada tuleb, mida peab käitluskeem hõlmama ning millise detailsusega tuleb töid kirjeldada. Oluline on seaduses sätestada ka käitluskeemi ülevaatamise/hindamise sagedus ning protseduur, kuidas sätestatakse maksete määrad jne. Seadus peab sätestama ka fondi maksete teostamise eiramisega ja maksete hilinemisega kaasnevad tagajärjed.

7. jagu - Seire ja registrid

Eelnõu 7. jagu „Seire ja registrid“ kehtestab erinevate dooside hindamise nõuded ja reguleerib doosiregistri ning kiirgusallikate ja tuumamaterjali registri tegevust. Vastavad registrid on käesoleval hetkel juba olemas.

Keskkonna kiirgusseire läbiviimisel kohaldatakse sarnaselt teiste keskkonnavaldkondade seirega Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse sätteid.

8. jagu - Kaitsemeetmete rakendamise põhimõtted ja sekkumine

Eelnõu 8. jagu „Kaitsemeetmete rakendamise põhimõtted ja sekkumine“ täpsustab kiirgushädaolukorras ning avarii- ja püsikiirituse olukorras toimuvat tegevust. Regulatsioon on kiirgushädaolukorra osas täienduseks hädaolukorra seadusele. Seaduse alusel kavatsetakse välja töötada Vabariigi Valitsuse määrus sekkumises osalevate asutuste, radioaktiivsete jäätmete käitleja ja kiirgusloa omaja kohutuste ja ülesannete täpsustamiseks.

9. jagu - Järelevalve ja kiirgusohutust tagavad tasulised teenused

Eelnõu 9. jagu „Järelevalve ja kiirgusohutust tagavad tasulised teenused“ sätestab Keskkonnaameti õiguse osutada oma põhitegevusega seotud kiirgusohutust tagavaid tasulisi teenuseid ning riikliku järelevalve tingimused. Keskkonnaameti põhitegevusega seotud kiirgusohutust tagavate tasuliste teenuste loetelu ja tasu määrad kehtestab keskkonnaminister määrusega lähtudes eelnõu lisas sätestatud tasu ülem- ja alammääradest.

Riiklikule järelevalvele kohaldatakse korraaitseadust keskkonnaseadustikus sätestatud erisustega. Kiirgusohutuse järelevalvet teostab Keskkonnainspeksioon.

10. jagu - Väärteokoosseisud

Eelnõu 10. jagu „Väärteod“ sätestab karistused ja trahvimäärad seoses peatüki nõuete rikkumisega. Jao koostamisel on arvestatud Keskkonnavaldkonna seaduste vastutuse ja järelevalvega seotud sätete muutmise seaduse eelnõu.

5. peatükk

Saastuse kompleksne vältimine ja kontroll

Eelnõu viiendas peatükis reguleeritakse tööstuslike kütistega seonduvat. Sellele vastab käesoleval hetkel kehtiv saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seadus.

8. novembril 2010. a võttis Euroopa Liidu Nõukogu vastu uue tööstusheidete direktiivi, mis hõlmab muudatustega ka kehtiva saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse aluseks oleva Nõukogu direktiivi 2008/1/EÜ saastuse kompleksse vältimise ja kontrolli kohta.

Kuna uus direktiivi kehtestab arvestataval määral uut ja üksikasjalikku regulatsiooni, on vajalik vastav regulatsioon eelnõuna või juba kehtestatud seadusena selles valguses uuesti põhjalikult läbi töötada ja täiendada. Kuna keskkonnaseadustiku kodifitseerimise eesmärgiks ei ole ühtlasi kõigi uute keskkonnadirektiivide ülevõtmine, ei ole ka käesoleva eelnõu peatüki väljatöötamise eesmärgiks tööstusheidete direktiivi ülevõtmine. Liikmesriikidel on vaja direktiiv siseriiklikku õigusesse üle võtta hiljemalt kahe aasta jooksul Euroopa Liidu Teatajas avaldamist, mis on piisav aeg, et teostada direktiivi ülevõtmiseks vajalikud tehnilist ja õiguslikku laadi analüüsid.

Sellele vaatamata on eelnõu koostamisel direktiivi ülevõtmise vajadust püütud arvestada ning eelnõu ülesehituses on järgitud direktiivi ülesehitust. Sellest lähtuvalt on moodustatud ka mõned eraldi jaod, millesse direktiivist tulenevat regulatsiooni saab paigutada.

Eelnõu koosneb kaheksast jaost. Eelnõuga ei ole võrreldes käesoleval ajal kehtiva saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seadusega tehtud põhimõttelist laadi sisulisi muudatusi. Mõnevõrra on muudetud normide järjestust või asukohta.

1. jagu - Üldsätted

Üldsätetes on vajalik täpsemalt määratleda aine ja käitise mõisted, kuna need ei kattu täpselt muudes peatükkides kasutatavate sarnaste mõistetega.

2. jagu - Keskkonnakompleksluba

Teises jaos ei ole muudetud kompleksloa kohustuslikkuse aluseid. Oluliseks tuleb pidada kompleksloa taotluse menetlust puudutavaid muudatusi. Kompleksluba on üks keskkonnalubadest ning keskkonnalubade menetlust puudutav regulatsioon on ühtlustatud ning koondatud keskkonnaseadustiku üldosasse. Seega menetletakse kompleksloa taotlust põhisosas analoogselt kõigi teiste keskkonnalubade taotlustega. Saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise peatükis reguleeritakse ainult kompleksloaga seonduvaid erisusi, mistõttu on kompleksloa taotluse menetlust puudutav regulatsioon senisega võrreldes lühem ning kehtiva seadusega võrreldes teisiti üles ehitatud (näiteks pole enam eraldi jagu kompleksloa avalikustamise kohta).

Olulise osa antud jaost moodustab käesoleval ajal parima võimaliku tehnika ja heite piirmääradega seonduv. On ette näha, et tööstusheidete direktiivist tulenevalt on vaja just

nende teemade osas teha siseriiklikku regulatsiooni arvestataval määral täiendusi. Direktiivi sätted mõjutavad just nõudeid kompleksloa sisule, selle väljastamisele ning selle ajakohastamisele. Tulenevalt regulatsiooni mahust ja normitehnilisest lahendusest võib olla otstarbekas osa praegu teises jaos esitatud regulatsiooni paigutada eraldi jagudesse või jaotistesse. Ülevõetava regulatsiooni detailsusest ja ulatuslikkusest tulenevalt saab konkreetsemad valikud selles osas teha siiski alles direktiivi ülevõtva eelnõu koostamise käigus.

3. jagu - Kompleksloa tingimuste uuendamine, 4. jagu - Käitise ülevaatus ja 5. jagu - Käitise sulgemine ja järelhooldus

Peatüki 3. – 5. jagu on eraldiseisvate jagudena eelnõusse lisatud põhjusel, et võib eeldada, et tööstusheidete direktiivist tuleneva vastava regulatsiooniga tuleb peatükki hiljem täiendada.

6. jagu – Käitaja kohustused

Eelnõu 6. jagu sisaldab käitaja kohustusi täpsustavaid sätteid. Võrreldes kehtiva saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seadusega on välja jäetud kehtiva seaduse §-s 35 sätestatud kohustus likvideerida tekkinud saastus, kuna see ei haakuks selliselt ülejäänud keskkonnastutuse põhimõtetega keskkonnaseadustikus.

7. jagu - Järelevalve

Eelnõu 7. jagu sätestab riikliku järelevalve tingimused kooskõlas korraaitseaduse eelnõule

8. jagu - Väärteokoosseisud

Eelnõu 8. jagu „Väärteod“ sätestab karistused ja trahvimäärad seoses peatüki nõuete rikkumisega. Jao koostamisel on arvestatud keskkonnavaldkonna seaduste vastutuse ja järelevalvega seotud sätete muutmise seaduse eelnõu.

6. peatükk

Looduskaitse

Eelnõu looduskaitse peatüki regulatsioonis säilitatakse enamjaolt kehtiva looduskaitseaduse (LKS) regulatsioon, mida on ühtlustatud ning normitehniliselt ja struktuuriliselt kohendatud, samuti on lahendatud vastuolud muude eelnõu osadega ja lisatud sätted Euroopa Liidu direktiivide ülevõtmiseks. Sisuliste muudatuste vajaduste kaardistamisel konsulteeriti keskkonnaministeeriumi looduskaitseosakonnaga.

1. jagu - Reguleerimisala, mõisted ja põhimõtted

1. jaos „Reguleerimisala, mõisted ja põhimõtted” kehtestatakse peatüki üldsätetena jao pealkirjale vastavalt reguleerimisala, mõisted ja põhimõtted.

Peatüki reguleerimisala käsitlus põhineb senisel õigusel, kuid seda on teataval määral täpsustatud. Peatüki reguleerimisala hõlmab kaitstavate loodusobjektide säilitamise ja kaitse seisukohast oluliste alade ja üksikobjektide kasutamise piirangud ja nõuded, piirangud ja nõuded loodusliku loomastiku, taimestiku ja seenestiku aga samuti kivististe ja mineraalide kaitseks. Peatükis reguleeritakse ka isikute vara kaitset looma poolt tekitatava kahju eest ja kahju hüvitamise korda. Reguleerimisala hõlmab ka riikliku järelevalve korralduse ning vastutuse peatükis sätestatud nõuete rikkumise eest.

Mõistete osa põhineb valdavalt kehtival õigusel, tehtud on vaid mõningaid keelelisi korrektiive. Kehtiva looduskaitseaduse liigikaitse osast on 1. jakku toodi ka liigi isendi mõiste ja liigi isendiga teostatava tehingu määratlus.

Looduskaitse põhimõtete regulatsioonis on lähtutud järgmistest põhjendustest. Looduse kaitsmisel tuleb tagada bioloogilise mitmekesisuse võimalikult kõikide avaldumisevormide (just Eestile omase, välistades võõrliigid) säilimine soodsas looduskaitse seisundis. Bioloogilise mitmekesisuse või elurikkuse all tuleb antud juhul mõelda mitmekesisust elurikkuse kõikidel tasemetel, alates geneetilisest mitmekesisusest ja lõpetades ökosüsteemide mitmekesisusega.

Looduskeskkonna funktsioneerimisvõime, loodusvarade taastumisvõime ja säästva kasutamise tagamise põhimõte – tuleneb Põhiseaduse §-st 5, mille alusel tuleb loodusvarasid ja loodusressursse käsitleda rahvusliku rikkusena ja õiguslik regulatsioon peab toetama nende varade ja ressursside säästliku kasutamise, et tagada nende jätkumine ka tulevastele põlvvedele. See põhimõte aitab põhjendada muuhulgas ka seda, miks looduskaitse peatükk hõlmab ka ranna ja kalda regulatsiooni, mis ei ole tüüpilised kaitstavad loodusobjektid.

Looduskaitse põhimõtteks on mitte ainult loodusvarade (passiivne) säilitamine, vaid ka positiivne tegevus looduse ja maastiku hooldamiseks, looduslike protsesside toimimisele kaasa aitamiseks, ja vajalikul määral ka hävinenud või selle künnisel olevate loodusväärtuste taastamine.

Loodust kaitstakse mitte ainult selle sisemise väärtuse pärast, vaid arvestades ka inimese loodusest sõltuva heaolu aspekte. Seega arvestatakse looduse kaitsmisel ka sellega seotud kultuuriloolisi, esteetilisi ja ka loodusega seotud puhkealaseid huve ja väärtusi.

Senise õigusega võrreldes on uus looduse üldise kaitse põhimõte. Kehtiv looduskaitse seadus kaitseb loodust piiritletud aladel, kehtivat õiguslikku regulatsiooni oli otstarbekas täiendada looduse üldise kaitse põhimõttega, mis kehtib ennekõike väljaspool kaitstavaid loodusobjekte, kuigi selle rakendamine tuleks kõne alla ka rannal- ja kaldal ning hoiualadel, – kus see võiks anda teatud lisaväärtust. Põhimõte on suunatud juhendumiseks haldusorganitele, kes peavad seda kaaluma planeeringute kehtestamisel, keskkonnavalades haldusmenetluses, eriti lubade andmisel, sealhulgas ka keskkonnamõju hindamise menetluses. Praktikas tuleks looduse üldise kaitse põhimõtte rakenduslikku väärtust näha just eelkõige seoses keskkonnamõju hindamisega. Looduse üldise kaitse põhimõtte rakenduskünnis on loodusele ebasoodsa mõju tekitamise piisav tõenäosus – see on olukord, kus on ilmselt vaja läbi viia ka keskkonnamõju hindamise menetlus. Muuhulgas oleks looduse üldise kaitse põhimõtte suunaandjaks alternatiivide kaalumisel ja ka keskkonnamõjude kehtestamisel. Kahtlemata ei piirdu põhimõtte rakendusala üksnes keskkonnamõju hindamisega, vaid see peaks otsustajale olema suunaandjaks kõikidel juhtudel, kui loodusesse sekkumist ajendavate eesmärkide saavutamine on võimalik läbi erinevate lahendusvariantide. Lahendusvariantidest tuleks mõistlikkuse põhimõtet arvestades valida selline mille ebasoodne mõju loodusele on väiksem.

2. jagu - Riikliku kaitse kavandamine ja korraldamine

2. jaos „Riikliku kaitse kavandamine ja korraldamine” sätestatakse looduskaitse arengukava koostamise korraldus, loodusobjekti riikliku kaitse alla võtmise ning selle kaitse korraldamise regulatsioon, samuti Euroopa Liidu Natura 2000 võrgustiku alade kaitse alused ning kaitstavatel loodusobjektidel asuvate või neid sisaldavate kinnisasjadega seotud tehingutega seonduv.

1. jaotises „Looduskaitse arengukava” sätestatakse looduskaitse riikliku arengukavaga suunamise alused. Tegemist on uue regulatsiooniga, kuna kehtivas seaduses looduskaitse

arengukava koostamise kohustust ega vastavat menetlust ette ei ole nähtud. Praktikas on siiski looduskaitse arengukava koostatud ning analoogselt muude eelnõu peatükkidega on otstarbekas ka looduskaitse peatükis arengukavaga seonduv seaduse tasandil reguleerida. Eelnõuga tehakse ettepanek arengukavade menetluse ühtse regulatsiooni kehtestamiseks keskkonnaseadustiku üldosa seaduses, mistõttu looduskaitse peatükk sisaldab vaid looduskaitse arengukava koostamise aluseid, sh nõudeid selle sisule, ja menetlemise erisätteid. Peamiseks menetluslikuks erisuseks on nõue moodustada arengukava väljatöötamiseks töögrupp, kelle tegevusse kaasataks looduskaitsega tegelevad uurimisasutused ning muud olulised looduskaitsega seotud huvigrupid.

2. jaotise „Loodusobjekti riikliku kaitse alla võtmine” regulatsioon vastab kehtiva LKS 2. peatükile (§-d 7-13), ent eelnõus eristatakse riikliku ja kohaliku kaitse alla võtmist (viimasega seotud sätted sisalduvad eraldi terviklikus jaotises). Vajadus riikliku ja kohaliku tasandi looduskaitse eraldi reguleerimiseks tuleneb asjaolust, et tegemist on eri tüüpi ja erinevate organite poolt kaitse korraldamisega. Kehtivas regulatsioonis on piir eri tasandi kaitse korralduse vahel ähmane, ent paljusid riikliku looduskaitse sätteid ei saa automaatselt kohalikule tasandile üle kanda. Praktikas esinevad probleemid kohaliku omavalitsuse tasandil loodusobjektide kaitse alla võtmisega näitavad, et kohaliku omavalitsuse tasandi looduskaitse regulatsioon on vaja muuta kohalike omavalitsuste jaoks selgemaks ning selles on vaja rohkem arvestada kohaliku tasandi looduskaitse sisulist ja loodusobjektide kaitse alla võtmise menetluslikku eripära.

Riikliku looduskaitse alla võtmise eeldusteks on analoogselt kehtiva regulatsiooniga objekti ohustatus, haruldus, teaduslik, ajaloolis-kultuuriline või esteetiline väärtus või rahvusvahelisest lepingust tulenev kohustus. Erinevalt kehtivast regulatsioonist, mis sätestab ühe kaitse alla võtmise eeldusena tüüpilisuse, on eelnõus kaitse alla võtmise eelduste hulgas esinduslikkus.

Eelnõus sätestatud loodusobjekti kaitse alla võtmise ettepaneku ja menetluse regulatsioon vastab üldjoontes LKS §-e 8. Igaüks võib teha kaitse alla võtmise ettepaneku, ent ettepanek peab vastama teatud tingimustele ja sisaldama vastavat teavet, mille alusel on võimalik otsustada edasise menetluse üle. Eelnõus on kehtiva regulatsiooniga võrreldes täpsustatud ettepanekule esitatavat teavet – nimelt peab kaitse alla võtmise ettepaneku tegija lisama ettepanekule kaardi, millele on kantud loodusobjekti asukoht või piir ja loodusväärtused, mille kaitse eesmärgil ettepanek esitatakse. Selline määratlus võimaldab

keskkonnaministeeriumil kui ettepaneku adressaadil ettepaneku ajendist selgemalt aru saada ning koguda infot ja teha otsus kaitse alla võtmise põhjendatuse kohta just nende loodusväärtuste seisukohalt, mida ettepaneku tegija on silmas pidanud.

Eelnõus on kehtiva regulatsiooniga võrreldes täpsustatud kaitse alla võtmise menetluse avalikkuse kaasamise korraldust. Loodusobjekti kaitse alla võtmise otsuse eelnõu tuleb lisaks muudele kanalitele avaldada Keskkonnaministeeriumi veebilehel ning avaliku väljapaneku kestust tuleb kaaluda, lähtuvalt asja keerukusest ja mahust (väljapaneku miinimumtähtaeg on analoogselt kehtiva regulatsiooniga 14 päeva).

Eelnõus nähakse ette alused kaitse alla võtmise menetluse kestel muu haldusakti andmise menetluse peatamiseks, kui see haldusakt võib ettepanekus nimetatud loodusobjekti seisundit mõjutada. Analoogne võimalus on sätestatud ka kehtiva LKS § 8 lõikes 6, ent eelnõuga seatakse haldusorganile menetluse peatamise kaalumise kohustus juhul, kui on esitatud loodusobjekti kaitse alla võtmise ettepanek, ning menetluse peatamise kohustus juhul, kui on algatatud kaitse alla võtmise menetlus. Viimasel juhul on ekspertiisiga juba tuvastatud kaitse alla võtmise eelduste olemasolu, mistõttu menetluse peatamine on asjakohane, vastasel korral võib ettepanekus nimetatud loodusobjekti seisund menetluse kestel oluliselt halveneda ja kaitse alla võtmise menetluse läbiviimine võib osutuda asjatuks.

Loodusobjekti riikliku kaitse alla võtmise ja vastava otsuse vormistamise ning kaitse-eeskirja regulatsioon vastab LKS §-dele 10-13.

3. jaotises „Euroopa Liidu Natura 2000 võrgustiku alad” on olulisi täiendusi võrreldes kehtiva õigusega.

Natura võrgustiku koosseisu defineerimisel on senisele regulatsioonile lisatud klausel, et Natura võrgustiku alana käsitletakse ka alasid, mis ei ole küll kantud Euroopa Komisjoni poolt ühenduse jaoks oluliste alade loetelu, kuid mis on esitatud Euroopa Komisjonile ühenduse jaoks oluliste alade loetellu kandmiseks ja mis on kas siseriiklikult kaitse alla võetud või mille suhtes on algatatud kaitse alla võtmise menetlus. Sellisel moel vastab Eesti õigus ka EL Kohtu asjakohastele seiskohtadele.

Senisega võrreldes on lisandunud regulatsioon, mis puudutab Natura võrgustiku moodustamise korraldust. Alad esitatakse Euroopa Komisjonile Natura 2000 võrgustikku arvamiseks Vabariigi Valitsuse korraldusega. Alade väljavalikut korraldab Keskkonnaministeerium, lähtudes Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ

loodusliku linnustiku kaitsest ja EÜ Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taime- ja loomastiku kaitsest sätestatud nõuetest ja kriteeriumitest. Kuna alade väljavaliku kriteeriumid on sätestatud EL õiguses siis ei pruugi loodusobjektide kaitse alla võtmiseks nõutav ekspertiis siin olla vajalik. Eelnõus täpsustatakse ka seda, kõikide Euroopa Komisjonile esitatavate alade kaitse all võtmine peab olema algatatud hiljemalt päevaks, millal kehtestatakse Vabariigi Valitsuse korraldus alade Natura võrgustikku esitamiseks.

Täieti uus on ka säte mis reguleerib erikaitsealade määramist. Reguleerimise vajadus tuleneb Loodusdirektiivi artikli 4 lõikest 4 – mis sätestab, et Liikmesriigid määravad ala erikaitsealaks võimalikult kiiresti, kuid hiljemalt 6 aasta jooksul. Oluline on märkida seejuures ka seda, et Loodusdirektiivi artikkel 6 lõige 1 kehtib üksnes erikaitsealade suhtes. Viidatud EL säte määrab, et Liikmesriigid kehtestavad erikaitsealade suhtes vajalikud kaitsemeetmed, mille hulka kuuluvad vajaduse korral asjakohased kaitsekorralduskavad, mis on eraldi välja töötatud või lisatud muudesse arengukavadesse, ning asjakohased õiguslikud, halduslikud või lepingulised meetmed, mis vastavad aladel esinevate I lisa looduslike elupaigatüüpide ja II lisa liikide ökoloogilistele vajadustele. Erikaitsealaks määramine puudutab vaid Loodusdirektiivi alusel määratletud alasid, mitte aga linnualasid. Alade erikaitsealaks määramine toimub katseala ja püsielupaiga puhul kaitse-eeskirjaga ja hoiuala puhul kaitsekorralduskavaga. Siit omakorda tuleneb vajadus, et kõikide Natura võrgustikku kuuluvate hoiualadel oleks kehtestatud kaitsekorralduskavad. Ala erikaitsealaks määramise üks olulisemaid eesmärke on selle ühemõtteline ja õiguslikult siduv esiletoomine, et tegemist on küll Eesti siseriiklikku süsteem kuuluvate kaitstavate loodusobjektidega, kuid nende kaitsekorra erisused tulenevad Euroopa Liidus õigusest. Teine peamine erikaitsealade määramise eesmärk on alade kaitse eesmärkide selge ja detailne esiletoomine. On ju Natura alade kaitsekorra nurgakivi just ala kaitse eesmärk, kuna üldreeglina on keelatud kõik tegevused, mis võivad seda eesmärki oluliselt ebasoodsalt mõjutada.

4. jaotises „Riikliku kaitse korraldamine” sätestatakse kaitstava loodusobjekti valitsemise mõiste ja määratakse erinevate objektide valitsejad, samuti muud kaitse korraldamisega seotud aspektid. Valitsemise mõiste vastab üldjoontes LKS §-le 22, kaitstava loodusobjekti tähistamise regulatsioon LKS §-le 23.

Eelnõu sätted kaitsekohustuse teatise sisu ja edastamise korra osas vastavad LKS §-le 24, ent erinevalt kehtivast regulatsioonist nähakse eelnõus ette, et kaitsekohustuse teatis tuleb

väljastada nii kiiresti kui võimalik (kehtiv 6-kuuline tähtaeg jääb siiski samaks). Samuti sätestatakse eelnõus, et kinnisasja valdaja kohustus kolmandate isikute teavitamiseks kaitstaval loodusobjektil kehtivatest kitsendustest tekib alles pärast kaitsekohustuse teatise saamist (LKS § 24 lg 8 näeb kinnisasja valdaja vastava kohustuse ette ilma sellise tingimusest), kuna ilma kaitsekohustuse teatiseta ei saa kinnisasja valdajalt mõistlikult oodata, et ta kinnisasjal kehtivatest kitsendustest teadlik oleks ja nendest kolmandaid isikuid saaks teavitada.

Eelnõus sätestatakse senisest oluliselt põhjalikumalt kaitsekorralduskavaga seonduv. Selle üheks põhjuseks on asjaolu, et EL loodusdirektiivi art 6 lg 1 kohaselt tuleb Natura 2000 võrgustikku kuuluvate erikaitsealade suhtes kehtestada vajalikud kaitsemeetmed, mille hulka kuuluvad vajaduse korral asjakohased kaitsekorralduskavad jm. Eelnõu kohaselt määratakse erikaitsealade täpsemad kaitse-eesmärgid ning kaitsemeetmed kaitsekorralduskavaga, mistõttu on oluline ka nende kavade menetlust senisest täpsemalt reguleerida. Teiseks on kaitsekorralduskaval teatud juhtudel haldusväline mõju, mistõttu selle menetlusse tuleb kaasata puudutatud isikud.

Kaitsekorralduskava on aluseks kaitse korraldamiseks vajalike tegevuste planeerimiseks, ressursside eraldamisele nende tegevuste elluviimiseks jne. Kaitsekorralduskavas tuleb määratleda ala üldiseloomustus, alal leiduvate loodusväärtuste kirjeldus, kaitse-eesmärgid, oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks jne. Sisule esitatud nõuete osas on eelnõu koostamisel lähtutud keskkonnaministri 20.10.09 määrusest nr 60 „Kaitsekorralduskava koostamise ja kinnitamise kord ning kaitsekorralduskava kinnitaja määramine”. Vastavad määruses sätestatud nõuded on vajalik kehtestada seaduse tasandil, et tagada puudutatud isikute kaasamine ning EL loodusdirektiivist tulenevate kohustuste täitmine.

Kaitsekorralduskava koostamise menetlus on eelnõus sätestatud nõ poolavatud menetlusena – kava koostamise kohta tuleb avaldada avalik teade, samuti tuleb saata teade loodusobjekti asukoha kohalikule omavalitsusele ja kinnisasja valdajale. Neile saadetakse tutvumiseks ka kaitsekorralduskava eelnõu, mis pannakse avalikult välja ka keskkonnaministeeriumi veebilehel. Samas sätestatakse eelnõus, et kui hoiualal või kaitsealal asuvaid kinnisasja omanikke on rohkem kui 100, siis ei pea neid otse teavitama ja piisab teate avaldamisest Keskkonnaministeeriumi veebilehel ning ühes üleriigilises ja ühes kohalikus ajalehes. Lisaks tuleb arvestada, et juhul, kui kaitsekorralduskava sisaldab teavet, mille avalikustamine on

liigikaitse eesmärgil keelatud (I ja II kategooria liigi isendite elupaikade asukohad), seda kaitsekorralduskavaga koos ei avalikustata.

Kaitsekorralduskava (hoiualadel) või kaitse-eeskirjaga (kaitsealadel) võidakse määrata kaitstaval loodusobjektidel vajalikud tegevused. Eelnõu regulatsioon vastab selles osas LKS §-le 17, ent sätestab lisaks konkreetselt võimaluse vajalike tööde teostamiseks kinnisasja valdaja poolt (kui selleks sõlmitakse vastav kokkulepe kinnisasja valdaja ja kaitstava loodusobjekti valitseja vahel). Kui kinnisasja valdaja ei nõustu vajalikku tööd tegema või ei jõua tööde tegemise osas kaitstava loodusobjekti valitsejaga kokkuleppele, korraldab tööde läbiviimist valitseja riigi kulul. Viimasel juhul on kaitstava loodusobjekti valitsejal võimalik teostada vajalikke töid kinnisasjal ka siis, kui kinnisasja valdaja tööde teostamisega nõus ei ole. Selline võimalus tuleneb ka kehtivast regulatsioonist, ent ei ole seal selgesõnaliselt sätestatud.

Vajalike tegevuste elluviimiseks võib riik anda kinnisasja omaniku või kasutaja tasuta kasutusse riigile kuuluva vallasasja. Samuti makstakse eelnõus sätestatud tingimustel vajalike tööde tegemiseks kinnisasja valdajale loodushoiutoetust. Eelnõu vastavad sätted ei muuda sisuliselt kehtivat regulatsiooni (LKS § 17 lg 6 ja 7 ning § 18).

5. jaotisse „Kinnisasjadega seotud tehingud” on koondatud sätted, mis reguleerivad kaitstavatel loodusobjektidel asuvate või neid sisaldavate kinnisasjade võõrandamist, riigi poolt omandamist ning väärtuse tasaarvestamist enampakkumisel oleva riigile kuuluva kinnisasja väärtusega. Eelnõu sätted vastavad LKS §-dele 16 ning 20-20², muudatused kehtiva regulatsiooniga võrreldes on peamiselt struktuurilised.

Eelnõu kohaselt laienevad kaitstavat loodusobjekti sisaldava kinnisasja võõrandamisega seotud piirangud (nõuded lepingu sisule ning riigi ostueesõigus) lisaks kaitsealale ja hoiualale ka kõigi kaitsealuste liikide püsielupaika sisaldava kinnisasja võõrandamisele (kehtiv regulatsioon näeb selle ette vaid I kategooria liikide puhul). Muudatuse eesmärgiks on regulatsiooni ühtlustamine, kuna muud kinnisasjade tehingutega seotud paragrahvid (kinnisasja omandamine riigi poolt) kohalduvad kõigile püsielupaikadele (seetõttu peab ka võõrandamistehing sisaldama infot kõigi kategooriate kaitsealuste liikide püsielupaikade kohta).

3. jagu - Nõuded ja piirangud kaitstavatel loodusobjektidel

3. jaos „Nõuded ja piirangud kaitstavatel loodusobjektidel” sätestatakse kaitstavatel loodusobjektidel kehtivad üldised kitsendused ja kaitsevööndid (loodusreservaat,

sihtkaitsevöönd, piiranguvöönd, kaitsealade ja hoiualade kaitseržiim ning kohaliku omavalitsuse tasandi loodusobjektidega seonduv.

1. jaotises „Üldised kitsendused ja kaitsevööndid” sätestatud üldised kitsendused ning erinevates kaitsevööndites kehtivad piirangud on selguse huvides esitatud nõ üldsätetena konkreetsete kaitstavate loodusobjektide kaitseržiimi täpsema regulatsiooni ees.

Kaitstaval loodusobjektil liikumise piirangud on analoogsed LKS §-s 15 sätestatuga, erinevused kehtivast regulatsioonist on vaid struktuurilised ja normitehnilised. Loodusreservaadis, sihtkaitsevööndis ja piiranguvööndis kehtivad piirangud on analoogsed LKS §-des 29-31 sätestatuga.

Üldised kitsendused kehtivad kaitsealal, hoiualal ja kaitstava looduse üksikobjekti kaitsevööndis, kus teatud tegevuste lubatavus sõltub kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekust. Eelnõu sätted vastavad enamjaolt kehtivale regulatsioonile (LKS § 14), ent eelnõus ei ole kehtiva regulatsiooniga võrreldes üldise kitsendusena välja toodud Keskkonnaministeeriumi ja Keskkonnaameti võimalust keskkonnamõju hindamise järelevalvajana määrata kaitstava loodusobjekti kaitseks keskkonnanõudeid, kuna vastav võimalus tuleneb juba keskkonnamõju hindamise sätetest, mis kehtestatakse keskkonnaseadustiku üldosa seaduses.

Võrreldes kehtiva regulatsiooniga ei ole kehtestatud ka kaitstava loodusobjekti valitseja nõusoleku nõuet metsamajandamiskava väljastamiseks. Kuna metsamajandamiskava koostamine ei ole kohustuslik (v.a. riigimetsas) ja selle väljastamist kui sellist ei toimu (metsa korraldamise juhendi kohaselt antakse metsamajandamiskava inventeerimistöid teinud isiku poolt tellijale üle paberil või infotehnoloogilise andmekoguna), ei saa kaitseala valitseja selle väljastamisel ka nõusoleku andmise üle otsustada.

2. jaotises „Kaitsealad” sätestatud kaitseala liikide (rahvuspark, looduskaitseala, maastikukaitseala) määratlused on analoogsed LKS §-des 26-28 sätestatuga; üksikud erinevused sõnastuses on tingitud normitehnilistest täpsustustest ning mõistete ühtlustamisest, sisuliselt ei ole kehtivat regulatsiooni selles osas muudetud.

3. jaotises „Hoiualad” sätestatakse hoiualal kehtivad piirangud ning seal tehtavate tegevuste jaoks hoiuala teatise esitamise ja menetlemise kord. Eelnõu sätted vastavad üldjoontes LKS §-dele 32 ja 33.

Eelnõus sätestatakse, et hoiuala teatis tuleb esitada vaid nende tegevuste kohta, mille osas ei ole vaja esitada muu tegevusloa taotlust. Senisest täpsemalt on reguleeritud hoiuala teatise menetlemise kord, sätestades selgelt, et hoiualal kavandatavate tegevuste mõju saab hinnata tegevusloa või teatismetluses keskkonnamõju hindamise või Natura hindamise kaudu. Eelnõus on sätestatud ka vastavad menetluslikud nõuded hindamise algatamise otsustamisele ja hindamise tulemuste alusel otsuse tegemisele tegevuse lubatavuse osas.

4. jaotises „Kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavad loodusobjektid” on sätestatud loodusobjektide kohaliku kaitse alla võtmise menetluse ning otsustamise ja kaitse korraldamisega seonduv. Tegemist on senise regulatsiooniga võrreldes oluliste täienduste ja muudatustega.

Kohaliku omavalitsuse tasandil loodusobjekti kaitse alla võtmise võimalus tekkis looduskaitseaduse jõustumisel 2004.a. 1. mail. Sellest ajast on keskkonnaregistri andmetel loodud kümnekond kohaliku tasandi kaitseala (lisaks mõned kohalikul tasandil kaitstavad üksikobjektid), millest vähemalt pooltel juhtudel on tekkinud kohtuvaidlus kaitseala loomise õiguspärasuse üle; praktikas on vaidlusi olnud veelgi enamatel juhtudel (kõik kavandatud kaitsealad ei ole loomiseni jõudnud). Asjassepuutuvate kohtulahendite sisu näitab, et kohaliku tasandi looduskaitse kontseptsioon on ebaselge ning regulatsioon ei võimalda kohalikel omavalitsustel üheselt aru saada, kuidas loodusobjekti kohaliku kaitse alla võtmise menetlust läbi viia. Seetõttu on eelnõus kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavate loodusobjektide regulatsiooni täpsustatud ja sätestatud see selguse huvides eraldi jaotises.

Eelnõu kohaselt on looduskaitse eesmärk kohaliku omavalitsuse tasandil piirkonna looduse eripära, kultuuri, asustust ja maakasutust esindavate väärtuslike maastike või nende üksikelementide kaitse ja kasutamise tingimuste määramine kohaliku omavalitsuse poolt, mis on analoogne LKS §-s 43 sätestatuga. Lisaks sätestatakse eelnõus kohaliku omavalitsuse tasandi looduskaitse eesmärgina liikide soodsa seisundi tagamine kohalikul tasandil. Ehkki liigikaitse on üldjuhul riigi kohustus, tagab kohalikule omavalitsusele liigikaitsele pädevuse andmine looduskaitse eesmärkide tõhusama täitmise.

Loodusobjekti kohaliku kaitse alla võtmise eelduseks on lisaks eeltoodud eesmärkidele (piirkonna eripära kaitse) selle esinduslikkus, haruldus, ohustatus, ajaloolis-kultuuriline või esteetiline väärtus. Võrreldes riikliku kaitse alla võtmise eeldustega, ei ole eelduste hulgas teaduslikku väärtust ega rahvusvahelisest lepingust tulenevat kohustust, kuna nende kaitsmine

ja täitmine peab jääma riigi ülesandeks. Ohustatuse all mõistetakse muuhulgas ka ohustatust arendustegevusest.

Loodusobjekti kohaliku kaitse alla võtmise ettepaneku ning vastava menetluse regulatsioon on sarnased loodusobjekti riikliku kaitse alla võtmise regulatsiooniga ning põhijoontes menetlus kattub. Mõlemas menetluses tuleb korraldada kaitse alla võtmise põhjendatuse ekspertiis, mille alusel kohalik omavalitsus otsustab kaitse alla võtmise menetluse algatamise. Menetluse algatamisest tuleb teatada kohalikus ajalehes ning valla või linna veebilehel, samuti tuleb saata teade loodusobjekti asukoha kinnisasja omanikule.

Juhul, kui loodusobjekti asukoht asub üleriigilise tähtsusega maardlal, riigimetsas või alal, kuhu on planeeringuga määratud riiklikult tähtsa ehitise rajamine planeerimisseaduse § 32 tähenduses, sõltub kaitse alla võtmise lubatavus keskkonnaministeeriumi otsusest. Kohalik omavalitsus peab sellistel juhtudel saama keskkonnaministeeriumilt nõusoleku, mis on talle siduv. Selle sätte eesmärgiks on tuua selgust olukordadesse, kus kohalik omavalitsus soovib ala kaitse alla võtta, ent ala kasutamisega on seotud riikliku tasandi huvi. Senine õiguslik regulatsioon ei käsitle selliseid olukordi piisava täpsusega, nagu näitavad muuhulgas mitmed konfliktised kohtuvaidlused. Sätte rakendamine eeldab ka maapõue kasutamises kontseptsioonilist muutust, et riik määratleks ka sisuliselt selgelt, millised maardlad on üleriigilise tähtsusega ning millised on kohaliku tähtsusega. (Seni on Riigikohus leidnud (kohtuasi 3-4-1-9-09), et maardlate jaotamine üleriigilise tähtsusega ja kohaliku tähtsusega maardlaiks (MaaPS § 3) ei määra maardla kasutamise otsustamise tasandit, vaid ainult selle, milline riigiasutus maardla kohta otsuseid langetab ja milline on kaevandamisloa kehtivusaeg). Et tagada igakülgne huvide kaalumise vastavasisulise otsuse tegemisel, sätestab eelnõu keskkonnaministeeriumile nõusoleku andmisest keeldumise piirangud – nõusoleku andmisest võib keelduda vaid juhul, kui selleks on ülekaalukas avalik huvi.

Eelnõu kohaselt on loodusobjekti kohaliku kaitse alla võtmine võimalik ka planeeringu alusel (analoogselt kehtivale regulatsioonile (LKS § 10 lg 7 p 1). Eelnõu sätestab selliseks puhuks menetluslikud erisused, et kohaliku kaitse alla võtmise menetlus oleks ühildatav planeerimismenetlusega – sellisel juhul ei pea avaldama eraldi teadet kaitse alla võtmise menetluse algatamise kohta ning avalik väljapanek ja avalik arutelu toimuvad koos planeeringu avaliku väljapaneku ja aruteluga. Ka ei pea sellises menetluses läbi viima loodusobjekti kaitse alla võtmise ja piirangute põhjendatuse ekspertiisi, kui vastav hinnang antakse planeeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus – eraldi ekspertiisi

tellimise kohustus sellises olukorras oleks kohalikku omavalitsust ülemääraselt koormav ja tarbetu.

Kohalikul tasandil kaitstava loodusobjekti kaitsekord on eelnõu kohaselt analoogne kehtiva regulatsiooniga (LKS § 44). Kui kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstav loodusobjekt võetakse kaitsealana või kaitstava looduse üksikobjektina riikliku kaitse alla, jääb loodusobjekt ka kohaliku kaitse alla. Kaitsekordade vastuolu korral kohaldatakse kaitseala või kaitstava looduse üksikobjekti riikliku tasandi kaitsekorda, mis on analoogselt sätestatud ka kehtivas regulatsioonis (LKS § 13 lg 2). Eelnõus kehtestatakse lisatingimusena, et vastuolu korral kohaldatakse riikliku tasandi kaitsekorda üksnes juhul, kui riikliku tasandi kaitsekord on kohaliku tasandi kaitsekorrast rangem. Viimane tingimus on vajalik seetõttu, et kohaliku tasandi kaitse ja riikliku tasandi kaitse eesmärgid on erinevad, mistõttu riikliku tasandi kaitsekord ei pruugi kohaliku eripära kaitsmise eesmärkidega arvestada.

Analoogselt riiklikul tasandil kaitstavate objektidega tuleb ka kohaliku tasandi objektide puhul väljastada kaitsekohustuse teatis, mis tagab, et kinnisasja valdaja on teadlik loodusobjekti kaitse alla võtmisega seotud kitsendustest.

5. jaotis „Liigid”. Regulatsioon põhineb sisuliselt kehtival õigusel. Oluliselt muudetud on aga struktuuri

1. alljaotisesse on koondatud sätted, mis käsitlevad liikide üldisi kaitsenõudeid, need kehtivad nii kaitsealuste, kui ka mittekaitsealuste liikide suhtes. Sisuline erinevus senise regulatsiooniga võrreldes on see, et rõngastamise loa alane regulatsioon on suures osas viidud rakendusakti.

2. alljaotis reguleerib kaitsealuste liikide kaitsenõudeid, regulatsioon põhineb kehtival õigusel.

3. alljaotis on pühendatud vara kaitsele looma eest ja looma tekitatud kahju hüvitamisele, ka siin põhineb regulatsioon kehtival õigusel

6. jaotis „Kivistised ja mineraalid ning looduse üksikobjektid”. Senise regulatsiooniga võrreldes ei sisulisi ega struktuurilisi uuendusi ei ole

4. jagu - Rand ja kallas

4. jaos „Rand ja kallas” sätestatakse ranna ja kalda kaitse eesmärk ning kitsendused rannal ja kaldal, sh ehituskeeluvööndi, kaitsevööndi ja veekaitsevööndiga seonduv. Analoogne

regulatsioon on kehtestatud LKS 6. peatükis ning eelnõu vastab sellele põhijoontes, samas on ka olulisi erinevusi.

Rannal ja kaldal vaba läbipääsu sätted sisalduvad keskkonnaseadustiku üldosa seaduse eelnõus, mistõttu looduskaitse peatükis neid ei kehtestata.

Eelnõu kohaselt on ranna või kalda kaitse eesmärgiks muuhulgas ranna või kalda maastike ilme säilitamine. Kehtivas regulatsioonis (LKS § 34) sellist eesmärki ei ole sätestatud - ranna või kalda kaitse eesmärk on piiritletud vaid rannal või kaldal asuvate looduskoosluste säilitamise, inimtegevusest lähtuva kahjuliku mõju piiramise, ranna või kalda eripära arvestava asustuse suunamise ning seal vaba liikumise ja juurdepääsu tagamisega. Töögrupp leiab, et asustuse suunamine on pigem vahend eesmärkide saavutamiseks, samuti on ebaselge, mida pidada silmas ranna või kalda eripära all. Maastikukaitseline eesmärk on lisatud ehitus- ja planeerimisseadustiku eelnõu töögrupi ettepanekul ning järgib sellisena ka eelnõus sätestatud looduskaitse põhimõtteid maastike säilitamise osas.

Uue terminina sätestatakse eelnõus ranna ja kalda kaitsevööndi mõiste, mis asendab kehtivas regulatsioonis kasutatavat ranna ja kalda piiranguvööndi mõistet. Kuna piiranguvöönd on ka kaitstavatel loodusobjektidel, tekitab erinevate piiranguvööndite mõistete kasutamine keskkonnaministeeriumi hinnangul segadust. Uus mõiste leidis toetust ka keskkonnaministeeriumi looduskaitseosakonna poolt.

Ranna ja kalda kaitsevööndiga seotud eelnõus sätestatud kitsendused on analoogsed kehtiva regulatsiooniga (LKS § 37), täpsustused ei too kaasa olulisi sisulisi muudatusi.

Ranna ja kalda ehituskeeluvööndis sätestatakse kehtiva regulatsiooniga (LKS § 38 lg 4 p 1) eelnõuga piirang, et ehituskeeld ei laiene hajaasustuses olemasoleva elamu (kehtivas regulatsioonis ehitise) õuemaale ehitatavale uuele hoonele või rajatisele, mis ei jää veekaitsevööndisse. Töögrupi hinnangul ei ole põhjendatud ehituskeelu erandi kohaldamine muu ehitise kui elamu õuemaal (arvestades muuhulgas, et õuemaal kui selline on olemuslikult pigem elamute kui muude ehitiste juurde kuuluv). Samuti on lisatud keskkonnaministeeriumi ettepanekul eelnõusse säte, mille kohaselt maaküttesüsteemidele ja imbväljakutele ei laiene ehituskeelust tehnovõrgule ja -rajatisele tehtav üldine erand.

Ehituskeeluvööndi suurendamine või vähendamine võib eelnõu kohaselt toimuda üksnes üldplaneeringuga. Kehtiv regulatsioon (LKS § 40) näeb ette ehituskeeluvööndi vähendamise ka detailplaneeringuga (Keskkonnaameti nõusolekul), ent see ei võimalda piisavalt avalike

huvidega arvestada. Ettepaneku, et ehituskeeluvööndit saaks vähendada ainult üldplaneeringuga, on teinud riigikontroll 2007.a. auditaruandes „Ehitustegevus ranna- ja kaldaalal”, samal seisukohal oli ehitus- ja planeerimisseadustiku töögrupp, kellega eelnõu koostamise käigus konsulteeriti. Eelnõus nähakse lisaks ette, et kohaliku omavalitsuse taotlusest ehituskeeluvööndi vähendamiseks, mis esitatakse Keskkonnaametile, peavad nähtuma ka ehituskeeluvööndi vähendamise põhjendused ning lisaks peab kohalik omavalitsus küsima ehituskeeluvööndi vähendamise kohta seisukohta maavanemalt. Ka maavanemalt seisukoha küsimise ettepaneku on teinud Riigikontroll 2007.a. auditaruandes. Töögrupi hinnangul tagab maavanema seisukoha küsimine avalike huvide kaalumise ehituskeeluvööndi vähendamisel ühe kohaliku omavalitsuse territooriumist suuremas plaanis.

Eelnõus ei ole eraldi sätestatud uute tiheasustusalade loomisega seonduvat (kehtivas regulatsioonis on see sätestatud LKS §-s 41). Eelnõu koostamise käigus kaaluti ehitus- ja planeerimisseadustiku töögrupi ettepanekul uue tiheasustusala moodustamise ja olemasoleva laiendamise lubatavust vaid maakonnaplaneeringu kaudu, ent keskkonnaministeeriumi looduskaitseosakonna hinnangul ei ole see asjakohane. Kuna ehituskeeluvööndi vähendamine üldplaneeringuga on eelnõus sätestatud, jäeti keskkonnaministeeriumi ettepanekul tiheasustusala puudutavad sätted eelnõust välja.

Kehtiva regulatsiooniga võrreldes ei ole eelnõus sätestatud ka supelranna kasutamise seonduvat (LKS § 42), kuna töögrupi hinnangul on nende sätete jaoks sobivam asukoht rahvatervise seadus, mille alusel on muuhulgas sätestatud supluskohti puudutav regulatsioon.

5. jagu - Järelevalve ja kahju heastamine või kahju hüvitamine

5. jaos „Järelevalve ja kahju heastamine või kahju hüvitamine” sätestatakse riikliku järelevalve teostamise alused, lähtuval korraaitseaduse eelnõust

6. jagu - Väärteokoosseisud

6. jaos „Väärteokoosseisud” on sätestatud väärtegude koosseisud ja vastutus. Väärteokoosseisude loetelu on oluliselt laiem kui kehtivas regulatsioonis; nende määratlemisel on lähtutud keskkonnaministeeriumi poolt ette valmistatud keskkonnavaldkonna seaduste vastutuse ja järelevalvega seotud sätete muutmise seaduse eelnõust. Kehtiva regulatsiooniga võrreldes suurendatakse eelnõus oluliselt ka juriidiliste isikute vastutuse määrasid.

7. peatükk

Geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimine

Kuna kehtiv geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise regulatsioon lähtub suures osas direktiiviga 2001/18/EÜ ette nähtust, siis puudus võimalus ja ka vajadus ulatuslikeks muudatusteks ning GMOde regulatsioon jääb suures plaanis samaks. Tegemist on EÜ asutamislepingu art 95 alusel kehtestatud direktiiviga, millel ei ole seetõttu vahetu keskkonnakaitseline eesmärk (inimeste tervise ja keskkonna kaitse tagamine), vaid siseturu toimimise tagamine (seejuures tagades ka inimeste tervise ja keskkonna kaitse). Seega tuleb antud direktiiv üle võtta selliselt, et siseriiklikud meetmed ei oleks siseturu toimimise seisukohast direktiivis sätestatud meetmetest rangemad (nt loamenetluse tähtajad pikemad või nõuete kohaldamisala laiem kui direktiivis).

1. jagu - Eesmärk, reguleerimisala ja mõisteid

Peatüki 1. jagu reguleerib eesmärki, reguleerimisala ja mõisteid – põhimõttelisi sisulisi muutusi võrreldes kehtiva õigusega regulatsioonis tehtud ei ole, välja arvatud mõistete osas, kus on nüüd igat mõistet defineeritud eraldi paragrahvis

2. jagu - Geneetiliselt muundatud organismi keskkonda viimine muul eesmärgil kui turustamise

Peatüki 2. jao pealkirja on muudetud, kuna kõnealune jagu võtab üle direktiivi 2001/18/EÜ B-osa sätteid, mis ei käsitle GMO keskkonda viimist üldises mõttes, vaid ainult sellist keskkonda viimist, mis toimub muul kui turuleviimise eesmärgil. Ehkki mõistetes on keskkonda viimine ka selliselt sõnastatud, ei ole direktiivis 2001/18/EÜ keskkonda viimist tegelikult defineeritud vaid keskkonda viimisena muul kui turustamise eesmärgil – vaid keskkonda viimist defineeritakse üldise keskkonda viimisena (direktiivi art 2 p 3 – tahtlik keskkonda viimine on „GMO või GMOde kombinatsiooni tahtlik keskkonda viimine, mille puhul ei kasutata erilisi isoleerimismeetmeid rahvastiku ja keskkonnaga kokkupuudete piiramiseks ja kaitstuse kõrge taseme loomiseks”), millest direktiivi B-osas reguleeritakse ainult sellist keskkonda viimist, mis toimub muul kui turustamise eesmärgil. Selguse huvides oli mõttekas jao pealkirjas täpsustada, millist keskkonda viimist silmas peetakse.

Kehtivas õiguses on GMO keskkonda viimise lubatavuse osas kasutatud väljendeid "geneetiliselt muundatud organismi keskkonda viimise võimalikke negatiivseid tagajärgi" ning "riski vähendamise kava". Käesolevas eelnõus pakutud sõnastus - „Luba antakse juhul, kui geneetiliselt muundatud organismi keskkonda viimisel on tagatud keskkonnaohu vältimine ja kohaste meetmete võtmine keskkonnariski vähendamiseks võimalikult suures ulatuses“ - lähtub keskkonnaseadustiku üldosa seaduse eelnõu mõistesüsteemist, mis muudab seni kasutatud keskkonnaohu ja keskkonnariski mõisteid ja sätestab keskkonnahäiringu mõiste. Seetõttu on eelnõu kogu GMOde peatükis asendatud mõiste "ohtlikkus" keskkonnaohu ja keskkonnariski mõistetega. Tegemist ongi kõige olulisema muutusega terves GMO peatükis

Täiendavat teavitamist puudutavas paragrahvis on tehtud sisuline muutus. Selgelt on eristatud juhtu, kus loa taotlejale on teatavaks saanud geneetiliselt muundatud organismi või organismide kombinatsiooni keskkonda viimisega seotud keskkonnaohu või keskkonnariski uued andmed - juhust, kus see teave on teatavaks saanud pärast loa andmist loa omajale. Esimesel juhul võetakse uusi andmeid arvesse loa edasises menetluses, teisel juhul aga tuleb tõenäoliselt loa kehtivus peatada ja luba muuta.

Geenitehnoloogiakomisjoni (GTK) puudutavas regulatsioonis on tehtud järgmised muudatused. Kehtiva õiguse alusel on GTK liikmelt nõutav „asjakohane akadeemiline kraad“, mis on teadusliku tausta tagamiseks liiga ebamäärane. Käesolevas eelnõus on seetõttu välja pakutud, et geenitehnoloogiakomisjoni (GTK) liikmetel peaks olema vähemalt teadusmagistri kraad. Ühtlasi on käesolevas eelnõus sätestatud, et GTK liikmed ei pea esindama mitte lihtsalt mitmeid asjaomaseid teadussuundi, vaid erinevaid teadussuundi – et tagada GTK liikmete mitmekesisust. Kehtivas õiguses on säte, et põllumajandusministri ettepanekul nimetatavatest GTK liigetest üks peab esindama põllukultuuride kasvatajaid ja üks põllukultuuride töötlejaid. Selline lähenemine ei ole kooskõlas GMO direktiiviga, mille kohaselt GTK ei ole huvigruppide esindamiseks mõeldud organ, vaid nõuandev teaduslik komisjon, mille liikmed esindavad mitte huvigruppe, vaid asjaomaseid teadussuundi.

GTK regulatsioonist on välja jäetud GTK kohustus teatada taotlusest GMO kavandatava keskkonda viimise koha kohalikku omavalitsusorganit, kuna tegemist on administratiivse funktsiooniga, mis ei ole teadusliku nõuandva kogu ülesandena asjakohane.

GTK regulatsioonis on sellelt nõuandvalt organilt võetud ka kohustus kontrollida taotluse vastavust õigusaktide nõuetele, selline kohustus saab kuuluda vaid Keskkonnaministariumile - kui haldusorganile.

GTK kui nõuandev teadusorgan ei saa eelnõu kohaselt enam keskkonnaministrile teha ettepanekut luba and või mitte anda. GTK kui teadusorgan saab teha vaid teadusliku järelduse, kas GMO keskkonda viimine võib ebasoodsalt mõjutada inimeste tervist ja keskkonda või mitte. Selline järeldus on abistava iseloomuga. Keskkonnaminister võib sellest järeldusest juhinduda või mitte.

Kehtivas õiguses on säte, mille kohaselt „loa muutmisele, kehtivuse peatamisele ja kehtetuks tunnistamisele avatud menetluse sätteid ei kohaldata”. See säte on põhjendamatu. Haldusmenetluse seaduse § 46 lõike 2 kohaselt tuleb juhul, kui avatud menetluse läbiviimine on kohustuslik õigusakti andmiseks, viia avatud menetlus läbi ka õigusakti muutmiseks ja kehtetuks tunnistamiseks. GMO keskkonda viimise loa puhul võib olla asjakohane mitte viia avatud menetlust läbi loa kehtetuks tunnistamiseks, ent loa muutmisel avatud menetluse läbiviimata jätmine tekitab olukorra, kus avalikkus ei saa loa andmisega võrreldavas menetluses osaleda.

3, jagu - Geneetiliselt muundatud organismi ja toote turustamine

Peatüki 3. jao regulatsioon on jäänud sisuliselt muutmata, ainus erinevus võrreldes kehtiva õigusega on järgmine. Kehtivas õiguses on säte, et „turustamisloa muutmisele ja kehtetuks tunnistamisele avatud menetluse sätteid ei kohaldata”, ent mõistlik on reguleerida turustamisloa muutmise ja kehtetuks tunnistamise menetlust samas paragrahvis, kus sätestatakse loa muutmise ja kehtetuks tunnistamise alused. Sisulises mõttes ei ole õigustatud turustamisloa muutmise menetlusele avatud menetluse sätete kohaldamata jätmine, kuna muutmise puhul on tegemist olukorraga, kus on tuvastatud keskkonnaoht või risk, ning kavandatakse GMO turustamise loa tingimuste muutmist. Sellise otsustuse tegemisse tuleks ka avalikkus kaasata, analoogselt loa väljaandmise menetlusega.

4. jagu - Geneetiliselt muundatud põllukultuuri käitlemine

Peatüki 4. jagu põhineb kehtival õiguse ja selles muudatusi tehtud ei ole välja arvatud keskkonnaseadustiku üldosa mõisteaparaadi, keskkonnaohu ja keskkonnariski, kasutamine.

5. jagu - Geneetiliselt muundatud organismidega seotud andmed

Peatüki 5. jagu on samuti jäänud sisuliselt muutmata

6. jagu - Järelevalve ja kahju heastamine või kahju hüvitamine

6. jaos „Järelevalve ja kahju heastamine või kahju hüvitamine” sätestatakse riikliku järelevalve teostamise alused, lähtuval korrakaitseaduse eelnõust

7. jagu - Väärtekoosseisud

7. jaos „Väärtekoosseisud” on sätestatud väärtegude koosseisud ja vastutus. Väärtekoosseisude loetelu on oluliselt laiem kui kehtivas regulatsioonis; nende määramisel on lähtunud keskkonnaministeeriumi poolt ette valmistatud keskkonnavaldkonna seaduste vastutuse ja järelevalvega seotud sätete muutmise seaduse eelnõust. Kehtiva regulatsiooniga võrreldes suurendatakse eelnõus oluliselt ka juriidiliste isikute vastutuse määrasid.

8. peatükk

Metsandus

Eelnõu metsanduse peatüki koostamise eesmärgiks oli säilitada võimalikult suures mahus kehtiva metsaseaduse (MS) regulatsioon ning selle normitehniline ja struktuuriline kohendamine, lahendades võimalusel vastuolud muude eelnõu osadega. Sisuliste muudatuste vajaduste kaardistamisel konsulteeriti keskkonnaministeeriumiga, samuti on eelnõu väljatöötamisel arvestatud Riigikogus menetluses oleva metsaseaduse muutmise eelnõu (843 SE) sätetega.

1. jagu - Reguleerimisala, mõisted ja põhimõtted

1. jaos „Reguleerimisala, mõisted ja põhimõtted” kehtestatakse peatüki üldsätetena jao pealkirjale vastavalt reguleerimisala, mõisted ja põhimõtted. Üldjoontes vastab regulatsioon sisuliselt kehtiva metsaseaduse §-des 1-5 sätestatule. Struktuuriliselt on seni §-des 3-4 sätestatud mõisted, samuti rinnasdiameetri ja rinnaspindala mõisted (MS § 28 lg 5 ning 29 lg 5¹) toodud ühte paragrahvi. Metsanduse põhimõtetena on kehtestatud samad põhimõtted, mis sisalduvad kehtiva MS §-des 2 ja 5; sisulisi muudatusi tehtud ei ole.

Reguleerimisala paragrahvi on struktuuriliselt kokku toodud MS § 1 ning § 4 sätteid, mis reguleerivad metsaseaduse kohaldamist. Kehtiva regulatsiooniga võrreldes on täpsustatud kohaldamisala sõnastust ning sätestatud, et metsanduse peatüki sätteid ei kohaldata maatüki või kinnisasja suhtes, mille sihtotstarve näeb ette metsa majandamisest erinevat maakasutust. Kehtiva MS kohaselt ei kohaldata MS sätteid maatüki või kinnisasja suhtes, kus projekteerimistingimuste või detailplaneeringu kohaselt on kavandatud metsa majandamisest erinev maakasutus, ent see lähenemine ei ole juriidiliselt korrektne, kuna projekteerimistingimused ei ole aluseks maakasutuse kavandamisele; maakasutuse määrab selle sihtotstarve, mida on võimalik määrata ka üldplaneeringu alusel.

2. jagu - Metsanduse suunamine

2. jaos „Metsanduse suunamine” sätestatakse riigi ülesanded metsanduses, metsanduse arengukava koostamise regulatsioon, metsaressursi arvestuse riikliku registri alused ning erametsanduse toetamise korraldus. Sätteid lähtuvad kehtivast regulatsioonist (MS §§ 6-10).

Võrreldes kehtiva regulatsiooniga on erinev metsanduse arengukava koostamise regulatsioon, kuna eelnõu väljatöötamisel jõuti järeldusele, et erinevates peatükkides sätestatud arengukavade menetlus peaks olema ühtselt reguleeritud, ning tehakse ettepanek vastava ühtse regulatsiooni kehtestamiseks keskkonnaseadustiku üldosa seaduses. Metsanduse peatükk sisaldab seetõttu vaid metsanduse arengukava koostamise ja menetlemise erisätteid. Metsanduse arengukava koostamise algatab Vabariigi Valitsus, koostamist korraldab Keskkonnaministerium ja arengukava kinnitab Riigikogu.

Täpsustatud on erametsaomaniku mõistet – eelnõu kohaselt on erametsaomanik metsanduse peatüki tähenduses füüsiline või eraõiguslik juriidiline isik, kellele kuulub metsamaa või selle kasutusõigus, mis võimaldab metsa majandamist. Kehtiva MS § 10 lõikes 4 sätestatud erametsaomaniku definitsioon, mille kohaselt erametsaomanik on füüsiline ja eraõiguslik juriidiline isik, kellel on metsamaa, on juriidiliselt ebaselge. Asjaõiguseaduse tähenduses mõistetakse omaniku all isikut, kellele kuulub omandiõigus, ent erametsanduse toetamise regulatsiooni eesmärgiks on anda toetuse taotlemise võimalus ka isikutele, kellel on muu asjaõiguslik või võlaõiguslik kasutusõigus.

3. jagu - Metsa korraldamine

3. jaos „Metsa korraldamine” sätestatakse metsa korraldamise alused, ning metsakorraldustööde litsentsi andmise kord. Regulatsioon vastab MS §-dele 11-13, ent sisse

on toodud metsakorraldustööde litsentsi mõiste, mis on samane kehtivas regulatsioonis sätestatud metsakorraldustööde tegevusloa mõistega. Kuna keskkonnaseadustiku üldosa ja eriosa seaduste eelnõudes kasutatakse tegevusluba üldjuhul keskkonnakasutusloa tähenduses ning pädevust tõendavate lubade jaoks on käibel litsentsi mõiste, on siin ühtluse huvides järgitud sama põhimõtet. Lisaks erineb eelnõu kehtivast regulatsioonist teatud normitehniliste täpsustuste osas, mis aga ei too kaasa olulisi sisulisi muudatusi.

4. jagu - Metsa majandamine

4. jaos „Metsa majandamine” reguleeritakse metsa kasutamise üldisi aluseid ja metsaomaniku kohustusi, sätestatakse raiete liigid ning nende teostamise tingimused, nõuded metsa uuendamisele ja kasvatamisele ning metsa kasutamisele ja metsakaitsele. Lisaks sätestatakse selles jaoks riigimetsa majandamise erisused.

Eelnõu struktuur erineb kehtiva metsaseaduse struktuurist, muutes sätete järjestuse ning nende asetuse regulatsiooni struktuuriüksustes loogilisemaks. Nii on metsateatise regulatsioon, mis kehtivas MS-s on esitatud metsakaitse jaos, esitatud eelnõus metsa kasutamise jaotises jne. Samuti on muudetud selgemaks erinevate raieliikide omavahelised seosed, sätestades nende regulatsioonid loogilises järjestuses eraldiseisvates paragrahvides.

1. jaotises „Üldsätted” kehtestatakse metsa majandamise mõiste, omaniku kohustused metsa majandamisel ning regulatsioonid teatud üldiste piirangute osas metsa majandamisel ja kasutamisel (metsa kasutamise piiramine tuleohutuse tagamiseks, keskkonnaseisundi kaitseks määratud metsa majandamise nõuded, vääriselupaiga mõiste ja majandamise alused ning tingimused metsa riigikaitseks kasutamisel).

Regulatsioon vastab kehtiva MS §-dele 16 (metsa majandamise mõiste), § 23 (vääriselupaik ja selle majandamine), § 35 lg 3 (metsa kasutamise piiramine tuleohutuse tagamiseks) § 36 (riigikaitsealane tegevus metsas) ning § 42 (omaniku kohustused metsa majandamisel).

Erinevalt kehtivast metsaseadusest ei ole eelnõu metsanduse peatükis sätestatud üldiseid metsakasutusõiguse kitsendusi (MS § 35 lõiked 1 ja 2), kuna need on osaliselt sätestatud juba keskkonnaseadustiku üldosa seaduse eelnõus (võõral maal viibimine ja liikumine, samuti telkimine ja lõkketegemine), osaliselt sätestatakse eelnõu looduskaitse peatükis (koeraga liikumise piirangud) ning osaliselt tulenevad teeseadusest (sõidukiga sõitmise tingimused).

Kehtiva regulatsiooniga võrreldes on erinev vääriselupaiga definitsioon – eelnõu kohaselt on tegemist „kuni seitsme hektari suuruse pindalaga alaga väljaspool kaitstavat loodusobjekti, kus kitsalt kohastunud, ohustatud, ohualdiste või haruldaste liikide esinemise tõenäosus on suur” – välja on jäetud tingimus, et tegemist on „kaitset vajava alaga”, kuna sellist eeldust ei saa vääriselupaigale luua (tegemist on potentsiaalselt kaitset vajava alaga).

2. jaotises „Metsaraie” sätestatakse raie ning erinevate raieliikide definitsioonid ja nende teostamise tingimused. Regulatsioon vastab MS §-dele 28 (raied), § 29 (lageraie), § 30 (turberaie), § 31 (hooldusraie) ning § 32 (raadamine).

Eelnõus on raietega seotud sätteid kehtiva regulatsiooniga võrreldes teisiti struktureeritud, et nende omavaheline loogika selgemalt välja tuleks ning regulatsioon oleks normitehniliselt korrektsem. Raiete teostamise tingimustes ei ole kehtiva regulatsiooniga võrreldes sisulisi muudatusi tehtud, välja arvatud raadamise aluste osas. Eelnõu kohaselt tehakse raadamist lisaks muudele alustele ehitusseaduse või maaparandusseaduse kohase ehitusloa, tee eelprojekti või elektrohusseaduse kohase elektripaigaldise käidukava alusel, kui detailplaneeringu kohustus puudub; samuti muu õigusaktidest tuleneva kava või dokumendi alusel, mis on aluseks maa kasutamiseks muul otstarbel kui metsa majandamiseks. Kehtiva regulatsiooniga võrreldes ei sätestata raadamise alusena enam projekte (v.a. tee eelprojekt), kuna üldjuhul ei loo projekt õiguslikku alust mingi tegevuse lubamiseks või selleks tingimuste kehtestamiseks ega maakasutuse määramiseks.

3. jaotises „Metsa uuendamine ja kasvatamine”_ sätestatakse metsa uuendamise nõuded, kohustused ning metsa uuendamise võtete rakendamiseks ettekirjutuse tegemise regulatsioon, samuti metsa kasvatamise üldised nõuded. Regulatsioon vastab MS §-dele 24-27 ning selles ei ole kehtiva regulatsiooniga võrreldes sisulisi muudatusi tehtud.

4. jaotises „Metsa kasutamine” sätestatakse metsateatise esitamise ja selles märgitud tegevuste lubamise regulatsioon, samuti raieõiguse ja metsamaterjali võõrandamise ning metsamaterjali veoga seonduv.

Kavandatavate raiete, kavandatava metsa uuendamise ning metsakahjustuste ja pärandkultuuriobjektide kohta tuleb metsaomanikul esitada Keskkonnaametile metsateatis. Ilma Keskkonnaameti lubava märketa ei ole lubatud raiet teostada. Metsateatise regulatsioon eelnõus vastab üldjoontes MS §-le 41, ent menetluses on täpsustavaid erisusi. Esiteks kontrollib Keskkonnaamet eelnõu kohaselt kavandatud uuendus-, harvendus- ja valikraie

vastavust õigusaktide nõuetele ja kehtivatele inventeerimisandmetele, ent ka tegelikele andmetele metsa seisundi, vanuse, rinnaspindala ning varude suuruse kohta, kui inventeerimisandmed ei vasta tegelikkusele. Selle muudatuse eesmärgiks on anda Keskkonnaametile võimalus raie lubamise otsustamiseks tegelike andmete kohaselt, kui inventeerimisandmed on mingil põhjusel valeks osutunud. Teiseks antakse eelnõus Keskkonnaametile võimalus lubada metsateatistes märgitud tegevusi osaliselt, kui nõuetele vastavad vaid osad metsateatistes märgitud tegevustest. Kehtivas regulatsioonis on lubatud vaid kas metsateatistes märgitud tegevuste lubamine või mittelubamine, kusjuures viimasel juhul peab Keskkonnaamet andma soovitusel tegevuse õigusaktidega vastavusse viimiseks (MS § 41 lg 8). Eelnõus nähakse selline olukord ette vaid juhuks, kui metsateatistes märgitud tegevusi ei ole tervikuna võimalik lubada. Selline lahendus välistab olukorra, kus metsaomaniku esitatud metsateatistes mõnede tegevuste nõuetele mittevastavuse korral peaks Keskkonnaamet metsateatise tagastama, metsaomanik aga selle uuesti esitama. Kolmandaks ei esitata eelnõus metsateatise tagastamise regulatsiooni, kuna dokumendi kätetoimetamise nõuded tulenevad haldusmenetluse seadusest.

Eelnõus sätestatakse uudse regulatsioonina metsateatise menetlemise erisätteid kaitstaval loodusobjektidel. Kui metsateatistes märgitud tegevust kavandatakse kaitstava loodusobjekti piiranguvööndis, kus raie on lubatud või kus raie lubatavus sõltub kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekust, kaitstava liigi püsielupaigas või hoiualal, kehtestab kaitseala valitseja metsateatistes tingimused, mis on vajalikud kaitstava loodusobjekti või sellel asuvate elupaikade ja liikide soodsa seisundi säilitamiseks. Kehtivas regulatsioonis on selline tingimuste kehtestamise võimalus ette nähtud vaid hoiualal (LKS § 32 lg 4), ent see ei ole kaitstavate loodusobjektide kaitseks piisav. Samuti on oluline, et siduvate tingimuste kehtestamise võimalus tuleneks seadusest, et tingimuste kohustuslikkus oleks adressaadi jaoks üheselt selge. Selline lähenemine eeldab ka metsateatise vormi muutmist, et sellesse oleks võimalik vastavad tingimused lisada. Kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstava loodusobjekti puhul tuleb metsateatise valitsejaga kooskõlastada, kusjuures metsateatistes märgitud tegevuste lubamiseks peab olema valitseja nõusolek (kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti).

Juhul, kui tegevust kavandatakse kaitstava loodusobjekti piiranguvööndis, kus raie on kaitse-eeskirjaga keelatud, või sihtkaitsevööndis, võib raiet teha vaid kaitstava loodusobjekti kaitse-eesmärkidel ning lähtuvalt kaitsekorralduskavas määratletud vajalikest tegevustest. Vastav piirang tuleneb looduskaitse peatüki sätetest ning sellega ei muudeta kehtivat regulatsiooni, kuna ka kehtiva LKS kohaselt on sihtkaitsevööndis majandustegevus eelduslikult keelatud

ning kaitse-eeskirjaga on võimalik lubada koosluste kujundamist vaid vastavalt kaitse-eesmärgile (LKS § 30 lg 2 p 1 ja 2 ning lg 4 p 2 ja 7). Eelnõu metsanduse peatükis on seda piirangut sidususe huvides korratud. Uudsenä on eelnõus sätestatud, et sellisel juhul saab esitada metsateatise vaid kaitseala valitseja ettepanekul. See tagab, et metsaomanik ei esita sellistel aladel asjatuid metsateatise tegevuste elluviimiseks, mis ei ole suunatud ala kaitse-eesmärkide saavutamisele ega ole seega lubatavad. Kaitseala valitseja määratleb kaitse-eeskirjast või kaitsekorralduskavast lähtuvalt tegevused, mis on kaitse-eesmärgi saavutamiseks vajalikud, ning nendest tuleb metsateatise tegevuste kavandamisel lähtuda.

Eelnõu regulatsioon raieõiguse võõrandamise ja metsamaterjali võõrandamise kohta vastab üldjoontes MS §-dele 37-39 ning eelnõus ei ole kehtiva regulatsiooniga võrreldes olulisi sisulisi muudatusi. Eelnõuga sätestatakse, et raieõiguse võõrandamise leping tuleb sõlmida kirjalikult, mis erineb kehtivast regulatsioonist, mille kohaselt on lepingu sõlmimine võimalik ka suuliselt, kui selle kohta koostatakse kirjalik akt (MS § 37 lg 6). Töögrupi hinnangul tähendab kirjaliku akti koostamise nõue sisuliselt kirjaliku lepingu nõuet või tekitab näiteks küsimuse, kas suulise lepingu muutmisel on samuti vaja koostada kirjalik akt, mistõttu on otstarbekam sätestada üheselt nõue vastava lepingu sõlmimiseks kirjalikus vormis.

5. jaotises „Metsakaitse”_ sätestatakse kahjustatud metsa mõiste, metsakaitse nõuded ning metsakaitseekspeertiisi läbiviimise regulatsioon. Eelnõu sätted vastavad kehtivale regulatsioonile (MS § 40 ning § 41 lg 2), sisulisi muudatusi ei ole tehtud.

6. jaotises „Riigimetsa majandamine” sätestatakse riigimetsa majandamise erisused, võrreldes üldise regulatsiooniga. Sätted vastavad üldjoontes kehtivale regulatsioonile (MS §-d 43-46).

Eelnõus ei ole sätestatud Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) tegevuse aluseid. Kehtivas metsaseaduses on kehtestatud eraldi sätted RMK tegevusalade, organite, raamatupidamise, aruandluse ning vara haldamise, kasutamise ja käsutamise kohta, mis on otstarbekas sätestada eraldiseisvas õigusaktis (MS 6. jagu „Riigimetsa majandamine” hõlmab osalt riigimetsa majandamise regulatsiooni, ent osalt RMK tegevusega seotud spetsiifilist regulatsiooni (RMK nõukogu ja juhatuse koosseisu määramine, RMK raamatupidamise korraldus, RMK aruandlus ja kontroll RMK tegevuse üle); 7. jagu „Riigimetsa Majandamise Keskuse vara valdamine, kasutamine ja käsutamine” on juba tervikuna spetsiifiline regulatsioon). RMK vara valitsemise korra regulatsiooni esitamisel eraldi õigusaktis tuleb kõne alla vaid RMK regulatsiooni kehtestamine eraldi seaduses (mitte määruses), kuna riigivaraseaduse § 6 lõike 1

kohaselt sätestatakse riigitulundusasutuste valduses oleva riigivara valitsemise kord eraldi seadusega.

Võrreldes kehtiva regulatsiooniga on täpsustatud riigimetsa majandajatele järgnevate aastate optimaalse uuendusraie pindala määramise korda – vastava pindala määrab järgneva viie aasta lõikes keskkonnaminister, kusjuures riigimetsa majandaja peab kavandatava optimaalse uuendusraie pindala kooskõlastama igal aastal Keskkonnateabe Keskusega. Sätete aluseks on keskkonnaministeeriumi poolt välja töötatud metsaseaduse muutmise eelnõu.

5. jagu - Järelevalve ja kahju hüvitamine

5. jaos „Järelevalve ja kahju hüvitamine” sätestatakse riikliku järelevalve teostamise alused lähtuvalt justiitsministeeriumi poolt ette valmistatud korrakaitseaduse eelnõu regulatsioonist. Samuti sätestatakse metsale tekitatud kahju mõiste ja nähakse ette kahju hüvitamise kord, sh kahju hüvitamise määrad.

Kahju hüvitamise regulatsioon vastab MS §-le 67, ent eelnõus kasutatakse kahju määratlemisel erinevalt kehtivas regulatsioonis kasutatavast terminist „keskkonnale tekitatud kahju” mõistet „metsale tekitatud kahju”. Selle põhjuseks on asjaolu, et keskkonnaseadustikus on mõiste *keskkonnakahju* kasutuses keskkonnavastutuse regulatsiooniga seondult ning see ei ühti metsandust puudutavas regulatsioonis käsitletava kahju mõistega. Vastav terminoloogiline muudatus eeldab ka karistusseadustiku sätete ümbervaatomist, kuna kehtiv karistusseadustik lähtub kuriteokoosseisude määratlemisel „keskkonnale tekitatud kahju” mõistest.

Erinevalt kehtivast regulatsioonist antakse eelnõus volitusnorm teatud kahju määrade sätestamiseks Vabariigi Valitsuse poolt. Kehtivas metsaseaduses on need määrad sätestatud seaduse lisades 2 ja 3, ent ühtlustamaks kahju hüvitamise regulatsiooni looduskaitse ja kalanduse sätetega, nähakse ette määrade kehtestamine määrusega.

6. jagu - Väärteokoosseisud

6. jaos „Väärteokoosseisud” on sätestatud väärtegude koosseisud ja vastutus. Väärteokoosseisude loetelu vastab kehtivale regulatsioonile (MS §-d 68-70), ent lähtuvalt keskkonnaministeeriumi poolt ette valmistatud keskkonnavaldkonna seaduste vastutuse ja järelevalvega seotud sätete muutmise seaduse eelnõust suurendatakse eelnõus kehtiva regulatsiooniga võrreldes oluliselt juriidiliste isikute vastutuse määrasid.

9. peatükk

Kalapüük

Eelnõu kalapüügi regulatsioon on sisu osas jäänud samaks, mis kehtivas õiguses, on tehtud vaid üksikuid sisulisi muutusi. Kalapüügi osas on aga võrreldes kehtiva õigusega tehtud põhimõttelisi struktuurilisi muutusi. Kehivat õigust on alates kalapüügiseaduse kehtestamisest korduvalt muudetud. Kehiva õigus struktuur on muutunud ülikohmakaks, mis on kaasa toonud ka regulatsiooni sisulise arusaadavuse olulise languse. Seega võibki väita, et eelnõu kalapüügi osal on võrreldes kehtiva õigusega täiesti uus struktuur – mis olulisel määral suurendab regulatsiooni arusaadavust.

1. jagu - Eesmärk, reguleerimisala ja mõisted

Osa 1. jagu käsitleb eesmärki, reguleerimisala ja mõisteid. Sisuliselt uus on peatüki eesmärgi sätestus, kus tuuakse esile see, et kalade ja veetaimede - kui majandustegevuse - regulatsiooni peamiseks sihiks on kalavarude kaitse ja säästliku kasutamise tagamine. Regulatsioonis on tehtud viida ka rahvusvaheliselt tunnustatud kohuseteadliku kalanduse põhimõtetele, mis on kalapüügi regulatsiooni aluseks ka Euroopa Liidus. Eelnõus on tähelepanu juhitud ka sellele, et kala- ja veetaimevarude taastumisvõime ja tootlikus tuleb samuti saavutada, seega on esile tõstetud ka kalandust - kui majandusharu. Kuid majandushuvide realiseerimine ei tohi siiski tekitada ebasoodsaid muutusi veekogude ökosüsteemis.

Muus osas on regulatsiooni sisu 1. jaos jäänud üldjoontes samaks, on vaid mõningaid struktuurilisi ümberpaigutusi ja keelelisi muutusi.

2. jagu - Kalavarude ja veetaimede kaitse ja kasutamise üldnõuded

Osa 2. jagu on täielikult uus ja sellesse on kehtivast õigusest koondatud need sätted, mis reguleerivad kalavarude ja veetaimede kaitse ja kasutamise üldnõuded - nagu kalapüügieeskirjaga seonduv regulatsioon, keelatud tegevuste, püügiviiside ja vahendite regulatsioon, kalapüügi teostamise üldiste kitsenduste lähtealused ja kehtivus. Jaos on sätestatud ka kalapüügiõiguse ja kala päritolu tõendamise nõuded. Jagu käsitleb samuti merest püütud kala ja sellest valmistatud kalatoodete impordi, ekspordi ja reekspordi nõudeid, kala esmakokkuostjat puudutavat regulatsiooni ning alade maaletoomine või veekogudesse asustamise nõudeid.

3. jagu - Kalapüügiõiguse teostamine

Osa 3 jagu on struktuuriliselt jälle täiesti uus, sinna on tekitatud 3 jaotist

1. jaotis reguleerib õngepüügiõigust, kinnisasja omaniku kalapüügiõigust ja eriotstarbelist kalapüüki – regulatsioon põhineb kehtival õigusel, on vaid üks sisuline muudatus, enam ei kehti üldine piirang, et võõral maal ei tohi kala püüda päikeseloojangust päikesetõusuni, see muudatus tuleneb keskkonnaseadustiku üldosast

2. jaotis reguleerib harrastuslikku kalapüüki – muudetud on peatüki struktuuri, kuid regulatsiooni sisu on jäänud samaks. Jaotis reguleerib nüüd püügiõiguse kuuluvust, püügivahendeid ja nende kasutamise kitsendusi, püügiõiguse tekkimise tingimusi ja kalastuskaardiga seotud nõudeid ning menetlust samuti püügiõiguse piiranguid.

3. jaotis reguleerib kutselist kalapüüki ja see on jaotatud kolme alljaotisse

1. alljaotis reguleerib kutselise püügiõiguse kuuluvust, püügivahendeid, kalalaeva registriga seotud nõudeid ja menetlust, kalapüügilubade andmise tingimusi ja menetlust – regulatsioon oma sisult põhineb regulatsioon kehtival õigusel

2. alljaotis reguleerib kalapüügivõimalusi, nende kehtestamist, püügivõimaluste jagamine, lubatud saakide kehtestamist, püügivõimaluse vabanemist, püügivõimaluse vähendamist ja suurendamist ning püügivõimaluse kasutada andmist ja saamist – regulatsiooni sisu pärineb kehtivast õigusest

3. alljaotis sätestab kutselise kalapüügiõiguse piirangud, piiratud püügivõimaluste taotlejate vahel jaotamise alused, ajalooline püügiõigus, püügiõiguse võõrandamise ja sellest loobumise tingimused ning kala püügivõimaluste enampakkumise tingimused ja korra – ka siin pärineb regulatsiooni sisu kehtivast õigusest

4. jagu - Kalapüügi arvestus

Osa 4. jagu sätestab kalapüügi arvestuse korra – kehtivat regulatsiooni ei ole ka siin sisuliselt muudetud

5. jagu - Järelevalve ja kahju hüvitamine

5. jagu reguleerib järelevalve korraldust ja kahju hüvitamist. Kahju hüvitamise regulatsioon pärineb kehtivast õigusest

5. jaos „Järelevalve ja kahju hüvitamine” sätestatakse riikliku järelevalve teostamise alused, lähtuval korra- ja kaitseaduse eelnõust

6. jagu - Väärteokoosseisud

6. jaos „Väärteokoosseisud” on sätestatud väärtegude koosseisud ja vastutus. Väärteokoosseisude määratlemisel on lähtutud keskkonnaministeeriumi poolt ette valmistatud keskkonnavaldkonna seaduste vastutuse ja järelevalvega seotud sätete muutmise seaduse eelnõust.

4. Eelnõu terminoloogia

1. peatükk - Atmosfääriõhu kaitse

Heiteallikas (kehtivas õiguses saasteallikas) - seoses erinevate valdkondade ühtlustamisega lepiti terminis kokku KSÜS raames.

Õhukvaliteedi tase (kehtivas õiguses saastatuse tase) – termini muutmise põhjuseks on see, et alati ei ole erinevate ainete tasemed seotud saastega ja saasteainetega.

Õhukvaliteedi juhtimine – kehtivas õiguses defineerimata. Mõiste hõlmab õhukvaliteedi hindamise alusel meetmete kavandamist ja nende rakendamist õhukvaliteedi parandamiseks.

Õhukvaliteedi hindamine – kehtivas õiguses defineerimata. Tegemist on atmosfääriõhu kaitse peatüki ühe põhimõistega, hõlmab õhukvaliteedi taseme reaalseid mõõtmisi, arvutuslikku hindamist ja hinnangulist määramist.

Tootmisterritoorium – varasemalt täpselt defineerimata, õhukvaliteedi taseme regulatsioon on otseselt seotud selle terminiga ehk kus käitaja peab tagama välisõhu piirväärtustest kinnipidamise.

Maapinnalähedane õhukiht – direktiiviga 2008/50/EÜ muudeti õhukvaliteedi mõõtmiste mõistes selle kõrgust kuni 4 m kõrguseni maapinnast.

Valgusreostus – uus mõiste, hõlmab häiriva tehisvalguse ja selle piiramise temaatikat.

Õhusaasteluba – varasemalt välisõhu saaste luba, terminoloogia ühtlustamine teiste valdkondade terminoloogiaga.

Uuena on reguleeritud mõisted globaalse soojenemise potentsiaal, kasvuhoonegaaside lubatud heitkogustega kauplemise süsteem, kauplemise süsteemi periood, õhusõiduki käitaja, seireaasta ja fluoreeritud kasvuhoonegaaside mõisted, mis on ülevõetud Euroopa Liidu õigusaktidest.

Täpsustatud on mõistete kasvuhoonegaasid, süsinikdioksiidi ekvivalent, lubatud heitkoguse ühik ja kauplemise süsteemi siseneja sisu.

Asendatud on mõiste kauplemisluba mõistega heitkoguse luba, mõiste heitkogustega kauplemine mõistega heitkoguse ühikutega kauplemine, mõiste heitkoguste ühik mõistega heitkoguse ühik, mõiste summaarsed lubatud heitkogused mõistega summaarne lubatud heitkogus, mis on täpsemad ja korrektsemad.

2. peatükk - Vesi

Veeseadusega võrreldes on täpsustatud järgmisi mõisteid.

Veekoguna käsitletakse kõiki loodusliku veeringe kaudu seoses olevaid veega täitunud süvendeid (sh pinnavorme). Sellest definitsioonist lähtudes tuleb veekogu õiguslikus käsitluses lähtuda tema osalemisest looduslikus veeringes. Sealjuures hõlmab mõiste ka veeseaduses esitatud veekogu määratluse „püsiv või ajutine voolava (vooluveekogu - jõgi, oja jm.) või aeglaselt liikuva (seisva) veega (seisuveekogu-, meri, järv, veehoidla jm.) täidetud pinnavorm“.

Uudsenä on lisatud territoriaalvee mõiste määratlus, kuna seda kasutatakse pinnavee mõiste määratluses.

Rannikuvee ja pinnaveekogumi mõistete sõnastust on täpsustatud, viies need täpsemalt kooskõlla veepoliitika raamdirektiiviga.

Põhjaveekihi mõistes on täpsustatud, mis on oluline kogus veeseaduses esitatud määratluse tähenduses ning sellest tulenevalt on eelnõus põhjaveekihi mõistesse lisatud künnisväärtus 50 inimest.

Heitveele on antud uus määratlus, mis kattub suures osas veeseaduses antud määratlusega. Heitvee mõistes ei viidata suublale, vaid keskkonnale. Oluliseks erinevuseks on asjaolu, et heitveeks ei ole üksnes kasutusel olnud vesi, vaid igasugune vesi, mida väljutatakse keskkonda või kavatsetakse keskkonda väljutada. Seega hõlmab heitvee mõiste muuhulgas ka sademevett ja jäätmete nõrgvett. Igasugune keskkonda väljutatav vesi, sh sademevesi peab vastama heitvee piirväärtustele.

Veeseaduses ja veepoliitika raamdirektiivis kasutatud „reostuse“ mõiste on keskkonnaseadustiku üldosa seadusega kooskõla saavutamiseks vee peatükis asendatud mõistega „saastus“. Mõiste saastus väljendab seadustiku kohaselt saastamise tulemust. Saastuseks on keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 7 lõike 5 kohaselt saastamisest põhjustatud oluline ebasoodne muutus õhu, vee või pinnase kvaliteedis. Lisaks nendele

tagajärgedele on vee peatükis saastuseks ka saastamisest põhjustatud oluline ebasoodne muutus vee-elustikus. Nendele tagajärgedele vastab veeseaduse reostuse mõistes lauseosa „...halvendada veeökosüsteemide või veeökosüsteemidest otseselt sõltuvate maismaaökosüsteemide kvaliteeti...“. Veeseaduse reostuse mõiste muud aspektid on kaetud KSÜS-is esitatud keskkonnahäiringu mõistega.

Uued mõisted ja mõisted, mille definitsiooni on muudetud

Veeseaduse mõisted, mis on esitatud mõistete all muutmata kujul, on pinnavesi, maismaavesi, siirdevesi, tehisveekogu, tehisveekogum, tugevasti muudetud veekogum.

Veeseaduse mõisted, mis on esitatud mõistete all muudetud kujul, on veekogu, põhjavesi, rannikuvesi, pinnaveekogum, heitvesi, reostus (mis on eelnõus asendatud mõistega „saastus“ ning teatud osas hõlmatud KSÜS-is esitatud keskkonnahäiringu mõistega), põhjaveekiht. Nende mõistete muutmise selgitused on esitatud seletuskirja vastavas osas. Vee „reostamise“ (eelnõus „saastamise“) mõistet ei ole vee peatüki eelnõus esitatud, sest „saastamise“ mõiste on sätestatud keskkonnaseadustiku üldosa seaduses. Samal põhjusel ei ole vee peatükis esitatud keskkonnakvaliteedi piirväärtuse mõistet.

Veeseaduse mõisted, mis on määratletud eelnõus vastava regulatsiooni juures muutmata kujul, on vee liigvähendamine, piiriveekogu, inimekvivalent, veekasutus ja veeteenused, valgala, nitraaditundlik ala. Vee liigvähendamine ei ole seotud enam tegevuse loastamisega, st ka loa alusel lubatud tegevusega ei või põhjustada vee liigvähendamist. Muus osas ei ole mõistet muudetud.

Veeseaduse mõisted, mis on eelnõus esitatud, kuid mille määratlust ei ole antud, on reostusallikas (eelnõus heiteallikas), reoveekogumisala (eelnõus heitveekogumisala), prioriteetsed ained ja prioriteetsed ohtlikud ained.

Veeseaduse mõisted, mis on eelnõust välja jäetud, on järgmised: reovesi, suubla, põhjaveemaardla, veeavarii, veekogu risustamine, veeheide, veehoidla, vee reostusavarii, põllumajandusmaa, haritav maa, kanalisatsioon, karstiala, dispergent, sademevesi, alamvalgala, alavesikond, tugevasti muudetud veekogu, vee erikasutusluba ning põhjavee saasteainesisalduse läviväärtus.

Reovee mõistet eelnõus ei kasutata, kuna reovesi veeseaduse tähenduses on hõlmatud heitvee mõistega, regulatsiooni seisukohast on oluliseks asjaoluks see, kas heitvesi vastab heitvee

piirväärtustele või mitte, seega puudub vajadus reovett heitveest eraldi määratleda. Sellest tulenevalt on reoveepuhasti reostuskoormus eelnõus nimetatud ümber heitveepuhasti koormuseks ning reoveekogumisala reostuskoormus heitveekogumisala koormuseks.

Suubla mõiste asemel kasutatakse eelnõus väljendit keskkond ning kui on tarvis käsitleda spetsiifilisemalt veekogu, põhjavee või pinnase seisundit, kuhu heitvesi väljutatakse, siis kasutatakse eelnõus vastavalt mõisteid „veekogu“, „põhjavesi“ või „pinnas“.

Veekogu risustamise mõiste on hõlmatud KSÜS-is esitatud saastamise mõistega, veehoidla on üks tehisveekogu liik ning iseseisvalt ei ole tarvis veehoidla mõistet määratleda.

Alamvalgala, tugevasti muudetud veekogu ja põhjaveemaardla mõisted on eelnõust välja jäetud, sest neid mõisteid iseseisvalt eelnõus ei kasutata. Samuti on eelnõust välja jäetud alamvesikonna mõiste, sest mõiste määratlus ei anna selle sisust arusaamisele midagi juurde. Põllumajandusmaa ja haritav maa on määratletud Euroopa Liidu määruste tasandil. Veeavarii ja vee reostusavarii alane regulatsioon on eelnõust välja jäetud, sest need langevad päästeseaduse reguleerimisalasse. Seetõttu ei ole neid mõisteid vaja eelnõus ka määratleda. Ülejäänud mõisted on eelnõust välja jäetud seetõttu, et nendele ei ole vaja seaduses anda tavatähendusest erinevat tähendust.

Uute mõistetena, mida veeseaduses ei ole, võetakse eelnõus kasutusele joogiveekogum (veekogum, mida kavatakse kasutada joogivee tootmiseks) ning joogiveevõtukoha toiteala. Kui joogiveevõtukoha sanitaarkaitseala ei taga piisavat kaitset, siis määrab keskkonnaminister joogiveevõtukohale toiteala, mis võib ulatuda joogiveevõtukoha sanitaarkaitseala välispiirist kuni 10 000 meetrini.

Oluline uuendus on olulise keskkonnahäiringu mõiste täpsustus vee kasutamise ja kaitse valdkonnas. Olulise keskkonnahäiringu mõiste sätestatakse KSÜS § 3 lõikes 2 ja vee kasutamise ja kaitse valdkonnas lisandub sellele vee peatükis toodud määratlus.

Seaduse tasandile on toodud mõisted omapuhasti, eelpuhasti ja tööstusheitveepuhasti.

Veeseaduses kasutatud mõisted, mis on eelnõus esitatud asjaomase regulatsiooni juures muudetud kujul, on järgmised: vesikond (vesikonna mõistest on välja jäetud lauseosa „moodustades ühes ringpiiris ühe terviku“); kaitset vajav ala (eelnõus erilist kaitset vajav ala); „siseveekogu“ asemel on eelnõus võetud kasutusele mõiste „maismaaveekogu“ koos uue

määratlusega, „veehaarde“ asemel kasutatakse eelnõus väljendit „joogiveevõtukoht“, mis tähistab nii maa- või veela, kust vett võetakse, kui ka ehitisi, millega vett võetakse.

Saasteaine ja ohtliku aine määratlused on viidud kooskõlla KSÜS mõisteaparaadiga, määratledes saasteaine keskkonnale avalduva ebasoodsa mõju kaudu ning ohtliku aine keskkonnariski ja keskkonnaohu kaudu. Otse põhjavekke väljutamise all ei käsitata eelnõus enam väljutamist kaitsmata põhjaveega alale.

Joogivee mõiste on veeseaduse § 2 punktis 53 sätestatuga võrreldes esitatud põhiosas muutmata kujul, kuid joogivee mõiste paragrahvi on lisatud joogiveedirektiivi artikli 3 lg 2 punktis b sätestatud erand.

Vee peatüki kolmandas jaos esitatud täiendavate meetmete rakendamise paragrahvis nimetatud meetmed ei ole täiendavad meetmed veeseaduse § 3¹⁵ lõike 4 tähenduses. Veepoliitika raamdirektiivi eestikeelses tõlkes on neid nimetatud lisameetmeteks (art 11 lg 5 p 4, inglise keeles *additional measures*). Eelnõus täiendavaid meetmeid veeseaduse § 3¹⁵ lõike 4 tähenduses (millele vastavad veepoliitika raamdirektiivi art 11 lg-s 4 nimetatud täiendavad meetmed, inglise keeles *supplementary measures*) ei ole käsitletud.

Veeseaduses kasutatud väljend „ohustatud põhjaveekogum“ on asendatud väljendiga „põhjaveekogum, kus vee kaitse eesmärki tõenäoliselt ei saavutata“. Põhjavee saasteainesisalduse vähendamise punkti asemel on eelnõus kasutatud väljendit põhjavee saasteainesisalduse vähendamise künnis, sisuliselt ei ole mõistet muudetud; põhjavee saasteainesisalduse olulise ja püsiva kasvusuundumuse asemel on kasutatud väljendit põhjavee saasteainesisalduse oluline ja püsiv kasv.

Kanaliseerimise kuja on asendatud mõistega kanalisatsiooniehitise kaitsevöönd ning naftasaaduste hoidla asemel on kasutatud mõistet vedelkütuse hoidla.

Üleujutusohuga seotud risk on eelnõus nimetatud ümber üleujutusriskiks, mõiste määratlus on viidud kooskõlla KSÜS mõisteaparaadiga.

3. peatükk - Jäätmed

Eelnõu jäätmete peatüki teises paragrahvis on defineeritud jäätmeõiguse keskne mõiste: jäätmed. Sätte esimene lõige vastab JäätS § 2 lg-le 1. Põhimõtteliselt uus on paragrahvi teine lõik, milles sõnastatakse välistused jäätmemõistest. Esimene välistus – õhuheidete - on JäätS esitatud välistusena seaduse reguleerimisalast (JäätS §1 lg 2 p 1). Samas tuleks

reguleerimisalast välistada üksnes sellised asjad, mis on küll põhimõtteliselt käsitatavad jäätmetena, kuid mille kohta on olemas täpsem spetsiifiline regulatsioon (nt radioaktiivsed jäätmed) või mille reguleerimiseks jäätmeseadusega puudub sisuline vajadus (nt põllumajanduses tekkivad loodusomased taaskasutatavad materjalid). Õhuheiteid ei käsitata ei teoorias ega praktikas jäätmetena. Seetõttu on täpsem ning kontseptuaalselt selgem välistada õhuheited jäätmemõistest. Teiseks jäätmemõiste välistuseks eelnõus on „ehitustegevuse käigus välja kaevatud saastumata pinnas ja muu loodusomane materjal, kui on kindel, et materjal kasutatakse selle loomulikus olekus ehitamiseks kohas, kust see välja kaevati“.

Sarnase sõnastusega säte on JäätS esitatud välistusena reguleerimisalast (JäätS §1 lg 2 p 8). Sisuliselt on tegu Euroopa Kohtu praktikas välja töötatud jäätmemõiste piiritlemise kriteeriumite rakendamisega teatud liiki asjale. Euroopa Kohtu hinnangul ei saa asja pidada jäätmeteks, kui asja kasutamine ilma eelneva töötluseta ja osana pidevast tootmisprotsessist on võimalik ja kindel ning eriti juhul kui sellega kaasneb rahaline kasu (vt nt kohtuasi C-9/00 Palin Granit Oy). Seetõttu on täpsem esitada nimetatud välistus jäätmemõiste täpsustusena mitte välistusena peatüki reguleerimisalast. Eelnõukohast kolmandat välistust – kõrvalsaadused – JäätS ei sisaldu. Kõrvalsaadustena käsitatakse asju, mis ei ole küll tootmisprotsessi peamiseks eesmärgiks, kuid mida sellegipoolest ei tuleks pidada jäätmeteks. Seetõttu on vajalik jäätmemõiste täpsustamine viitega kõrvalsaadustele. (Kõrvalsaaduste mõiste on defineeritud eelnõu kolmandas paragrahvis.) Jäätmemõiste paragrahvi kolmandas lõikes täpsustatakse jäätmemõiste keskse elemendi – ära viskama – tähendust. Lõige vastab JäätS §2 lg 2, kuid seda on täiendatud seoses kasutuseta hoidmisega. Eelnõu kohaselt saab asi kasutuseta hoidmisel muutuda jäätmeteks üksnes juhul, kui kasutuseta hoitav asi põhjustab või võib põhjustada keskkonahäiringu. Juhul, kui asjast ei lähtu ebasoodsat mõju puudub vajadus käsitada seda jäätmetena. Samas tuleb märkida, et keskkonahäiringuks saab jäätmete kontekstis pidada ka „vedelema jätmisest“ põhjustatud visuaalset häiringut. Võrreldes kehtiva õigusega on eelnõus loobutud jäätmekategooriate määratlemisest (JäätS § 2 lg 3). Sellise näitliku loetelu järele puudub vajadus ning see ei ole osa jäätmemõistest ka uue jäätmete raamdirektiivi kohaselt. Eelnõu jäätmemõiste sätte viienda lõikega määratletakse jäätmete lakkamise üldised kriteeriumid. Kehtivas õiguses selliseid kriteeriume sätestatud pole. Need tulenevad uuest jäätmete raamdirektiivist. Vastavalt direktiivi artikli 6 lõikele 1 lakkavad jäätmed olemast jäätmed, kui nad on läbinud taaskasutamistoimingu ja vastavad kriteeriumidele, mis on direktiivisüldiselt määratletud ning mille täpsustused seoses konkreetsete jäätmeliikidega töötatakse välja eraldi. Direktiivi regulatsioon annab komisjonile võimaluse kehtestada konkreetset kriteeriumid eri jäätmevoogudesuhtes. Direktiivis

mainitakse, et võimalikud jäätmeliigid, mille puhul tuleks välja töötada täpsustavad kriteeriumid on ehitus- ja lammutusjäätmed, teatav tuhk ja räbu, vanametall, täitematerjalid, rehvid, tekstiil, kompost ning paberi- ja klaasijäätmed. Jäätmete koguseid, mis on lakanud olemast jäätmed tuleb arvesse võtta ringlusse ja taaskastutusse võetud jäätmetena, kui nõuded ringlussevõtule ja taaskasutamisele on täidetud. Kuivõrd direktiivi kohaselt on võimalik kehtestada konkreetseid jäätmete lakkamise kriteeriumid eri jäätmevoogude osas on eelnõu jäätmemõiste paragrahvi kuuendas lõikes sätestatud volitusnorm keskkonnaministrile kehtestada määrusi jäätmete lakkamise kriteeriumite täpsustamiseks.

.Eelnõu jäätmete peatüki kolmandas paragrahvis defineeritakse kõrvalsaaduse mõiste. Mõiste aluseks on vastav määratlus uue jäätmete raamdirektiivi artiklis 5. JäätS viidatakse kõrvalsaadustele üksnes seoses loomsete kõrvalsaadustega reguleerimisalast välistuse sättes. Kõrvalsaaduste mõiste defineerimine on vajalik, sest tootmisprotsessis on raske eristada jäätmeid ning materjali, mis ei ole küll tootmisprotsessi põhieesmärgiks, kuid mille võib siiski lugeda tooteks. Õiguse rakendamise seisukohast on aga vajalik selge eristamine. Euroopa Kohus on rõhutanud, et materjali kuulumine jäätmete hulka sõltub konkreetsetest asjaoludest, st otsus tuleb teha iga juhtumi puhul eraldi. Siiski on kohtupraktikas välja kujunenud teatud üldised kriteeriumid, mille alusel saab hinnata, kas tegu on jäätmetega või tootega. Samuti on Komisjon andnud välja juhise, mis küsimust selgitab. (Komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile - Tõlgendav teatis jäätmete ja kõrvalsaaduste kohta / KOM/2007/0059 lõplik) Neist kriteeriumitest lähtudes on sõnastatud kõrvalsaaduse üldmõiste. Ühtlasi annab uus jäätmete raamdirektiiv komisjonile võimaluse täpsemate kriteeriumite määratlemiseks. Seetõttu on eelnõus sätestatud volitusnorm keskkonnaministrile kehtestada määrusi, et täpsustada kõrvalsaaduse mõistet.

Võrreldes kehtiva õigusega on eelnõusse lisatud järgmised mõistemääratlused:

1) Segaalmejäätmed. JäätS mõistet küll kasutatakse (nt JäätS § 36 lg 1), kuid ei defineerita. Mõiste defineerimine on vajalik, et eristada liigiti kogutud olmejäätmeid, mille suhtes ei ole mõistlik ega vajalik kohaldada kogu olmejäätmete regulatsiooni.

2) Biojäätmed. Biojäätmed on biolagunevad jäätmed nagu aia- ja haljastujäätmed ja toidujäätmed. Uues jäätmete raamdirektiivis rõhutatakse biojäätmete liigiti kogumise ja nõuetekohase töötlemise tähtsust, et vähendada prügilatesse ladestatud jäätmetest tekkivate kasvuhoonegaaside heiteid. Mõiste defineerimine on vajalik, et oleks võimalik biojäätmete käitlust tõhusamalt reguleerida.

3) Edasimüüja ja vahendaja. Edasimüüja on ettevõtja, kes tegutseb oma nimel jäätmeid ostes ja müües. Vahendaja on ettevõtja, kes korraldab teiste nimel jäätmete taaskasutamist või kõrvaldamist. Mõistete määratlemine on vajalik uue jäätmete raamdirektiivi ülevõtmiseks.

4) Liigiti kogumine. Selleks on jäätmete kogumine, kus jäätmed hoitakse lahus liigi ja olemuse alusel, et lihtsustada edasist konkreetset käitlust, sealhulgas selleks, et soodustada jäätmete taaskasutamist. Mõiste määratlemine on vajalik uue jäätmete raamdirektiivi ülevõtmiseks.

5) Korduskasutuseks ettevalmistamine. Mõiste määratlemine on vajalik, sest korduskasutust ei käsitata enam jäätmekäitlusena. Korduskasutuseks ettevalmistamine on taaskasutusviis, kus jäätmeteks muutunud tooteid või nende osi kontrollitakse, puhastatakse või parandatakse selliselt, et neid saab korduskasutada ilma muu täiendava eeltötluseta.

Eelnõu on võrreldes kehtiva õigusega täpsem järgmiste mõistete osas:

1) Jäätmetekitaja. Lisatakse, et jäätmetekitaja on ka isik, kes teeb jäätmete eeltötlust või segab jäätmeid. Jäätmete eeltötlus on jäätmete ettevalmistamine taaskasutamiseks või kõrvaldamiseks, nt jäätmete sortimine, purustamine, kokkupressimine, granuleerimine, kuivatamine, tükeldamine.

2) Seoses vahendaja ja edasimüüja mõistete defineerimisega täpsustatakse jäätmekäitluse mõistet lisades, et selleks on ka vahendaja ja edasimüüja tegevus.

3) Muudetakse jäätmete kogumise mõistet selliselt, et see hõlmab jäätmete kokkukorjamist eelsortimist ja ajutist ladustamist edasise veo eesmärgil. Võrreldes kehtiva õigusega on jäätmete kogumise mõiste oluliselt kitsam. Vedamise mõiste kitsamalt defineerimine on vajalik uue jäätmete raamdirektiivi ülevõtmiseks.

4) Korduskasutus. JäätS kohaselt on korduskasutus jäätmekäitlus, kuid pakendiseaduse kohaselt mitte. Eelnõu kohaselt ei ole korduskasutus jäätmekäitlus: korduskasutada saab vaid tooteid.

5) Jäätmete töötlemine. JäätS jäätmete töötlemise mõiste kattus direktiivis 1999/31/EÜ (prügiladirektiiv) sätestatuga. Uus sõnastus põhineb uuel jäätmete raamdirektiivil.

6) Jäätmete kõrvaldamine. Definitsioonis täpsustatakse, mida peetakse eelkõige silmas jäätmete keskkonda viimise all. Samuti tõstetakse esile, et mingis tegevuses piiratud ulatuses

aine või energia taasväärtustamine ei tähenda, et tegu ei võiks siiski olla jäätmete kõrvaldamisega.

4. peatükk - Kiirgus

Eelnõu sätestab kiirgusohutuse valdkonnas kuus uut terminit: tuumaohutus, tuumakäitis, radioaktiivsete jäätmete ladustuskoht, avariikiirituse olukord, diagnostiline referentsväärtus ja meditsiinifüüsika ekspert. Valdavalt on tegemist Euroopa Liidu direktiivist tulenevate mõistetega.

Tuumaohutus on kiirgusohutuse tagamise osa, mille eesmärgiks on õigete käitamistingimuste saavutamine, avariide ärahoidmine ja nende tagajärgede leevendamine, ning mille tulemuseks on töötajate ja muu elanikkonna kaitse tuumakäitiste ioniseerivast kiirgusest tulenevate ohtude eest.

Tuumakäitis on rikastuskäitis, tuumakütuse valmistamise tehas, tuumaelektrijaam, ümbertöötlemiskäitis, uurimisreaktor, rajatis kasutatud kütuse ladustamiseks ning rajatis radioaktiivsete jäätmete hoidmiseks, mis asub samas kohas ning on otseselt seotud eelnevalt loetletud tuumakäitistega.

Radioaktiivsete jäätmete ladustuskoht on radioaktiivsete jäätmete vahe- või lõpladustamiseks ettenähtud rajatis.

Avariikiirituse olukord on tuuma- või kiirgusavarii või kuriteo või muu ootamatu sündmuse tagajärjel kujunenud kiiritusolukord, mille kontrolli all hoidmine nõuab inimese elu ja tervise, vara või keskkonna kaitsmiseks edasilükkamatute kaitsemeetmete rakendamist.

Diagnostiline referentsväärtus on meditsiinilisteks diagnostilisteks toiminguteks määratud dooside piirmäärad seadmeliikide kaupa või radiofarmpreparaatide korral aktiivsuste maksimaalsed väärtused.

Meditsiinifüüsika ekspert on isik, kes võib konsulteerida oma kompetentsi ulatuses meditsiinikiirituse kasutajaid kui ka muid huvitatud osapooli.

5. peatükk - Saastuse kompleksne vältimine ja kontroll

Terminoloogia osas ei ole võrreldes praegu kasutatavatega uusi termineid lisatud.

6. peatükk - Looduskatse

Uue mõistena tuuakse eelnõuga siseriiklikku regulatsiooni erikaitseala, millega tähistatakse EL loodusdirektiivi artiklis 4 ette nähtud kaitsemehhanismi Natura 2000 võrgustiku alade kaitseks. Erikaitsealadeks tuleb senised Natura 2000 võrgustiku alad määrata hiljemalt 6 aasta jooksul, arvates nende kandmisest Euroopa Ühenduse tähtsusega alade loetellu. Erikaitsealadele kehtib erinevalt muudest Natura 2000 võrgustiku aladest loodusdirektiivi art 6 lg 1, mille kohaselt tuleb sellistele aladele ette näha kohased kaitsemeetmed ning vajaduse korral kehtestada kaitsekorralduskavad.

Ranna ja kalda kaitse regulatsioonis asendatakse ranna ja kalda piiranguvööndi mõiste *ranna ja kalda kaitsevööndiga*, termini sisu jääb kehtiva regulatsiooniga võrreldes samaks.

7. peatükk - Geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimine

Terminoloogia osas ei ole võrreldes praegu kasutatavatega uusi termineid lisatud.

8. peatükk - Metsandus

Uue mõistena võetakse eelnõus kasutusele *metsale tekitatud kahju*, mis tähistab kahju, mida tekitatakse näiteks lubatust nooremate või väiksema rinnasdiameetriga puistute raiumisega, pinnase kahjustamisega, metsa risustamisega jne. Mõiste vastab kehtiva metsaseaduse mõistele „keskkonnale tekitatud kahju”, selle asendamise põhjuseks on asjaolu, et keskkonnaseadustikus on mõiste keskkonnakahju kasutuses keskkonnavastutuse regulatsiooniga seonduvalt ning see ei ühti metsandust puudutavas regulatsioonis käsitletava kahju mõistega.

Metsakorraldustööde litsentsi mõiste tähistab kehtivas seaduses kasutatavat metsakorraldustööde tegevusluba. Mõiste asendamise põhjuseks on keskkonnaseadustiku üldosa seaduse eelnõu terminoloogia, mille kohaselt tegevusloa all mõistetakse keskkonnakasutust võimaldavat luba (nt keskkonnaluba, keskkonnakompleksluba jne).

Riigimetsa valitseja mõiste ei ole uus, ent selle definitsiooni on täpsustatud. Kehtivas metsaseaduses kasutatakse kolme terminit – riigivara valitseja, riigimetsa valitseja ning riigimetsa majandaja. Samas ei ole defineeritud riigimetsa valitseja mõistet ning ilmselt tekitab nende kolme omavaheline suhe ebaselgust. Eelnõus on säilitatud senine terminoloogia, kuid on täpsustatud, et riigivara valitsejat riigimetsa puhul nimetatakse riigimetsa valitsejaks.

7. peatükk - Kalapüük ja jaht

Terminoloogia osas ei ole võrreldes praegu kasutatavatega uusi termineid lisatud.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Euroopa Liidu õigusaktide loetelu valdkondade kaupa

Atmosfääriõhu kaitse

Eelnõu on kooskõlas järgmiste EL õigusaktidega:

1. Nõukogu direktiiv 1999/13/EÜ, 11. märts 1999, teatud tegevusaladel ja seadmetes orgaaniliste lahustite kasutamise tagajärjel tekkivate lenduvate orgaaniliste ühendite piiramise kohta (EÜT L 85, 29.3.1999, lk 1—22);
2. Nõukogu direktiiv 1999/94/EÜ, 13. detsember 1999, uute sõiduautode CO₂ heitkogustest kasutaja teavitamise kohta (EÜT L 12, 18.1.2000, lk 16—23);
3. Nõukogu direktiiv 94/63/EÜ, 20. detsember 1994, bensiini vedamisel ja terminalides ning tanklates hoidmisel eralduvate lenduvate orgaaniliste ühendite (LOÜ) emissiooni kontrollimise kohta (EÜT L 365, 31.12.1994, lk 24—33);
4. Nõukogu direktiiv 97/68/EÜ, 16. detsember 1997, maanteevälistele liikurmasinadele paigaldatavatest sisepõlemismootoritest väljuvate gaasiliste saasteainete ja tahkete osakeste heitkoguste vähendamise meetmeid käsitlevate EL liikmesriikide seaduste ühtlustamise kohta (EÜT L 59, 27.2.1998, lk 1—86);
5. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2001/80/EÜ, 23. oktoober 2001, suurtest põletusseadmetest õhku eralduvate saasteainete emissiooni piiramise kohta (EÜT L 309, 27.11.2001, lk 1—21);
6. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2001/81/EÜ, 23. oktoober 2001, teatud saasteainete riiklike piirnormide kohta (EÜT L 309, 27.11.2001, lk 22—30);
7. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/49/EÜ, 25. juuni 2002, keskkonnas leviva müra hindamise ja kontrollimise kohta (EÜT L 189, 18.7.2002, lk 12—25);
8. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/30/EÜ, 26. märts 2002, ühenduse lennuväljadel müraga seotud käitamispiirangute eeskirjade ja korra kehtestamise kohta (EÜT L 85, 28.3.2002, lk 40—46);

9. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/17/EÜ, 3. märts 2003, millega muudetakse direktiivi 98/70/EÜ bensiini ja diislikütuse kvaliteedi kohta (ELT L 76, 22.3.2003, lk 10—19);
10. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2004/107/EÜ, 15. detsember 2004, arseeni, kaadmiumi, elavhõbeda, nikli ja polütsükliiliste aromaatsete süsivesinike sisalduse kohta välisõhus (ELT L 23, 26.1.2005, lk 3—16);
11. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2004/42/EÜ, 21. aprill 2004, teatud värvides ja lakkides ning sõidukite taasviimistlusmaterjalides orgaaniliste lahustite kasutamise korral tekkivate lenduvate orgaaniliste ühendite koguste piiramise kohta, ja millega muudetakse direktiivi 1999/13/EÜ (ELT L 143, 30.4.2004, lk 87—96);
12. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/55/EÜ, 25. jaanuar 2005, liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta, mis käsitlevad meetmeid, mida võetakse sõidukite diiselmootoritest eralduvate gaasiliste ja tahkete osakeste heitmete vastu ning sõidukites kasutatavatest maagaasil või veeldatud naftagaasil töötavatest ottomootoritest eralduvate gaasiliste heitmete vastu, viimati muudetud direktiiviga 2006/51/EÜ (ELT L 22, 26.1.2005, lk 17—17);
13. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/1/EÜ, 15. jaanuar 2008, saastuse kompleksse vältimise ja kontrolli kohta (ELT L 24, 29.1.2008, lk 8—29);
14. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/50/EÜ, 21. mai 2008, välisõhu kvaliteedi ja Euroopa õhu puhtamaks muutmise kohta (ELT L 152, 11.6.2008, lk 1—44);
15. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 98/70/EÜ, 13. oktoober 1998, bensiini ja diislikütuse kvaliteedi ning nõukogu direktiivi 93/12/EMÜ muutmise kohta (EÜT L 350, 28.12.1998, lk 58—68);
16. Nõukogu direktiiv 70/220/EMÜ, 20. märts 1970, mootorsõidukite heitgaaside tekitatud õhusaaste vastu võetavaid meetmeid käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT L 76, 6.4.1970, lk 1—22);
17. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/37/EÜ, 26. mai 2003, põllu- või metsamajanduslike traktorite, nende haagiste ja pukseeritavate vahetatavate masinate, ja nende masinate jaoks mõeldud süsteemide, nende osade ja eraldi seadmestike

tüübikinnituse andmise kohta ja direktiivi 74/150/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta EMPs kohaldatav tekst (ELT L 171, 9.7.2003, lk 1—80);

18. Nõukogu direktiiv 1999/32/EÜ, 26. aprill 1999 mis käsitleb väävlisisalduse vähendamist teatavates vedelkütustes, ja millega muudetakse direktiivi 93/12/EMÜ, viimati muudetud direktiiviga 2005/33/EÜ (EÜT L 121, 11.5.1999, lk 13—18);
19. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/29/EÜ, 23. aprill 2009, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ, et täiustada ja laiendada ühenduse kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteemi EMPs kohaldatav tekst (ELT L 140, 5.6.2009, lk 63—87);
20. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/101/EÜ, 19. november 2008, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ, et lisada lennutegevus ühenduse kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteemi EMPs kohaldatav tekst (ELT L 8, 13.1.2009, lk 3—21);
21. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/31/EÜ, 23. aprill 2009, milles käsitletakse süsinikdioksiidi geoloogilist säilitamist ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 85/337/EMÜ ja direktiive 2000/60/EÜ, 2001/80/EÜ, 2004/35/EÜ, 2006/12/EÜ, 2008/1/EÜ ning määrust (EÜ) nr 1013/2006 EMPs kohaldatav tekst (ELT L 140, 5.6.2009, lk 114—135);
22. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/28/EÜ, 23. aprill 2009, taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta ning direktiivide 2001/77/EÜ ja 2003/30/EÜ muutmise ja hilisema kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 140, 5.6.2009, lk 16—62);
23. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2004/101/EÜ, 27. oktoober 2004, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ, millega loodi ühenduses kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem, võttes arvesse Kyoto protokolliga projektimehhanisme EMPs kohaldatav tekst (ELT L 338, 13.11.2004, lk 18—23);
24. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/40/EÜ, 17. mai 2006, mis käsitleb mootorsõidukite kliimaseadmetest pärit heitkoguseid ja millega muudetakse nõukogu direktiivi 70/156/EMÜ EMPs kohaldatav tekst (ELT L 161, 14.6.2006, lk 12—18).
25. Komisjoni määrus (EL) nr 920/2010, 7. oktoober 2010, standarditud ja turvatud registrisüsteemi kohta vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2003/87/EÜ

- ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsusele nr 280/2004/EÜ EMPs kohaldatav tekst (ELT L 270, 14.10.2010, lk 1—52);
26. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 166/2006, 18. jaanuar 2006, mis käsitleb Euroopa saasteainete heite- ja ülekanderegistri loomist ning millega muudetakse nõukogu direktiive 91/689/EMÜ ja 96/61/EÜ (ELT L 33, 4.2.2006, lk 1—17);
27. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 401/2009, 23. aprill 2009, Euroopa Keskkonnaameti ja Euroopa keskkonnateabe- ja -vaatlusõrgu kohta (ELT L 126, 21.5.2009, lk 13—22);
28. Komisjoni Määrus (EÜ) nr 1031/2010, 12. november 2010, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ (millega luuakse ühenduses kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem) kohase kasvuhoonegaaside saastekvootide enampakkumise ajastamise, haldamise ja muude aspektide kohta EMPs kohaldatav tekst (ELT L 302, 18.11.2010, lk 1—41);
29. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EÜ) nr 1005/2009, 16. september 2009 osoonikihti kahandavate ainete kohta EMPs kohaldatav tekst (ELT L 286, 31.10.2009, lk 1—30);
30. Komisjoni määrus (EL) nr 744/2010, 18. august 2010, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 1005/2009 osoonikihti kahandavate ainete kohta seoses haloonide kriitilise kasutusega EMPs kohaldatav tekst (ELT L 218, 19.8.2010, lk 2—8);
31. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 842/2006, 17. mai 2006, teatavate fluoritud kasvuhoonegaaside kohta (ELT L 161, 14.6.2006, lk 1—11);
32. Komisjoni määrus (EÜ) nr 303/2008, 2. aprill 2008, millega kehtestatakse vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 842/2006 miinimumnõuded ja tingimused teatavate fluoritud kasvuhoonegaase sisaldavate statsionaarsete jahutus- ja kliimaseadmete ning soojuspumpadega tegelevate äriühingute ja töötajate sertifitseerimise vastastikusele tunnustamisele EMPs kohaldatav tekst (ELT L 92, 3.4.2008, lk 3—11);
33. Komisjoni määrus (EÜ) nr 304/2008, 2. aprill 2008, millega kehtestatakse vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 842/2006 teatavaid fluoritud kasvuhoonegaase sisaldavate statsionaarsete tuletõrjesüsteemide ja tulekustutitega

tegelevate äriühingute ja töötajate sertifitseerimise miinimumnõuded ning vastastikuse tunnustamise tingimused EMPs kohaldatav tekst (ELT L 92, 3.4.2008, lk 12—16);

34. Komisjoni määrus (EÜ) nr 305/2008, 2. aprill 2008, millega kehtestatakse vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 842/2006 kõrgepingejaotlatest teatavate fluoritud kasvuhoonegaaside kokkukogumisega tegelevate töötajate sertifitseerimise miinimumnõuded ja vastastikuse tunnustamise tingimused EMPs kohaldatav tekst (ELT L 92, 3.4.2008, lk 17—20);
35. Komisjoni määrus (EÜ) nr 307/2008, 2. aprill 2008, millega kehtestatakse vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 842/2006 teatavate mootorsõidukite teatavaid fluoritud kasvuhoonegaase sisaldavate kliimaseadmetega tegelevate töötajate koolitusprogrammide miinimumnõuded ja koolitustunnistuste vastastikuse tunnustamise tingimused EMPs kohaldatav tekst (ELT L 92, 3.4.2008, lk 25—27);
36. Komisjoni määrus (EÜ) nr 308/2008, 2. aprill 2008, millega vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 842/2006 kehtestatakse liikmesriikide koolitus- ja sertifitseerimisprogrammide teavitamise vorm EMPs kohaldatav tekst (ELT L 92, 3.4.2008, lk 28—34);
37. Komisjoni määrus (EÜ) nr 1493/2007, 17. detsember 2007, millega kehtestatakse vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 842/2006 teatavate fluoritud kasvuhoonegaaside tootjate, importijate ja eksportijate poolt esitatava aruande vorm (ELT L 332, 18.12.2007, lk 7—24);
38. Komisjoni määrus (EÜ) nr 1497/2007, 18. detsember 2007, millega kehtestatakse vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 842/2006 standarditud lekkekонтроlli nõuded teatavaid fluoritud kasvuhoonegaase sisaldavatele statsionaarsetele tuletõrjesüsteemidele EMPs kohaldatav tekst (ELT L 333, 19.12.2007, lk 4—5);
39. Komisjoni määrus (EÜ) nr 1516/2007, 19. detsember 2007, millega kehtestatakse vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 842/2006 standarditud lekkekонтроlli nõuded teatavaid fluoritud kasvuhoonegaase sisaldavatele statsionaarsetele jahutus- ja kliimaseadmetele ning soojuspumpadele EMPs kohaldatav tekst (ELT L 335, 20.12.2007, lk 10—12);

40. Komisjoni määrus (EÜ) nr 1494/2007, 17. detsember 2007, millega kehtestatakse vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 842/2006 etikettide vorm ja täiendavad etiketistamise nõuded teatavaid fluoritud kasvuhoonegaase sisaldavatele toodetele ja seadmetele EMPs kohaldatav tekst (ELT L 332, 18.12.2007, lk 25—26).
41. Euroopa Komisjoni otsus 2002/159/EÜ, 18. veebruar 2002 kütuse kvaliteedi koondandmete esitamise ühise vormi kohta (EÜT L 53, 23.2.2002, lk 30—36);
42. Euroopa Komisjoni otsus 2004/279/EÜ, 19. märts 2004 mis käsitleb juhendit, kuidas rakendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2002/3/EÜ osoonisisalduse kohta (ELT L 87, 25.3.2004, lk 50—59);
43. Euroopa Komisjoni otsus 2004/461/EÜ, 29. aprill 2004, millega sätestatakse välisõhu kvaliteedi hindamist käsitleva aastaaruande koostamisel kasutatav küsimustik vastavalt nõukogu direktiividele 96/62/EÜ ja 1999/30/EÜ ning vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiividele 2000/69/EÜ ja 2002/3/EÜ (ELT L 156, 30.4.2004, lk 418 – 464);
44. Euroopa Komisjoni otsus 2004/470/EÜ, 29. aprill 2004, osakeste PM_{2,5} proovide võtmise ja mõõtmise ajutise standardmeetodi juhise kohta (ELT L 160, 30.4.2004, lk 486 – 488);
45. Komisjoni otsus 2007/589/EÜ, 18. juuli 2007, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ kohaselt kasvuhoonegaaside heiteseire ja aruandluse suunised (ELT L 229, 31.8.2007, lk 1—85).

Vesi

Eelnõu on kooskõlas järgmiste EL õigusaktidega:

1. Komisjoni direktiiv 2009/90/EÜ, 31. juuli 2009, millega sätestatakse vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2000/60/EÜ vee seisundi keemilise analüüsi ja seire tehnilised näitajad (ELT L 201, 1.8.2009, lk 36—38) (IT see direktiiv on seotud pigem KSÜS seire teemaga, kus käsitletakse seireandmete kvaliteedi tagamise süsteemi, kaudselt siiski seotud ka veeseirega)

2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/105/EÜ, mis käsitleb keskkonnakvaliteedi standardeid veepoliitika valdkonnas ning millega muudetakse nõukogu direktiive 82/176/EMÜ, 83/513/EMÜ, 84/156/EMÜ, 84/491/EMÜ, 86/280/EMÜ ja tunnistatakse need seejärel kehtetuks ning muudetakse direktiivi 2000/60/EÜ (ELT L 348, 24.12.2008, lk 84—97)
3. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2007/60/EÜ, 23. oktoober 2007, üleujutusrisiki hindamise ja maandamise kohta (ELT L 288, 6.11.2007, lk 27–34)
4. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/113/EÜ, 12. detsember 2006, karpide elukeskkonna vee nõutava kvaliteedi kohta (ELT L 376, 27.12.2006, lk 14—20)
5. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/118/EÜ, 12. detsember 2006, mis käsitleb põhjavee kaitset reostuse ja seisundi halvenemise eest (ELT L 372, 27.12.2006, lk 19—31)
6. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/44/EÜ, 6. september 2006, kalade elu tagamiseks kaitset või parandamist vajava magevee kvaliteedi kohta (ELT L 264, 25.9.2006, lk 20—31)
7. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/11/EÜ, 15. veebruar 2006, teatavate ühenduse veekeskkonda lastavate ohtlike ainete põhjustatava saaste kohta (Kodifitseeritud versioon) (ELT L 64, 4.3.2006, lk 52—59)
8. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/60/EÜ, 23. oktoober 2000, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1—73)
9. Nõukogu direktiiv 98/83/EÜ, 3. november 1998, olmevee kvaliteedi kohta (EÜT L 330, 5.12.1998, lk 32—54)
10. Nõukogu direktiiv 91/676/EMÜ, 12. detsember 1991, veekogude kaitsmise kohta põllumajandusest lähtuva nitraadireostuse eest (ELT L 375, 31.12.1991, lk 1–8)
11. Nõukogu direktiiv 91/271/EMÜ, 21. mai 1991, asulareovee puhastamise kohta (ELT L 135, 30/05/1991, lk 40–52)
12. Nõukogu direktiiv 80/68/EMÜ, 17. detsember 1979, põhjavee kaitse kohta teatavatest ohtlikest ainetest lähtuva reostuse eest (ELT L 020, 26.1.1980, lk 43–48)

Jäätmed

Eelnõu on kooskõlas järgmiste EL õigusaktidega:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/98/EÜ, 19. november 2008, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid (ELT L 312, 22.11.2008, lk 3—30)
2. Nõukogu direktiiv 1999/31/EÜ, 26. aprill 1999, prügilate kohta (EÜT L 182, 16.7.1999, lk 1—19; eestikeelne eriväljaanne: Peatükk 15 Köide 04 Lk 228 – 246)
3. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1069/2009, 21. oktoober 2009, milles sätestatakse muuks otstarbeks kui inimtoiduks ettenähtud loomsete kõrvalsaaduste ja nendest saadud toodete tervise-eeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1774/2002 (loomsete kõrvalsaaduste määrus) (ELT L 300, 14.11.2009, lk 1—33)
4. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/21/EÜ 15. märtsist 2006 kaevandustööstuse jäätmete käitlemise ja direktiivi 2004/35/EÜ muutmise kohta (ELT L 102, 11.04.2006, lk 15–34)
5. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/21/EÜ 15. märtsist 2006 kaevandustööstuse jäätmete käitlemise ja direktiivi 2004/35/EÜ muutmise kohta (ELT L 102, 11.04.2006, lk 15–34)
6. Euroopa Nõukogu direktiiv 91/689/EMÜ ohtlike jäätmete kohta (ELT L 377, 31.12.1991, lk 20)
7. Nõukogu direktiiv 1996/59/EÜ polüklooritudbifenüülide ja polüklooritudterfenüülide (PCB/PCT) kõrvaldamise kohta (EÜT L 243, 24.09.1996, lk 31–35)
8. 87/217/EMÜ asbestist põhjustatud keskkonnareostuse vältimise ja vähendamise kohta (EÜT L 85, 28.03.1999)
9. Euroopa Ühenduste nõukogu direktiiv 1975/439/EMÜ vanaõli kõrvaldamise kohta (ETÜ L 194, 25.07.1975, lk 23–25)

10. Euroopa Liidu nõukogu direktiiv 1987/101/EMÜ, millega muudetakse Euroopa Ühenduste nõukogu direktiiv 1975/439/EMÜ vanaõli kõrvaldamise kohta (EÜT L 42, 12.2.1987, lk 43–47)
11. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus 1013/2006/EÜ jäätmesaadetiste kohta (ELT L 190, 12.07.2006, lk 1-98)
12. Jäätmete sisse-, välja- ja läbiveo dokumentide vormid sisalduvad Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse 1013/2006/EÜ lisades IA ja IB
13. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus 850/2004 püsivate orgaaniliste saasteainete kohta ning millega muudetakse direktiivi 79/117/EMÜ (ELT L 158, 30.4.2004, lk 7–49)
14. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses 1102/2008 metallilise elavhõbeda ning teatavate elavhõbedaühendite ja -segude ekspordi keelustamise ja metallilise elavhõbeda ohutu ladustamise kohta (ELT L 304, 14.11.2008, lk 75–79)
15. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/53/EÜ kasutuselt kõrvaldatud sõidukite kohta (EÜT L 269, 21.10.2000, lk 34–43);
16. Komisjoni otsus 2005/293/EÜ, milles sätestatakse kasutuselt kõrvaldatud sõidukeid käsitlevas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2000/53/EÜ seoses korduvkasutusega/taaskasutusega ja korduvkasutusega/ringlussevõtuga ettenähtud eesmärkide järelevalve üksikasjalikud eeskirjad (ELT L 94, 13.04.2005, lk 30–33)
17. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/96/EÜ elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete kohta (ELT L 37, 13.02.2003, lk 24–39), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2003/108/EÜ (ELT L 345, 31.12.2003, lk 106–107)
18. Euroopa Liidu nõukogu otsus 2004/312/EÜ, millega antakse Tšehhi Vabariigile, Eestile, Ungarile, Lätile, Leedule, Slovakkiale ja Sloveeniale teatud ajutised erandid direktiivist 2002/96/EÜ elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete kohta (ELT L 100, 6.04.2004, lk 33–34)
19. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/66/EÜ, mis käsitleb patareisid ja akusid ning patarei- ja akujäätmeid ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 91/157/EMÜ (ELT L 266, 26.09.2006, lk 1–14)

20. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 94/62/EÜ pakendi ja pakendijäätmete kohta (EÜT L 365, 31.12.1994, lk 10–22), viimati muudetud direktiiviga 2005/20/EÜ (ELT L 070, 16.03.2005, lk 17–18)
21. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2004/12/EÜ, millega muudetakse direktiivi 94/62/EÜ pakendi ja pakendijäätmete kohta (ELT L 047, 18.02.2004, lk 26–30)

Kiirgus

Eelnõu on kooskõlas järgmiste EL õigusaktidega:

1. Nõukogu direktiiv 96/29/Euratom, 13. mai 1996, millega sätestatakse põhilised ohutusnormid töötajate ja muu elanikkonna tervise kaitsmiseks ioniseerivast kiirgusest tulenevate ohtude eest, (EÜT L 159, 29.6.1996, lk 1—114).
2. Nõukogu direktiiv 97/43/Euratom, 30. juuni 1997, mis käsitleb üksikisikute kaitset ioniseeriva kiirguse ohtude eest seoses meditsiiniikiiritusega ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 84/466/Euratom, (EÜT L 180, 9.7.1997, lk 22—27).
3. Nõukogu direktiiv 89/618, 27. november 1989, elanikkonna teavitamise kohta kiirgushädaolukorra puhul rakendatavatest tervisekaitsemeetmetest ja kasutatavatest abinõudest, (EÜT L 357, 7.12.1989, lk 31—34).
4. Nõukogu direktiiv 90/641, 4. detsember 1990, kontrolltsoonis töötamisel ioniseeriva kiirgusega kokkupuutuvate välistöötajate kaitse kohta, (EÜT L 349, 13.12.1990, lk 21—25).
5. Nõukogu direktiiv 92/3/Euratom, 3. veebruar 1992, liikmesriikidevaheliste ning ühendusse suunduvate ja ühendusest väljuvate radioaktiivsete jäätmete vedude järelevalve ja kontrolli kohta, (EÜT L 35, 12.2.1992, lk 24—28).
6. Nõukogu direktiiv 2006/117/Euratom, 20. november 2006, radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse vedude järelevalve ja kontrolli kohta, (ELT L 337, 5.12.2006, lk 21—32).

7. Nõukogu direktiiv 2003/122/Euratom, 22. detsember 2003, kõrgaktiivsete kinniste kiirgusallikate ja omanikuta kiirgusallikate kontrollimise kohta, (ELT L 346, 31.12.2003, lk 57—64).
8. Nõukogu direktiiv 2009/71/Euratom, 25. juuni 2009, millega et luuakse tuumaseadmete tuumaohutust käsitlev ühenduse raamistik, (ELT L 172, 2.7.2009, lk 18—22).
9. Nõukogu määrus (Euratom) 93/1493, 8. juuni 1993, radioaktiivsete ainete vedude kohta ühest liikmesriigist teise, (EÜT L 148, 19.6.1993, lk 1—7)
10. Nõukogu otsus 87/600, 14. detsember 1987, ühenduse operatiivse teabevahetuse korra kohta kiirgushädaolukorra puhul, (EÜT L 371, 30.12.1987, lk 76—78).
11. Komisjoni otsus, 1. oktoober 1993, millega kehtestatakse nõukogu direktiivis 92/3/Euratom nimetatud radioaktiivsete jäätmete vedude järelevalve ja kontrolli tüüpvorm (93/552/Euratom), (EÜT L 268, 29.10.1993, lk 83—109).

Soovitused

12. Komisjoni soovitus 90/143/Euratom, 21. veebruar 1990, avalikkuse kaitsmise kohta radooniga kokkupuute eest siseruumides, (OJ L 080 , 27/03/1990 P. 0026 – 0028).
13. Komisjoni soovitus 2001/928/Euratom, 20. detsember 2001, avalikkuse kaitsmise kohta radooniga kokkupuute eest joogivees, (OJ L 344, 28.12.2001, p. 85–88).

Saastuse kompleksne vältimine ja kontroll

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2008/1/EÜ saastuse kompleksse vältimise ja kontrolli kohta (kodifitseeritud versioon) (ELT L 024 , 29.01.2008, lk 0008 – 0029).

Looduskaitse

Eelnõu on kooskõlas järgmiste EL õigusaktidega:

1. Nõukogu määrus (EÜ) nr 338/97 looduslike looma- ja taimeliikide kaitse kohta nendega kauplemise reguleerimise teel (EÜT L 61, 03.03.1997, lk 1–69)
2. EÜ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitsest (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50)

3. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.1.2010, lk 7—25)

Geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimine

Eelnõu on kooskõlas järgmiste EL õigusaktidega:

1. Euroopa Parlamendi ja EL Nõukogu direktiiv 2001/18/EÜ geneetiliselt muundatud organismide tahtliku keskkonda viimise kohta ja EL Nõukogu direktiivi 90/220/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 106, 17.04.2001, lk 1–38)
2. Euroopa Parlamendi ja EL Nõukogu määrus 1829/2003/EÜ geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kohta (ELT L 268, 18.10.2003, lk 1–23).
3. EL Nõukogu otsuse 2002/811/EÜ nõudeid, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja EL Nõukogu geneetiliselt muundatud organismide tahtliku keskkonda viimise direktiiv 2001/18/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks EL Nõukogu direktiivi 90/220/EMÜ lisa VII täiendavad juhised (ELT L 280, 18.10.2002, lk 27–36);
4. EL Nõukogu otsus 2002/812/EÜ, millega vastavalt Euroopa Parlamendi ja EL Nõukogu direktiivile 2001/18/EÜ kehtestatakse geneetiliselt muundatud organismide toodetena või toodete koostises turuleviimisega seotud teabe koondvorm (ELT L 280, 18.10.2002, lk 37–61).
5. Euroopa Komisjoni otsus 2002/813/EÜ, millega vastavalt Euroopa Parlamendi ja EL Nõukogu direktiivile 2001/18/EÜ kehtestatakse geneetiliselt muundatud organismide muul kui turuleviimise eesmärgil tahtliku keskkonda viimisega seotud teabe koondvorm (ELT L 280, 18.10.2002, lk 62–83).
6. Euroopa Komisjoni otsus 2002/623/EÜ, millega kehtestatakse juhised lisaks Euroopa Parlamendi ja EL Nõukogu geneetiliselt muundatud organismide tahtliku keskkonda viimise direktiivi 2001/18/EÜ, millega tunnistatakse kehtetuks EL Nõukogu direktiiv 90/220/EMÜ, lisale II (ELT L 200, 30.07.2002, lk 22–33).
7. Euroopa Komisjoni otsusele 2003/701/EÜ, millega kehtestatakse geneetiliselt muundatud kõrgemate taimede muul kui turustamise eesmärgil keskkonda viimise tulemuste esitamise vorm (ELT L 254, 08.10.2003, lk 21–28).

Metsandus

Eelnõu on kooskõlas Nõukogu direktiiviga 99/105/EÜ metsapaljundusmaterjali turustamise kohta (EÜT L 11, 15.01.2000, lk 17-40)

Kalapüük

Eelnõu on kooskõlas järgmiste EL õigusaktidega:

1. EL nõukogu määrus 1224/2009, millega luuakse ühenduse kontrollisüsteem ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimise tagamiseks, muudetakse määrusi (EÜ) nr 847/96, (EÜ) nr 2371/2002, (EÜ) nr 811/2004, (EÜ) nr 768/2005, (EÜ) nr 2115/2005, (EÜ) nr 2166/2005, (EÜ) nr 388/2006, (EÜ) nr 509/2007, (EÜ) nr 676/2007, (EÜ) nr 1098/2007, (EÜ) nr 1300/2008 ja (EÜ) nr 1342/2008 ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EMÜ) nr 2847/93, (EÜ) nr 1627/94 ja (EÜ) nr 1966/2006 (ELT L 343, 22.12.2009, lk 1–50),
2. EL Nõukogu määrus 1005/2008/EÜ, millega luuakse ühenduse süsteem ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vältimiseks, ärahoidmiseks ja lõpetamiseks ning muudetakse määrusi (EMÜ) nr 2847/93, (EÜ) nr 1936/2001 ja (EÜ) nr 601/2004 ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EÜ) nr 1093/94 ja (EÜ) nr 1447/1999 (ELT L 286, 29.10.2008, lk 1–32),
3. EL Komisjoni määrus 1010/2009/EÜ, millega kehtestatakse Nõukogu määruse (EÜ) nr 1005/2008 (millega luuakse Ühenduse süsteem ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vältimiseks, ärahoidmiseks ja lõpetamiseks) üksikasjalikud rakenduseeskirjad (ELT L 280, 27.10.2009, lk 5–41)
4. EL Nõukogu määrus 1627/94/EÜ, millega kehtestatakse kalapüügilube käsitlevad üldsätted (EÜT L 171, 06.07.1994, lk 7–13)
5. EL Nõukogu määrus 3317/94/EÜ, millega kehtestatakse üldsätted, mis käsitlevad kalapüügi lubamist kolmanda riigi vetes kalastuskokkuleppe alusel (EÜT L 350, 31.12.1994, lk 13–14)
6. EL Nõukogu määrus 2371/2002/EÜ ühisele kalanduspoliitikale vastava kalavarude kaitse ja säästva kasutamise kohta (EÜT L 358, 31.12.2002, lk 59–80)
7. Euroopa Komisjoni määrus 26/2004/EÜ ühenduse kalalaevastiku registri kohta (ELT L 005, 09.01.2004, lk 25–35)

8. EL Nõukogu määruse 2792/1999/EÜ, millega kehtestatakse kalandussektorile ühenduse struktuuriabi andmise üksikasjalikud eeskirjad ja kord (EÜT L 337, 30.12.1999, lk 10–28)
9. EL Nõukogu määrus 3690/93/EÜ, mis sätestab eeskirjad kalapüügilitsentsides sisalduva miinimumteabe kohta (EÜT L 341, 31.12.1993, lk 93–95; L 019, 25.01.1996, lk 57),
10. EL Nõukogu määrus 1966/2006/EÜ kalapüügi elektroonilise registreerimise ja aruandluse ning kaugseirevahendite kohta (ELT L 409, 30.12.2006, lk 1–10)
11. EL Komisjoni määrus 1077/2008/EÜ, milles sätestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1966/2006 kalapüügi elektroonilise registreerimise ja aruandluse ning kaugseirevahendite kohta üksikasjalikud rakenduseeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1566/2007 (ELT L 295, 4.11.2008, lk 3–23)
12. EL Nõukogu määrus 2847/93/EMÜ, millega asutatakse ühise kalanduspoliitika suhtes rakendatav kontrollisüsteem (EÜT L 261, 20.10.1993, lk 1–16)

6. Seaduse mõjud

Seaduse peamiseks mõjuks on

- Senise fragmentaarse keskkonnavalase regulatsiooni ühtlustamine - kehtivas keskkonnaõiguses võib leida hulgaliselt vastuolusid, eriti puudub see mõisteaparaat. Kehtivat õigust ei ole arendatud ka kindlatest kontseptuaalsetest alustest lähtudes. Kodifitseerimise eesmärgiks oligi need vastuolud kõrvaldada. Niiviisi muutub keskkonnaõigusest ülevaate saamine selle rakendajatele ja adressaatidele lihtsamaks. Regulatsiooni ühtlustamine toob seega kaasa suurema õigusselguse ja regulatsiooni läbipaistvuse.
- Välise ja sisemise üleregulatsiooni vähendamine. Kehtivas keskkonnaõiguses on palju kohmakaid ja paralleelseid menetlusi, menetluste liitmise ja koordineerimise teel on võimalik olulisel määral vähendada halduskoormust. Niiviisi muutub kehtiva õiguse rakendamine lihtsamaks ja odavamaks. Odavamaks nii keskkonnakasutajatele (näiteks keskkonnavalat taotlejatele) kui ka haldusorganitele.
- Tänapäevaks Eestis väljatöötatud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse eelnõu sätestab kontseptuaalse vundamendid - keskkonnaõiguse põhimõisted, keskkonnakaitse põhimõtted, igapäevase kohustused, käitaja kohustused, keskkonnavalased õigused ja uue integreeritud keskkonnavalat menetluse – need eelnõu osad moodustavad keskkonnaõiguse üldosa kitsamas mõttes, mis siiani meie õiguses on puudunud. Üldosa on eriosa eelnõu koostamisel rangelt järgitud ja sellega tagatud eriosa regulatsiooni ühtsus ja vastuolude puudumine erinevate keskkonnakaitse valdkondade (eriosa peatükkide vahel). Muuhulgas on eelnõus ületatud ka seni eksisteerinud vastuolud erinevate keskkonnakaitse valdkondade mõistekasutuse osas.
- Üheks eriosa koostamise eesmärgiks oli ka eriosa peatükkide sisemise struktuuri ühtlustamine. Praegu kehtivad seadused on üles ehitatud erinevalt. Peatükkide struktuuri ülesehitamisel lähtuti järgmisest skeemist, mida püüti järgida, arvestades samas peatükkide spetsiifikat.
 - Reguleerimisala (vajadusel)
 - Mõisted

- Põhimõtted (eesmärgid)
- Üldised õigused ja kohustused
- Kavandamine (korralduslik osa haldusorgani jaoks)
- Nõuded ja piirangud (kohustused) isikutele, sh loa nõue (vajadusel erisused KSÜS-st), aruandlus haldusorganile..
- Proovivõtmine, uuringud ja seire
- Haldusõiguslikud sunnimeetmed
- Järelevalvemeetmed ja kahju heastamine
- Väärteokoosseisud

Seadus ei too kaasa täiendavaid kulusid keskkonnakasutajatele.

Seadus kokkuvõttes ei suurenda ka halduskoormust. Ühelt poolt võib halduskoormus suureneka, kuna eelnõus on suurendatud avatud menetluste osatähtsust. Selline lähenemine tuleneb ka EL õigusest, kus keskkonnaalastes menetlustes on avatud menetluse läbiviimine reegliks. Teiselt toob aga seaduse suurem sidusus ja lähtumine ühtsest teoreetilisest vundamendis, mõisteaparaadi, põhimõtete ja muude seaduse struktuuride ühtlustamine kaasa suurema õigusselguse ja arusaadavuse, mis peaks tunduvalt lihtsustama keskkonnaõiguse rakendamist nii keskkonnakasutajate seisukohast, kui ka haldusorganite jaoks.

Seaduse mõjud väljenduvad ka erinevates peatükkides tehtud olulisemates uuenduste

Atmosfääriõhu kaitse

Võrreldes välisõhu kaitse seadusega (edaspidi VÕKS), püütakse välisõhu kaitset puudutava peatüki struktuuris enam eristada ja süstematiseerida ühelt poolt õhu kvaliteeti ja teiselt poolt saasteainete heitkoguseid puudutavat regulatsiooni. Eraldi reguleeritakse õhu kvaliteedi hindamise põhimõtteid ning selle määramise meetodikaid. Saasteainete heitkoguste regulatsiooni puudutav normistik koondatakse eraldi jakku, et heitkoguste kontrolli ja vähendamist puudutavad võimalused/meetmed joonistuksid reljeefsemalt välja ning nende sisu muutuks selgemaks ja rakendamine seeläbi hõlpsamaks ning reaalselt teostatavaks. Erinevaid tooteid (nt sõidukid, kütused) ja suuri põletusseadmeid puudutavad normid on paigutatud eraldi jaotisesse heitkoguste reguleerimise jakku.

Eelnõuga on üle võetud ka VÕKS-is veel üle võtmata atmosfääriõhu kaitse valdkonnas vastu võetud Euroopa Liidu direktiivid. Samuti on sisse toodud vajalikud rakendusmehhanismid Euroopa Liidu määruste rakendamiseks.

Täpsustatud on müra regulatsiooni, seda eelkõige müra piirtaseme osas. Müra norm- ja piirtasemete kehtestamise pädevus jääb endisel sotsiaalministrile. Kehtivas müraregulatsioonis on müra normtasemetest otsene õiguslike tagajärgedega tähendus vaid piirtasemel, mis on suurim lubatud müratase ja kvalifitseerub sellisena keskkonnakvaliteedi piirväärtuseks keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 3 lõike 2 kohaselt. Müra normtasemete reguleerimisel määruse tasemel tuleb tagada, et kehtestatavad normid oleksid üheselt mõistetavad ja kooskõlas teiste õigusaktidega. Müra normtasemete täpsem regulatsioon sotsiaalministri määruses eeldab tihedat koostööd Keskkonnaministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumi vahel, et tagada kasutatavate mõistete ühtsus ja rakendatavus.

Uuendusena on sisse toodud valgusreostuse regulatsioon, mis võimaldab kohalikul omavalitsusel kehtestada vajadusel täiendavaid piiranguid kohaliku elanikkonna kaitseks häiriva valgusreostuse eest.

Kehtiv VÕKS ei reguleeri õhukvaliteedi parandamise riiklikku kava, mille peab eelnõu kohaselt välja töötama Keskkonnaministeerium. Selle sissetoomine tõhustab õhukvaliteedi parandamise meetmete planeerimist riigi tasandil ning see peaks olema aluseks õhukvaliteedi hindamise kavandamisel. Praegune piirkonna saasteainete vähendamise tegevuskava, mis koostatakse Keskkonnaameti poolt, on eelnõus asendatud kohaliku omavalitsuse üksuse poolt koostatav piirkonna või linnastu õhukvaliteedi parandamise kavaga. Sellise regulatsiooni eesmärk on anda kohaliku omavalitsuse üksusele, kellel kohalikul tasandil on kõige suuremad võimalused mõjutada õhukvaliteedi taset õhukvaliteedi piirkonnas (planeeringud, tänavate korrashoid jne) võimalus kaasa rääkida välisõhu kvaliteeti parendavate meetmete väljatöötamisel ja rakendamisel.

Keskkonnaluba õhu saastamiseks on lisaks VÕKS sätestatule eelnõu kohaselt vaja ka mistahes tööstusliku tootmis- või põletusprotsessist saasteainete välisõhu väljutamiseks, kui õhukvaliteedi hindamise käigus tuvastatakse heiteallikast tulenev õhukvaliteedi piirväärtuste ületamine. See võimaldab rakendada õhusaasteluba kui õhukvaliteedi parendamismehhanismi ka nende heiteallikate osas, mida ei ole loetletud eraldi seaduses, kuid mis võivad kohalikul tasandil omada olulist mõju õhukvaliteedile. Eelnõus on lisaks loobutud erisaasteloa

regulatsioonist. Erisaasteloa järgi ei ole tegelikult vajadust, sest erisaasteloa eesmärgid on võimalik ellu viia ka õhusaasteloa muutmise teel.

Nõuded jäätmepõletustehase ja koospõletustehase käitamiseks võetakse üle kehtivast jäätmeseadusest ja tööstusheite direktiivist. Kuna jäätmepõletus avaldab suurimat mõju õhukvaliteedile ja jäätmepõletus- ja koospõletustehase käitamise kontrollimisel lähtutakse suuresti välisõhu kaitse osa põhimõtetest, siis otsustati antud regulatsioon tõsta atmosfääriõhu kaitse peatükki.

Lubatud heitkoguse ühikutega kauplemisega seoses on lisandunud kauplemise perioodi 2012-2020 sätteid, mis hõlmavad endas lennundussektori lisamist Euroopa Liidu kauplemise süsteemi, lubatud heitkoguse ühikute müüki enampakkumisel, enampakkumisest saadud tulu kasutamise tingimusi ja lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamist. Välja on jäetud sätteid, mis reguleerivad kauplemise perioodi 2008-2012.

Uuena on sisse toodud akrediteeritud tõendaja kaasamine kasvuhoonegaaside heitkoguste aruande usaldusväärsuse ja täpsuse hindamiseks ning sellega seoses on ka muutunud heitkoguse aruandluse sätteid. Muudatuse mõju avaldub kasvuhoonegaaside heitkoguse tõendamise seotud süsteemile ning paikse saasteallika käitajatele, kellel tuleb hakata heitkoguse aruannete tõendamise eest maksma.

Osoonikihi kaitsmise ja fluoreeritud kasvuhoonegaaside regulatsioonist on välja jäetud kehtiva seaduse need sätteid, mis kordavad Euroopa Liidu määrustes sätestatud – märgistuse nõuded, osoonikihti kahandavate ainete tootmise keelamine ning nende Eesti Vabariiki sisse ja väljaveo piiramine, metüülbromiidi erandkorras kasutamise luba. Euroopa Liidu määrused on otsekohalduvad ning neid eraldi siseriiklike õigusaktidega üle ei võeta (va rakendamiseks vajalikud sätteid). Selline topeltregulatsioon võib luua olukorra, kus siseriiklik õigus on tegelikult vastuolus Euroopa Liidu õigusega.

Uuena kehtestatakse fluoreeritud kasvuhoonegaase käitlevate ettevõtjate ja töötajate sertifitseerimise tingimused, mille tulemusena on isikutel, kes tegelevad fluoreeritud kasvuhoonegaase sisaldavate statsionaarsete tuletõrjesüsteemide ja tulekustutite, jahutus- ja kliimaseadmete ning soojuspumpade paigaldamise, hooldamise ja teenindamisega, fluoreeritud kasvuhoonegaaside kokkukogumisega kõrgepingejaotlatest, fluoreeritud kasvuhoonegaasidel põhinevate lahustite kokkukogumisega ja mootorsõidukite fluoreeritud

kasvuhoonegaase sisaldavate kliimaseadmetega, õigus neid tegevusi teha ainult asjaomase tegevuslitsentsi või kutsetunnistuse olemasolu korral.

Uuena on lisatud süsinikdioksiidi geoloogiline säilitamise üldised sätted, mis võimaldavad antud valdkonda hiljem vajadusel täpsemalt seaduses reguleerida.

Vesi

Eelnõu sisaldab hulgaliselt uusi mõisteid ja kehtivate mõistete korrigeeringuid.

Teises jaos on kõige olulisemaks uuenduseks selliste veekogude või maa-alade loetelu, millel ei ole veekaitsevööndit. Sellisteks kohtadeks on eelkõige supelrannad, sadamad, kaevanduste tulemusena tekkinud veekogud või biotiigid. Täpsustatud on Keskkonnaameti nõusolekuga lubatud tegevusi veekaitsevööndis. Keskkonnaamet võib keelduda nõusoleku andmisest, kui tegevusel võib olla oluline ebasoodne mõju veele.

Kolmandas jaos on uudsena sätestatud üldised vee kaitse eesmärgid, mis tulenevad veepoliitika raamdirektiivi artiklist 1. Uueks sätteks on pinnavee, mis ei kuulu ühegi pinnaveekogumi koosseisu, osas vee kaitse eesmärgina tagada ka sellise pinnavee vastavus keskkonnakvaliteedi piirväärtustele, muudele näitajatele või vastava pinnavee kohta kehtestatud nõuetele, kuna see mõjutab veeringe osaks olemise tõttu pinnaveekogumite hea seisundi saavutamist. Samasisuline säte on esitatud ka põhjavee kaitse eesmärkide juures. Pinnavee ja põhjavee kaitse eesmärkide saavutamise tagamise kohustus on eelnõus pandud selgesõnaliselt Vabariigi Valitsusele.

Veeseaduses sätestatud kaitset vajavad alad on ümber nimetatud erilist kaitset vajavateks aladeks, et rõhutada nende alade erilist staatust võrreldes muude aladega. Erilist kaitset vajavate alade loetelust on välja jäetud joogiveevõtukohta sanitaarkaitseala, reostustundlikud heitveesuublad ning alad, mis on mõeldud puhkeotstarbeks, sealhulgas supelkohad ja supelrannad. Selle põhjendused on esitatud seletuskirja sisu osas. Uudsena sätestatakse erilist kaitset vajava alana majanduslikult oluliste vees kasvatatavate liikide kaitseks määratud ala. Erilist kaitset vajavate alade asukoht ja piirid tuleb avaldada Keskkonnaministeeriumi veebilehel.

Uute sätetena on esitatud vee kaitse eesmärkide saavutamise suhtes erandite kohaldamise ülevaatamine ja ajakohastamine, mida tuleb teha vähemalt üks kord kuue aasta jooksul, samuti on eelnõus käsitletud erandi kohaldamist enne veemajanduskava ajakohastamist.

Peamine muudatus võrreldes veeseadusega puudutab veemajanduskava ja meetmeprogrammi omavahelist seotust. Eelnõu kohaselt on veemajanduskava nõ põhidokument, mille üheks osaks on meetmeprogramm.

Veemajanduskomisjoni nimetamise asemel on eelnõus sätestatud Vabariigi Valitsuse kohustus tagada veemajanduskava ja muude valdkondade omavaheline lõimitus, moodustades selleks vajadusel komisjone.

Veemajanduskava regulatsiooni alla on lisatud kohustus koostada spetsiifiliselt rannikuvett ja rannikuala mõjutavate tegevuste ülevaade. Meetmeprogrammi sisu nõuete alla on lisatud meetmete kavandamine põhjavee liigvähendamise vältimiseks ja rannikualade kaitseks.

Uudsenä on eelnõus sätestatud täiendavate meetmete veepoliitika raamdirektiivi artikli 11 lg 5 punkti 4 tähenduses rakendamise kohustus, kui meetmeprogrammis kavandatud meetmete rakendamine ei taga vee kaitse eesmärkide saavutamist. Selleks on võimalus kehtestada rangemad keskkonnakvaliteedi piirväärtused või heite piirväärtused. Uudsenä on sätestatud täiendava kava avaliku väljapaneku kestus, mis on eelnõu kohaselt vähemalt kaks kuud.

Veemajanduskava rakendamise osas on veemajanduskava maakondades ja kohalikes omavalitsusüksustes rakendamise koordineerijaks sätestatud Keskkonnaamet.

Lisaks on korrastatud põhjaveevaru kinnitamise või kinnitamata jätmise korda. Põhjaveekomisjoni puudutav regulatsioon on eelnõust välja jäetud, kuna tegemist ei ole täideseatva võimu volitusi omava komisjoniga.

Uudsenä on sätestatud Keskkonnaministeeriumi kohustus avaldada põhjavee kaitstuse kaardid (st vastavate alade asukoht ja piirid) Keskkonnaministeeriumi veebilehel.

Veeseaduse § 26⁵ lõikes 2 esitatud saasteaine määratlust on muudetud lähtuvalt KSÜS-is esitatud mõistetest. Saasteaine on määratletud ebasoodsa mõju kaudu. Erinevalt veeseadusest ei anta eelnõus prioriteetsete ainete ja prioriteetsete ohtlike ainete kehtestamiseks volitust keskkonnaministrile, vaid need ained ja nende ainete rühmad on loetletud seaduse lisas, sest prioriteetsed ained (sh prioriteetsed ohtlikud ained) on sätestatud veepoliitika raamdirektiivi X lisas ning on kõigile Euroopa Liidu liikmesriikidele ühtsed.

Pinnavee kvaliteedi piirväärtuste osas on sätestatud alus konkreetse pinnaveekogumi osas rangema piirväärtuse kehtestamiseks või piirväärtuse kehtestamiseks aine kohta, mida ei ole keskkonnaministri asjaomases määruses nimetatud. Sisuliselt on tegemist kombineerimise põhimõtte kohaldamisega pinnavee osas.

Joogivee mõiste juures on selgesõnaliselt sätestatud erand, millal ei pea vesi, mida kasutatakse olmevajadusteks, vastama joogivee kvaliteedi piirväärtustele. Sellise erandi kohaldamise võimaluse sätestab joogiveedirektiivi artikli 3 lg 2 punkt b.

Uudsenä on eelnõus sätestatud kohaliku omavalitsuse kohustus tagada tervisele ohutu joogivee kättesaadavus mõistliku hinnaga vähemalt 50 liitrit ööpäevas inimese kohta ning kohaliku omavalitsuse kohustus korraldada kohaliku omavalitsusüksuse territooriumil heitvee kogumist ja selle puhastamist. Eelnõus on uudsenä sätestatud kohaliku omavalitsuse kohustus kõigil nendel juhtudel, kus ühiskanalisatsiooni rajamine ei ole kohustuslik või seaduses sätestatud tingimustel võimalik, tagada piisavate lekkekindlate kogumismahutite olemasolu.

Heitveekogumisalade osas on eelnõusse lisatud heitveekogumisala muutmise regulatsioon, mille kohaselt muudab keskkonnaminister heitveekogumisala omal algatusel või asjaomase kohaliku omavalitsuse või Keskkonnaameti ettepanekul.

Heitveekogumisala moodustamise üldise kriteeriumina ei ole enam sätestatud nõuet, mille kohaselt heitveekogumisala määratakse asulale elanike arvuga üle 50 inimese, sätestatud on üksnes nõue, et heitveekogumisala suurus peab olema vähemalt 5 ha.

Põhilised muudatused 4. jaos on struktuurset laadi. Sätted, mis reguleerisid sarnaseid teemasid, koondati ühte jakku või ühte jaotisesse. Paragrahvid, mis sisaldasid palju lõikeid või mille sisu ei vastanud paragrahvi pealkirjale, jaotati erinevateks paragrahvideks.

Erilist kaitset vajavatel aladel (majanduslikult oluliste veekasvatatavate liikide kaitseks mõeldud ala, joogiveekogum), joogiveevõtukohta sanitaarkaitsealal ja toitealal keelatakse teatud saasteainete väljutamine vette või pinnasesse ka veeloa alusel.

Heitvee väljutamise piiranguid ei kohaldata sellisele heitveele, mis sisaldab nii vähe saasteaineid, et vastab sisuliselt joogivee tootmiseks kasutatava vee kvaliteedinõuetele.

Veeloa andjale antakse õigus piirata veeloa alusel pinnaveekogumisse väljutatavate saasteainete heitkoguseid, kui pinnaveekogumi seisundiklass on kesine, halb või väga halb või on oht, et pinnaveekogumi seisundiklass halveneb pinnavee kvaliteedi piirväärtuste ületamise tõttu. Kehtivas õiguses on veeloa andjal õigus kehtestada heitveele kuni 30% rangemad piirväärtused.

Kui veemajanduskava meetmeprogrammiga on pinnaveekogumile kehtestatud saasteaine lubatud aastane heitkogus, siis on veeloa andjal õigus selle nõude täitmiseks vähendada proportsionaalselt kõikide veeloa omajate poolt sellesse pinnaveekogumisse juhivate saasteainete heitkoguseid ja keelduda uute veelubade andmisest, kui olemasolevate veelubadega on saasteainete lubatud heitkogus juba saavutatud.

Sademevee keskkonda väljutamise nõuded on eelnõus võrreldes kehtiva õigusega vähem ranged, need nõuded kohalduvad ainult sademeveele, mida kogutakse ehitise, sealhulgas spetsiaalselt sademevee kogumise otstarbel rajatud veejuhtme kaudu heitveekogumisalalt või väljaspool heitveekogumisala asuvalt tootmisterritooriumilt või tiheasustusalalt.

Joogiveevõtukohta kaitseks võib keskkonnaminister vastava projekti alusel moodustada toiteala, millel piiratakse või keelatakse väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamist ja teatud saasteainete keskkonda väljutamist. Toiteala võib ulatuda kuni 10 000 m joogiveevõtukohest. Mõiste „veehaare“ asemel kasutatakse mõistet „joogiveevõtukoht“.

Põlluraamatu pidamise nõuet kohaldatakse ainult põllumajandustootjale -- põllumajandustoodete esmatootmisega tegelev ettevõtjale. Vedelsõnniku laotusplaani koostamise ja kinnitamise nõue on toodud seaduse tasandile. Nitraaditundlikul alal tohib kehtestada 50 m ulatuses väetamise keelu ainult üksikute oluliste allikate ja karstilehtrite ümbruses.

Kanaliseerimis- ja vedelkütuse hoidla veekaitsemeetmete uuendusena on asendatud mõiste „kuja“ mõistega „kaitsevöönd“, mis väljendab täpsemini mõiste sisu – piirata inimtegevust kanalisatsiooniehitise või vedelkütuse hoidla läheduses eesmärgiga vältida või vähendada kanalisatsiooniehitistest või vedelkütuse hoidlast lähtuvat olulist keskkonnahäiringut. Uuendusena sätestatakse seaduses kanalisatsiooniehitise kaitsevööndi vähim ulatus 5 meetrit ja suurim ulatus 500 meetrit, mida täpsustatakse vastavalt kanalisatsiooniehitise liigile Vabariigi Valitsuse määruses.

Paisutamise regulatsiooni oluline uuendus on, et veekogu paisutamiseks on kavas kehtestada asjaõigusseaduses (keskkonnaseadustiku rakendamise seadusega) paisu mõjualasse jäävatele kinnistutele servituut, mis läheb uuele omanikule üle kinnistu võõrandamisel. Servituudi saab seada üksnes asjaõigusliku kokkuleppega, mistõttu ei ole vajalik mõjutatavate maade omanike veekogu paisutamiseks nõusoleku sätestamine KSESE vee peatükis. Sellise servituudi peab saama lõpetada ühepoolselt paisu omanik veetaseme langetamisel vastava veeloa alusel või Keskkonnaameti vastava otsuse alusel.

Veetaseme langetamiseks on vaja veeluba ja haldusorgan teeb otsuse kaalutusõiguse alusel, milleks ei küsita enam mõjutatavate maatükkide omanike nõusolekut. Mõjutatavate alade maaomanike nõusolek ei saa olla paisu allalaskmise tingimuseks, sest muude isikute huvi paisu säilitamiseks ei kaalu automaatselt üles paisu omaniku huvi pais alla lasta. Iga paisu allalaskmise juhtumit tuleb hinnata eraldi kaaludes paisu omaniku huvi pais alla lasta ja paisutamisest üleujutatud või paisu allalaskmisel üleujutatavate alade maaomanike huvi pais säilitada.

Paisutamiseks antud veeloa kehtivuse lõppedes, kui paisu omanik või valdaja ei ole paisutamise jätkamiseks taotlenud veeluba, või kui veeloa andja keeldub paisutamiseks uue veeloa andmisest, on veeloa omaja kohustatud Keskkonnaameti nõudmisel langetama veekogu veetaseme enne veekogu paisutamist olnud tasemele.

Keskkonnaametil on kaalutusõigus nõuda veekogu veetaseme langetamist enne veekogu paisutamist olnud tasemele keskkonnakaitse kaalutlustel, eelkõige keskkonnaohu ja olulise keskkonnahäiringu vältimiseks või vähendamiseks. Paisu lammutamine ei peaks olema seadusest tulenev nõue, sest osadel paisudel on muinsuskaitseline väärtus või paisutamisest mõjutatud maatükkide omanike huvid kaaluvad üles paisu lammutamise vajaduse.

Vee erikasutusluba on nimetatud veeloaks. Veeloa kohustusega tegevuste loetelu on jäänud samaks mõnede muudatustega:

1. Lisatud on 20 m³ künnis, kui toimub veekogu süvendamine või veekogu põhja pinnase paigaldamine või kui veekogusse paigutatakse tahkeid aineid.
2. Lisatud on loaõue veekogu või märgala rajamisel, suurendamisel ja likvideerimisel, künnisega 10 ha või rohkem.

3. Veeluba on vaja üksnes juhul, kui muudetakse oluliselt vee füüsikalisi, või keemilisi või veekogu bioloogilisi omadusi.

Ajutine veeluba on eelnõust välja jäetud, sest see on kaetud veeloa muutmise võimalusega.

5. jaos on mõiste „veeuuring“ on asendatud mõistega „veeseire“, kuna nendel tegevustel ei ole sisulist vahet. Veeseire andmete õigsuse tagamist reguleerivad sätted on koondatud KSÜS-i, kuna andmete õigsuse tagamine on vajalik kogu keskkonnaseire jaoks. Veeloa omaja keskkonnaseiret reguleerivad sätted on koondatud ühte paragrahvi ja keskkonnaministrile on antud volitus kehtestada veeloa omaja keskkonnaseire täpsustatud nõuded, mille alusel veeloa andja peab keskkonnaseire skeemi määrama. Keskkonnaloa omaja kohustus seireandmed dokumenteerida ja perioodiliselt keskkonnaloa andjale esitada sätestatakse KSÜSis.

6. jaos on olulise uuendusena toodud oluline keskkonnahäiring, mille esinemisel võib panna seda põhjustanud isikule kahju heastamise kohustusi.

Uute väärtekoosseisudena (7. jagu) on eelnõus sätestatud pinnase olulise erosiooni või maalihke põhjustamine; heitvee külmunud pinnasele väljutamine või jääkatte saastamine; veekogu või põhjavee saastamise nõuete või saastamise piiramiseks kehtestatud nõuete rikkumine, veeloa prioriteetse ohtliku aine või nimistusse 1 kuuluva aine veekogusse või pinnasesse väljutamine, ohtlike ainete väljutamine majanduslikult oluliste vees kasvatavate liikide kaitseks määratud alale, joogiveevõtukoha toitealale või joogiveekogumi asukohas; saasteainete väljutamine veekogusse, millest võetakse vett joogivee tootmiseks, kaitsmata põhjaveega alale või joogiveevõtukoha sanitaarkaitsealale; saasteainete otse põhjavette veeloa väljutamine või väljutamise nõuete rikkumine; veekaitsevööndis, joogiveevõtukoha sanitaarkaitsealal või toitealal või nitraaditundlikul alal käesolevas seaduses sätestatud või selle alusel kehtestatud tegevuse piirangute rikkumine; käesolevas seaduses sätestatud või selle alusel kehtestatud põllumajandustegevuse keskkonnanõuete või põllumajanduses saastamise piiramiseks kehtestatud nõuete rikkumine; kanalisatsiooniehitise või vedelkütuse hoidla veekaitse nõuete rikkumine; veekogu paisutamise või veekogu veetaseme langetamise või veekogu tõkestamise nõuete rikkumine; maatüki, transpordivahendi või ehitise omaniku või valdaja poolt veeuuringute tegemiseks proovide võtmise takistamine; heitveekogumisalal koormusega 2000 inimekvivalenti või rohkem heitvee pinnasesse väljutamine; veele kahju tekkimise ohu põhjustamine.

Jäätmed

Eelnõus täpsustatakse jäätmealase regulatsiooni kohaldumisala ja mitut keskse tähtsusega terminit, mis suurendab õigusselgust ja parandab jäätmeõiguse rakendamist. Muuhulgas määratletakse esmakordselt kõrvalsaaduste ja jäätmete lakkamise kriteeriumid, sest kehtivas õiguses on piir jäätmete ja toodete vahel hägune. Võrreldes kehtiva õigusega eristatakse selgelt jäätmehoolduse põhimõtteid, mis on suunatud haldusorganitele ja mis realiseeruvad kaudselt, nt läbi jäätmekavade; ja põhikohustusi, mis on otseselt igäüht või teatud isikuid kohustavad. Põhimõtete täpsustamine, samuti jäätmekava sisu täpsustamine, aitab kaasa jäätmepoliitika tugevdamisele.

Võrreldes kehtiva õigusega laiendatakse eelnõuga oluliselt kohaliku omavalitsuse korraldatud jäätmeveoga hõlmatud ala, jättes korraldatud jäätmeveo kohustusega hõlmamata väikesaared. Selline muudatus suurendab eeskätt hajaasustusega aladel paiknevate omavalitsuste halduskoormust. Samas prognoosib Keskkonnaministeerium teostatud analüüsi põhjal korraldatud jäätmeveo kohustuse laienemisel olmejäätmete käitlemise teenustasu langust tarbija jaoks.

Võrreldes kehtiva õigusega lihtsustatakse eelnõuga ohtlike jäätmete käitlemise regulatsiooni läbi praegu dubleeriva protsessina toimiva ohtlike jäätmete käitluslitsentsi nõude välja jätmise. Lisaks antakse eelnõuga võimalus jäätmeluba ohtlike jäätmete veoks anda üleriigilisena. Nimetatud muudatused vähendavad otseselt osapoolte halduskoormust ja seotud kulusid.

Kiirgus

Kiirguse peatükki on tehniliselt küll suurel määral muudetud, kuid suur osa muudatusi on seotud ainult struktuuriliste ja normitehniliste muudatustega. Arvestatav hulk muudatusi on olnud seotud ka sellega, et on võimalik tugineda keskkonnaseadustiku üldosa seaduse regulatsioonile. Seeläbi on kujundatud ühtne arengukavade koostamise menetlus ning sarnasem lubade menetlus. Selliste muudatuste eesmärgiks on olnud peatükile selgema struktuuri ja parema arusaadavuse tagamine.

Kindlasti tuleb esile tõsta meditsiini kiirguse protseduuride täpsemat reguleerimist eelnõus, mis on oluline inimeste tervise kaitse seisukohalt. Vastav regulatsioon võib küll tekitada teataval määral kulusi meditsiini asutustele, kuid seda ei saa inimeste tervise kaitse aspektist pidada ülemääraseks.

Kiirgusloa osas tehtud muudatusega, näiteks et madala ohuga kiirgustegevusele antakse tähtajatud load, peaks vähenema loa taotlejate koormus ametiasutustega suhtlemisel ning samuti halduskoormus. Kiirgusohutuse tagamiseks ei ole selliste tegevuste puhul üldjuhul regulaarne uute lubade taotlemine vajalik. Eeldatavalt mõnevõrra vähenev koormus madala ohuga kiirgusloa taotluste menetlemisel võimaldab Keskkonnaametil pöörata suuremat tähelepanu mõõduka ja eriti suure ohuga kiirgustegevustele, millega seotud riskid on olulisemad.

Pinnases ja siseruumi õhus radoonisisalduse piirmäärade kehtestamine võimaldab senisest enam pöörata tähelepanu radoonist lähtuvatele ohtudele ning tagada seeläbi paremini inimeste tervise kaitse.

Eelnõusse lisatud rahaliste tagatiste regulatsioon väldib paremini olukordi, kus makseraskuste tõttu võivad radioaktiivsed jäätmed sattuda keskkonda või võiks nende käitlemise kulud jääda riigi kanda.

Elanikkonna ja keskkonna ohutuse tagamise eesmärgil on eelnõus täpsustatud radioaktiivse aine, seda sisaldava kiirgusallika ja radioaktiivsete jäätmete võtmist riigi valdusse ja sekkumises osalejate kohustusi. Sellega kaasnevad kulutused on seotud eelkõige radioaktiivse aine, seda sisaldava kiirgusallika ja radioaktiivsete jäätmete riikliku ohutustamisega ning sekkumises osalejate personali koolitamisega ja tehnilise võimekuse tõstmisega.

Eelnõu viiendas peatükis reguleeritakse tööstuslike käitistega seonduvat. Sellele vastab käesoleval hetkel kehtiv saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seadus.

Saastuse kompleksne vältimine ja kontroll

8. novembril 2010. a võttis Euroopa Liidu Nõukogu vastu uue tööstusheidete direktiivi, mis hõlmab muudatustega ka kehtiva saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse aluseks oleva Nõukogu direktiivi 2008/1/EÜ saastuse kompleksse vältimise ja kontrolli kohta. Kuna uus direktiivi kehtestab arvestataval määral uut ja üksikasjalikku regulatsiooni, on vajalik vastav regulatsioon eelnõuna või juba kehtestatud seadusena selles valguses uuesti põhjalikult läbi töötada ja täiendada. Kuna keskkonnaseadustiku kodifitseerimise eesmärgiks ei ole ühtlasi kõigi uute keskkonnadirektiivide ülevõtmine, ei ole ka käesoleva eelnõu peatüki väljatöötamise eesmärgiks tööstusheidete direktiivi ülevõtmine. Liikmesriikidel on vaja direktiiv siseriiklikku õigusesse üle võtta hiljemalt kahe aasta jooksul Euroopa Liidu Teatajas

avaldamist, mis on piisav aeg, et teostada direktiivi ülevõtmiseks vajalikud tehnilist ja õiguslikku laadi analüüsid.

Sellele vaatamata on eelnõu koostamisel direktiivi ülevõtmise vajadust püütud arvestada ning eelnõu ülesehituses on järgitud direktiivi ülesehitust. Sellest lähtuvalt on moodustatud ka mõned eraldi jaod (näiteks jaod 3-5), millesse direktiivist tulenevat regulatsiooni saab paigutada.

Eelnõu koosneb kaheksast jaost. Eelnõuga ei ole võrreldes käesoleval ajal kehtiva saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seadusega tehtud põhimõttelist laadi sisulisi muudatusi. Mõnevõrra on muudetud normide järjestust või asukohta.

Üldsätetes on vajalik täpsemalt määratleda aine ja käitise mõisted, kuna need ei kattu täpselt muudes peatükkides kasutatavate sarnaste mõistetega.

Teises jaos tuleb oluliseks pidada kompleksloa taotluse menetlust puudutavaid muudatusi. Kompleksluba on üks keskkonnalubadest ning keskkonnalubade menetlust puudutav regulatsioon on ühtlustatud ning koondatud keskkonnaseadustiku üldosasse. Seega menetletakse kompleksloa taotlust põhisosas analoogselt kõigi teiste keskkonnalubade taotlustega. Saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise peatükis reguleeritakse ainult kompleksloaga seonduvaid erisusi, mistõttu on kompleksloa taotluse menetlust puudutav regulatsioon senisega võrreldes lühem ning kehtiva seadusega võrreldes teisiti üles ehitatud (näiteks pole enam eraldi jagu kompleksloa avalikustamise kohta).

Olulise osa antud jaost moodustab käesoleval ajal parima võimaliku tehnika ja heite piirmääradega seonduv. On ette näha, et tööstusheidete direktiivist tulenevalt on vaja just nende teemade osas teha siseriiklikku regulatsiooni arvestataval määral täiendusi.

Eelnõu 6. jagu sisaldab käitaja kohustusi täpsustavaid sätteid. Võrreldes kehtiva saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seadusega on välja jäetud kehtiva seaduse §-s 35 sätestatud kohustus likvideerida tekkinud saastus, kuna see ei haakuks selliselt ülejäänud keskkonnastutuse põhimõtetega keskkonnaseadustikus.

Looduskaitse

Eelnõu looduskaitse peatükk vastab üldjoontes kehtiva looduskaitse seaduse regulatsioonile, säilitatud on kaitstavate loodusobjektide ja neil kehtivate piirangute üldine süsteem, liigikaitse põhimõtted jms.

Olulise uuendusena sätestatakse looduse üldise kaitse põhimõte. Põhimõte peaks otsustajale olema suunaandjaks kõikidel juhtudel, kui loodusesse sekkumist ajendavate eesmärkide saavutamise on võimalik läbi erinevate lahendusvariantide. Lahendusvariantidest tuleks mõistlikkuse põhimõtet arvestades valida selline mille ebasoodne mõju loodusele on väiksem

Olulise uuendusena sätestatakse looduskaitse arengukava koostamise korraldus, millega looduskaitset riiklikul tasandil suunata. Eelnõuga tehakse ettepanek arengukavade menetluse ühtse regulatsiooni kehtestamiseks keskkonnaseadustiku üldosa seaduses, mistõttu looduskaitse peatükk sisaldab vaid looduskaitse arengukava koostamise aluseid, sh nõudeid selle sisule, ja menetlemise erisätteid. Peamiseks menetluslikuks erisuseks looduskaitse arengukava puhul on nõue moodustada arengukava väljatöötamiseks töögrupp, kelle tegevusse kaasataks looduskaitsega tegelevad uurimisasutused ning muud olulised looduskaitsega seotud huvigrupid.

Olulise uuenduse sätestatakse Natura võrgustiku moodustamise korraldus ja loodusalade erikaitsealaks määramise menetlus. Ala erikaitsealaks määramise üks olulisemaid eesmärke on selle ühemõtteline ja õiguslikult siduv esiletoomine, et tegemist on küll Eesti siseriikliku süsteemi kuuluvate kaitstavate loodusobjektidega, kuid nende kaitsekorra erisused tulenevad Euroopa Liiduse õigusest. Teine peamine erikaitsealade määramise eesmärk on alade kaitse eesmärkide selge ja detailne esiletoomine. On ju Natura alade kaitsekorra nurgakivi just ala kaitse eesmärk, kuna üldreeglina on keelatud kõik tegevused, mis võivad seda eesmärki oluliselt ebasoodsalt mõjutada.

Eelnõus on eraldi reguleeritud riikliku ja kohaliku tasandi looduskaitse sätted (kaitse eesmärgid, kaitse alla võtmine, kaitse korraldamine).

Riikliku tasandi kaitse alla võtmise menetluses on kehtiva regulatsiooniga võrreldes täpsustatud ettepanekule esitatavat teavet – kaitse alla võtmise ettepaneku tegija peab lisama ettepanekule kaardi, millele on kantud loodusobjekti asukoht või piir ja loodusväärtused, mille kaitse eesmärgil ettepanek esitatakse. Täpsustatud on ka kaitse alla võtmise menetluse avalikkuse kaasamise korraldust. Loodusobjekti kaitse alla võtmise otsuse eelnõu tuleb lisaks

muudele kanalitele avaldada Keskkonnaministeeriumi veebilehel ning avaliku väljapaneku kestust tuleb kaaluda, lähtuvalt asja keerukusest ja mahust (väljapaneku miinimumtähtaeg on analoogselt kehtiva regulatsiooniga 14 päeva).

Ette nähakse laiemad alused kaitse alla võtmise menetluse kestel muu haldusakti andmise menetluse peatamiseks, kui see haldusakt võib ettepanekus nimetatud loodusobjekti seisundit mõjutada. Eelnõuga seatakse haldusorganile menetluse peatamise kaalumise kohustus juhul, kui on esitatud loodusobjekti kaitse alla võtmise ettepanek, ning menetluse peatamise kohustus juhul, kui on algatatud kaitse alla võtmise menetlus.

Eelnõus sätestatakse senisest oluliselt põhjalikumalt kaitsekorralduskavaga seonduv, kuna tegemist on haldusvälise mõjuga dokumendiga. Kaitsekorralduskavas tuleb määratleda ala üldiseloostus, alal leiduvate loodusväärtuste kirjeldus, kaitse-eesmärgid, oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks jne. Kaitsekorralduskava koostamise menetlus on eelnõus sätestatud nõ poolavatud menetlusena – kava koostamise kohta tuleb avaldada avalik teade, samuti tuleb saata teade loodusobjekti asukoha kohalikule omavalitsusele ja kinnisasja valdajale. Neile saadetakse tutvumiseks ka kaitsekorralduskava eelnõu, mis pannakse avalikult välja ka keskkonnaministeeriumi veebilehel. Samas sätestatakse eelnõus, et kui hoiualal või kaitsealal asuvaid kinnisasja omanikke on rohkem kui 100, siis ei pea neid otse teavitama ja piisab teate avaldamisest Keskkonnaministeeriumi veebilehel ning ühes üleriigilises ja ühes kohalikus ajalehes.

Senisest erinevalt on reguleeritud hoiuala teatise menetlemine. Eelnõus sätestatakse, et hoiuala teatis tuleb esitada vaid nende tegevuste kohta, mille osas ei ole vaja esitada muu tegevusloa taotlust. Täpsemalt on reguleeritud hoiuala teatise menetlemise kord, sätestades selgelt, et hoiualal kavandatavate tegevuste mõju saab hinnata tegevusloa või teatismetluses keskkonnamõju hindamise või Natura hindamise kaudu. Eelnõus on sätestatud ka vastavad menetluslikud nõuded hindamise algatamise otsustamisele ja hindamise tulemuste alusel otsuse tegemisele tegevuse lubatavuse osas.

Olulise uuendusena on sätestatud eraldi regulatsioon loodusobjektide kohaliku kaitse alla võtmise menetluse ning otsustamise ja kaitse korraldamise kohta. Kohaliku tasandi looduskaitset reguleerib ka kehtiv looduskaitse seadus, ent eelnõuga on regulatsiooni täpsustatud ja muudetud. Looduskaitse eesmärgiks kohaliku omavalitsuse tasandil on analoogselt kehtiva regulatsiooniga piirkonna eripära, kultuuri, asustust ja maakasutust esindavate väärtuslike maastike või nende üksikelementide kaitse ja kasutamise tingimuste

määramine kohaliku omavalitsuse poolt, lisaks aga ka liikide soodsa seisundi tagamine kohalikul tasandil.

Loodusobjekti kohaliku kaitse alla võtmise ettepaneku ning vastava menetluse regulatsioon on sarnased loodusobjekti riikliku kaitse alla võtmise regulatsiooniga ning põhijoontes menetlus kattub. Eelnõu kohaselt on loodusobjekti kohaliku kaitse alla võtmine võimalik ka planeeringu alusel (analoogselt kehtivale regulatsioonile). Eelnõu sätestab selliseks puhuks menetluslikud erisused, et kohaliku kaitse alla võtmise menetlus oleks ühildatav planeerimismenetlusega.

Eelnõus sätestatakse olulise uuendusena tingimus, et kui loodusobjekti asukoht asub üleriigilise tähtsusega maardlal, riigimetsas või alal, kuhu on planeeringuga määratud riiklikult tähtsa ehitise rajamine planeerimisseaduse § 32 tähenduses, sõltub kaitse alla võtmise lubatavus keskkonnaministeriumi otsusest. Kohalik omavalitsus peab sellistel juhtudel saama keskkonnaministeriumilt nõusoleku, mis on talle siduv. Sätte rakendamine eeldab ka maapõue kasutamises kontseptsioonilist muutust, et riik määratleks ka sisuliselt selgelt, millised maardlad on üleriigilise tähtsusega ning millised on kohaliku tähtsusega. Et tagada igakülgne huvide kaalumise vastavasisulise otsuse tegemisel, sätestab eelnõu keskkonnaministeriumile nõusoleku andmisest keeldumise piirangud – nõusoleku andmisest võib keelduda vaid juhul, kui selleks on ülekaalukas avalik huvi.

Eelnõu kohaselt on kehtivast regulatsioonist erinevalt ranna või kalda kaitse eesmärgiks muuhulgas ranna või kalda maastike ilme säilitamine. Maastikukaitseline eesmärk on lisatud ehitus- ja planeerimisseadustiku eelnõu töögrupi ettepanekul ning järgib sellisena ka eelnõus sätestatud looduskaitse põhimõtteid maastike säilitamise osas.

Uue terminina sätestatakse eelnõus ranna ja kalda kaitsevööndi mõiste, mis asendab kehtivas regulatsioonis kasutatavat ranna ja kalda piiranguvööndi mõistet. Kuna piiranguvöönd on ka kaitstavatel loodusobjektidel, tekitab erinevate piiranguvööndite mõistete kasutamine keskkonnaministeriumi hinnangul segadust. Uus mõiste leidis toetust ka keskkonnaministeriumi looduskaitseosakonna poolt.

Ranna ja kalda ehituskeeluvööndis sätestatakse kehtiva regulatsiooniga (LKS § 38 lg 4 p 1) võrreldes eelnõuga piirang, et ehituskeeld ei laiene hajaasustuses olemasoleva elamu (kehtivas regulatsioonis ehitise) õuemaale ehitatavale uuele hoonele või rajatisele, mis ei jää veekaitsevööndisse. Samuti on lisatud keskkonnaministeriumi ettepanekul eelnõusse säte,

mille kohaselt maaküttesüsteemidele ja imbväljakutele ei laiene ehituskeelust tehnovõrgule ja -rajatisele tehtav üldine erand.

Ehituskeeluvööndi suurendamine või vähendamine võib eelnõu kohaselt toimuda üksnes üldplaneeringuga. Eelnõus nähakse lisaks ette, et kohaliku omavalitsuse taotlusest ehituskeeluvööndi vähendamiseks, mis esitatakse Keskkonnaametile, peavad nähtuma ka ehituskeeluvööndi vähendamise põhjendused ning lisaks peab kohalik omavalitsus küsima ehituskeeluvööndi vähendamise kohta seisukohta maavanemalt.

Eelnõus ei reguleerita eraldi uute tiheasustusalade loomisega seonduvat (kehtivas regulatsioonis on see sätestatud LKS §-s 41). Kehtiva regulatsiooniga võrreldes ei ole eelnõus sätestatud ka supelranna kasutamise seonduvat (LKS § 42), kuna töögrupi hinnangul on nende sätete jaoks sobivam asukoht rahvatervise seadus, mille alusel on muuhulgas sätestatud supluskohti puudutav regulatsioon.

Geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimine

Kuna kehtiv geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise regulatsioon lähtub suures osas direktiiviga 2001/18/EÜ ette nähtust, siis puudus võimalus ja ka vajadus ulatuslikeks muudatusteks ning GMOde regulatsioon jääb suures plaanis samaks. Olulisemates muudatustest võiks välja tuua järgmised:

Kehtivas õiguses on GMO keskkonda viimise lubatavuse osas kasutatud väljendeid "geneetiliselt muundatud organismi keskkonda viimise võimalikke negatiivseid tagajärgi" ning "riski vähendamise kava". Käesolevas eelnõus pakutud sõnastus - „Luba antakse juhul, kui geneetiliselt muundatud organismi keskkonda viimisel on tagatud keskkonnaohu vältimine ja kohaste meetmete võtmine keskkonnariski vähendamiseks võimalikult suures ulatuses“ - lähtub keskkonnaseadustiku üldosa seaduse eelnõu mõistesüsteemist, mis muudab seni kasutatud keskkonnaohu ja keskkonnariski mõisteid ja sätestab keskkonnahäiringu mõiste. Seetõttu on eelnõu kogu GMOde peatükis asendatud mõiste "ohtlikkus" keskkonnaohu ja keskkonnariski mõistetega. Tegemist ongi kõige olulisema muutusega terves GMO peatükis

Täiendavat teavitamist puudutavas paragrahvis on tehtud sisuline muutus. Selgelt on eristatud juhtu, kus loa taotlejale on teatavaks saanud geneetiliselt muundatud organismi või

organismide kombinatsiooni keskkonda viimisega seotud keskkonnaohu või keskkonnariski uued andmed - juhust, kus see teave on teatavaks saanud pärast loa andmist loa omajale. Esimesel juhul võetakse uusi andmeid arvesse loa edasises menetluses, teisel juhul aga tuleb tõenäoliselt loa kehtivus peatada ja luba muuta.

Geenitehnoloogiakomisjoni (GTK) puudutavas regulatsioonis on tehtud järgmised muudatused. Kehtiva õiguse alusel on GTK liikmelt nõutav „asjakohane akadeemiline kraad”, mis on teadusliku tausta tagamiseks liiga ebamäärane. Käesolevas eelnõus on seetõttu välja pakutud, et geenitehnoloogiakomisjoni (GTK) liikmetel peaks olema vähemalt teadusmagistri kraad. Ühtlasi on käesolevas eelnõus sätestatud, et GTK liikmed ei pea esindama mitte lihtsalt mitmeid asjaomaseid teadussuundi, vaid erinevaid teadussuundi – et tagada GTK liikmete mitmekesisust. Kehtivas õiguses on säte, et põllumajandusministri ettepanekul nimetatavatest GTK liigetest üks peab esindama põllukultuuride kasvatajaid ja üks põllukultuuride töötlejaid. Selline lähenemine ei ole kooskõlas GMO direktiiviga, mille kohaselt GTK ei ole huvigruppide esindamiseks mõeldud organ, vaid nõuandev teaduslik komisjon, mille liikmed esindavad mitte huvigruppe, vaid asjaomaseid teadussuundi.

GTK kui nõuandev teadusorgan ei saa eelnõu kohaselt enam keskkonnaministrile teha ettepanekut luba and või mitte anda. GTK kui teadusorgan saab teha vaid teadusliku järelduse, kas GMO keskkonda viimine võib ebasoodsalt mõjutada inimeste tervist ja keskkonda või mitte. Selline järeldus on abistava iseloomuga. Keskkonnminister võib sellest järeldusest juhinduda või mitte.

Metsanduse

Metsanduse peatükis on kehtiva regulatsiooniga võrreldes kõige enam muudetud struktuurilist ülesehitust, samas kui sisulises osas vastab regulatsioon enamjaolt metsaseaduse sätetele.

Eelnõus sätestatakse senisest täpsemalt metsanduse arengukava koostamise regulatsioon, mille menetlusnõuete osas teeb töögrupp ettepaneku reguleerida arengukavade menetlus ühtselt keskkonnaseadustiku üldosa seaduses.

Raietega seotud sätteid on kehtiva regulatsiooniga võrreldes teisiti struktureeritud, et nende omavaheline loogika selgemalt välja tuleks ning regulatsioon oleks normitehniliselt korrektsem.

Erinevalt kehtivast metsaseadusest ei ole eelnõu metsanduse peatükis sätestatud üldiseid metsakasutusõiguse kitsendusi (MS § 35 lõiked 1 ja 2), kuna need on osaliselt sätestatud juba keskkonnaseadustiku üldosa seaduse eelnõus (võõral maal viibimine ja liikumine, samuti telkimine ja lõkketegemine), osaliselt sätestatakse eelnõu looduskaitse peatükis (koeraga liikumise piirangud) ning osaliselt tulenevad teeseadusest (sõidukiga sõitmise tingimused).

Metsateatise menetlemisel on eelnõus antud Keskkonnaametile võimalus kontrollida kavandatud uuendus-, harvendus- ja valikraie vastavust ka tegelikele andmetele (kui inventeerimisandmed mingil põhjusel tegelikkusele ei vasta). Teiseks antakse eelnõus Keskkonnaametile võimalus lubada metsateatises märgitud tegevusi osaliselt, kui nõuetele vastavad vaid osad metsateatises märgitud tegevustest. Kolmandaks ei esitata eelnõus metsateatise tagastamise regulatsiooni, kuna dokumendi kättetoimetamise nõuded tulenevad haldusmenetluse seadusest.

Eelnõus sätestatakse uudse regulatsioonina metsateatise menetlemise erisätted kaitstaval loodusobjektil. Kui metsateatises märgitud tegevust kavandatakse kaitstava loodusobjekti piiranguvööndis, kus raie on lubatud või kus raie lubatavus sõltub kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekust, kaitstava liigi püsielupaigas või hoiualal, kehtestab kaitseala valitseja metsateatises tingimused, mis on vajalikud kaitstava loodusobjekti või sellel asuvate elupaikade ja liikide soodsa seisundi säilitamiseks. Kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstava loodusobjekti puhul tuleb metsateatis valitsejaga kooskõlastada, kusjuures metsateatises märgitud tegevuste lubamiseks peab olema valitseja nõusolek (kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti).

Juhul, kui tegevust kavandatakse kaitstava loodusobjekti piiranguvööndis, kus raie on kaitse-eeskirjaga keelatud, või sihtkaitsevööndis, saab tegevusi ellu viia vaid kaitse-eesmärkidest lähtuvalt. Metsateatise saab esitada vaid kaitseala valitseja ettepanekul ning tegevuste kavandamisel tuleb lähtuda kaitseala valitseja poolt kaitse-eeskirjast või kaitsekorralduskavast lähtuvalt määratletud tegevused, mis on kaitse-eesmärgi saavutamiseks vajalikud.

Eelnõuga sätestatakse, et raieõiguse võõrandamise leping tuleb sõlmida kirjalikult, mis erineb kehtivast regulatsioonist, mille kohaselt on lepingu sõlmimine võimalik ka suuliselt, kui selle kohta koostatakse kirjalik akt (MS § 37 lg 6).

Eelnõus ei ole sätestatud Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) tegevuse aluseid. Kehtivas metsaseaduses on kehtestatud eraldi sätted RMK tegevusalade, organite, raamatupidamise, aruandluse ning vara haldamise, kasutamise ja käsutamise kohta, mis on otstarbekas sätestada eraldiseisvas õigusaktis.

Eelnõus sätestatakse riikliku järelevalve teostamise alused lähtuvalt justiitsministeeriumi poolt ette valmistatud korrakaitseaduse eelnõu regulatsioonist. Samuti sätestatakse metsale tekitatud kahju mõiste ja nähakse ette kahju hüvitamise kord, sh kahju hüvitamise määrad. Eelnõus kasutatakse kahju määratlemisel erinevalt kehtivas regulatsioonist kasutatavast terminist „keskkonnale tekitatud kahju” mõistet „metsale tekitatud kahju”. Erinevalt kehtivast regulatsioonist antakse eelnõus volitusnorm teatud kahju määrade sätestamiseks Vabariigi Valitsuse poolt. Lisaks suurendatakse eelnõus kehtiva regulatsiooniga võrreldes oluliselt juriidiliste isikute vastutuse määrasid nõuete rikkumise eest.

Kalapüük

Eelnõu kalapüügi regulatsioon on sisu osas jäänud samaks, mis kehtivas õiguses, on tehtud vaid üksikuid väheolulisi sisulisi muutusi. Kalapüügi osas on aga võrreldes kehtiva õigusega tehtud põhimõttelisi struktuurilisi muutusi. Kehivat õigust on alates kalapüügiseaduse kehtestamisest korduvalt muudetud. Kehiva õigus struktuur on muutunud ülikohmakaks, mis on kaasa toonud ka regulatsiooni sisulise arusaadavuse olulise languse.

Seega võibki väita, et eelnõu kalapüügi osal on võrreldes kehtiva õigusega täiesti uus struktuur – mis olulisel määral lihtsustab regulatsiooni arusaadavust – see ongi kalapüügi osa suurim uuendus.

7. Rakendusaktid

Rakendusaktide loetelu valdkondade kaupa

Atmosfääriõhu kaitse

Vabariigi Valitsuse määrused

1. Käitajate tegevusalade loetelu ja kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise kord
2. Liikuvate heiteallikate kohta andmeid esitama kohustatud isikute loetelu, andmete esitamise tähtajad ja vormid
3. Lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisest saadud tulu kasutamise tingimused ja kord
4. Osoonikihti kahandavate ainete ja fluoreeritud kasvuhoonegaaside kogustest aruandmise kord ning aruande vormid
5. Osoonikihti kahandavate ainete käitlemise nõuded
6. Paiksetest ja liikuvatest heiteallikatest eralduvate kasvuhoonegaaside summaarne lubatud heitkogus ja riiklikud rakendusmeetmed
7. Paiksetest ja liikuvatest heiteallikatest väljutatavate vääveldioksiidi, lämmastiku oksiidide, lenduvate orgaaniliste ühendite, ammoniaagi ja vajadusel teiste saasteainete heidete summaarsed piirkogused, nende saavutamise tähtajad ja piirkoguste jaotamise skeem

Keskkonnaministri määrused

1. Fluoreeritud kasvuhoonegaasidega seotud tegevuslitsentsi taotlusele esitatavad täpsustatud nõuded ja taotluse vormi, samuti fluoreeritud kasvuhoonegaasidega seotud tegevuslitsentsi muutmise taotluse vorm
2. Fluoreeritud kasvuhoonegaase või osoonikihti kahandavaid aineid sisaldava seadme lubatud lekkes
3. Heiteallikate saasteainete heidete piirväärtused ja heidete piirväärtuste määramise kord
4. Heiteallikatest väljutatavate saasteainete heidete seirenõuded
5. Heitkoguse loa taotlusele esitatavad täpsustatud nõuded ja taotluse vormi ning heitkoguse loa muutmise taotluse vorm

6. Heitkoguse loa vorm
7. Kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse aruande, tõendamise aruande ja tõendamise otsuse sisu ja vormide kohta esitatavad nõuded
8. Lenduvaid orgaanilisi ühendeid sisaldavate värvide, lakkide, välja arvatud aerosoolide, ning sõidukite või nende osade pinnakattevahenditena remondi, kaitse või kaunistamise eesmärgil väljaspool tootmisseadeldisi kasutatavate taasviimistlusmaterjalide alaliigid, lenduvate orgaaniliste ühendite sisalduse piirväärtused, piirväärtuste rakendamise tähtajad ning piirväärtustele vastavuse määramiseks kasutatavad meetodid
9. Liikuva heiteallika heitgaasi saasteainete sisalduse ja suitsususe normatiivid, sealhulgas välisõhku väljutatavate saasteainete heitkoguste piirväärtused mootorsõiduki läbisõidu või energiaühiku kohta, ning mürataseme piirväärtused
10. Lubatud heitkoguste projekti täpsustatud nõuded
11. Lõhnaaine esinemise määramise ekspertrühma moodustamise korra ja liikmetele esitatavad nõuded
12. Lõhnaaine esinemise määramise kord ja selleks kasutatavate meetodite loetelu
13. Lõhnaaine vähendamise kava sisule esitatavad täpsustatud nõuded
14. Osoonikihti kahandavaid aineid või fluoreeritud kasvuhoonegaase sisaldava seadme hoolderaamatu vorm ja pidamise kord
15. Osoonikihti kahandavaid aineid või fluoreeritud kasvuhoonegaase sisaldavate seadmete installeerimise, käitamise, lammutamise ja seadmetest tekkinud jäätmete käitlemise ning lekkekontrolliga tegeleva isiku pädevusnõuded ja seda tõendavate dokumentide loetelu
16. Riigi territooriumi jaotus õhukvaliteedi piirkondadeks saasteainete järgi välisõhus
17. Saasteainete heidete mõõtmise ja arvutusliku määramise meetodid
18. Saasteainete koosmõju määramise kord
19. Taasviimistlusmaterjalide erandkorras turustamise loa vormid
20. Täpsustatud nõuded jäätmepeletustehase ja koospõletustehase rajamise, seire, kasutamise ja sulgemise kohta

21. Uue mootorsõiduki tootja, Eesti Vabariiki sissevedaja või müüja poolt kasutajale esitatavate andmete loetelu ja kasutaja teavitamise kord
22. Vedelkütustele ja nende hoidmisele esitatavad keskkonnanõuded
23. Välisõhus saasteainete sisalduse orienteeriva ohutu taseme määramiseks vajalike andmete loetelu
24. Õhukvaliteedi hindamise kord
25. Õhukvaliteedi piir- ja sihtväärtused, õhukvaliteedi piirväärtuse ületamise määrad, õhukvaliteedi häiretasemed, keskmise kokkupuute näitaja, saasteainete hindamispiirid ning teavitamistasemed
26. Õhukvaliteedi rangemad piirväärtused elanikkonna tundlike gruppide tervise kaitseks
27. Õhusaasteloa omaja poolt esitatavate andmete loetelu ja aruande vormid

Ministri (vahendite kasutaja) määrus „Riigi lubatud heitkoguse ühikutega kauplemisest saadud vahendite kasutamise tingimused ja kord“

Sotsiaalministri määrused

1. Müra piirtasemed
2. Välisõhu strateegilise mürakaardi ja välisõhus leviva müra vähendamise tegevuskava sisule esitatavad miinimumnõuded
3. Välisõhus leviva müra normtasemed ning mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid

Vesi

Vabariigi Valitsuse määrused

1. Joogivee tootmiseks kasutatava või kasutada kavatsetava pinna- ja põhjavee kvaliteedi piirväärtused ning kvaliteedinäitajate piirväärtused kvaliteediklasside kaupa, võttes arvesse vee joogiveeks töötlemise meetodeid
2. Kanalisatsiooniehitise täpsustatud veekaitse nõuded, sealhulgas nõuded ehitise

konstruktsioonile, ehitise projekteerimis-, planeerimis-, ehitus- ja kasutusnõuded ning ehitise kaitsevööndi täpsustatud ulatused

3. Mineraalväetisega aastas haritava maa hektari kohta lubatud lämmastiku maksimaalsed kogused sõltuvalt kasvatatavast kultuurist ja planeeritavast saagist
4. Nitraaditundliku ala kaitse-eeskiri ja piirangute täpne ulatus
5. Nitraaditundlikud alad ja nitraaditundliku ala piires põhjavee taastumiseks oluliste allikate ja karstilehtrite nimekiri
6. Täpsustatud nõuded üleujutusriskide hindamise aruande sisule
7. Vedelkütuse hoidla täpsustatud veekaitse- ja kaitse-eeskirid, sealhulgas nõuded hoidla konstruktsioonile, hoidla projekteerimis-, planeerimis-, ehitus- ja kasutusnõuded ning hoidla kaitsevööndi täpsustatud ulatused
8. Üleujutusriskipiirkonna kaardile kantavate andmete ja kaitset vajavate alade täpsustatud loetelu

Keskkonnaministri määrused

1. Alad majanduslikult oluliste vees kasvatatavate liikide kaitseks ja täpsustatud nõuded nende alade kohta
2. Heitvee puhastamise täpsustatud nõuded, saasteainete sisalduse piirväärtused heitvees ning saasteainete heitveega ja sademeveega veekogusse, otse põhjavette või pinnasesse väljutamise heitkogused ning täpsustatud nõuded
3. Joogiveekogumite nimekiri
4. Keskkonnakvaliteedi piirväärtused ja heite piirväärtused
5. Loomapidamishoonete täpsustatud nõuded
6. Nõuded käesoleva riikliku veeseireprogrammi kohta
7. Ohtlike ainete ja ainerühmade nimistud 1 ja 2 ning muude saasteainete nimekirjad
8. Ohtlike ainete, sealhulgas prioriteetsete ainete ja prioriteetsete ohtlike ainete ning muude saasteainete pinnavee kvaliteedi piirväärtused ning nende piirväärtuste kohaldamise

meetodid

9. Ohtlike ainete sisalduse piirväärtused pinnases
10. Ohtliku aine lubatava heite piirkogused tooraine- või toodanguühiku kohta
11. Pinnaveekogumite nimestik
12. Pinnaveekogumite seisundiklassidele vastavad pinnaveekogumi ökoloogilise seisundi või ökoloogilise potentsiaali määramiseks kasutatavate kvaliteedinäitajate väärtused ning seisundiklasside määramise kord
13. Põhjaveekogumite nimestik
14. Põhjaveekogumite seisundiklassidele vastavad põhjaveekogumi keemilise seisundi määramiseks kasutatavate kvaliteedinäitajate väärtused, koguselise seisundi määramiseks kasutatavad näitajad ning seisundiklasside määramise kord
15. Põhjaveevaru hindamise kord
16. Põhjasettes või vee-elustikus akumulatsioonide prioriteetsete ainete kvaliteedi piirväärtused põhjasettes ja vee-elustikus
17. Põhjavees keskkonnamisriski põhjustavate saasteainete põhjavee kvaliteedi piirväärtused põhjaveekogumi või põhjaveekogumite kohta
18. Veekogu paisutamise, veekogu veetaseme alandamise ja veekogu tõkestamise täpsustatud nõuded ning nõuded paisule
19. Veeloa alusel tehtava keskkonnaseire punktide arvu ja asukoha, veeseire sageduse ja seiratavate kvaliteedinäitajate määramise täpsustatud kriteeriumid
20. Väetise ja silo ladustamise ja vedamise täpsustatud nõuded ning nõuded väetisehoidlale ja silo ladustamiskohale
21. Väetise laotamise nõuded sõltuvalt aastaajast ja maapinna kaldest

Põllumajandusministri määrused

1. Põllumajandusloomade loomühikuteks ümberarvutamise koefitsiendid
2. Põlluraamatusse kantavate täpsustatud andmete ja tööde loetelu, põlluraamatu vorm ja

põlluraamatu pidamise kord

3. Sõnniku koostise nõuded

Jäätmed

Vabariigi Valitsuse määrused

1. Jäätmete kõrvaldamistoimingute nimistu
2. Jäätmete ohtlike jäätmete hulka liigitamise kord
3. Jäätmete taaskasutamistoimingute nimistu
4. Jäätmete tekitamiseks jäätmeluba vajavate tegevusvaldkondade tegevuste täpsustatud loetelu ning tootmismahud ja jäätmekogused, mille puhul jäätmeluba ei nõuta - Vabariigi Valitsuse määrus
5. Jäätmete, sealhulgas ohtlike jäätmete nimistu - Vabariigi Valitsuse määrus
6. Kasutuselt kõrvaldatud vastutustootest tekkivate jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord
7. Teatud vastutustoodete või nende osade ohtlike ainete piirnormid, kasutusala, tehnilised tingimused ja tähtajad Euroopa Majanduspiirkonnas vastutustoodete turule laskmise keelu rakendamiseks

Keskkonnaministri määrused

1. Asbesti sisaldavate jäätmete käitlusnõuded
2. Asjade kõrvalsaadustena määratlemise kriteeriumite täpsustamine
3. Elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmekäitluskulude info esitamise tähtaegade täpsustatud loetelu elektri- ja elektroonikaseadmete kategooriate lõikes –
4. Elektri- ja elektroonikaseadmete romude käitlusnõuded
5. Jäätmeloa omamise kohustusest vabastatud isiku või tavajäätmete vedaja teate ja registreerimistõendi vormid

6. Kaevandamisjätmete käitlemise nõuded
7. Metallijätmete täpsustatud nimistu
8. Ohtlike jätmete ja nende pakendite märgistamise kord
9. Ohtlike jätmete käitluse eest vastutava isiku koolitusele ja pädevusele esitatavad nõuded
10. Ohtlike jätmete saatekirja vorm ning saatekirja koostamise, edastamise ja registreerimise kord
11. Olmejätmete sortimise kord ning sorditud jätmete liigitamise alused
12. Patareide ja akude käitlusnõuded
13. Polüklooritud bifenüüle ja polüklooritud terfenüüle sisaldavate jätmete käitlusnõuded
14. Prügila rajamise, kasutamise ja sulgemise nõuded
15. Romusõidukite käitlusnõuded
16. Tagatisraha märgid
17. Tagatisraha suurus
18. Teatud liiki ja teatud koguses tavajätmete, mille vastava käitlemise korral pole jäätmeoia omamine kohustuslik, taaskasutamise või tekkekohas kõrvaldamise nõuded
19. Vanaõli käitlusnõuded
20. Vastutustoodete märgistamise viis ja kord

Kiirgus

Vabariigi Valitsuse määrused

1. Hoonealuse pinnase ja ruumiõhu radoonisisalduse määrad
2. Kiirgustöötaja ja elaniku efektiivdoosi ning silmaläätse, naha ja jäsemete ekvivalentdoosi piirmäärad

3. Radioaktiivsete jäätmete käitlemise fondi põhikiri, fondi sissemaksete tegemise ja sellesse kogutud vahendite kasutamise kord
4. Radioaktiivse aine, seda sisaldava kiirgusallika ja radioaktiivsete jäätmete riigi valdusse võtmise ja käitlemisega seotud kulude hüvitamise täpsustatud kord
5. Radioaktiivsete jäätmete sisse-, välja- ning läbiveo dokumentide menetlemise korra erisused lähtuvalt päritolu- ja sihtriigist
6. Sekkumises osalejate täpsustatud kohustused ja ülesanded
7. Väljaarvamistasemete tuletamise alused ja radionukliidide väljaarvamistasemed

Keskkonnaministri määrused

4. Elaniku ja kiirgustöötaja efektiivdooside seire ja hindamise korra, radionukliidide sissevõtmist põhjustatud dooside doosikoefitsientide, kiirgus- ja koefaktori väärtused ning nende mõõtmise kord
5. Keskkonnaameti põhitegevusega seotud kiirgusohutust tagavate tasuliste teenuste loetelu ja tasu määrad
6. Kiirgusallika asukohaks olevatele ruumidele, samuti ruumide ja kiirgusallika märgistamisele esitatavad nõuded
7. Kiirgusallikate kategooriad sõltuvalt kiirgusallikaga seotud turvalisuse riskidest ja kiirgusallika füüsilise kaitse nõuded sõltuvalt kiirgusallika kategooriast

Saastuse kompleksne vältimine ja kontroll

Vabariigi Valitsuse määrus „Keskkonnakompleksluba nõudvate alltegevusvaldkondade ja künnisvõimsuste kehtestamine ning olemasolevate käitiste käitajate poolt kompleksloa taotluste esitamise tähtaegade kehtestamine“

Keskkonnaministri määrused

1. Keskkonnakompleksloa taotluse lisade vormid ja nende täitmise juhised

2. Keskkonnakompleksloa sisu täpsustavad nõuded ja keskkonnakompleksloa vormid
3. Keskkonnakompleksloa taotluse esitamise, keskkonnakompleksloa taotluse saamise, keskkonnakompleksloa andmise või sellest keeldumise teatevormide kinnitamine

Looduskaitse

Vabariigi Valitsuse määrused

1. Kaitsealuse liigi isendi ümberasustamise kord
2. Kaitstava loodusobjekti ja kaitsealuse liigi või muu loomaliigi isendi hävitamise või kahjustamisega ning võõrliigi isendi loodusesse laskmisega keskkonnale tekitatud kahju hüvitamise kord ja määrad
3. Kaitstavat loodusobjekti sisaldava kinnisasja riigi poolt omandamise ja ettepanekute menetlemise kord ning kriteeriumid, mille alusel loetakse ala kaitsekord kinnisasja sihtotstarbelist kasutamist oluliselt piiravaks
4. Ohustatud looma- ja taimeliikide isendite sisse- ja väljaveoks määratud tollipunktid ja tolliasutused

Keskkonnaministri määrused

1. I kaitsekategooria liigi isendi valduse ning tehingu keskkonnaregistris registreerimise kord
2. III kaitsekategooria nende loomaliikide nimekiri, mille isendite surmamine on lubatud väljaspool liigi kaitseks piiritletud ala
3. Euroopa Liidu Nõukogu määruse (EÜ) 338/1997 looduslike looma- ja taimeliikide kaitse kohta nendega kauplemise reguleerimise teel lisades nimetatud loomaliikide nimekiri, mille elusate isendite surmamine on lubatud
4. Euroopa Liidu Nõukogu määruse (EÜ) 338/97 looduslike looma- ja taimeliikide kaitse kohta nendega kauplemise reguleerimise teel lisas A nimetatud imetajate, lindude ja roomajate pidamise registreerimise kord ja inimahvlaste sugukonda kuuluvate isendite pidamise keelamine
5. Hoiuala teatise vorm ning teatise kinnitamise, läbivaatamise ja tagastamise kord

6. Kaaviari pakendite märgistamise kord ja kaaviari käitluslitsentsi omaja poolt esitatava aruande vorm
7. Kaitsekorralduskava koostamise ja kinnitamise täpsemad tingimused
8. Kaitstava loodusobjekti tähistamise kord ja tähised
9. Kaitstava loodusobjekti piires oleval kinnisasjal liikumiseks teadustöötajale õiendi väljastamise tingimused ja õiendi vorm
10. Linnu, nahkhiire või muu loomaliigi isendi märgistamise loa taotlemise, taotleja atesteerimise kord, nõuded loa sisule, loa andmise ja pikendamise kord ning loa vorm
11. Loodushoiutoetuse taotlemise, taotluse läbivaatamise ja toetuse maksmise kord ning nõuded toetuse maksmiseks ja toetuse määrad
12. Looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekiri, mille elusate isendite sissetoomine Eestisse ning tehingud elusate isenditega on keelatud
13. Looma tekitatud kahju hindamise meetoodika, kahju hüvitamise täpsustatud ulatus ja hüvitamise kord ning kahjustuste vältimise abinõudele tehtud kulutuste hüvitamise täpsustatud ulatus ja kord
14. Lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistu
15. Mingi ja kähriku tehistingimustes pidamisele esitatavad nõuded ja loa andmise kord
16. Võõrliikide lindude loodusesse laskmisega seonduva teabe vahetamise ja Euroopa Komisjoniga konsulteerimise kord

Geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimine

Vabariigi valitsuse määrus „Geneetiliselt muundatud organismide andmekogu pidamise põhimäärus“

Keskkonnaministri määrused

1. Loa taotluses esitatavate andmete täpsustatud loetelu, taotluse vorm, riskianalüüsi tegemise kord ja riskianalüüsis esitatavate andmete loetelu
2. GMO keskkonda viimise loas sisalduvate andmete täpsustatud loetelu ja loa vorm
3. Eelnõu § 974 alusel Keskkonnaministeriumile esitatava ja avalikustatava teabe sisule esitatavad nõuded
4. Geenitehnoloogiakomisjoni põhimäärus
5. Geneetiliselt muundatud organismide kui geneetiliselt muundatud kõrgemad taimed keskkonnaseire aruande sisu nõuded ja keskkonnaseire tulemustest teavitamise kord
6. Turustamisloas sisalduvate andmete täpsustatud loetelu ja turustamisloa vorm
7. Turustamisloa taotluses esitatavate andmete täpsustatud loetelu, taotluse vorm, riskianalüüsi tegemise kord ja riskianalüüsis esitatavate andmete loetelu
8. Pärast geneetiliselt muundatud organismi või toote turustamist Keskkonnaministeriumile geneetiliselt muundatud organismi või toote keskkonnaseire aruande sisu nõuded ja esitamise kord

Põllumajandusministri määrused

1. Geneetiliselt muundatud põllukultuuri käitlemise täpsustatud nõuded
2. Geneetiliselt muundatud põllukultuuri käitlemise koolituse programm, tunnistuse saamiseks esitatavad nõuded, tunnistuse andmise kord ning täiendkoolituse sagedus
3. Geneetiliselt muundatud põllukultuuride asukohtade ja käitlejate andmekogusse kandmiseks esitatava taotluse sisu- ja vorminõuded, taotluse menetlemise kord ning taotlusele lisatavate dokumentide loetelu

Metsandus

Vabariigi Valitsuse määrused

1. Metsale tekitatud kahju hüvitamise määrad
2. Metsaressursi arvestuse riikliku registri põhimäärus
3. Raieõiguse ja metsamaterjali müügi kord riigimetsas

Keskkonnaministri määrused

1. Erametsanduse toetuse andmise alused, toetuse taotlusele esitatavad nõuded, taotluse hindamise kord ja hindamiskriteeriumid ning toetuse tagasinõudmise kord
2. Erametsaomanike metsa inventeerimise ja metsamajandamiskavade koostamise toetuse täpsustatud määrad
3. Maakondade liigitamine suure, keskmise ja väikese metsatuleohuga maakondadeks
4. Metsakorraldaja katsetöödele ja eksamitele ning metsakorraldustööde tehnilistele vahenditele esitatavad nõuded ning katsetööde ja eksamite korraldamise ja tulemuste hindamise ja tehniliste vahendite nõuetele vastavuse hindamise kord
5. Metsa korraldamise juhend
6. Metsakorraldustööde litsentsi taotlemise, andmise ja pikendamise kord ning litsentsi vorm
7. Metsa kultiveerimisel kasutada lubatud kultiveerimismaterjali algmaterjali päritolupiirkonnad
8. Metsa majandamise eeskiri
9. Metsamaterjali ja hakkpuidu mõõtmise ja nende mahu määramise meetodid ning mõõtmistäpsusele ja mõõtmistulemuste dokumenteerimisele esitatavad nõuded
10. Metsamaterjali üleandmise-vastuvõtmise akti vorm
11. Metsamaterjali veoeskiri ning veoselehe vorm
12. Metsateatise vorm, sellel esitatavate andmete loetelu ja metsateatise esitamise kord
13. Metsa uuendamisel kasutada lubatud võõrpuuliikide loetelu
14. Metsauuendusekspertiisi kulude tasu suurus ja tasumise kord
15. Raie piiramine loomastiku kaitseks nende sigimisperioodil
16. Raieõiguse või metsamaterjali kohta Maksu- ja Tolliametile esitatava teatise vorm

17. Vääriselupaiga kasutusõiguse tasu arvutamisel kasutatav meetodika, vääriselupaiga lepingu sõlmimise kord ning nõuded vääriselupaiga lepingu sisule

18. Vääriselupaiga klassifikaator ja valiku juhend

Kalapüük

Vabariigi Valitsuse määrused

1. Kalapüügieeskiri
2. Rahvusvahelistest lepingutest tulenevad nõuded ja piirangud kalapüügile väljaspool Eesti Vabariigi jurisdiktsiooni oleval veealal Eesti liputunnistusega laevadele.
3. Kalade veekogudesse asustamise kord
4. Kalalaevade alajaotustesse (segmenti)rühmitamise kriteeriumid, segmenti kantavatele kalalaevadele esitatavad nõuded ning kalalaevade segmenti juurdelisamise võimalused
5. Kalalaevatunnistuse väljaandmise, kehtivuse peatamise ning kehtetuks tunnistamise kord ja kalalaevatunnistuse vorm
6. Kutselise kalapüügi loa taotlemisel esitatavate dokumentide loetelu, kalapüügiloa andmise, kehtivuse peatamise ning kehtetuks tunnistamise kord ja kalapüügiloa vorm.
7. Kala püügivõimaluste enampakkumise läbiviimise kord.
8. Kala esmakokkuostja poolt kala ja veetaimede ostu kohta andmete esitamise kord.
9. Merel kala vastuvõtva, transportiva või töötleva laeva kapteni poolt kala vastuvõtmise, töötlemise, transportimise või lossimise kohta andmete esitamise kord.
10. Enne esmamüüki toimuva kala üleandmise, ladustamise või transportimise kohta andmete esitamise kord.

Keskkonnaministri määrused

1. Eripüügiloa vorm, eripüügiloa taotluste läbivaatamise, loa väljaandmise ning kehtetuks tunnistamise kord

2. Kalastuskaardi taotlemise kord, kalastuskaardi vorm ja harrastuspüügiõiguse eest tasumise ning tasu maksmise kontrollimise kord ning kalastuskaardi elektroonilise kanali vahendusel ja vahetult Keskkonnaametilt taotlemise viisid ning harrastuspüügilubadega seotud andmete loetelu
3. Kalastuskaartide piirarvud eraldi elektroonilise kanali vahendusel ja vahetult Keskkonnaametile laekuvate taotluste kaupa.
4. Merel kala püüdva, vastuvõtva, transportiva või töötleva kalalaeva kapten poolt Keskkonnainspeksioonile laeva sadamasse tulekust ning pardal olevast kalakogusest teate esitamise aeg, kord ning edastatavate andmete nimistu
5. Harrastuspüügi andmete esitamise kord, vormi ning püügiandmete esitamise tähtaeg

8. Seaduse jõustumine

Seaduse vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthääldenamus.